

CSENDŐRÖK A KÁRPÁTOKON

IRTA

KÖVENDY KÁROLY

A SZERZŐ KIADÁSA

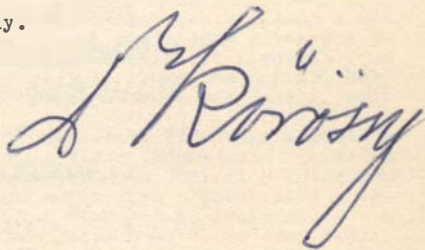
CSENDŐRÖK A KÁRPÁTOKON...

Kézirat.

Egy csendőrtiszt napló-
ja Magyarország történelmének leg-
nehezebb és legszomorubb idejéből.

Irta:

Kövendy Károly.

A large, stylized handwritten signature in blue ink, which appears to read 'K. Kövendy'.

1944.

Ajánlom ezt a kéziratot
 a szovjet hadsereg ellen a
 Vereckei szorosban

hősi halált halt

Forgó Gyula hadnagy,

Sarudy László zászlós,

Csillik Gyula szakaszvezető

és

80 Csendőr Bajtársunk

d i c s ő e m l é k é n e k !

Nyugaton, a hontalanság nyolcadik esztendejében.

1953.

E l ő s z ó .

Az önkéntes számkivetés szétszóródottságában, a magányos esztendő hullámverésében úgy tűnik, mintha az elhagyott otthon, a távoli haza oly kicsinyke lenne, hogy közülünk bárki a szíve alatt is elhordhatná.

Mert valóban mindenkinek csak annyi most az ország, hajdani bőségével, fényével, multjával és dicsőségével együtt, mint amennyit lelkében utraivalóul az idegenbe hozott és megőrzött...

Magyarország olyanná vált, mint egy elsodort nagy falu. Bárki is jön onnan hazulról, legyen az bár ellenség is, nem tudunk közömbösen elmenni mellette. Meg kell állnunk, mert az a valaki hazulról jött, a mi Magyarországunkról. Azon a földön járt, ahol kedveseink és barátaink élnek, apáink nyugszanak és ahová mi, idegenbe szakadtak, csak álmainkban és emlékeinkben járhatunk vissza. Nekünk minden ez a föld, más népek fiainak legfeljebb csak földrajzi fogalom. Nekünk hus, vér, élő valóság, a kezdet és a vég... Ebből a zárt körből nem tudunk szabadulni, még ha karnánk sem. Sorsunk az, hogy még a négy világtáj felé hulló, bukó hajszoltságunkban sem tudunk menekedni, ha szeretnénk is felejteni a hazát és a multat. A kört láthatatlan kéz huzta meg körénk s legyünk jólétben, vagy nyomorban, álomban, vagy ében, de mindig ott körözzünk az elhagyott otthon felett. A nap sem nyugszik le idegenben anélkül, hogy szembe ne néznénk azzal a kérdéssel: visszajutunk e még valaha, vagy nem?...

Olyanok vagyunk tényleg, mint a "fel-feldobott kő", ahogy a költő írja s mindig a hazai rögre esünk, zuhanunk vissza, még ha haló porainkat és csontjainkat messze világrészek pusztáiban is födi el a futóhomok. De visszaemlékezéseink, hazaszállásaink mégis csak olyanok, mint a délibáb csalóka káprázata: élesen látjuk a fényeket, az árnyékokat, a szögleteket, megdöbbenően otthon tudunk lenni. Ott áll az öreg kapu, felénk bólogat az eperfa lombja, a verandáról odalátunk a gyümölcsösre. A vékony fácskák, amiket még mi ültettünk, megdülnek a szélben. Vagy ott ülünk íróasztalunk mellett s kedvenc könyveink ott sorakoznak a megszokott helyen, az üvegszekrény polcain. Bizony sokszor szinte féltelmes, milyen erővel él bennünk a mult! S akkor hirtelen szétfoszlik a kép, újra a jelenben vagyunk, ahol ma élünk... Nem tudjuk, melyik az igazabb élet, mert arra sem tudunk felelni, melyiket éljük elevenebben, igazabban...

Tényleg így élünk az idegenben. Mindig a hazai kémény füstjét. Kémleljük, akár milyen messze járunk. Minden hír, levél, kósza beszéd drága nekünk, ha rólunk, vagy magyar ügyről van szó.

Estendő után most került kezembe egy születendő könyv kézírata, egy fiatal csendőrtiszt naplója. Megvallom, nem tudtam letenni, míg végig nem olvastam. Mert abban valaki nekem a hazáról írt és egy csodálatos férfi típusról, mely öregebb, mint egy magyar évezred...

Kövendy százados "Csendőrök a Kárpátokon" című műve ez, mely az elmúlt háború még nem írt történetéhez is olyan adatokat szolgáltat, amiknek a történész hasznát veheti. De a száraz tényeken túl az én öreg katonaszívem annak örült a könyv olvasásakor, hogy annyi sok ne-

héz szenvedéssel teli esztendő után, a magány kinzó és tépelődő gondjaiban egyszerre vagy éreztem, hogy hallom a harci riadót és a régi jó bajtársak közt vagyok.

Kövendy bajtársunk néhány egyszerű szóval, odavetett képekkel teremtetten meg azt a légkört, ami - úgy hiszem - mindnyájunknak hiányzik, együtt lenni, kipróbált férfiakkal, az együvé tartozás, a jóban-rosszban való osztozkodás testvéri közösségében.

Ahogy olvassuk, egyszerre megelevenedik a szobánk. Érezzük a fenyőerdők gyantás levegőjét, halljuk, amint a szél sir a Vihorlát felett és kitáruznak a hóval betemetett völgyek. Tele leszünk feszültséggel, oly megelevenítő erővel zudulnak ránk a gyorsan pergő képek.

És azok, kik két világháborúban megjárták a Kárpátok felé vezető régi hadi utat, kedvet kapunk újra, hogy léleekben felkapjuk az elejtett karabélyt és megmarkoljuk azt. Valahogy úgy érzi ezt az olvasó és kereső, kutató szemmel ott áll már a csendőri bajtársak közt. Egyszerre nincs egyedül, a holnap s a jövő biztos, úgy érzi, újra jó irányba megyünk. Valahogy álmoszerűen az az érzése: mögötte az ország, mögötte egy boldog nép. Ugy, mint régen: háborítatlanul és szabadon.... Csak fel kell menni a csucskhoz, fel a szorosokhoz, a kapukhoz, hol mindiga veszedelem, a pusztulás, a barbárság közeledett.

A szerző könyvében a második világháború hősi halott csendőreinek emlékművet állít. A börtönökben és bujdosásban élő csendőri bajtársainak emlékeztetőül hagyományozza azt, amikor azokról a férfiokról ír, kik vállalták a helytállást, a reménytelen harc áldozatos küzdelmét, ezt az apróléki fiura szálló magyar testamentumot, melyet minden egyes nemzedéknek vállalnia kellett a Duna-Tisza tájon, ha élni akart, ha jövőt akart. Vesztés csatáink is a történelem legfényesebb lapjai közé tartoznak! Hogy annyi veszteség és csapás után fennmaradhattunk, az népünk keménységének és törhetetlen élniakarásának bizonyítéka.

Az elmúlt világháborúban, mint mindig, a magyar katona vitézsége, idegen hadvezéreket is bámulatba ejtő kitartása tette lehetővé, hogy tudtunk utolsó töltényig verekedni, tudtunk meztelen mellel odafeszülni az áradat elé, tudtunk védgát lenni és eszmékért tudtuk magunkat feláldozni, melyek nélkül Európa sem tud újászületni!

A könyvből, ha valaki még nem hallott volna arról, most megismeri a magyar csendőri másik arcát is. Az a csendőri, aki otthon békében a magyar vidék falvai biztonságának őrzője volt, akinél a lengő kakastoll pusztája megjelenése nyugalmat parancsolt a környékre, az a csendőri máról holnapra nemcsak a belső ellenséggel, hanem a külső támadóval is felvette a harcot. Mikor annak idején az ország népe este a rádióadás megszakadásakor hallotta: -"Zavarórepülés Ungvárral", és a rádióhallgató polgár riadtan figyelte, nem következik-e légiriadó és légitámadás, a légiveszély elmúltával boldogan csavart egyet rádióján valami szép muzsika után, ezekben a percekben fenn a Kárpátokon a csendőri rőrök utban voltak már, hogy felkutassák a ledobóhelyet, hol a partizánok utánpótlása földetért... Amikor a pesti polgárnak a zene járt a fülébe s munkája után a szórakozásban szerzett felüdülést, a csendőri véres harcokban álltak a horhosok mélyén, a vad hegyipatakok völgyeiben és az áthatolhatatlan fenyőerdők sűrűjében a partizán bandákkal. Nem sokkal később pedig az irtózatosszámbeli és anyagi fölényben lévő szovjet hadsereggel...

Ezekről a férfiokról ír, akiket - akármilyen idők jöjjenek is - nem lehet kitagadni a magyar történelemből és a magyar jövőből! Mert minden embernek kötelessége és becsülete, hogy hazáját megvédje a rátörő ellenséggel szemben és azokat a férfiakat, kik ezt a kötelességet ko-

molyan vették, a világ egyetlen ítélőszéke sem ítélhet el anélkül, hogy az erkölcsi talaj ki ne csusszék a lába alól.

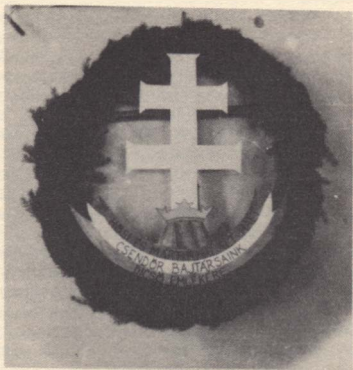
Legyen ez a könyv emlékezés azokra a Bajtársakra, akik most jelentelen sírban fekszenek, legyen ez a könyv valóban koszoru sírjai - kon. Mi a hontalanság keserű éveiben még nagyobb tisztelettel és kegyelettel vesszük körül hősi halált halt Bajtársaink elhagyott temetőit s addig nem akarunk meghalni, míg egy hálás nép tisztelgése közben le nem tehetjük sírdombjaikra a kegyelet virágait.

Ez az idő pedig -hisszük- nincs oly messzi már!...

Nyugaton, 1951. november hó...

Folkusházy Lajos ny. altábornagy,
a m. kir. Csenedőrség volt felügyelője,

az emigrációs Magyar Királyi Csenedőr Bajtársi Közösség vezetője.

Igy történt!

Abból a korosztályból származom, mely az első világháború idején született, amely a trianoni keserves időkben nőtt fel s mire a sok küzdelem után elindulhatott volna saját lábán, az új háború küszöbére érkezett.

Jól ismerem ezt a nemzedéket, mert vele nőttem fel. Ez a nemzedék nem ismert igazi boldogságot, ez a nemzedék nevelésénél fogva csak töretlen kötelességet ismert hazája iránt. Csak küzdött, hogy elérje a mindennapi kenyeret s a jövő boldogulását. De ez számára csak álom maradt... A háború és egyéb vérzivatarok ezt a nemzedéket ritkították legjobban s mindaz, amiért fegyverrel küzdött, egy irtózatossá és felmérhetetlen szakadékba zuhant. Ennek az ifjúságnak csak halál, hazai elnyomás, börtön, vagy legjobb esetben hontalanság jutott.

És mégis... Ugy érzem, ez a generáció erősebb mindegyiknél, a viharban edződött keményre s megtanult áldozatot vállalni. Ez a nemzedék csak csalódott az életben, mégis talán legjobban hisz az igazság győzelmében, az eljövendő boldogulásban, elnyomott hazája mielőbbi feltámasztásában!

A hontalanság súlyos esztendei rohannak egymás után. Az évek rohanása azonban nem tudják feledtetni az emlékeket, a száguldás nem tudja kiölni az elveket, az ideálokat...

Szinte ma is hallok, amint elszántan és keményen mondom katonásküszöb, szemeim a földighajló csapatzászlót követik, a sok frissenavatott hadnagy száján menydörgésszerűen hangzik az eskü:

"A Mindenható Istenre esküszünk..., hogy Hadurunk iránt hűséggel és engedelmességgel viseltetünk..., hogy minden előljárónknak és feljebbvalónknak engedelmeskedünk, parancsait minden szolgálatban hiven teljesítjük..., hogy alárendeltjeinkről mindig legjobb tudásunk szerint gondoskodunk..., hogy szent hazánkért minden külső és belső ellenség ellen, bárki legyen is az, mindenkor, mindenütt és minden alkalommal vitézül és férfiasan harcolunk..., csapatainkat és zászlóinkat soha el nem hagyjuk..., az ellenséggel a legkisebb egyetértésbe sem bocsátkozunk..., becsülettel élünk és halunk! Isten minket úgy segítse!..."

Élénk a kép, látom mindegyiket! Idősebb és fiatalabb tisztársaimat, derék alárendeltjeimet. Hol vagytok, hová lettek Bajtársak?

Felelet nincs, csak a mult beszél: ezek a férfiak elhulltak a dicső harcok mezején a Kárpátokban, vagy a nagy magyar sikságokon. Másik része ma is szovjet haláltáborokban sinylődik, vagy mártírsorot vállal a saját hazájában. Kisebbit fele szétszóródott a nagyvilágban... Szinte egyedül élek száműzöttként. Barátaim, legjobb embereim elestek a háborúban, vagy megemésztette őket a mai magyarországi rendszer.

Írással szeretnék emléket állítani neked s odakiáltani a sok tévelygőnek, a sok törtetőnek s mindazoknak, kik elfeledték már a magyar fegyveres erőik áldozatait, hogy az ő dicső emléküket kötelez!...

Rövid szolgálati időm emlékeit értük szeretném közreadni, hogy

ezen a szemüvegen keresztül is lásson a magyar közvélemény és próbálja így is elemezni a nagy magyar katasztrófát...

1944 őszétől kezdve, amint a keleti áradat megközelítette a Kárpátok hágóit, sokezer csendőr rohamisakkal cserélte fel a tollas kalapot s beállt a honvédség sorai közé, hogy ő is testével védje a haza szent földjét. Az ország tanalakat/ csendőr iskolái/, később az őrsök, szárnyak és osztályok kivont legénysége tisztjeikkel az élen sorba bevetésre kerültek a szovjet tulerő ellen s néhány nap alatt elvérezték. Erre a sorsra jutott az ország három csendőr zászlóalja: az ungvári a Vereckei szorosban, a nagyváradai Délerdély lankáin és a galántai a Csepelszigeten, Budapest védelmében, de kivette részét az összes csendőr század és megmaradt közbiztonsági erő is...

Nagyváradtól délre a csendőr őrsparancsnokképző iskola csupa őrmesterből és törzsrőmesterből álló századai rohamoztak és hulltak el egy szálig tisztjeikkel az élen!

A vereckei szorosban az ungvári tanzászlóalj két százada tartotta fel a szovjet tulerőt felmorzsolódásáig...

A Csepel szigeten támadó szovjet tömegeket a galántai csendőr zászlóalj állította meg és verte vissza, véres harcokat vívva Budapestért...

A budai vár tömegsírjaiban közel 3000 csendőr alussza örök álmát. A budapesti karhatalmi csendőrezred védte az utolsóak közt az ősi Buda várát...

S a Balaton vidékén, Marcalinál, a Garam mentén? Mindenütt ott álltak a csendőrök honvéd bajtársaikkal s esküvel vállalt kötelességeiket halálukig teljesítették!

1945 tavaszára a m.kir. Csendőrség 60 %-os tiszti és 50 %-os legénységi veszteséget szenvedett, pedig nem is volt harcoló, hanem közbiztonsági testület s egységei ritka kivétellel csak biztonsági szolgálatra alkalmas fegyverekkel: Manlicher puskával, néha néhány szerzett géppisztollyal és golyószórával indultak a küzdelembe.

A m.kir. Csendőrséget 1945-ben a szovjet megszállók és néhány eltevedt gyűlölködő társutas akarata következtében - a nép megkérdése nélkül - feloszlatták. Azaz büntetesképpen megsemmisítették azért, mert 1919-től kezdve 1945-ig a csendőrség ébersége folytán a kommunisták nem tudtak a felszínre törni. A testület tagjaira a kollektív "háborus bűnös" vádat fogták. A földművelő magyar nép legjobb fiaiból válogatott csendőröket támadták, üldözték, népbírósaági meséikkel irtották, a kakastollat a sárba taposták csak azért, mert hűséggel és becsülettel állták a sarat a legválságosabb időkben is a a törvény és a nemzet akarata szerint.

Az 1945 utáni magyar rendszerek intézkedései: a testület feloszlása, tagjainak üldözése és egyetemes pusztítása, hősi halottainak meggyalázása szomorú kitüntetés számára s mindezek egyet bizonyítanak: a csendőrök a testület pusztulásáig rendíthetetlenül teljesítették azt a feladatot, melyet a magyar törvények rendeltek...

Roppant nagy volt az áldozat a Hazáért és annak népéért, ezért hiszünk a csendőr testület feltámadásában!

K i s s M i h á l y Ö r m e s t e r .

Mikor Rád gondolok, a magyar föld régi derék fiait látom magam előtt. Alig lépted át a 30 évet, magas, vállas fiu vagy. Apáidtól örökölt természetes életbölcesség és becsületes jellem lakik benned. A végtelen Alföld valamelyik kicsi falujából kerültél a csendőrséghez s magaddal hoztad néped ezen értékes tulajdonságait. Olyan vagy, mint az a sokezer, akiket megismertem közös szolgálatunk idején.

Ha végigtekintek hánytorgatott életemen, mindig Téged látlak Kis Mihály örmester...

Vagy harminc évvel ezelőtt szomoruan zakatolt egy tehervonat szép Erdélyországból az Alföld felé. Nem messze volt már a csonka-ország határa. Az összeolott harctérről nemrég hazatért édesapám ölében ültem s néztem az ismeretlen vidéket. Kisfiu voltam, de már nekem is nagyon fájt az elveszített édes otthon... Egy-egy állomáson megállt a vonat, ilyenkor hangos és goromba emberek felrántották a vagonajtót, kevert, össze-vissza egyenruhában voltak, szuronyos puskáikat lóbálva hangosan orditoztak, néhányszor szuronyaikkal benyultak az ajtón. Mikor elindult a vonat, megszólalt szomorú édesapám: - "Ezek nem magyar csendőrök fiam!" -

Valahol a Nagy-Alföldön ismét megállt a vonat. Törődöttek és éhesek voltunk. Apám sirt, pedig háborut járt, vitéz ember volt. Siratta az elvesztett otthont, szüleit, testvéreit, barátait s velük szülőföldjét, honnan családostul kiszakította az erőszak, a "trianoni béke"... Egyszer csak kakastollas, nagybajuszu bácsik léptek a vagonhoz, gőzölgő levessel és segitleniakarással, jó szóval. Majd továbbmentek a szomszéd vagonhoz. Apám ismét megszólalt: - "Ezek magyar csendőrök, fiam!" -

Már iskolás voltam a tiszaparti kisvárosban, cipeltem a nagy táskát a hátamon. Az uttesten két csendőr haladt. Szakasztott egyformák voltak, egyszerre léptek, kakastolluk egyszerre libbent a szélben, a napsugár egyszerre villant meg fényes szuronyaikon, tekintetük előre nézett, fekete bajuszuk különös tekintélyt adott nekik... - "Csendőrök, csendőrök!" - , sugtuk oda egymásnak csendben s igyekeztünk rendesen haladni a járdán, mi elemista gyerekek.

Cserkészek lettünk, a várostól messzire elkalandoztunk s megerősítő menet után fáradtan vertünk táborn valahol a Tisza partján. Vacsorafőzéshez raktunk tüzet s serényen forgolódtunk körülötte. Egyszer csak a nyárfák homályából két lovassendőrről alakja tűnt elő. Ökjöttek a tüzhöz s lóról szálltak. Barátságos "Jó estét cserkészek" köszöntéssel üdvözöltek bennünket s megkértek, hogy rövid pihenőjüket a tűz mellett velünk tölthessék. Lovaikat kikötötték az egyik nyárfára mellé, a nyeregtáskából fehér cipő s paprikás szalonna került elő, majd a tüzhöz telepedve falatozni kezdtek. Barátságosak voltak, de szűkszavúak. Falatozás után megtömték pipáikat, ismét lóraszálltak s

hangos "Jó éjszakát" köszöntéssel eltűntek a tiszaparti homályban. -"Nyugodtan pihenhetünk,itt járnak a csendőrök!"-,mondotta parancsnokunk.

Már főiskolás diák voltam,nyári szabadságomat töltöttem a sógorom tanyáján.Szép kislány lakott a körorvosi házban,naponta késő este kerültem haza a tanyára.Egyik éjszaka -éjjél körül lehetett- siettem hazafelé a sötét dűlőuton,kezemben jókedvűen lóbalva a kutyák ellen védelműl használt fokosomat.Az ut csendjében váratlan szigorú hang állított meg s a fasorból két csendőr lépett elém....

-"Honnan jön?Hová megy?Mutassa igazolványát!"-,szóltat meg az idősebbik.Szerencsére nálam volt a tárcám,a kérdésekre jól megfeleltem,mehettem tovább.Jóleső örömmel sóhajtottam fel magamban: -"Alhatsz tanyák népe,csendőrök vigyáznak nyugalmatokra!"-

1937-ben az osztrák elnök látogatott el Budapestre,az Andrássy ut lobbogódiszben uszott,a széles uttesten hatalmas katonai díszszemle folyt.A nézőközönség végig a hosszú úton lelkesedéssel ujjongott,látván a fegyelmezt,nagyszerűen kiképzett és felfegyverzett Honvédségünk díszmenetét...

S egyszer csak feltűntek a kakastollasok!Felharsant a vezényszó,a csendőr díszszázad verte a díszlépést...A bajszos fejek keményen jobbra néztek,a vadonatúj puskaszíjak feszültek,a közönség a lépések ütemével egyszerre éljenzett és tombolt a járdaszélen...

Majd megjelent a csendőr lovas-díszszázad is.Azt is mindenki ünnepelte!De lehetett is!A szemlélt lenyűgözte a fegyelmezettség,a csinosság,tudás,összeszokottság e hatalmas megnyilatkozása.Ott álltam a tömegben én is,már ekkor éreztem,hogy egy láthatatlan szál engem is a csendőrséghez köt.

Micsoda emberek ezek?Milyen lélek lakozik ezekben?Ritkán találkozom velük,mert városi ember vagyok,de minden alkalommal valami újabb csodás élmény zárja őket szívembe!

1941-ben már én is közéjük tartoztam!

Szigorú és kemény tiszti tanfolyamon vettünk részt a budapesti csendőr laktanyában.Most alkalmam nyílt még közelebből is megismerni Téged Kiss Mihály...Meglátogattuk az egyik közeli csendőr iskolát,ott láttam egy fiatal és minden iránt érdeklődő embert,Te voltál az Kiss Mihály!Örökké figyeltél,vas szorgalommal tanultál s még vasárnapi kimenődet is feláldoztad,hogy többet tanulhass.Tudtad,hogy a "tudás második fegyvered".Mikor a hat hónapos járőrtárs tanfolyam végetért,hallottam iskolaparancsnokodat,amint bucsuztatott a hatalmas márványfolyosón: -"Szellemileg és testileg képzett,fellépésben kivasalt fiatal szakaszvezető megy vissza az őrsre szolgálni a haza közbiztonságát.Isten veled Kiss Mihály!"-...

A csendőr tiszti tanfolyamra kerülél később segédoktatói minőségben.Nekünk a tisztjelölteknek mutattál példát,hogyan kell a fegyverrel bánni,fogásokat végrehajtani,hogyan kell a vidéki közbiztonságot szolgálni,hogyan kell nyomozni,bűnöst elfogni,hogyan lehet a bűnözésre hajlamos embert megelőző szolgálattal a bűnözéstől viszsza szarizni,hogyan kell szerszámolni,a lovat szeretni s általában hogyan kell nemzetünket szolgálni...Szolgálatkész és udvarias segédoktató voltál,őszintén bevallom,nagyon sokat tanultunk Tőled!

Majd jött a gyakorlati próbaszolgálat messze az erdélyi havasok közt.Boldogan mentem haza szülőföldemre s megatódva léptem be a csendőr őrlaktanyába.Két hónapig én is a járőrökkel tartottam.

Hol hajnalban indultunk a csikorgó télben,hol este hideg,havas szélben.Kiss Mihály járőrvezető,nyitva volt a szemed.Mindig észre-

vetted a falvakban, ha valami hiba volt! Igazoltattad az ismeretlent, nyomoztad az őrsparancsnoktól rábbizott ügydarabokat. Csodálatos nyugalommal hallgattad meg a panaszosokat s naponta megkérdezted a községi bírót, a papot, tanítót, jegyzőt: -"Mi ujság?"- A pihenőkön jókedvűen szedted elő a táskáélmélet, szolgálati utadon vas következetességgel haladtál. Nem számított se hóval betemetett hegyi ösvény, se kőborló farkascsoroda megjelenése! Időre portyáztál a megadott úton s pontosan bevonultál az őrsre 36 óras utvonaltortyázásodról...

Rendet tartottál a magyar vidék felett, megőrizted a nyugodt közbiztonságot. Kiss Mihály járőrvezető, sokat tanultunk Tőled is!

Aztán válságos idők szakadtak Rád. Nem volt se éjjeled, se nappalod A szolgálati tennivalók tömekege gyötört, már ugy érezted, hogy alig bírod. S Te legyőzted a gyengeséget, csodákát műveltél! Hátoru volt, ez időben Te az őrsön szolgáltad a hátorság nyugalmát!

Törvénytiszteleted, helyes ítélőképességed sohse hagyott el! Emberséges maradtál akkor is, mikor rendkívüli idők renakivüli feladatokat állítottak eléd. Magyar ember maradtál, józan és becsületes!

Majd a vörös áradat elérte hazád határait!

A tollas kalap helyett most rohamsisakot vettél fel s kiálltál a Kárpátokra a honvédek közé. Fegyverrel a kézben védted az ezer éves határt, majd a Tisza vonalát, később az ország fővárosát. Nem ismerted a félelmet, a válságos időkben is csodálatos bátorsággal, hűséggel követted előljáróid parancsait. Éhezve és lerongyolódva álltad a sarat, kitartottál a véksőkig s ott haltál hősi halált a budai vár romjai közt.

A harc elveszett, mint annyiszor őseid történelmében. Idegen földre kerültél a visszavonulás során és utolért a hadifogság.

A magáramaradt, tönkrement otthontól jó szót reméltél, de ehelyett a rádió bömbölte: -"Kiss Mihály csendőr őrmester, te bitang vérengző fenevad, te gyilkos kötélrevaló gazember, te népnyuzó, kötelet kapsz!"-

S Te meglepetten, könnyes szemmel, csendben és türelemmel viselted sorsodat, melybe hűséged és becsületes helytállásod sodort!...

A hadifogolytáborban közös sorsot vállaltál tisztjeiddel. Nem lázadtél ellenük, nem oltatd őket az eseményekért, mert ismerted az igazságot. Hűséggel éltél velük a drót mögött is. Aztán lejárt a hadifogság, a nyugati hatalmak elengedtek, mert nem találtak bűnösnek.

Beilleszkedtél a hontalanok ezer nehézséggel teli életébe. Becsületes munkával kerested kenyeredet s munkahelyeden példát adtál a többi magyarnak. Este a hideg barakszobában leültél megpihenni, gondolataid messze kalandoztak, vártad a magyar hajnalt, mert töretlenül hittél a magyar igazságban!

Kiss Mihály őrmester, a nyugaton élő magyarság hontalan, szerény fia lettél. Ugyanakkor reménysugara a saját hazájában rabként élő népednek, ki ismert Téged s nem felejtett el. Hazá várt, mert tudja, hogy addig nem lesz nyugalom az alföldi rónán és a Kárpátok koszoruján, míg a Kiss Mihályok vissza nem jönnek. A kakastoll ma is a béke, nyugalom és biztonság varázsa...

Kiss Mihály volt csendőrőrmester! Ismerlek jól, ugyanaz vagy az emigrációban is, aki otthon voltál. Becsületes, egyenes, derék magyar ember! Köszönöm, hogy hű maradtál az eszményekhez s hogy a sátán aknamunkája nem tudott befolyásolni. Minden vasárnap látlak a templomban, tudom, miért imádkozol! Kéred az Uristent, hogy elérkezzék a nagy pillanat s meheless haza, újból fegyverrel a kézben, felszabadítani szülőföldedet, szüleidet, testvéreidet s szolgálni ismét a magyar Hazát!

Ha út az óra, együtt megyünk, kéz a kézben, hittel és becsülettel! Tudom, hogy akkor is a régi elszántság lesz benned a jössz velem!
Viszontlátásra Kiss Mihály őrmester!...

Indulás a templomba!...

Dés, 1942. február 14.

Az erdélyi havasok közt...

1942 január végén járunk...Az erdélyi gyorsvonalat már tul a Királyhágón robog az egyre szebb, vadregényes völgyekben. Nagyobb tisztii csoport ül az egyik kocsiban, csupa fiatal hadnagy és zászlós, röpitii őket a vonat első gyakorlati próbaszolgálatuk színhelyére...

Időnkint megáll a gyors, fogy a csoport, egyik rész Nagyváradon, másik Bánffyhunyadi, harmadik Kolozsváron száll ki a vonatból...

Már csak hárman maradunk s az ablakhoz ülve élvezzük a szokatlan környezetet: havas tájat, hegykolosszusokat, rohanó patakokat és vize - eséket, ismeretlen erdőrengetegeket és az erdélyi stilusu házacskákat.

Cigaretta izzik a számban s egy ismeretlen öröm közeli megvalósulása lelkünkben: szolgálat egy csendőrsőrsön...

Leszáll az est, kigyulnak a lámpák a falvakban. Vonatunk befut Dés - re. Kocsival hajtatumk a m.kir. Csendőr Szárnyparancsnokságra, Dr. Boda József százados fogad helyettesével: Kóbor László hadnaggal. Már készen vár beosztásunk, én a nagyilondai csendőrsőrsre kerülök.

A szárnyparancsnok ur igaz bajtársi jóakarattal igazit el bennünket, felhivja figyelmünket, mire ügyeljünk, mit tanuljunk az őrsön, hogy eredményes legyen számunkra az őrs életének tanulmányozása.

Majd átvezet a szárnyirnok irodájába, ahol már várnak ránk az egyes őrsparancsnokok.

Szalontai József tiszthelyettes, nagyilondai őrsparancsnok lép elem és jelentkezik. Kiváló fellépésű ember! 37-38 évesnek nézem, nyilt tekintetéből és értelmes arcából azonnal kiolvasom a képzett, értékes valakit... Kezétfogunk s őrséről érdeklődöm. Nagyilonda! Soha életemben nem hallottam ezt a nevet s most ott fogok 2 hónapon át élni a csendőrség laktanyájában!

A szárnyirnok átadja menetleveleinket s indulunk.

Vonatunk észak felé fut a nagykárolyi vonalon, a Szamos mentén. Szalontai tiszthelyettes alig győzi a válaszadást, annyit érdeklődöm őrséről. Az ablakban állunk, nézzük a sötétedő hegyeket s a befagyott Szamosot, amint vonatunk fénye beragyogja a töltés alatt. 20 órakor vonatunk fékei csikorognak a havas pályán, megérkeztünk!...

A napos csendőr ott áll a vonat mellett és jelentkezik. Kezetrázunk, az őrsparancsnok távolléte idején semmi különös esemény nem történt.

Az Ilosvai hegység e kicsi falujában csak gyalog lehet közlekedni. Itt nincs se taxi, se villamos. Hosszu falu az országot két oldalán. A házakból barátságos fény árad ki a hóval fedett országuttra, a tetőket közel félméteres fehér hóréteg borítja...

Az őrs laktanyát a község tulsó felében találjuk egy nagy hegy tövében! Pompás épület, 12 fős nagy őrs otthona...

Őrsiroda az emeleten; 2 hónapos szállásom és otthonom. Terített asztal vár, mellette fehér keztyűben a közzagadálkodásvezető csendőr. Rögön kérdezi, hogy hozhatja e a vacsorát? Meglep ez a nagy tisztelet s parancsot adok, hogy ne használják többé miattam a fehér keztyűt! Nem szemléllő előljáró vagyok, hanem tanulni jöttem közéjük!

Vacsora után Szalontai átvezet a legénységi szobákba s bemutatkozom az őrs csendőreinek. Szép szál gyerekek! Egy törzsőrmester, két őrmester, három szakaszvezető és néhány próbcsendőr áll a nagy asztal körül. A többiek szolgálatban. Hatalmas rend a szobákban! Őröm a szemnek az a tökéletes egyformaság, az éles ágyszélek, az egyformán hajtogatott köpenyek és ruházat, a falon csillogó fegyverzet.

Eszembe jut fősolgabíró sógorom egyik régi mondása: - "Valahány szor beléptem egy csendőrsre, úgy éreztem magam, mintha templomban lennék, oly nagy volt a rend és tisztaság a törvény embereinél!" -

Visszatérek az őrsirodába s kipakolom bőröndömet. Majd leülök a duzzsoló kályha mellé s rágyujtok. Nézem a lámpa fényét, szemem végigkalandozik az őrsiroda rendjén. Megelégedettség és öröm tölt el, gondolataim messze szállnak... Mire cigarettám végére érek, utolér az utazás fáradtsága.

Agybabujok s elfujom a lámpát. De álom mégse jön szememre, oly nagy élményt jelentenek számomra az első őrsi benyomások. Agyamból a falu tulsó szélén elterülő hegyvonulat árnyékát látom, ablakom alatt havas fenyők állnak őrt, a kályhában pattognak a fahasábok s ömlik a meleg. Békés, boldog hangulat önt el, alig 24 óra alatt a világáros forgatagából a magyar vidék egyik kicsi falujába kerültem... Imámba belefogalalom végtelen hálámát a Mindenhatónak s elnyom az álom.

...Reggel ismerkedem az őrsön. Nézem az eddig elméletből ismert szolgálati havifüzetet, szótlánul figyelem az őrsparancsnok munkáját, igyekszem ellesni gyakorlati fogásait. Körbejáróm a laktanya helyiségeit, mindenütt megszokott rend és tisztaság...

Déltájban a faluba megyünk Szalontaival. Jelentkezem a falu egyetlen honvéd parancsnokságán: a levante körzetparancsnoknál, Sándor István főhadnagynál. Barátságosan fogad s kifejezi reményét, hogy gyakran találkozunk szolgálat után. Majd bemutatkozom a járásbíróság elnökének, a községi jegyzőnek, ezek szolgálati kötelezettségek.

Délután folytatom megfigyeléseimet. Kikészítem saját szolgálati havifüzetemet azzal az elhatározással, hogy holnap szolgálatba megyek.

Gyúrtan beleélem magam a csendőri munkakörbe, estére már otthonosan mozgok s ismerem a tennivalókat.

...-"Halló, itt rádió Budapest I."-, szólal meg az ismert hang az őrs telepes rádióján. Híreket hallgatunk. Kemény páncélos csapatok tombolnak a keleti fronton. Hadseregünk előrenyomulásban... 22 órakor a belgrádi hullámhosszra csavarom a készüléket s felcsendül az ismert esti dal, a katonarádió zárószáma, a Lilly Marlen... A csendőrökkel együtt figyelem a dalt, mindnyájunkat elfog a távoli szeretteire gondoló, kötelességteljesítő, reménykedő és hívő katona hangulata... Nemsokára pihenőre térünk, a laktanya elcsendesedik...

Érős kopogtatásra ébrednek. Megismerem Villás próbcsendőr hangját: -"Zászlós ur alázatosan jelentem, 4 óra!"- Talpraugrom s bevetem az ágyat. Megiszom a forró kávét, amit közben behoznak az asztalra, felkapom köpenyemet, pisztolyomat, járőrtáskámat... indulhatunk!

Kint a folyosón meglepetés vár. Az őrsparancsnok teljesen felől tözve áll a járőr előtt s adja intézkedéseit: -"Pető csendőr, járőrvezető, figyelje az idegeneket! Erdőszállás községben intéztes el a 341 /bün.-1942. számú ügydarabot. Tartózkodjanak a bántalmazástól, italo zástól, ingyenellátástól! Időre vonuljanak be! Végeztem!"- Majd megtölteti puskáikat s elindítja a járőrt. Pető csendőr mellén ott ragyog a járőrvezetői jelvény, a szolgálatban álló csendőrnek, mint az államhatalom képviselőjének szimbóluma: a magyar Szent Korona...

Kilépünk az éjszakába, jeges szél, csontigfagató hideg fogad. A já-

rőr jobb oldalán haladok, előírás szerint. Azaz inkább taposom a havat.

Pető csendőr jelenti, hogy felsőbb parancsra az őrsparancsnok soha el nem mulaszthatja figyelmeztetni a szolgálatba induló járőrt, hogy tartózkodjanak a bántalmazástól, italozástól, ingyenellátástól. Mindhárom rossz utra vinné a csendőrt, pedig az utasításokat sohasem szabad megszegni, a csendőr mindig hadbírótság előtt felel törvénysértéséért.

Az ut felfelé vezet, a hó és köd miatt alig látjuk az irányt. Alszik a falu, alszik a természet is. Egy óra múlva Büdöspataka malomhoz érünk, a környék mély csendjét csak a vizikerekek egyhangú zakatolása, valamint a természetes forrásból feltörő büdös víz teszi változatos - sá. Rágyujtunk s pár perces lest tartunk a fahidnál. A jeges szél változatlanul dühöng..., havat vág a szemünkbe a jégtáblákról.

Letérünk az országutról, ösvényünk egyre meredekebbre kanyarodik. Két óra múlva elérjük Nagybuny községet, az ablakok már világosak, ébredezik a lakosság. Tovább haladunk a tető felé s mire felérünk, kivilágosodik. Csodálatos világ terül el a lábunk alatt! Hegyek-völgyek között apró falucsók, a vörösöl keleti ég felé egy hatalmas hegytömb, a környékből kiemelkedő 800 méter magas Gyalui hegység... Megbűvölve nézem a nagyszerű kilátást s már nem érzek se szelet, se hideget, csak végtelen örömet, hogy Erdély hegyei közt járok.

Kispihenő alatt még jobban megoldódik a nyelvünk, a járőr mesél a szolgálat szépségeiről, a nemzetiségi területről, az előforduló bűncselekményekről, kivánságaikról, nehézségeikről... Mire a nap felkuszik a magas égre, már érzem, hogy jó bajtársak vagyunk s bizalommal vannak irántam a csendőrök.

Szikkrazó fényesség vesz körül a hegyi uton, a Gyalui hegység havas gerince ragyog mindenfelé.

Déltájban érünk Erdőszállásra s a csendőr pihenőszobára vonulunk. Letesszük a fegyvereket, előszedjük a táskaelelmet. Villás próbacsendőr begyujtja a vaskályhába. Percek alatt barátságos meleg ömlik szét a szobában s isszuk a forró teát... Jőlesik a kolbász és szalonna fehér cipóval. Nem is érzem a fáradtságot, pedig 20 km-t gyalogoltunk Nagyilondtól ideig.

Ismét felszerelünk s levonulunk a keskeny völgyben lévő községhez - zára. Ott Pető csendőr veszi át a szót, én hallgatok s figyelek.

Egy lopás ügyben feljelentést tettek az őrsön, Pető a jegyzőt kéri a felek beidézésére. Egymás után érkeznek meg a bocskoros, egyszerű hegyi férfiak. A legtöbben kifogástalan magyarsággal beszélnek. Pető gyakorlati ügyességgel kérdezi ki őket, közben szorgalmasan jegyzi a vallomásokat. A gyanúsított tagad, Pető csodálatos türelemmel órákig fagatja. A tanuk vallomása után kimegyünk a helyszínre. Pető és Villás a friss hó alatt a jégbefagyott talajon ép bocskornyomokat talál, ugyanazzal a foltozott hibával, amely a gyanúsított talpán látható. A tettes ezek után megtörik és beismeri bűnösségét. A multheti olvadás idején a szomszéd kertjéből két öreg kocsikereket ellopott s csűrjébe rejtette a szalma alá. Az éjjeli őr meglátta az idegen kertben járkáló tettest, reggel megmondta a károsultnak, ki feljelentést tett az őrsön. Miután a szalma alól előkerültek a kerekek, a tettes beismerő vallomást tett, a bizonyítékok is megvoltak, a lopási ügy elintéztet nyert. Pető csendőr kinyomozta. A 341/bűn-1942. számú ügyarab kiderített bűncselekmény.

Pető szabadon engedi a tettest, cselekménye nem oly súlyos, hogy le kéne tartóztatni, vagy szökésétől kellene tartani. A járásbírótság idézésekor ugyszis elővezeti egy járőr a tárgyalásra, hogy itéljen a törvény a bűnösön.

Esteledik már, mire Pető elkészül az ügydarabok rendezésével. A jegyző is befejezi munkáját. Leülünk beszélgetni irodájában. Kezembe veszek

egy adólistát s meglepetten fedezem fel, hogy a község lakóinak zöme magyar nevű s mégis románok. Istenes, Nagy, Rákóczi, Szatmári... Magyar nevek, de otthon románul beszélnek, görög katolikus vallásúak. Pedig a külsőtől itélve is magyar faji tulajdonságokat viselnek. Valahol hiba történt! Az őslakosság átvette a bevándorlók nyelvét, elhagyta ősi vallását..., ki a felelős ezért?...

Elbucszunk a jegyzőtől s felkapaszkodunk a hegyoldalban lévő pihenőkre. Világít a hó a sötétben is, járt uton könnyen haladunk.

A pihenőszobán Villás ismét tüzet rak, kiváló tojásrántotta vacsorát főzünk. Teát iszunk rá, élvezzük a gőzölgő italt a közben leereszkedett farkasordító hidegben. Majd pihenőre térünk, vastag juhcseregéket terítve köpenyeinkre. Reggel frissen ébredünk, jókedvűen indulunk neki a hazafelé vezető ösvénynek.

Ugyanazon az uton ereszkedünk lefelé. Nagybuny előtt a járőrvezető felir egy szántulajdonost, mert hiányzik szánkójáról a névvel és címmel ellátott fatábla. Kihágás, büntetendő cselekmény.

Este 6 óraker vonulunk be az órsra első szolgálatomból...

Szalontai tiszthelyettes érdeklődik hogylétemről, nem fáradtam e ki nagyon stb. Jólesik az udvariasság. Jelenti, hogy Dr. Boda százados ur keresett telefonon. Parancsát papírra jegyezte: első portyázásom élményeit le kell írnom s a szolgálati havifüzet másolatával együtt holnap futárpóstával be kell küldenem Désre...

...Napok, hetek szaladnak egymás után. Gyakran vezénylem önmagam szolgálatba, örülök az állandó új környezetnek s az új járőröknek, 2 hét múlva szolgálati óráim száma 130-re ugrik fel. Rövidesen annyira megszokom a nagyilondai csendőréletet, mintha örökké ott laktam volna.

Külön élménynek számít az ellenőrző szolgálat, ilyenkor az órsparancsnokkal kettesben indulunk utnak. A hosszú uton kihatásnáljuk az időt, kiismerjük egymás problémáit. Érezzük, hogy kölcsönös hivatásbeli és igaz bajtársi kapcsolatok fűznek össze. A járőröket pontosan ellenőrizzük, hibákat nem találunk.

...Rohan az idő, újból kövér pelyhekben hull a hó. Tóth Bálint a járőrvezető, Villás a járőrtárs. Már tuljárnuk Tordavilma községen, mikor eszembe jut, hogy meg kellene mászni a Gyalui hegyet. Villás próbacsendőr élénken helyesel, ez a keves, fiatal fiu csupa figyelem és érdeklődés mellett. Tóth csendőr is kedvet kap. Azzal vi-gasztalja magát, hogy "majd behozzuk máshol az idővesztéséget", vagy arra gondol, hogy a "zászlós ur majd tartja a hátát, ha ellenőrzést kapunk".

Több órába telik, míg felérünk a hegygerincekre, de megéri a fárautságot! Csodálhatjuk a ragyogó kilátást: alattunk fehérlik Tordavilma község, kelet felé, mint ezüst cukorsüveg, szikrázik a vulkánikus eredetű Ciblesz 1842 méteres havas csuca... Majd farkasnyomot követünk a havas tetőn, meg is közelítjük a hatalmas talpak tulajdonosát. A farkas azonban megszagolja közeledésünket s eltűnik a fenyvesben...

Később, egy másik alkalommal folytatódik a farkaskaland. Az órsparancsnokkal indulunk pótnyomozó szolgálatba, velünk tart még Oláh próbacsendőr is. Drágavilma előtt ránksötétedik, ráadásul sűrű pelyhekben kezd hullani a hó. Ez még hagyján, a baj ott kezdődik, hogy a hó betemeti az utat! Nem látunk, a dühöngő hóviharban eltévedünk...

A sűrű hóesés miatt csak pár méterre látunk, hamarosan teljesen kiesik tájékozódó képességünk. Hiába keressük Drágavilmát, nem akadunk rá. Hasztalan kóborlunk hegyre föl s völgybe le. A tetőkön időnkint kutyaugatást hallunk, megindulunk feléje, a völgybe hajolva

elhalkul ez is. Már késő estére jár s mi egyre kilátástalanabban táposzuk a havat. Az orkán is erősödik, itéletidővé válik... S egyszer csak közvetlen közélről farkascorda vonít...

Egymásnak vetjük hátunkat s lövésre kész fegyverekkel várjuk a farkasok rohamát. A hópolyheken keresztül látom is a vezérfarkast, iszonyu fogait csattogtatja, felénk rohan farkájával, de az utolsó métereken mindig visszatorpannak. Oláh elsüti puskáját, én is néhány lövést adok le rájuk s ezzel meg is menekülünk a kellemetlenkedő farkaskalandtól. A csorda elrohan, még hallani robogásukat, majd minden zajt elnyel a hóesés.

Hirtelen kitisztul az idő, egyik pillanatról a másikra feltűnnek a csillagok, észak felől tisztán hallatszik a kutyaugatás... Itt kell lenni a falunak valahol. Megindulunk a távoli hang felé s éjjelre elérjük a falut... Reggel már nevetünk a könnyen végzetes farkaskalandjainkon s a betemetett hegyösvényen...

...A hónap vége felé megszaporodnak írásbeli tennivalóim. Közelednek a szemlék. Több alkalommal megjelenik az őrsön Kóbor hadnagy, kivel hamar végetér a hivatalos hang. Korban alig különbözünk, a szemlélő előjáró hamarosan jóbaráttá válik s az őrsiroda barátságos hangulatában késő éjjelekkig beszélgetünk. S az örök téma? Budapest és a "hosszuhaju veszedelem", mint Gárdonyi nevezte...

Dr. Boda százados ur szemléje már nehezebben mulik el. A nagytudásu, képzett szárnyparancsnok alaposan kikérdez tapasztalataim felől. Az előírt 180 szolgálati óra helyett 240-et teljesítettem, így mindent egybevetve a sorsomat eldöntő szemle sikerül...

Márciusban az őrsparancsnok munkakörét kell tanulmányoznom. Így állandóan Szalontai tiszthelyettesel járok szolgálatba. Ismét al-kalman nyilik tanulmányozni a 20 évi szolgálattal rendelkező öreg altiszt felfogását, gondjait, örömeit... Iskolai végzettség nélkül oly magas általános intelligenciára tett szert ez az öreg katona hosszú szolgálati idején, a három csendőriskola után, hogy el kell gondolkoznom az "élet iskolájá"-nak nagy igazságain. Öröm vele beszélgetni, mindenhez hozzá tud szólni, mindent ismer, legyen az térkép, földrajz, vagy történelem... Megbízható, hivatásának élő, mély magyar öntudattal és kötelességérzettel felruházott ember s végzi nap-nap után sokszor emberfeletti helytállást követelő munkáját.

Ezért volt rend és nyugalom, biztonság az 1945 előtti Magyarországon, mert résen voltak a csendőr őrsparancsnokok! Talán a magyar sorokérdésekben nem oly hevülő, mint én, de itt közrejátszik a 15 év kor-különbség is...

...Katonavonatok vonulnak át őrskörletünkön. A keleti frontra viszik hős honvédeinket. Az őrs parancsot kap, hogy biztosítsa a vasutvonalat. Rendkívüli teher ez az újabb parancs, alig jut járőr közbiztonsági szolgálatra. Szalontai tiszthelyettes gyakran kénytelen az éjszakai vasutbiztosító járőrt pihenés nélkül kiküldeni halaszthatatlan nyomozó szolgálatra! Az ilyen járőr még legyalogol vagy 25-30 kilométert s oakint elvégezve feladatát, 36-48 óra után tud pihenőre térni. Rendkívüliek az idők, érezni a tavaszi levegőt...

Most látom igazán, mily nagy fontossága van a megelőző szolgálatnak! Mikor a járőr váratlanul mindig ott tűnik fel, ahol nem is gondolják... A csendőr pusztá megjelenése, a kakastoll libbenése jó utra téríti a megtévedt embereket, mielőtt bűnözőkké válhatnának volna. Így kihágásokon kívül alig fordul elő komolyabb bűncselekmény.

Megérkezik a tavasz. Katonai kiképző gyakorlatokat tartunk, az ország véres háboruban áll. Ejtőernyős elhárítást gyakoroljuk a környező hegyeken. Ez a csendőrök feladata. Egy-egy pihenőn hosszasan

szemléljük a Szamos kanyargó ezüstcsikját, amint lassan höpölyög a végtelen Alföld felé...

Kihasználom szabad időmet is. Sorba bemutatkozom a község magyar családjainál: az ügyvédéknél, a földbirtokosnál, az orvoséknál. Azután nem mulik el családi esemény, hogy meg ne hívának egy-egy pohár feketére. Borozgatás közben mindig előjönnek a mult keserű emlékei, mikor a román volt az ur a faluban. Kilátástalan jövőt várt a magyarokra, minden előny a regáti bevándorolt románt illette. A román tenger elnyeléssel fenyegette őket is, a magyar csendesen befelé fordult s kivárta az 1940-es megváltó sorsfordulást.

...Jut idő régészeti kutatásokra is. Érdekelnek a régi kihalt épületek, vizimalmok, templomok. A környéken van belőlük elég.

Kicsi fatemplom áll a hegy alatt, 1540-ben épült, rajta az évszám, egy vas szeg sincs benne, csipkésre kiképzett díszes tornya dacol az idő vasfogával. A lakosság már nem jár ide, kicsi az időközben megszaprodott románságnak... Nézzük a templomot s tekintetünk az új templomra téved. Magától beszél itt is a vadóll mult!

Pestői szépségű vizimalmokat fedezünk fel a Lápos patak völgyében. Öreg évszázados alkotmányok, vízienergiával, egyszerű szerkezettel kiszolgálják a környék lakosságát.

...Néhányszor vasuti ellenőrzt szolgálatba megyünk, felszállunk a pesti gyorsvonatra s az őrskörlet határáig utazunk. Egy percre budapesti emlékek kísértének, de aztán a tovatűnő vonattal eltűnnek az emlékek is. Marad a ragyogó, téli Szamosvölgy s a nagyon szere tett nagyilondai őrs...

Utolsó szolgálataimat végzem március végén. Ilondapatak községben töltjük kispihenőnket s betérünk a tanító házába rádiót hallgatni. Kormányzóhelyettest választanak ma ott messze a pesti parlamentben... Vajjon kit választanak meg? Rövidesen hangos éljenzés és taps hallatszik, majd egy kemény férfihang megszólal: "Éljen vitéz Horthy István!"... Szótlanul ballagunk aztán hazafelé, elgondolkodva a történelmi idők rohanásán.

...Elérkezik az utolsó szemle: az osztályparancsnoki. Sárossy alezredes ur érkezik ki az őrsre s most előtte kell vizsgáznom a gyakorlati csendőrtudományból.

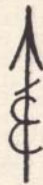
Majd jön a bucsu napja... Két hónapi próbaszolgálatomnak végére érkezünk. Egyszerűen és szomoruan bucsuzom az őrstől, a fiuk felsorakoznak a laktanya előtt s utoljára fogok velük kezét. Szótlanul állnak kemény vigyázzban, mögöttük a havas Gyalui hegység vonulata emlékeztet a szép időkre, könnyes szememen át látom az arra tartó rőröket, amint szolgálják az örök magyar békét és nyugalmat...

Igéretet teszek az őrsnek, hogy egyszer meglátogatom őket. Szavamat egy év múlva betartom. Az erdélyi gyorsal utaztam Ungvár felé, vonatunk átfutott Nagyilondán. Leléptem a vonatról s éjfél körül bekopogtam az őrsre. A naps csendőrt nagyot nézett... Reggel megegyészer körülnéztem az őrsön és a faluban, pillantásaimmal szeretettel követtem a hegyvonulatokat, hol tavaly annyiszor megfordultam...

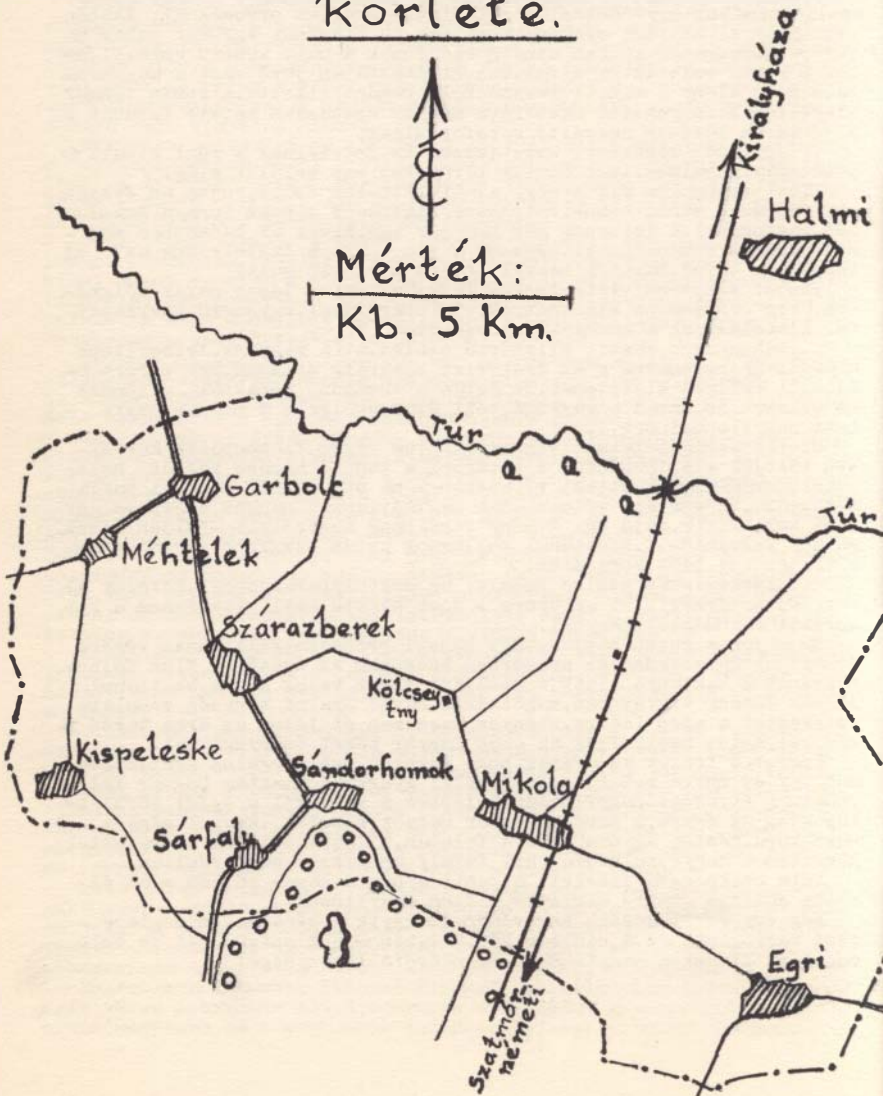
Este csikogva fékezett a pesti gyors a havas pályán s az éjszaka sötétje örökre elnyelte előlem Nagyilondát.

Még egy évvel később esküvőmön az egyik legkedvesebb meglepetést tartogatta az a disztávirat, melyben "Sok szerencsét és boldogságot kívánt a nagyilondai csendőrőrs legénysége!"-

A mikolai lovas őrskörlete.

Mérték:
Kb. 5 Km.

A mikolai lovas őrsön...

Désen átveszem menetleveletem, bucsuzom a szárny és osztály tisztjeitől, majd a vonatra várakozom. Kóbor hadnagy itt áll mellettem, jóbarátként jött bucsuztatni. Öröm ül az arcán, hadibeosztásba vezényelték s nemsokára indul ki a keleti harctérre. Irigykedve nézem, szerencsés fiú. De mikor lesz nekem alkalmam harctéri szolgálatra?

Minden próbaszolgálatos tiszt gyalogőrsről alföldi lovasőrsre utazik. Nekem még tanulni kell, csak azután követhetem Laci barátomat.

...Hosszu erdélyi utazás után érkezem Szatmárnémetibe. Jelentkezem az osztály és szárnyparancsnokságon. Menetlevelem már készen vár, utazom Mikolára...

Ülök a vonatablakban, szemlélem a végtelen alföldi síkságot, melyet bearanyoz a napsugár. A távolból a Kárpátok kéklő vonulatai integetnek, hogy ne feledjem el őket...

Az állomáson Hegedüs Imre lovas tiszt helyettes, mikolai csendőr őrsparancsnok vár. Besétálunk az őrsre, pillanatok alatt berendezkedem s hozzáfogok a lovasok tanulmányozásához. Otthonosan nézek már körül az őrsirodában, mindent megtalálok, ami érdekel. Szerencsére a csendőr őrsiroda szerte az országban mindenütt azonos. Áthelyezés után minden új csendőr tudja tennivalóit, csak a helyi és személyi ismereteket kell megszerezni.

Betekintek a szolgálati havifüzetbe, megnézem a bűnügyi iktatókönyvet, aprólékosan elnézegetem az őrskörlet térképét. Hegedüs tiszt helyettes részletesen meséli őrskörlete érdekességeit. Minden érdekel, hisz április hónapot a lovas őrsparancsnok feladatkörének megismerésére kell fordítanom.

Kíváncsian nézem az istállóban abrakoló csendőrlovakat, mind ápoltak, állásaik mintaszerűen tiszták. A lóápoló idegen kiejtéssel beszél, Hegedüstől megtudom, hogy emigráns orosz kozáktiszt. Nem tért haza az első háború után, itt maradt Magyarországon. Érdeklődve fordulok hozzá. A kozák bajtárs beszél, sorsa a földönfutó cári tisztek sorával azonos. De ő jól érzi magát, jóindulatu magyar pártfogói már több jó állást felajánlottak neki, de ő nem fogadta el. Inkább marad a csendőr őrsön, szereti a rendet s lovak nélkül nem tudja életét elképzelni.

...Reggel elindulok első lovas szolgálatomba. Örömmel ülök fel a lóra, katonai szolgálatomat a tűzéreknél kezdtem, így nem újdonság. Nagyon tetszik a változatosság, az erdélyi hideg és havas tájak után élvezem az alföldi homokot, a langyos szellőt, a tavasz megrézkétét.

Utvonalphortyázást végzünk Méntelek községig. Közben figyelem a lovas és gyalogcsendőr élete közti különbséget. A lovascsendőrnek a szabad nyelmesebb élet jutott, mert nem gyalogol, viszont kevesebb a szabad ideje, mert lovával is törődni kell. Feledatai, tennivalói ugyanazok s azokat sokkal nehezebb lóhátról elvégezni. A pusztán a ló a legkényelmesebb közlekedési segítség, a távolságok nagyok s néha térdig ér a sár. Viszont már benne vagyunk a tavaszban, a hólé rég felszívódott.

Érdeklődéssel figyelem a lakosságot. E terület husz éven át Romániához tartozott, pedig szinmagyar lakosság lakja. Fogaim közt elrebegek egy kis "hálafélét" a magyar viszonyokhoz oly kiválóan értő párisi döntnökök számára...

Utbaejtünk néhány tanyát, izes magyar nyelven köszönnek az emberek, magyarul kiabálnak a játszadozó gyerekek. Egy-egy szép szakaszon felváltva haladunk lépésben és ügetésben. A füves részeken vágtaival haladunk át. Bár az utóbbi szabálytalan a portyázó lovascsendőr életében, de kíváncsi vagyok, hogy vágtaznak a csendőrlovak. Hát megállapíthatom: kiválóan! Magyar ló közt nincs különbség.

"Adjon Isten jó napot tiszthelyettes ur!"-, üdvözlük a gazdák Hegedüs őrsparancsnokot. A nép örvend, hogy köztük járnak a csendőrök. Hol erkölcsös az élet, ott nincs baja a csendőrnek!

Méhtelegeken lóról szállunk. A járőrtárs istállóba viszi őket, mi az őrsparancsnokkal a község házára igyekszünk, hol több elintéznivaló vár Hegedüstre.

Árdrágító és közellátási bűncselekmények ügyében tárgyalunk a jegyzővel. Majd beidézett feleket hallgatunk ki. Ujfajta bűncselekmény, a háboru velejárója, mikor a megtévedt kereskedők gyors vagyont remélnek. Hegedüs gyakorlott módszerrel vezeti a kikérdezőseket, öreg zsandár, "otthon van" a nyomozó szakmában.

Késő este vetődünk a pihenőszobára. Táskaelelem vacsora után térünk pihenőre. Kora reggel ismét lóra szállunk, irány hazafelé... Mosolyogva nézem a lovascsendőr szokást: pipa füstölög szájukban, ők a cigarettát nem szeretik, kezük a szarát tartja.

Rövid idő alatt megismerem a mikolai őrskörletet is. Legjobban kedvelem a Tur menti lovas portyázásokat. "A kis Tur folyó partján"- Petőfi híres alföldi költeményei jutnak eszembe. A tur 15 méter széles nyugodt folyócska, de a tavaszi olvadások idején haragos is tud lenni. Már többször szenvedett árvizkárokat a lakosság. Partján üde zöld tavaszi gyepek apró füzesek terülnek el, néhol kis nyírfaerdők tarkítják a terepet. Végtelen messzeség, csend, távoli templomtornyok... Az ebédidőt a messziről jövő halk harangzúgások juttatják eszünkbe. Sohse mulasztjuk el levenni a kalapot a csöndes áhitattal adózunk a nagy mindenség Teremtőjének...

...Egy alkalommal a Kölcsey tanya mellett haladunk el. A Himnusz nagy költőjének szülőföldjén járunk. A nemzet tisztelete tanyacsoportokat és utcákat nevezett el róla. A környéken ma is kiterjedt Kölcsey rokonság él.

Feltűnő, hogy a birtokos családok mily szegények! A román megszállás tette tönkre őket. Gyakran megfordulok az egyik legszebb kastélyban, a tulajdonos tartalékos tiszt-jelenleg tényleges szolgálatot teljesít- és kiváló bajtárs. Tőle hallom, amint mutatja a környező földeket, melyeket 20 év alatt kénytelen volt eladni, hogy fizetni tudja az adóterheket a családjával élni tudjon... Birtoka másik részét kisajátította a román állam a vagy 40 román családot telepített rá. Bizony egyre reménytelenebbül várták a jobb világot, emlegették a kakastollasokat a végre eljöttek ők is... Az ősi kastély tulajdonosa büszke katonaember, most reméli a Vitézi Rendbe való felvételét. S családja? Az idegen uralom alatti magyar érzéseknek és öntudatnak megtestesítői! A két szép kisleány legalább oly tájékozott az irodalom, történelem és földrajz utvesztőiben, mint a budapesti diáklányok! De itt egy igazi magyar családanya nevelte gyermekeit, ki tudta a sorstól ráért kötelességeit...

...Közben teljes erejével beköszönt a tavasz, lekerülnek a köpenyek, könnyebbé válik a lovaglás is. A közbiztonság nyugodt az

örskörletben, a földműves lakosság békésen végzi munkáját. Büszke örömmel nézem őket, sokgyermekes, szorgalmas, derék magyarok! Földművelő fajtánk kiválóságai...

A csendőrrjárőrök jóformán csak megelőző és utvonalphortyázó szolgálatot végeznek. Emlegetik is, hogy régen szolgáltak ily jó nyugodt helyen!...

...Szárnyparancsnoki szemlét kapunk. Nádas Iván százados ur jelenik meg az őrsön. Végignézi oktatásomat s ellát sok jó gyakorlati tanáccsal.

A szárny életében jelentős esemény a lövészet! Lövészetre a szárny összes őrsze a lőtéren gyülekezik s foglalkozás után jut idő a régi ismerősök találkozására, őrsparancsnoki megbeszélésekre, a bajtársi élet elmélyítésére stb.

Szatmár megye jellegzetessége a fekete varjuk tömege! Katonai gyakorlatokra a mikolai erdőbe vonulunk, a fegyverzörgésre sokszor varju lebben az ég felé, szinte elsötétítve az eget. — "Kár, kár, kár" — ..., mondják mély basszushangjukon.

Katonai és ejtőernyős elhárító gyakorlatok váltakoznak a portyázásokkal. A csendőrség minden erővel készül a hátország védelmére, ez a mi feladatunk! Az ellenség tervei kiszámíthatatlanok, új harcmodor született, de mi: szembenézünk...

...Próbaszolgálatom utolsó napjaiban egy reggel váratlanul lep meg a kolozsvári csendőr kerületi parancsnok: Vadász László ezredes ur. Szerencsére épp napirendszerinti foglalkozáshoz gyülekeztünk, így nincs hiba sehol. Végighallgatja oktatásomat a büntetőtörvénykönyvből, különféle gyakorlati példákat hoz fel s azokat kell megoldjuk. Szemle után barátságosan elbeszélget velem s szigorúsága mellett megismerem igaz bajtársias, alárendeltjeivel törődő természetét is.

Az idő eljár... Befejeződik a mikolai lovas élet is. Április utolsó napján bucsuzom az őrstől. Diszben sorakoznak a fiúk, tollas kalapjuk mellett tisztelő kezük még akkor is, mikor kifordulok a laktanya kapuján...

Szatmárnémetiben kedves meglepetés vár. Nádas százados, öt próbaszolgálatos tiszt szárnyparancsnoka bucsúestét rendez tiszteletűnkre. Folyik a tánc, folyik a bor egy kedves kis társaságban, szatmári "hires" szép lányok társaságában. A százados ur helyettesének: Farkas főhadnagy ifju feleségének személyében felismerem gyermekkori kis pajtásomat: Babucit. Nagy az öröm a váratlan találkozásra, sohse hittem volna, hogy a tiszaparti kisváros után itt fogom látni, mint boldog, fiatal csendőrszonyt.

...Száguld velünk a gyorsvonat Budapest felé. Két hónap még s befejezzük a csendőr tiszti tanfolyamot. Aztán kezdjük az új életet, mint Magyarország hivatásos katonái...

1943 nyarán átutazóban viszontlátom néhány órára a mikolai őrsöt. Majd örökre elvisz a vasút... Mikolán azóta ismét a román az ur, a szinmagyar vidéken ismét "igazságot szolgáltattak". Mindezek felül a lélektipró szovjet is a nép nyakára ült, ismét pusztul a magyar...

1945 áprilisában, valahol Burgenland-ban, a nyugatra vonuló menekültek közt őszhaju törzstisztet ismerek fel: Vadász ezredes ur szomorúan ballag az egyik szekér mellett. Mint nyugalmazott, gyalog rója az országot porát... Eléje lépek s jelentkezem. Az öröm és a keserűség vegyes megnyilatkozásaival ölel meg. — "Isten áldjon fiam, vigyázz magadra s embereidre!" —, szól oda örök bucsúzóul...

Magyar sors, katona sors... Vadász ezredes ur nem élvezhette egy dol-
gos élet után a megérdemelt nyugalmat, kiűzte a sátán otthonából...
Ezredes Ur, csak erő s egészség legyen, még hazamegyünk megpihenni!
Velünk lesz a magyarok Istene!

A lovascsendőr...

Száraz alhadnagy festménye.

1949.

Szárny parancsnok helyettesként a Székelyföldön...

...1942. június 30. Reggel 7 órakor indul a Keleti pályaudvarról az erdélyi gyors. Frissen ragyog galléromon a hadnagyi csillag, büszke örömmel utazom első állandó szolgálati helyemre: Székelyudvarhelyre. Most szűkebb hazám vár, családnk Margita vidéki s ősidők óta ott él jóformán minden rokonunk. A nagy utra édesapám kísér, nagyon büszke második katonafiára. Tervezgetünk a vonaton: felkeressük a rokonokat, az élők után a holtakat is a temetőben. Vár nagyapám sirja, ki 1940-ben halt meg, pár hónappal honvédségünk bevonulása előtt. 20 éven át hiába várta unokáit, már csak sirjához mehetünk...

A négytengelyes luxuskocsi tisztí fülkéjében élénk társalgás folyik. Én az ablaknál ülök s nézem az alföldi rónát, de már a Királyhágó vizeséit szeretném látni, vagy a sziklás havasokat a Maros völgyében... Este autóbusszra szállunk a dédai vasutnál, átutazunk a híres fürdőhelyen: Szovátán is, az esti kivilágításban gyönyörű a Medve tó csillogó vize...

Éjfélkor megérkezünk Udvarhelyre s a Bercsényi szállóban pihe-nünk le. Korán kelek és diszbe öltözöm. Vadonatuj egyenruhában, tollas kalappal, csizmában, fehér keztyűvel, a budapesti eligazítás szerint reggel 9 órakor benyitok a csendőrlaktanya kapuján.

Jelentkezem közvetlen előljárómnál: Dr. Bazsó Lajos százados urnál, az udvarhelyi szárnyparancsnoknál, majd bemutatkozom az osztály gazdasági hivatal főnöknél: Györgypál Ferenc g. főhadnagy urnál. Igen barátságosan fogadnak mindketten, az ismerkedés első percei kedvezők számomra.

Ezután Bazsó százados kihallgatásra vezet elő az osztályparancsnokhoz: Zoltány János alezredes urhoz.

Összeszedem minden képességemet, hogy a legszabályosabban és legkatonásabban jelentkezzek. Hiába minden! Az alezredes ur azonnal kifogásolja kései bevonulásomat. Jelentem a pesti eligazítást, nem fogadja el. Szigorú ember, szerinte egy fiatal tisztnek egy nappal előbb kell bevonulni új szolgálati helyére. Az ilyen "szigorú" katonán nincs tekintettel arra sem, hogy az utolsó napot illik a leendő menyasszony mellett tölteni...

Végül is parancsot kapok, hogy az első autóbusszal utazzak Vargyas községbe egy fegyverhasználati ügyet kivizsgálni. Másnapra kötelességem részletes jelentést tenni.

Rohanok a szállodába, átöltözöm zsávolj ruhába s félóra múltán már az autóbuszban ülök.

Gyermekkorom emlékei elevenednek meg az uton. Az autóbusz áthalad Felsőboldogfalván és Patakfalván, majd előtűnik Kénos község a lapostetejű hegytömbjével. De sokszor nyaraltam itt nagyapám házában! Már messziről látom a zöld lombok közül kiemelkedő templomtornyot, nézem a kertet s keresem a paplak fehér falait... Ismét itthon

járok...Az autóbusz zugva kapaszkodik tovább a nagy szerpentinén, fent a tetőn megpillantom Oklándot.A falu feletti temetőben meszsziről világít felém jó nagyapám fehér virágokkal borított sirja. Az autóbuszról leszállnom nem lehet,be kell érnem a régi szép emlékek szemlélésével.

A vargyasi őrsön jelentkezik az őrsparancsnok,de nem kéri igazolványomat.Mivel személyesen nem ismer s határszéli őrsön vagyunk,felelősségrevonom mulasztásáért.-"Na ez is vadember!-",gondolja magában szegény őrsparancsnok.

Ezután a fegyverhasználatban szereplőket kérem be az őrsíródába.Kikérdezem a tanukat,a járőrt,majd megállapítom a tényállást . Nagy Mózes csendőr vezetése alatt álló járőr 3 nappal ezelőtt Felsőrákos községből a román határ felé portyázva tüzet kapott román területről.A csendőrök fedezték magukat és visszalőttek.A határ - incidens nem folytatódott tovább,valószínűen a román határőrök megelégték a kalandot s visszavonultak.

Határincidensnél igen fontos a pontos tényállás felderítése mert diplomáciai eljárást képez.

Gépkocsiba ülünk s a járőrrel,tanukkal kihajtunk a helyszínre. Nagy csendőr előadja a történeteket,a tanuk helyeselnek.Határszé - li földművesek s az egész eset szemük előtt zajlott le.

Még aznap megírom kivizsgáló jelentésemet s véleményemet.Örömmel hallom,hogy Nagy Mózes csendőr új ember az őrsön,néhány hete érkezett Ungvárról,hol rangelsőként végezte a járőrtárs iskolát. Jól megrázom kezét a derék székely csendőrnek...

Reggel beírom szemlémet az őrs szolgálati havifüzetébe.Első alkalommal teszem,mint előljáró parancsnok.

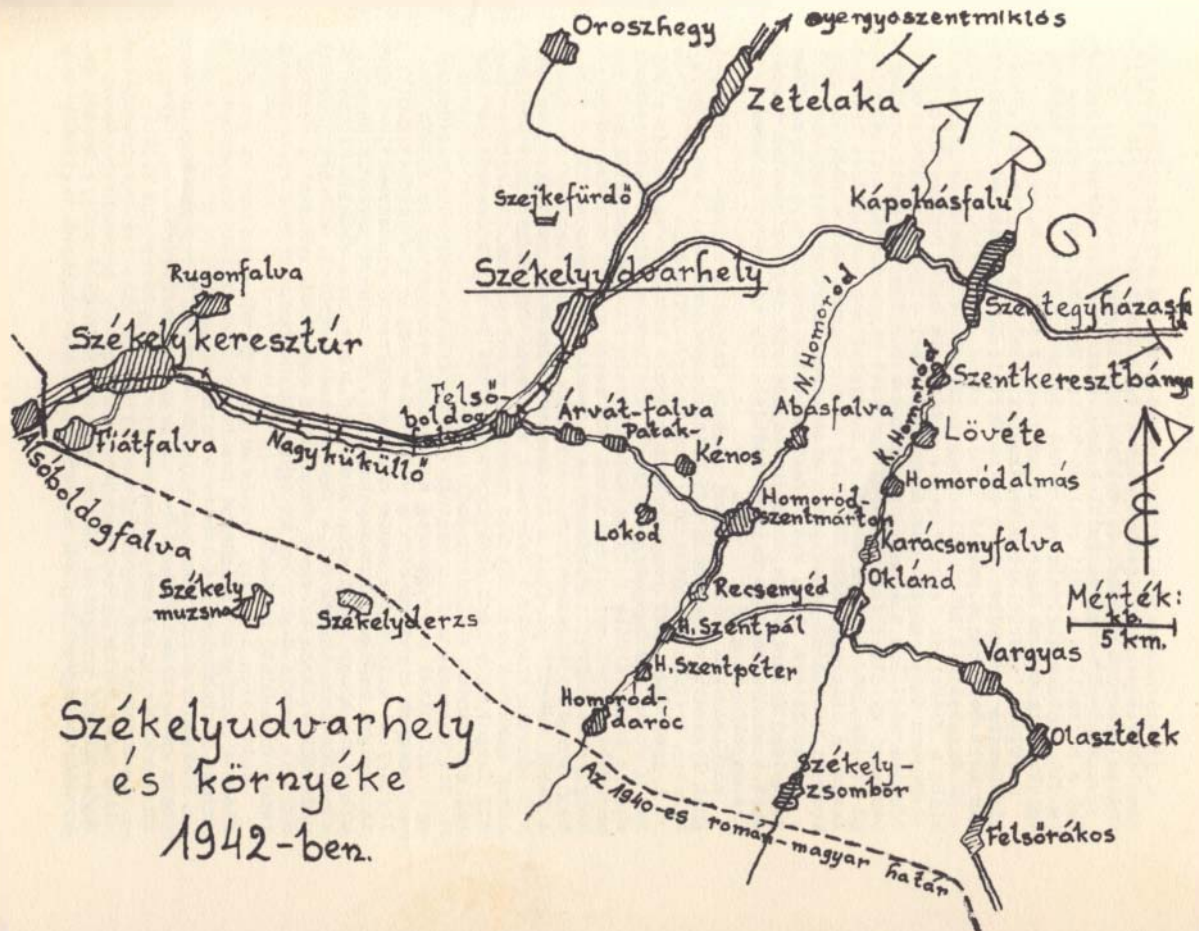
Udvarhelyen Zoltány alezredes ur alaposan áttanulmányozza jelentésemet.Drukkolok,nehogy újabb hiba legyen!Csodák csodája, nem emel kifogást,sőt a pontos és szabályos jelentésért dicséretet kapok.Estére meghív hozzájuk,hogy közelebről megismerjen.

Másnap elfoglalom helyemet a szárnyirodában.Megkezdem irodai tevékenységemet.Dr.Bazsó százados igaz jó bajtárs,segít,hogy mielőbb átessen a kezdeti nehézségeken.Mindenben irányít,de a szárnyat én vezetem.Jóformán minden munka rámszakad,de szerinte így kell kezdeni minden helyettesnek!Polgár József törzsrőrmester,szárnyirnokkal közösen végezzük a hatalmas adminisztrációt,naponta feldolgozzuk a koffernyi mennyiségű hivatalos levelet s intézzük 14 órünk ügyeit.Bizony,az első hetekben nem látom a várost...

Minden reggel személyesen veszem át az osztály póstáját,ellenőrzöm a helyi őrs kiképzését,a szakaszparancsnokokkal közösen nézzük át az irtózatot mennyiségű szolgálati lapot s havifüzetet, a csendőrök irófüzeteit,az úgydarabok fogalmazványait...Legnagyobb segítségem ebben a munkámban Szabó Ambrus alhadnagy,szakasza - rancsnok. Valóban a csendőri tudás mintaképe.Három gyermekét kiiskoláztatta,családi élete példás,magánélete mintaszerű.

A személyemben nyert munkaerő hamarosan feldolgozza a szárnyon mutatkozó összes hátrálékokat.Augusztusban már felszabadulnak esteim s gyakran megfordulunk az udvarhelyi "jobb helyeken".

Előljáróim megkedvelnek szorgalmam és használhatóságom miatt , Bazsó Laji és Györgypál Feri jó pajtásokká alakulnak át.Megmutatjuk néhányszor jókedvünkben az udvarhelyieknek,hogy mulat a vidám zsandár...Feri ritkán fejezi be csúrdögölő nélkül,csiki gyerek,vérében van a tánc.Néha Zoltány alezredes urékkal látogatjuk sorba a határvadászok,vagy gyalogosok családrait,vagy teniszezünk a kórház pályáján Dr.Dorogi orvosékkal...

Székelyudvarhely és környéke 1942-ben.

A jó szórakozások ellenére jobban kedvelem a kivizsgálásokat és szemléket. Ilyenkor magamban megyek, van időm bőven szemlélni szülőföldem gyönyörű vidékét és valóban hivatásomnak élhetek!...

...Megleő szemlére indulok Szentkeresztbányára. Udbaejtem Oklándot s megszálok a régi családi házban. Nagy örömmre édesanyám is ott tartózkodik, vele egy sereg nagynéni. Kellemes estét töltünk együtt, alig birunk ágyba menni, oly sok a beszélő.

A hajnali szürkületben kerékpáron indulok a Hargita felé. Utam a Kis-Homoród völgyében visz egyre felfelé. Lövéte után már komolyabban kell taposnom a pedált.

A Hargita! Ezt látni kell, hogy valaki örök szerelmese legyen, nem hiába a székelyek "szent" hegye a Kárpátok belső vonulatában.

Minden fáradságért, izzadásért kárpótol a gyönyörű környezet! Időnkint megállok a kihalt országuton s bálulom a reggeli napfényben uszó, hatalmas fenyvesekkel borított hegycsúcsokat, az alattam zugó Kis-Homoródot, köves medrében... A folytonos szemlélődés következtében utam sok időbe telik, az őrsparancsnok már a reggeli gyakorlati kiképzést vezeti, mire megérkezem Szentkeresztbányára.

Sohse láttam ilyen szép őrskörletet! Az őrszlaktanya fenyvesekbe burkolózó modern villa, környéke csodás szépségű érintetlen természet. A szemle is jobb kedvvel történik ily környezetben, észre se veszem, elmúlik a nap!

Körülnézek a faluban. Kicsi székely falucska, eldugva a Hargita egyik legszebb völgyében. A nép találékonyságának ősi s ma is használatos eredményét látom itt: a vasgyár területén.

A gyár régi, ősi terméskövekből épült hatalmas vár, talán ebben van a romantika. Rengeteg vasércet tartalmaz a föld, a székelyeknek nem is kell tárnába menni, a föld felszínén összeszedhetik. Az olvasztóban éjjel-nappal hatalmas tűz hozza elő az ezüstszerű folyékony vasat, melyet homokformákba öntenek. A vas megmunkálását mesebeli törpék birodalmához hasonlítható egyszerű szerkezetek végzik. A fából készült gépeket a Kis-Homoród vizesései hajtják, olyan, mint a boszorkánykonyha: a fakerekek egy csomó óriáskalapácsot emelgetnek. A munkások vasdarabokat tartanak a kalapácsok alá, néhány percig forgatják s kész ástót, lapátot, villát és egyéb szerszámot huznak elő. Mindez vízienergiából!

Itt dolgozik a falu mintegy 300 férfilakosa. Ujabban hadiüzemmel nyilvánították s a hadsereg számára fegyvergyártás is folyik.

Lemegyek a patakpartra s csodálom a rohanó víz játékát. Leülök a legnagyobb sziklára s onnan nézem a nagyszerű vizeséket, a nagy távolságra szökkenő zuhatagokat. Sétálok tovább a parton, nemsokára elhagyott kicsi fürdőtelep tűnik elő. A hatalmas sziklák aljában ezüst források törnek fel, a pezsgő vizek megtöltik a fából készült medencéket. Iszom az egyik forrásból: szénsavas víz, mint a székely mondja: borvíz. Megfürdök az egyik medencében, a csipős szénsavas víz rendkívüli üdítő hatása!

Csodálkozom, hogy egy vendég sincs a fürdőhelyen. Ezt az Isten áldotta természeti ajándékot nem használják ki kellően, már eddig is óriási idegenforgalmat lehetett volna kiépíteni!

Bucsuzól megegyeszer nekihaalok az egyik forrásnak s teleiszom magam szódavízzel. Visszatérve az őrsre megvacsorázom s egy gyönyörű nap élményeivel folytatom utamat Szentgyházafalu felé...

...Rohan az idő, megvalósítom egyik régi szép tervemet. Szombaton eltávozást kérek Székelykereszturra. A székely körvasuton utazom a Nagy-Küküllő völgyében. Csodás szépségű a Küküllő völgye. Pestői falucskaikat hagyunk magunk mögött, színes székelykapuk virítanak min-

denütt, galambok ülnek a ducokon.

Keresztur családnak másik ősi fészke. Első utam a temetőbe vizs-
tisztelni nagyszüleim sírjánál. Kisfiu voltam, mikor utoljára lát-
tak, aztán elszakított tőlük Trianon... A visszatérő, felnőtt unoka
már csak a sírokat találja.

Apám öccsénél szállok meg a régi házban. Késő éjszakába nyulik
beszélgetésünk, felelevenítjük az összes családi hagyományokat. Ü-
rülnek látogatásomnak, nincs fiu gyermekük.

Reggel kísétálunk az új határra. Innen két kilométer választ el
szülőfalumtól. Meghatódva nézem a fehér templomot, hol kereszteltek
s ahová nem mehetek. Ott még mindig a román az ur! A vidéket szín-
magyar lakosság lakja, csak a jegyző román...

Az elzárt országot végéhez megyek s rádülök az egyik harcokcsi
csapdára. Nézem falumat s kesergek a világ sorsát eldöntő "nagyok"
irtózatoss melléfogásain. A trianoni béke két és félmillió magyart
szakított idegenbe csak Erdélyben. A német-olasz döntőbírótság is
tévedett Bécsben két évvel ezelőtt. Visszahozták ugyan a Székely-
földet, de odaát hagytak egy egész sereg színmagyar falut. A bevo-
nulás idején ott is ácsolták a honvédségnek szánt diadalkaput s
aztán elmaradt a várva várt magyar hadsereg fogadása... Egész fal-
vak sirtak elkeseredésükben. Éjjelenként azóta is át-átjárnak a ha-
risnyás székelyek érdeklődni, mi lesz már? Mikor jönnek a magyar ka-
tonák? Türelmük már elfogyott, már már erőszakosságokra készülnek.

A határőrök mesélnek ezután a tuloldali székely falvak keserű
életéről, ők minden éjjel találkoznak a hirhozókkal...

...A legnagyobb munkaidőben csörög a szárnyiroda telefonja. Az
oroszhgyi őrsparancsnok jelenti, hogy hatalmas méretű tűz kelet-
kezett a faluban, vagy 15 ház lángokban áll!

Gépkocsiba pattanok s rohanunk fel a Hargitába. Segíteni már nem
lehet, a falu a hatalmas szélben leégett, csak a füstös falak állnak
s alattuk izzva-patogva ég a maradék zsarátnok. A házak körül ká-
romkodó és jajveszékélő férfiak, asszonyok, hiába keresgélnek az ele-
mek játékként elveszett vagyonuk roncsait. Kint van a főispán is,
ki komoly kormánysegélyt ígér a tüzkárosultaknak az otthonok pótlá-
sára. A tűzoltóság, csendőrség tehetetlenül áll, az almák megsültek
a fákon az iszonyu hőségtől. Nehezen nyugszik meg a nép, de aztán bi-
zakodóan elvonulnak, miután közlöm velük, hogy a kormánysegély 1 hét
alatt itt lesz. Szavaimat a főispán is megerősíti.

Otthon azonnal irom jelentésemet a belügyminiszter urnak, erősen
kitérve a lakosság rászorultságára és szegénységére...

...A Gürgényi havasok déli oldalán terül el legészakibb őrsünk:
Székelyvarság. Egy napot vesz igénybe az út, míg felérkezem. A szük
hegyi ösvényeken ezernyi élvezetet nyújt a kerékpározás. Időnkint a
favágókkal beszélgetek, érdeklődöm sorsuk, életviszonyaik felől. Meg-
elégedett, boldog emberek, kik gyermekkoruktól kezdve élnek a hava-
son. Megszokták s értenek mesterségükhöz! Néhány fejszecsapás elég,
hogy kiüntsenek egy derékvastag fát.

Az őrszlaktanya még fentebb, magasan terül el egy gyönyörű tisz-
táson. A község óriási területen szétszórt kis faházakból áll. Körü-
löttük kerítés, a kerítéseken belül juhok. A székely "esztená"-
nak nevezi a juhos tanyát. Állattenyésztéssel foglalkozó megelégedett jó
nép lakik itt, a városba csak negyedévenként mennek le körülnézni.

Szemlém célja az ejtőernyős ellenség elleni harc oktatása. Min-
den fennsík alkalmas ejtőernyős leszállásra, a székelyvarsági őrs-
nek is fel kell készülni. A hatalmas síkság és szélein lévő erdősé-
gek kiváló lehetőséget adnak a gyakorlat lebonyolításához. Egész nap

dörögnek a Manlicherek, hajráznak a csendőrök. Végre fogságba esnek az "ejtőernyősök". Lefujom a gyakorlatot, mehetünk haza.

A csendőrök mindenfelé téli kalandjaikat emlegetik, mikor a járőrök nap-mint-nap farkascsoordával találkoztak, sőt az egyik járőrünket meg is támadták s igen nehezen tudtak megmenekülni. Egy másik járőr két csizmát talált az országuton, benne két lábszárat. A farkasok ették meg gazdáját az előző éjjel.

Kiváló sajt és orda vacsora után térünk pihenőre a laktanyában. De álomban ismét farkasok üvöltését hallom...

...A székely nép elszigetelten éli életét a Kárpátok legkeletibb csücskében. Kulturája és művészete éppen ezért megőrizte ősi hagyományait. A Hargitán épült községek csupa népművészeti kincses-tárt képeznek. A székely nép fiai és leányai nem házasodtak össze románnal, megőrizték népi egységüket is.

Szentegyházasfalu a híres Tolvajos tetőn fekszik a Hargitán. Temetőjében beszél a mult! Csupa faragott kereszt és kopjafa, néhol öreg, fakuló róvásírárok a sírokon. Hosszu évszázadok óta viszik tovább a hagyományokat, mostoha sors töri Csaba királyfi népét bár, mégis élénk, szorgalmas, hagyománytisztelő nép, kézügyességük, találékonyságuk világhírű...

Udvarhelyen mindennapos megszokott látvány a bivalyfog, mely sokszáz cserépkorsót szállít, tele Szejke vízzel. Fillérekért árulják a közeli Szejke forrás szénsavas vizét, egészséges, üdítő ital. Magam is csak borvizet iszom a kiadós vacsorára, ha komolyabb nem akad. Hála Györgypál Feri barátomnak, gyakran akad "fenyővíz" is.

Alig szolgálok három hónapja Udvarhelyen, máris ismerem a vidéket, mint a tenyeremet. Legjobban Homoródfürdőt kedvelem, az ottani fenyők elérik a 40 méter magasságot s törzsét csak három ember képes körülérni. A Homoród völgyének egyik csendes fordulatában kinézem telkemet is, hová saját házamat szeretném felépíteni. Kiváló vadászterület, pisztrángos patakok, csendes és ózondus levegőjét vágni lehet szinte. Képzetelem sebesen működik, szinte látom már a saját villát, mellette pihenő szüleimet és a gyermeksereget...

Idővel a közeli környék kutatását távolabbiak felkeresésével igyekszem változatosabbá tenni. Eljutunk Csikszeredára, majd a híres csiksomlyói kegytemplomhoz is. Büszkén nézem a barátokat, kiknek a román hadbíróssággal gyűlt meg a bajuk 1940-ben! A székely virtus nem alszik még a ferences csuha alatt sem...

Egyik októberi vasárnap egy vidám társasággal a szovátai Medve tavat keressük fel. A fürdő már elhagyatott, de vize csodás meleg! A sós vízben uszni se kell, fenntartja az embert...

Régi vágyam teljesül az első hó leesése után: eljutok a Békás szorosba. Gyergyószentmiklósról MÁVAUT autóbusz visz a veszélyes, irtózatos szakadékokkal átszeldelt szerpentineken át a Gyilkos tóhoz. Lenyűgöző látvány! A szintisza víz alján látható a hegyomlás következtében víz alá került fenyőerdő. Körülötte 2000 méter fölé nyúló sziklatömbök, hatalmas őserdők, legszebb közülük az Oltárkő!

Az Oltárkő! Égbenyúló, óriási sziklacsucs, melyet még kellő felszereléssel rendelkező turisták sem tudnak megmászni, oly meredek. De egy székely legény 40-ben csodát művelt: a bevonuló honvédségünk tiszteletére a szikla csucsán kitűzte a nemzeti lobogót... Innen gyalog sétálunk le a Békás szorosba s csodálattal nézzük a szűk sziklahasadékokat, hová sosem sűt be a nap s hová sohse esik eső... Több százméteres hasadék közt kanyarog az országút Órománia felé.

...Kint járok a vargyasi őrsön. Hazafelé több faluban feltűnik, hogy sir az ünneplőruhás lakosság. Augusztus 20-a van, nem gondo -

lok semmi különösre. A sirás még a harmadik faluban is tart, már nem győzöm tovább, kiszállok s megkérdezek egy öreg székely bá'-t, mi a baj? - "Elesett Horthy István kormányzóhelyettes ur!" -, mondja az öreg. Vissza harsog a kocsiba s száguldunk hazáig. A laktanyában a helyi órs épp a rádiót hallgatja, az utolsó foszlányokat én is hallom - "Mig ilyenek az apák s ilyenek a fiuk, örök a magyar!" -, mondja Kálly miniszterelnök...

...Október elsején kint állok a laktanya kapujában. A távolba fegyelek, Zetelaka felől sötét tömeg közeledik lassu, ünnepélyes járással... Mind ünnepelőbe öltözött legények, mellükön virit a sok nemzetiszínű szalag, kalapjukon virágbokréta... Összeölelkezve lépnek, ajkukról harsog a kocsiba s száguldunk hazáig. A falubeli halad az élen, mellén csillognak az ezüst kitüntetések, hátul zenekar kíséri a tömeget... Megáll a forgalom, mindenki odafigyel és csöddálja a nem mindennapi látványt: székely ujoncok ma vonulnak be katonai szolgálatra Udvarhelyre. Ma is követik az évezredes hagyományokat...

Igy mentek a hun király, Attila fiai, így mentek a régi Monarchia egyik legvitézesebb ezredének, a 82-es "Vasszékely" gyalogezrednek katonái, így mennek a legények ma is... Nézem szó nélkül a fekete tömeget, az égő büszke szemeket... Elönt az öröm és lelkesedés lángja engem is, megszázszorozott akarattal kezdem napi munkámat...

November elsején nagy napra virradunk: Zoltány alezredes ur előlép ezredessé, én megkapom a második csillagot... Méltóan megünnepeljük a napot...

...Aztán sietek lebonyolítani a rokoni látogatásokat, igyekeznék bejárni a Hargita minden völgyét, megérzem, hogy a kötelesség rövi - desen máshová szólít.

Karácsony előtt megérkezik áthelyezési parancsom az ungvári iskolához. Bucsuzólul elkészítem a szárny csendőreinek minősítését, igaz jóindulattal szeretett bajtársaim iránt. Zoltány ezredes ur elfogadás nélkül elfogadja...

25-ik születésnapomon még az idő is szomorú, mikor újból bucsuzom szülőföldemtől és az udvarhelyi szárnytól... Borongós, sötét fellegek szállnak a tetők felett. Bazsó Laji ott áll az autóbusz mellett. - "Nem lesz helyettesem!" -, mondja szomoruan s kezembe ad egy csomag Darling cigarettát. - "Jussak eszedbe, mig szivod, ha már elfogyott, ugyis új parancsnokod lesz." -, szól oda utoljára... Keményen tisztelgek s aztán elindul a MÁVAUT busz...

Fent a Kárpátokon...

1943 augusztus elején járunk... Teljes erejével tűz a napsugár az ungpárti gyakorlóter kavicsos homokjára. Az Ung kiapadt, vizet csak a közepén látni. Szinte izzik a száraz homok, melyen zsávolyruhás katonák gyakorlatoznak: mélységi övön való átküzdés, támadás-védelem...

Az ungvári csendőr tanzászlóalj kemény fiai ezek. Izzadnak, de meg minden, mint a karikacsapás. Pihenő következik, a század elnyulik a partmenti bokrok alatt, sercennek a nyufaszálak, "Szimfónia" és "Honvéd" füst terjeng az izzó homok felé...

Ott heverek szakaszommal, Kiss Ferenc főtörzsőrmester a helyettesem. Öreg zsandár, van már vagy 20 éves szolgálata. Tudja is a dolgot, évek óta teljesít iskolaszolgálatot. Éppen magyaráz valamit legügyesebb emberünknek: Cserjéssi szakaszvezetőnek, ki érzésem szerint rangelső lesz a járőrtárs tanfolyamon...

Nem messzi tőlünk a Halmos szakasz fekszik az árnyékban. Dönci oldalánál hoztam. Halmos hadnagy zömök, erős fiú és kiváló barát! Ő is rágyújt s beszélgetünk. Közös problémánk mindig akad. Nézzük a kesztyűt, gyorsan futó medret, az Ung vize rohan az Alföld felé... -"De szépek lehetnek a nagy hegyek ott fenn a Kárpátokon!"-, mondom Döncinek és a Vihorlát körvonalaira mutatok. -"Csodálatos világa gyönyörű hazánknak ez a kárpáti vonulat, melynek tövében mi szolgálunk..."-, viszem tovább a szót.

Csonkig égnek a cigaretták, órára pillantok és befejezem a pihenőt. Századparancsnokomat helyettesítem, 20 perc fegyelmező gyakorlatot tartunk, majd bevonulunk a laktanyába parancskihirdetésre...

Kajonkint folyik a rendgyakorlat, -"Puskával tisztelegj! Vi-ig-ézt Váll-ra! Puskát vizsgára! Láb-hoz!"-, pörögnek a vezényszavak. Kilenc raj végzi, de ha csak egy is elkésik, azonnal észrevesszük a hibát. Szerecsére nincs hiba, nincs ismétlés, időre befejezzük s elindulunk hazafelé...

Felzug az ének a menetelő század torkán. 120 csendőr éneklie meg szokott dallamot: -"Százados ur sej-haj, százados ur, ha felül a lovára..."- Kiss főtörzsőrmester vezeti őket, mi Döncivel a töltésen ballagunk. Sapkánk hátratulva, szidjuk a hőséget s elhatározzuk, hogy holnap ingyen vonulunk ki.

Gyönyörű a század! Nyilegyenes hosszú oszlop, keményen lépnek, egyszerre mozog minden kar, minden láb, de a puska úgy ül a vállon, mint a odaforrasztották volna...

Elhalkul a nóta, az él eléri a laktanya bejáratát. -"Balra vissza-kozz!"-, vezényel Kiss főtörzsőrmester. Átvesszem a parancsnokságot, Halmos hadnagy is helyére lép. A jobbszárnyon állok, várom a század parancsnokot jelentésre készen...

Feltűnik Bárczy Dezső százados alakja... Jelentést adok, majd parancsnokunk veszi át a szót. Rögtön érezzük, hogy valami rendkívülit

mond, mert későbbre hagyja a napiparancsot. - "Századunk holnap reggel vasuti szállítással Királymezőre utazik, a Máramarosi havasokba. A Tisza forrásvidékén lezárjuk az országhatárt, mert azt nyugatra szivárgott szovjet partizánok veszélyeztetik. Felhívom a figyelmet a lelkiismeretes kötelességteljesítésre, az ovatosság fokozására, az ismeretlenek és gyanús emberek megfigyelésére. További részletes parancsot beérkezésünk után kapunk. A második század ugyanezzel a feladattal Körösmezőre utazik. Hozzák rendbe fegyvereiket és ruházatukat. Kalmár alhadnagy gondoskodik a géppuska, löszerek és kézigránatok kiadásáról!" -, fejezi be századparancsnokunk.

Százados ur ezután a tiszthelyetteseket kéri a részletes eligazítást tart számukra. Majd mindhárman a zászlóalj irodába sietünk, hol vitéz Máriaassy alezredes ur szól a tisztikarhoz.

Döncivel szinte ugrálunk örömben! Éppen délután beszélgettünk a Kárpátokról s most oda megyünk, méghozzá a Tisza forrásához!

Már együtt állnak, mire belépünk. Az alezredes ur több fontos és bizalmas parancsot hirdet, majd térképen ismerteti a helyzetet. Végül parancsot ad a málházás ellenőrzésére.

Döncivel végigjárjuk a századkörletet, mindent rendben találunk. Előttünk Török őrmester ellenőrizte a legénységet. Toronyi őrmester a menetleveleket gépeli, a többiek Kalmár alhadnagynak, a szolgálatvezetőnek segítenek...

Végtelen az örömem, hogy a havasok közé megyünk! Mióta elhagytam a Székelyföldet, csak a síkságot tapossuk. Kicsi gyerekkorom jut az eszembe, mikor édesapám hazajött a nagy háborúból. Ő mesélt nagyon sokat a Kárpátok roppant hegyeiről, a határvonalon futó lövészárkokról, József apánk dicsőséges ellentámadásáról. Látom a kozák lovasok pikáit, a hős honvédeket, apám ezredét: a 82-eseket... És most oda megyünk, hol édesapám kétszer is megsebesült, hol oly nagy dicsőségek dultak 29 évvel ezelőtt... Szinte hallom apám hangját s én minden idegszálammal figyelek...

Dönci ver fel merengésből. Felkötjük pisztolyainkat s megyünk haza. Sietek pár hónapos asszonyommal közölni az örömhírt. Holnap igen messze utazunk, de ne féljen, hazajövünk! Szép kis lakásunkat megse szoktuk még s máris elszólít a kötelesség. De örömmel megyek, élmenynek számít minden perc, amit a Kárpátokban töltünk! Feleségem velem örül, bár látom rajta, hogy nem szívesen marad egyedül...

Vacsora után sétálunk egyet az Ungparton. Meleg, nyári est, teli hold világít a sétány mellett susterognak az Ung hullámai. Utunk végcélja mindig a laktanya ungarti oldala. Leadjuk az "egyezményes füttyjelet" s Máriaassy Ági -parancsnokunk kislányának- feje jele -nik meg az emeleti ablakban. - "Jöjjetek fel!" -, szól a kedves hang, mi pedig duplán lépjük máris a lépcsőket...

Mindig társaság van a lányok háznál, azonnal megalakul a rómi parti. A játékot vidám beszélgetés és nagy nevetés fűszerezi, melynek állandó szerzője a házigazda: Máriaassy alezredes ur...

Aztán végetér a kártyacsata, sietünk haza az otthon nyugalmaiba, pihenni kell a nagy ut előtt. Még egy lapot írok jó apámnak, megemlítve, hogy "arra megyek, hol ő is járt". Ebből tudni fog mindent.

Kora reggel indul a zászlóalj. Bárczy százados ur lóháton vezeti századát. Mint első szakaszparancsnok, ott megyek én is elől. Friss szél jár az utcákon, lobognak a kakastollak. A század teli torokkal énekel, a fiuknak is szabadságként számít egy ilyen kihelyezés.

Már látszik szerelvényünk az állomáson: 6 vagon és 2 személykocsi. Bőven jut hely mindenkinek. Örömről fokozódik: alezredes ur hoz-

zánk osztja be Dr.Szöcs Gábor orvos századost,a nép-szerű "doki"-t, miután mi távol leszünk a forgalmasabb helyektől,nálunk nagyobb szüikség lehet orvosra.

A vasutasok felkapcsolják a mozdonyt,a bucsu pillanatai követ keznek.Bár nem harctérre megyünk,mégis szemüket törölgetik a hozzátartozók.Csak az én feleségem nem sir.Házi nevelésem,megtiltottam. -"Drótkötél van,idegek nincsenek!"-,mondogattam otthon.Pedig látom rajta is az aggodalmat.Ott áll csinos nyári ruhájában,karcsu derekán sötétkék szalag...Mikor a vonat messze jár,látom,hogy ő is emeli zsebkendőjét.Eltört a mécses,de már nem szólhatok vissza.Egy meghatódott jókívánságfoszlányt küldök neki az egyre távolodó állomás felé...-"Vigyázz Magadra drága kicsi asszony!"-

Aztán leülünk.Doki rögtön mesélni kezd valami pesti ujságot,az rökké hallgató Bárczy százados ur cigarettára gyújt,mi Döncivel egymást "dögönyözzük".Kiválóan érezzük magunkat,a csendőrök énekétől harsog a vonat.Az pedig száguld.Csapon Huszt-Máramarossziget felé vezető vonalra kapcsolnak át.Egy-egy állomáson sokáig állunk.

Estig megunjuk még a kártyapartikat is.Végignézzük a vonatot,ellenőrizzük embereink fekvőhelyeit,majd magunknak is ágyat rögtönzünk.Döncivel altatóul lehuzunk egy"nagy fröccsöt" s éjjél körül Taracközön ébredünk fel.Itt holt vágányra tolják szerelvényünket,4 óráig nyugodtan alhatunk,a taracvölgyi keskenyvágányu vasut 5 órakor indul Királymező felé.

Mire reggel simán megtörténik az átrakodás,a napsütés teljes pompájában találja századunkat a kisvonaton.Az apró hegyi mozdony szuszogva kapaszkodik a Taracvölgy lejtőin.Déltájban érkezünk Királymezőre.A völgy festői szépsége mindnyájunkat megragad,roppant hegyes szegélyezik a csinos falucskát,a rohanó Tarac oly tiszta,hogy minden kavicsot látni lehet medrében.A hegyeket a közelben lomberdők,a távolban sötét fenyvesek borítják,az erdőket havasi legelők szakítják meg.Tanulmányozom a térképet,örömem határtalan!Alig 25 kilométerre vagyunk a történelmi határtól,melyet rövidesen portyázunk...

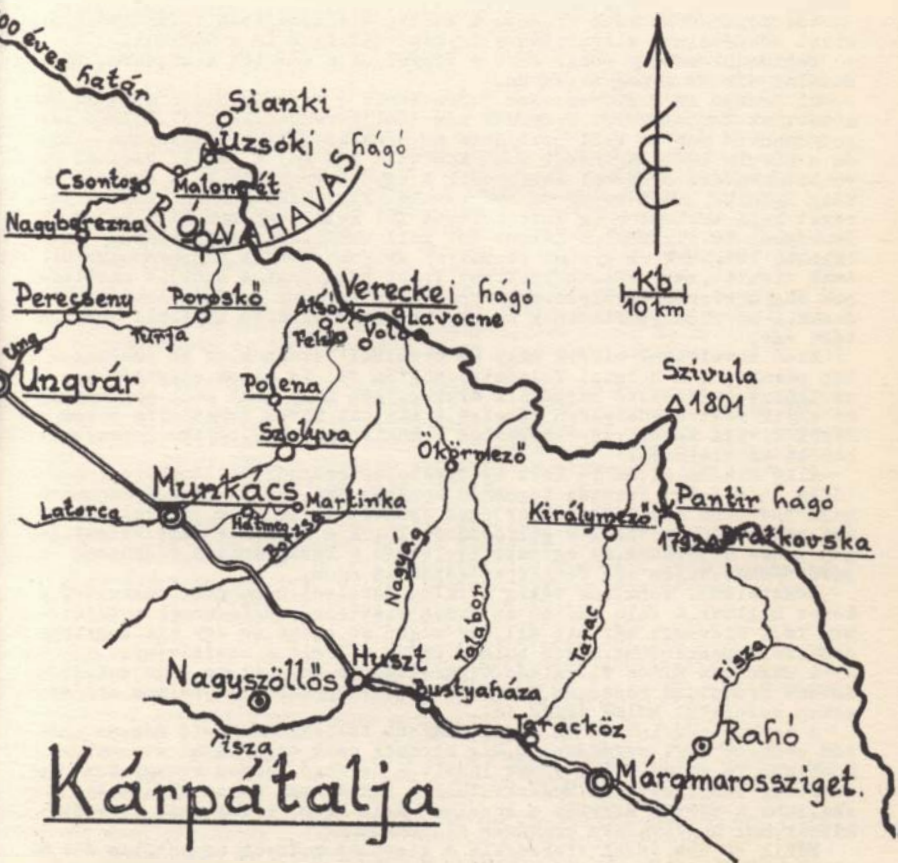
Katonai térképünk "Königsfeld" néven jelöli községünket.Német lakosságra gyanakodunk.

A század felszerel és sorakozik,majd bevonulunk a községbe.A helyi csendőr őrsparancsnok jelentkezik,az általa igénybevett szálláskörletekbe vonul a század.A község ragyog a tisztaságtól,a házak csinosak,látszik,hogy a lakosság törődik otthonaival.Helyesen következtettem az imént,az elhagyott hegyi falucskát valóban németek lakják.

Halmos Döncivel közös szállást kapunk a főtéren lévő fűszeresnél,embereink a környező házakban helyezkednek el.

Körülnézünk a faluban.Mindenütt német feliratok,a kirakatok főhelyein táblák állnak: -"Der Deutsche sieg!"-Elkülönült életet él a magában lakó németés.Barátságosak és igen örülnek jöveteleinknek,a határ tulsó feléről igen kellemetlen hírek érkeztek a minap.Szovjet partizánok tevékenykednek a tulsó oldalon!Majdnem mindenki beszél magyarul.Házigazdánk elmeséli,hogy túl a határon,a legközelebbi lengyel községben állomásozó 40 német katonát egyik éjjel megrohanták és legyilkolták a partizánok.

A falon lévő fényképekről német egyenruhás katonafiuk néznek le ránk.Házigazdánk büszkén meséli,hogy fiai a német SS-ben szolgálnak.Meg is kapja válaszul a mi őszinte véleményünket.Később az őrsbeli csendőrök mesélik,hogy a legények visszaküldték a magyar katonai behívókat s a német hadseregbe léptek.Horogkeresztos zászlókat lobogtatva indultak el néhány évvel ezelőtt Németország felé.

Az aláhúzott helységnevek az ungvári csendőr tanzászlóalj fegyveres küzdelmeit jelzik 1939-től 1944-ig.

Bárczy kapitány ur megszervezi a község biztosítását. A bejáratokhoz fegyveres őrséget állít, a körletekben a szolgálat is fegyveresen áll fel. Közlekedni bárhol is csak fegyverrel szabad.

Ellenőrizzük szakaszaink szállását, majd felállítjuk a századkönyv-hát. Vacsorára finom gulyást főznek a csendőrök. Embereink fáradtak, ezért 20 órákor térnek pihenőre.

Századparancsnokunk irodája a község szállodájában található. Dönccel odasétálunk eligazításra. Egyben szállásuk is a Dokival.

Megiszunk néhány pohár sört s figyeljük a németek klubszerű társadalmi életét a nagyteremben.

21 órákor az őrsparancsnok jelentkezik s egy rádiótávíratot ad át. A távírat Kőrömezőről érkezett zászlóaljparancsnokunktól. Holnap két golyószórós raj le kell portyázza az országhatárt a Bratkowska 1792 és a Sivula 1801 magassági pont között. A két raj a Pantir hágónál lévő határvadász őrháznál találkozik s együtt vonulnak be. A havasok lábaig igénybe lehet venni az iparvasutat. Portyázás közben gyakori lesekert kell tartani s az észleleteket fel kell jegyezni. Ha a rajok ellenséggel találkoznak, a harcot fel kell venni. Az országhatáron található idegenek és gyanús személyek felkoncolandók. Rajparancsnokul csak tisztet, vagy tiszthelyettest lehet beosztani. A szovjet partizánok Magyarország területére akarnak átszivárogni s mind álrühát hordanak. A zászlóaljparancsnok holnap estére részletes írásbeli jelentést vár.

Első bevetésünk hírére nagy az öröm! Hál' Istennek, az én szakaszom kap parancsot a holnapi feladatra. Rögtön fel is állok, eligazítom a szolgálatot. Ébresztő hajnali 2 órákor. Igen nagy utat kell megtennünk, az egyik rajt személyesen vezetem, a másikat Török őrmesterre bízom. Török kiváló katona, képességeiben rendkívül hiszek, egyike legmegbízhatóbb embereimnek.

Alig alszom el, máris költ az ügyeletes csendőr. Villámgyors készülődés után forró feketét isznak a konyhán. Egy puskát veszek magamhoz, majd indulunk a sötétben. Cserjéssi szakaszvezető raja jön velem, Boros próbacsendőr viszi a golyószórót. Török a harmadik rajt vezeti. Igen nehéz a terhünk, az egy napi élelem és a kézigránátok meghuzzák a járőrtáskát. Engem még fényképezőgémem is nyom.

Nesztelenül vonulunk végig a falun. Távolról néha-néha puskalövéseket hallunk. A falu szélén az őrség tisztteleg, megismernek a sötétben is. A kisvonat már ott áll, egy vagon az egész és egy kis hegyimozdony. Felkapaszkodunk, máris halkán pöfög felfelé a szerelvény...

A vagonban nincs világitás. Cigarettezzunk, hogy el ne aludjunk. Át futunk Brusztura községen. Vonatunk szűk völgyekben, sejtelmes erdőségekben keresztül halad egyre fel.

A térkép szerint az én rajom nagyobb teljesítmény elé néz, mi három csucst kell megmászunk, míg Törökék csak egyet. A mi utvonatunk hosszabb is valamivel. A vonat lassít, a derengő ködben elhagyatott őrsrengeteg bontakozik ki. Megérkeztünk a Bratkowska havas aljába, ki szállunk. A térkép szerint a közelben kell lenni a Turbacil menedék-háznak, hol hegyivadász honvédek állomásoknak.

Másik rajunk indul visszafelé a kisvonaton. Török az ajtóban áll és tisztteleg. Katonaszerencsét kívánok nekik, majd kissé kinyújtóztatjuk a hidegben átfázott tagjainkat. Utunk a menedékház mellett vezet, puszkával tisztteleg az őrs... Néhány kilométert a Turbat patak völgyében kell megtennünk, majd nekivághatunk a Bratkowskának.

Két terepukatató halad előttünk. Az ut egyelőre sima, nehézséget nem okoz. Mellettkin rohan a Turbat patak. Néhol tajtékzik és szikrázik ezüstszínű vize, amint sziklának vágódik. Két oldalt irtózatoss hegyek e-

melkednek, a térkép szerint 1500 méter magasak. A levegő tiszta és üde, szinte vágni lehet. Nem is érzünk fáradtságot, valósággal nyeljük a kilométereket, igen jó az ütem. Egy lélek sincs a környéken, csak a patak zug mellettünk.

Elérjük a Turbat vízfogót, itt kell nekivágnunk a rengetegnek. Már egészen világos van, de a napsugár nem tud behatolni a szűk völgybe. Jó idő ígérkezik, eszünkbe se jut, hogy feladatunk veszélyeket is tarthat meg, úgy leköt a fenséges környezet.

Az utkanyarban lebuknak terepkutatónk! Mi is eltűnünk s figyeljük az utszéli sziklák mögül, vajjon mi lehet elől? Az utkanyarból 4 fős határvadász járőr bontakozik ki. Ők is lövésre kész puskával haladnak. Parancsnokuk egy gyerekarcu tizedes. Jelentkezik nálam, a Bratkovskáról jönnek. Örömmel mondja, hogy hallottak a csendőrök jövedeléről. Szükség is van most a komoly erőkre. Elmondja még, hogy fent a csucson géppuskás hegyivadászok őrködnek, így nem leszünk egészen egyedül. Az elmúlt éjszaka nyugotán telt el, de 3 nappal ezelőtt igen komoly csatazaj hallatszott Rafajlova lengyel község felől.

Kezetrázunk a tizedessel. 20 éves fiu, de már öreg katona. Önként volt be Szabolcs megyéből. Ő is szereti a havasokat, pedig alföldi gyerek. Érdeklődöm az ut felől, mely a havasra visz. Nem fogadom meg a ajánlását, inkább választom az uttalan utat toronyiránt a csucs felé.

6 óra! Elnyeli az erdő rajomat, sűrű fenyvesben kapaszkodunk fel-felé. Az iránytű és térkép kezemben, betájélok magam és nyugot vagyok. Akármeddig is tart az ut a sötét erdőben, a Bratkovskára kell jutnunk!

Félóra után kezdünk izzadni. Kigomboljuk a zubbonynyakat s megyünk rendületlenül tovább. Azzal mennénk, de a lejtő egyre meredekebb. Mászni kell s kapaszkodni sziklába, gyökerekbe. Két óra múlva lest tartunk egy ragyogó, tisztavízű forrásnál. Megreggelizünk. Mély csend honol az erdőben, kilátni csak a völgyön keresztül a szemközti havasokra tudunk. Az ágakon mókuscsalád játszadozik.

Majd folytatjuk az utat. Lassan, de biztosan haladunk a meredeken. Kiszámitottam, hogy délre fel kell érkezzünk. Erősen igénybeveszi erőnket a lejtő, de legyőzünk minden akadályt.

10 óra körül ritkul az erdő, nemsokára eltűnnek a fenyők, puha pázsiton kapaszkodunk tovább. 1500 méteren vagyunk! Sok helyen törpe nyírfák és borókafenyők tarkítják a terepet.

Visszafelé gyönyörű a kilátás! Igen messzi látunk, egyik-másik távoli havasnak hó van a tetején. A Nagy-Pietrosz világit legerősebben.

Úgy tűnik, hogy nem messzi a tető. Megkészserezzük erőnket, hogy mielőbb felérjünk. De tévedtünk! Tető tetőt követ s a csucs még messze van. Egy kunyhót látunk, füst száll ki belőle. Hátha partizánok?

Harcalakzatban körül fogjuk a kunyhót. Kívágjuk az ajtót. Öreg ruhszín pásztor és egyenruhás magyar honvédt találunk benne. A honvéd szabályszerű szabadságos igazolvánnyal jelentkezik, apját jött fel meglátogatni. Pár napig marad itt s aztán bevonul. Kikérdezzük őket, de nem tudnak semmi érdekeset mondani.

Az öreg ordával kínál. Örömmel elfogadjuk. Régen ettem ilyet, a Haragítán utoljára. Aztán indulunk tovább. Pásztorokutyák haragjától kell megóvni magunkat az esztenák mellett. Nemsokára eltűnik a kunyhó alattunk...

Már ragyogóan süt a nap, izzadunk, csak úgy csurog rólunk a veri-ték. Már nem lehet messzi a csucs! Fáradtak vagyunk, de nincs megállás, mészünk felfelé... Turka havasi virágok, üde zöld fű takarja a havast. Kék kárpáti csengettyűkét tűzők a sapkámra, pár lépéssel később havasi gyopárért hajlongunk s felvirágozzuk magunkat. Vagy félórás ka-

paszkodó után enyhül a meredek, eltűnnek a borókák is. Perzsaszőnye-
finomságu gyepen haladunk s egyszer csak a távolban, messze fönt meg-
pillantunk egy háromszögelési jelzést. Ott a csucs!

Új erő költözik tagjainkba, 10 percünk van délig, szeretnénk addig
felérkezni. Fogy a távolság, oda is érünk!

Egy hónapra szakaszvezető jelentkezik, rajával helyhez kötött fi-
gyelő őrs. A csúcson nyugalom van, géppuskájuk csöve a tulsó meredek-
re ásitozik...

Meghatóva nézem a hatalmas határkövet! Nyugati oldalán M, keletin
P betét olvashatunk. Magyarország-Poland! Lengyelország határán ál-
lunk, 1800 méter magasan a tenger színe felett. Percek alatt megele-
venedik előttem a történelmi mult s mesél az 1000 éves határ. Vala-
honnán hazánk völgyeiből harangzugást hoz felénk a szellő... Levesz-
zük sapkánkat s nézzük a természetet, az Uristen csodás alkotását!

A csendőrök szinte megigézve, szótlánul figyelnek. Ilyet még ők se
láttak, ilyen magasan ők se jártak! Vagy 150 kilométerre láttunk kö-
röskörül. Alattunk Lengyelország földje, messze a kéklő hegyek mögött
Galicia síksága rémlik... A határvonal a legmagasabb hegyláncokon hu-
zódik végestelen végig. Innen könnyen védhetjük hazánk földjét.

Aki ide feljut, aki látja ezt az irtózatos nyílt meredeket, sohasé
felejtí Isten alkotásait!...

Egy órás pihenőt adok a rajnak. Leheveredünk a puha fűre s megebé-
delünk. Egyedül vizünk nincs, erre nem találni forrást. Rajunkból aha-
védek segítenek ki, mi viszont friss "Szimfóniá"-val kínáljuk őket.

Jólesik a pihenő s igen nehezen állunk fel. Pedig menünk kell. 4
óráig az 1709 méter magas Durnya havast is meg kell másszuk, 7 órára
pedig be kell érkeznünk a Pantir hágóhoz. Az előtt is lesz még egy jó
kis emelkedő. Bucsuzunk a honvédektől s megindulunk észak felé...

A határvonalon menetelünk, a fehér kövek messziről pontosan mu-
tatják az utat. Erősen lejt, néhol szinte függőlegesen csuszkalunk le-
felé a selyemfinom alpesi fűben. A kilátás nagyszerű, mintha repülő-
gépén ülünk, messzi kilométerekre belátjuk a vidéket.

Drótkadályok mellett visz el utunk. Apáink építették 1914-ben, de
az idő vasfoga se tudta elpusztítani. Irtózatos mélységek terülnek el
a drótok előtt, itt biztos nem támadt a muszka 29 évvel ezelőtt.

Egy gyepel benőtt lövészárkokban megpihenünk, a futóárok ép. Szin-
te látjuk a legendaás honvédsereget, amint itt állnak az első háboru-
ban s védik a haza határát...

Lest tartunk s jegyzem megfigyeléseimet: -"Repülőgép zug délre a
Bratkowska felett, magasság kb 3000 méter, nemzetisége nem kivehető.
Repülési irány kelet. 4 kilométerre keletre füst száll föl az erdő-
ből. Kb. 5 kilométerre magányos kocsi áll a tisztáson, a lovak kifogva
legelnek a kocsi mellett. Embert, mozgást nem látni."

Ismét menetelünk a határvonalon. Korhadt fenyőkeresztek mellett ve-
zet el utunk. Egy percre megállunk és tisztelgünk a sirok előtt. A ne-
veket elmosta az idő. A magyar haza hős katonái pihennek itt, fiaik
most hozzák az ország szerető üdvözlését nekik. Nézem a futóárkokat,
apmat látom bennük, ő is itt volt valahol, vezette szakasza harcát a
nehéz magyar vártán... Ő hazajött sebesülten is, de czekek a Hősök ö-
rökké itt őrködnek...

Újból erősen lejt az utunk, percek alatt hatalmas távolságokat te-
szünk meg. Közben új lest tartunk, jegyeznivaló esemény nem történik.
Ellenségnek se hire, se hamva. Már látni a Durnya havast, vagy 400
métert kell ismét magunk alá gyűrni!

Fárasztó a kapaszkodás, erősen nyom a fegyverzet. Néhány fénykép-
felvétel csinálók Lengyelországról s a régi állásokról. Igen hálás

vagyok a sorsnak, hogy ide kerülhettem. A turisták ezeket fizetnének egy ilyen élményért s nekünk ingyen adja a kötelesség!

Vagy félóra még a csucs. Igen meredek, lassan haladunk. Pihenünk náha s közben lest tartunk. A terep nyílt, semmit se tudunk papírravetni. Váratlanul felkiált az egyik terepkutatónk! - "Ott fent emberek ugráltak a kövek mögé!" -

Lehasalunk s feszülten figyelünk. Percek mulnak el, semmi se történik. Én is észreveszek néhány szökkelő alakot, hasravágják magukat a pászitból kiálló kövek mögött. Percek múlva géppuskások szökkelnek, a puska csöve felénk néz... Vagy két kilométerre vannak... Gyanus, hogy oly nagy biztonságban érzik magukat ott fenn. A partizánok nem mernének ilyen bátran ugrálni! Honvédek lennének?...

Örökké nem maradhatunk fekvé! Felállítom embereimet s megyünk tovább. Ha lőnek, mi is visszalövünk! Sziklafedezékünk van bőven.

Később jobban látni az alakokat. Valaki feláll egy kőre s erősen távcsövez bennünket. Pár percnyi menet után felismerjük a honvéd egyenruhát, magyarok vannak a lurnyán is! Integtetünk nekik s immár nyugotán folytatjuk az utat.

A távcsöves abbahagyja a figyelést s előrejön. Közéről felfedezem tábori ruháján a tiszti rangjelzést. Nyáry István hadnagy jelentkezik, mint a Durnyát megszálló szakaszparancsnok. Kezetrázunk s együtt mászunk felfelé.

Elmondja, hogy messziről partizánoknak vélték bennünket s már-már löni akartak. Rajerejü magyar erők eddig még nem jártak az országhatáron. Zsávolyszubonyom színe is zavarta őket. Szerencsére felfedezte sapkám a kakastollat s ez tartotta vissza a tüzeléstől. Egy hete vannak kint, arról nem tudott, hogy a csendőrök megérkeztek.

A csucson elnyulunk a fűben. Rettentő fáradtak vagyunk, pedig még komoly utat kell megtennünk! Nyáry Pista kiváló bajtárs. Rajomnak e-bédet ad, engem is megkínál. Majd egy üveg pálinkát hozat s jókat kortyolgatunk belőle. Az alkohol felfrissít kissé, visszatér az erő a pihenő végére.

Megcsodáljuk a honvédek nagyszerűen kiépített állásait. Kövekből és gyeptéglából nagyszerű lakásokat építettek, igen kényelmesen élnek idefönt! Ezután bucsuzunk s indulunk tovább.

Nyáry hadnagy hosszú darabon elkísér s részletesen elmeséli a partizánok eddigi tevékenységét a lengyel részeken. Igen örül, hogy beszélhet, elég unalmas szolgálatot teljesít helyhez kötve, bármily szép is a környezet. Szóba kerül közös ismerősünk: vitéz Jármay Zoltán hadnagy, a tiszti arany vitézségi érmes erődsszadparancsnok, ki néhány nappal előbb utazott szabadságra. Aztán Pista bajtárs lemarad, magunk taposunk a gyeptet...

6 kilométer még a Pantir hágó! Pedig már csak vonszoljuk magunkat. Lábaik, karjaink sajognak a megerőltető hegymászástól...

Lassan újból belezökkenünk a gyaloglásba, a gyalönyörű környék is segít, hogy elfeledjük a testi fájdalmat. Hátralevő utunk a gerincvonalon vezet. A kopasz pásziton hangtalanul lépkedünk. Jobbra a kéklő lengyel Kárpátok, balra a magyar havasok. Soha ennyi s ilyen szépségben nem volt részünk. A térképet magunk alatt látjuk, ennél egyszerűbben nem lehet tájékozódni!

2 óra múlva a hágóhoz érünk, egyszerű és elhanyagolt mellékhágó. Az utak dorongfából készültek s ilyen keresztbefektetett fenyőtörzs uton mehetnek a kocsik Rafajlovába, vagy a Turbat völgyébe. A mellékhágó területen pillantjuk meg, vagy 500 méterre tőlünk.

Blindulunk a menedékházhoz. Amint közeledünk, felismerjük a megszálló honvédeket is. Géppuskák és golyószórók fekszenek gyönyörtelen rejtve és fedve, a hegyivadász szakasz pompásan berendezkedett a lakatlan menedékházba. Egy főhadnagy áll a ház ajtajában, bennünket vár.

Tassy látással barátságosan fogunk kezét. Behív a házba, látja rajtunk a kimerültséget. Nagy örömeinkre megpillantjuk a Török rajt, ők már órákkal előbb beértek s azóta pihennek. Megnyuzta őket is a Szivula 1800 méteres csuca, de nincsenek úgy kimerülve, mint mi.

Tassy főhadnagy mesél, három nap óta nincs semmi esemény, Rafajlovában is csend van. Egy ürvezető forró kávéval kedveskedik, örömmel elfogadjuk. Lehuzok vagy két kulaccsal, majd kimegyünk, nagyon érdekel Rafajlova fekvése.

Tassy mindent megmutat s elmondja részletesen a múlt heti eseményeket. A partizánok jól elintézték a német katonákat. Feltehető, hogy több ezren vannak s a Brianszki erdőből törtek ki nyugat felé, mert ott igen erős német nyomást kaptak. A hegyivadász csendőrs megszállta a csucsokat, e támpontok közt mától kezdve állandóan csendőrs járőrök portyázzák a határ vonalat, így a partizánok valószínűen meg se kísérlék az átszi-várgást. Feltehető, hogy mindenről pontos tájékozottsággal bírnak mert a lakosság közt kétkulacsos is található.

Nézünk a szürkülő lejtőket. Három kilométerre erdő sötétlik, azon túl fekszik Rafajlova. Sajnos, az időnkől nem futja, hogy leereszkedjünk, különben is igen fáradtak vagyunk. De elhatározom, hogy legközelebb meg-nézünk azt az erdőt. Cserjéssi szakaszvezető élénken helyesel mellettem. Tassy főhadnagy örömmel vállalkozik vezetőnek.

A nap a hegyek felé tart, a völgyek már sötétek. Egy órán belül este lesz, sietnünk kell! Bucsuzunk a honvédektől, indulunk.

A Török raj adja a terepkutatásokat, Berci mellettem ballag. Ismét fel-másznak az országhatárra s elindulnak lefelé a doronguton.

Hamarosan erdőbe érünk. Egészen besötétedik, de a fehér dorongok kívülően világítanak. Ezt az utat is az első háború katonái építették. Ezeket történt az utánpótlás és a sebesültszállítás. Mennyi munka lehetett kiépíteni!... Lépéseink erősen dobognak a fagerendákon, egyre nagyobb a sötétség, de két órai menet után raj nélkül leérünk a Turbat-patak völgyébe s pár perc múlva a kisvasutnál vagyunk.

Ott áll a vonat, bennünket vár. Pillanatok alatt felkapaszkodunk, kényelmesen elhelyezkedünk s máris zakatol a mozdony Brusztura felé...

Most gyorsan haladunk, lefelé megy a vonat, mint valami kis hegyi expressz, örült tempóban száguld.

Igen jól esik ülni, halálos fáradtságot érzünk. A csendőrs szótlanok, némelyik bóbiskol a helyén. Nem csoda, hatalmas utat gyalogoltunk s közben megmászunk három csucst!

22 óra körül érkezünk Királymezőre. Sorakoztatom embereimet s bár-mennyire is nehezünkre esik, rendben vonulunk be szállásunkra.

Az őrség feltartóztat a sötétben, a faluban is megállít néhány mozgó járőr. Századunk komolyan veszi feladatát...

A csendőrsnek takaróút rendelék, majd megyek századparancsnokomhoz jelentést tenni. Együtt találom őket a szállóban. Kíváncsian vártak rám, hogy mi hirt hoz az első lecske...

Jelentem észleleteimet, majd leírom megfigyeléseimet. Nehezen megy az írás, igen fáradt vagyok. Böncsi segít, közben erősen érdeklődik, hajnalban az ő szakasza inaul portyázni.

Elmondom neki, hogy nyelve a fölüig fog lógni a Bratkovskán! Klóre iz-tózik, Böncsi nem szeret hegyet mászni...

Aztán egy pár pohár sör mellett elmesélem élményeimet. Szőcs úk is szeretne menni, fényképezni akar, hallván a nagyszerű lehetőségeket.

Mint Bárczy százados ur mondja, 150 kilométeres szakaszon folyik ez a határportyázás. Jelentéseink befutnak a partizánelhárító vezérkarhoz és kiértékelik. Ezért fontos minden lényegtelennek látszó megfigyelést is papírra vetni.

Éhes nem vagyok, csak szomjas. Nyelem a söröket egymás után. Iszonyúan kívánom a folyadékot a sok izzadás után. Dönciéket nevetek rajtam.

Elköszönök, megyek aludni. Alig bírok levetkőzni szállásomon, oly fáradt vagyok. De aztán elnyom az álom.

Nem tudom, mennyit alhattam. Arra ébredek, hogy a doki ül az ágyamon és pulzusomat vizsgálja. Fel akarok ülni, de nem tudok! Tegnap olyan izomlázat szedtem fel, mint még soha. A doki meséli, hogy öt csendőröm beteg, még a gyengélkedőre se tudtak eljönni. Megvizsgálta őket, szabálytalan az érverésük a megerőltetéstől. Megnyugszom, hogy nemcsak én vagyok "gyenge legény". A fiukat is kikészítette a hegymászás. Kezembe veszem térképeimet. Nem csoda, hogy kidültünk! Megmászunk egy 1792, egy 1709 és egy 1225 méteres csucstól, emellett legalogoltunk teljes fegyverzettel 30 kilométert! A hegymászásban gyakorlatlan csendőrök - bármily edzett emberek is különben - megerőltették magukat.

A doktor két napos pihenőt rendel a gyengélkedőknek, de megtiltja, hogy feküdjének. A lassu sétálás a legjobb gyógyszer ennek!

Előre mosolygok magamban, hogy "ki lesz" estére Halmos Dönci. Nagynehezen felöltözöm s elballagok Bárczy százados urhoz. Mára megjön az étvágyam. Olyan tömegű reggelit vágok be, hogy mindnyájan elhűlnek!

A dokival ismét megnézzük embereimet. Egyesek nagy rosszullétről panaszkodnak. Török is csak vonszolja tagjait. - "Na Berci, Magát is elintézték a hegyek!" -, vigasztalom.

Ebéd után kisétálunk a Taracpartra. Szócs Doki színes fényképeket készít Kodak Retina gépével. Leheveredünk a füves partra s onnan figyelem a dokit, amint "vadászik" a piros-arany színű pisztrángokra. Éppen halászáson törjük a fejünket, mikor jön a napos csendőr s jelenti, hogy Bárczy százados ur kérés.

Azonnal jelentkezünk. Szemlére érkezett vitéz Máriássy alezredes ur. Érdeklí a beszállásolás, a biztosítás végrehajtása és az eddigi szolgálat. Végigsétálunk a falun és megszemléli az összes álló és mozgó járórt, közben jelentem a tegnapi portyázáson szerzett tapasztalataimat.

Biztonsági intézkedéseinkkel megelégedett, így hamarosan fehér asztalhoz ülünk a szálló nagytermében. A hivatalos formák után alezredesünk a legkiválóbb bajtárs. Magáv l hozta Kóbor főhadnagyot is, ki nemrég tért vissza hadibeosztásából. Laci barátunk vidám, issza a sört. Melén csillog két hadikitüntetés: a Kormányzói Dicsérel Elismerés hadiszalagon kardokkal és a II. osztályu német vaskereszt. Másfél évig volt odakint, mint táborig csendőr, Dés helyett Ungvárra tért haza.

Máriássy alezredes ur meséli, hogy a nagy háboruban járt itt is, sokáig ezen a részen harcoltak s innen vonultak Dorna-Vatra felé. Kóbor Laci is megemlít néhány érdekes partizánkalandot. Neki már "multja" van, ezért érte az a kitüntetés, hogy zászlóaljparancsnokunk mellett, mint partizánszakértő szerepel.

Megvacsorázunk, majd indulnak Kőrösmezőre az alezredes urék.

Türelmetlenül várjuk a Halmos szakaszt. Ők is 22 óra körül érkeznek meg a nagy turáról, hozzánk hasonlóan teljesen "kikészülve". Dönci jelenti az eseményeket s rögtön engedélyt kér, hogy mehessen aludni, még csak nem is vacsorázik. Elkisérem haza s amennyire az izomláz engedi, gyorsan ágyba bujunk. Álomom nyugtalan, állandó fegyverropogás hallatszik a hegyekből. Járőreink résen vannak...

A Halmos szakaszt reggel ugyanazon tünetekkel találjuk, mint az előzőmet tegnap. Elsőre, tréning nélkül igen nagy teljesítmény volt! Doki

alig győzi vizsgálni őket. Én már jól érzem magam, csak tagjaim fáznak. Már bátrabban járok. Ellenben Boross szakaszvezető, a golyószórósom nagyon rosszul van még ma is. Szócs Doki szíverősítő injekciókat ad neki.

Lélelőtt új parancs érkezik. Állandóan hat fős járőr kell portyázza az országotat Dombó és Németmokra között. Az idegeneket, kint a helyi őrs járőre nem ismer, be kell kisérni Királymezőre. A dombói őrs járőrei az éjjel partizánokkal ütköztek meg, ezért szükséges a fokozott óvatosság.

Szakaszom pihent raja Hámori szakaszvezető parancsnoksága alatt máris indul szolgálatba. Az első községig én is velük tartok.

Dönci csak délután képes kibujni az ágyból. Csak vánszorog a fiu, de vacsoráig belejön s együtt ülünk le a fehér asztalhoz. Jó hangulat van, elmolt az izomláz, sportember gyorsan kiheveri.

Parancsot kapok, hogy holnapra ismét készüljek fel nagy portyára. A napost elküldöm Törökhöz, ébresztő fél kettőkor, a tegnapi két raj számára.

Brr! Hideg kárpáti ébresztő! Alig tudok magamhoz térni, az ügyeletes percekig ismétli mondókáját. De aztán pillanatok alatt elkészülök s indulhatunk. Ma Török őrmestert küldöm a Bratkowskára, mi a Cserjéssi rajjal a Szivulát másszuk meg. Utóbbi magasabb, 1801 méter, de csak egy!

Kisvonatunkról előbb Törökéket tesszük le, majd visszafordulunk a Plájszka völgybe s a Légió hágó felé utazunk. Ez is ragyogó vidék!...

A Plájszka vízfogótól nagyszerű ut vezet fel a Szivulára. Most már tudom, miért fáradtunk el olyannyira tegnapelőtt! Ma kényelmes hegyi úton haladunk, akkor 45 fokok lejtőkön, néhol még nagyobb meredeken tornáztuk magunkat felfelé.

Gyönyörködve haladunk a szebbnél szebb fenyvesek mellett. Időnkint pár perces lest tartunk. Egy lélek se jár erre, csak a patakok zognak. Az egyik tisztásnál legelésző őzeket lepünk meg. Abban a pillanatban nekiiramodnak s beugranak a sűrűbe.

Kényelmes, de állandó ütemmel haladunk, gyakori lest tartunk egy-egy gyanusnak vélt ponton. Két óra alatt elérjük az országhatárt. Itt is ugyanaz a csodás kilátás fogad, mint a Bratkowskáról. Ragyogva süt a nap, felhő sincs az égen, így messzire látunk.

A Szivula legmagasabb csúcsa már lengyel területen fekszik, arra már nem is mászunk fel, kivülesik az országhatáron. Nagypihenőt rendelék el s megebédelünk. Csodálkozom, hogy itt nincs honvéderő, de az is lehetséges, hogy a lengyel csúcson rendezkedtek be.

Déli 1 órakor elindulunk a Pantir hágó felé, mindenütt az országhatáron. A gerinc itt is kopasz, a kilátás nagyszerű minden irányba. Meglepetéstől éppen ezért nem is kell tartanunk. Mindenütt csend, semmi mozgás. Jegyeznivaló nem akad a hosszú figyelések ellenére sem.

3 óra körül motorzugást hallunk. Elhelyezkedünk egy kis sziklafedezékben s feszültem figyelünk. Kőrösmező felől repülőgépkötélék tűnik fel. A gépek Rafajlován tuli őserdőkre csapnak le, pár perc múlva halljuk is a bombák robbanását és a gépágyuk sorozat-dőrejét. A magyar légierő kisméretű bombákkal idegesíti a partizánokat.

A gépek nagy kanyart irnak le s fejük felett repülnek át az országhatárt. Néhány száz méterre zognak fölöttünk, felismerjük típusukat is: Solymok! 12 gép, talán az ungvári közelfelderítők? Integtetünk nekik örömlünkben, a gépek szárnyukat "billegtetik", tehát felismertek! Sisa Karcsiék röpülnek a nagy magasságban hazafelé...

4 órára beérünk a Pantir menedékházba. A honvéd bajtársak nagy örömmel fogadnak. Megpihenünk, majd Tassy főhadnaggyal kitervezzük a rafajlovai titkos vállalkozást. Megkérdelem embereimet, kinek volna kedve egy kis "magánturára"? Hármán azonnal jelentkeznek, ez elég is.

Azonnal indulunk. Cserjéssi hozza a golyószórót, Borossot otthon hagy-

tuk. A honvéd főhadnagy is hoz két ügyes embert, ők a vezetőink. A hegyivadász még a fűszálakat is ismeri!

A lejtő erős, negyedóra alatt bent vagyunk az erdőben. Az utakat elkerüljük, csak térkép alapján ereszkedünk lefelé. Szinte percenként tartunk lest s figyelünk minden neszre. Nemsokára a ritkuló fák között megpillantjuk Rafajlovát, lehasalunk az erdőszélen s figyelünk.

Kihalt falucska, sok ház tövig leégve, néhány öreg mozog fehér da-rócruhában a házak körül. Tassy mutatja a németek laktanyáját. Vagy 500 méterre fekvő nagyobb köépület. Két napig temették a halott katonákat a partizánok támadása után. Nem értjük, hogy miért nem hoznak ide új német erőt? A németek szokásos megtorlása is elmaradt.

Tovább nem mehetünk. A nyílt terepen észrevennénk s feladatunk az országhatár portyázására szól. Ez egy kíváncsi mellékvállalkozás, de felelős én vagyok, hogy a magánturából ne legyen baj.

Elindulunk visszafelé. Mostmár nehezebben haladunk. Gyakran megállunk s figyelünk. Mint a párdúcok, oly hangtalanul húzódunk vissza.

Szerencsésen tuljutunk az erdőn, onnan már látszik a menedékház, 1 óra alatt hazaérünk! Megizzaszt az utolsó meredek, de aztán csak felérünk... A Török raj még nem érkezett be, így bő pihenőre számíthatunk.

A honvédek mesélik, hogy az éjjel nagy csetepaté volt a Durnyán! Nyáry hadnagy éjjeli gyakorlatot tartott s vagy félóráig lövőlaöztek és dobálták a kézigránátokat a lengyel völgyekbe. A partizánok bizatosan messze húzódtak, legalább ezrederő harcához hasonlított a fékeveszett tüzelés és még a viszhangok is segítették!

Körülnézünk a menedékházban, melyet honvéd bajtársaink egy csodás kis laktanyának rendeztek be. Tágas hálószobák, nagy társalgóterem és telepes kisorádió a modern stilusú menedékházban. A parancsnoki szobában megszólal Budapest I. műsora, mily kedves a messzeségből...

Tassy konyakot tölt, jókedvünk felfokozódik. Észre se vesszük, hogy közben besötétedik. Kiülünk a ház elé s várjuk a Török rajt. Már meg kellene érkezzenek! A sötétben nem lehet látni, még szakadéka zuhanak! Félóra után halk fűtyszó bontakozik ki a sötétségből, csendőrnóta dallama: "Főhadnagy ur sej-haj..." -, Török Berceiek jelzik közeledésüket. Pár perc múlva vidáman be is futnak.

Fáradtak, de nem annyira, mint tegnapelőtt. Reggel szerencsénk volt, összetalálkoztak egy Bratkowskára tartó határivadász őrsjáráttal. Velük mentek, a honvédek ismerték a jó utat a Tisza forrása felé egy nagy kerülővel. Emiatt viszont csak délután értek fel a csucsra.

Elszivnak egy cigarettát, majd indulunk. A honvédek elkisérnek egy darabon. A határnál azonban bucsut intenek s igyekeznek vissza.

Korom sötétben ereszkedünk le. Lépéseink úgy konganak a dorongokon, mintha repedt harangot verne valami sötét erdei manó.

Szerencsésen elérjük a ránk váró kisvonatot s este 11 órára bevonulunk Királymezőre. Jelentem járőreim szereplését, majd pihenni térünk. Dönci és a doki már rég alusznak.

Kiss főtörzsrőrmester költ fel az éjjel. Utvonalportyázó járőrünk gyanus csoportot fogott el egyik lesállása során. Az ismeretleneket az őrs laktanyában őrzik. Magyarul nem tudnak, talán jobb volna, ha én is szemügyre venném őket.

Azonnal talpraugrom s sietünk az őrshez. Toprongyos, szakállas emberek, csak ruszinul beszélnek. Az egyik őrsbeli csendőr ruszin gye-rek, az tolmácsol. A legidősebb ökörmzei, azt állítja, hogy jól ismeri az ottani őrsparancsnokot. Felhívjuk telefonon az ökörmzei őrsöt, az őrsparancsnok valóban igazolja őket, így utjukra bocsátjuk a megijedt

társaságot. Azt tanácsolom nekik, hogy aludjanak itt valahol a faluban, mert biztonságosabb manapság a nappali közlekedés.

Ellenőrzök még néhány órséget, majd lefekszem.

Másnap elmarad a határvonal portyázása. Helyette Szolgálati Utasítás, Büntető Törvénykönyv és Tereptan ismétlést tartunk. A Tereptan én kapom. Most könnyű a feladat: minden hegyidomot szemlél - tetni tudok a fenséges szépségű királymezei völgyben.

A századot leültetem egy szelid hajlású tetőre s onnan mutogatom a gerinceket, hegyoldalhatárt, horhost, pihenőt, fensíkot stb.

Délután általános pihenő. A csendőrök fehérműt mosnak a patakban, majd remek fürdést rendezünk. A legénység jól kiszórakozza magát és farkasétvággal gyülekeznek vacsorára.

Parancs szerint holnap a tiszthelyettesek és azok a csendőrök indulnak az országhatárra, kik eddig az országotakat portyázták és az órséget adták. Nagyon örülök, legalább lesz időnk körülnézni Királymezőn. Törökre bízom az új órség felvezetését, majd lepihenünk.

Korán kelek. Körbejárom a községet és ellenőrzöm járőreinket. Hibá sehol sincs, Török mindent ellenőrzött előttem.

Déltájban futár érkezik Ungvárról s postát hoz feleségemtől. Hiányzunk Ungvárról s kérdezi, hogy mikor megyünk haza? A jó levélkére megnyugszom s nekivetem magam az újságolvasásnak.

Ebéd után a Taracparton olvassuk tovább megszokott újságunkat, az "Új Magyarország"-ot. Valaki előhúzza a legújabb "Egyedül vagyunk"-ot is. Mindaddig olvasunk, míg a nap meg nem égeti bőrünket. Beugrunk a vízbe s élvezük a Tarac hűs hullámain. A doki fényképez s magyarázza a megvilágítási idő és a lencsenyílás összműködésének fontosságát... Én tovább folytatom különös tekintettel a pisztrángokra.

Parancskihirdetés után vitába kerülök a többiekkel. Bárczy százados ur igazságot akar szolgáltatni, de nem hagyom magam. Ők a déli tetőn lévő villámsujtotta fát 3, én 1.5 kilométerre becsülöm. Fogadunk, hogy félóra alatt felérek! A fogadás végrehajtását másnap délelőttre tervezzük.

Kiválasztok 10 önként jelentkező csendőrt, élénk, gyorsmozgású futót, főleg volt labdarugókat és atlétaikat. Megmutatom nekik a fát, utána együtt fogadkozunk, hogy megmásszuk bizony a tetőt félóra alatt!

Régen vidám készülődés után startolunk. Bárczy kapitány ur kezében óra, 10-kor indit! Fél 11-kor ott kell lennünk a csonka fánál!

A községen futva kelünk át, a Taracon átgázolunk. Bilgeri csizmám kiállja a próbát. A csendőrök mezitláb gázolnak át, a tulparton villámgyorsan felrántják a rövid csizmát. Hajrában rohanunk át a réten s máris ott vagyunk a hegy tövében.

Megkezdjük a kapaszkodást! Erősen zavar a sok fatönc és száraz ág, ezeket nem látjuk a körletből. 10 perc múlva már oly magasan vagyunk, hogy belátunk a faluba és integetünk a bennünket biztatóknak. Dönci öblös hangja idáig hallatszik... Negyedóra alatt féluton vagyunk, de már lóg a nyelvünk s átizzadtuk a zubbonyt is! De tovább, nincs megállás! Ha elveszítjük a fogadást, oda a tekintély! Erősen gyurjuk az akadályokat. Észre se vesszük, hogy közben beborul s pillanatok alatt ijeszten sötét felhők jelennek meg a fejünk felett...

Itt a kárpáti vihar! Nem zavartatjuk magunkat, megyünk tovább! Pár perc múlva hideg szél süvit végig a tetőn, majd megered az eső...

A kürtös a faluból "állj" jelet fúj, a nézők szétugranak s el tűnnek a házakban. Pedig már itt vagyunk a tető közelében, néhány száz méter a villámsujtotta fa!... Sajnos, nem mehetünk tovább, mert teljes erejével zug az orkan s a szél szinte magával ránt.

Nagyot recsszen az ég s a villám az elöttünk fekvő tetőbe vág. I-

jedtünkben lehasalunk a fatökök közé s próbálunk valami védelmet találni. Hiába minden erőlködés! A jég kopogtatja fejünket, hátunkat.

Egybeolvadunk a tereppel, az itéletidő mégse kimél!... Pillana - tok alatt csurom vizesek vagyunk s dermesztő hideg kinez... A községből semmit se látunk, sűrű szürke tömeg az egész világ. A villámok sűrűn cikkáznak körülöttünk s dobhártyáinkat erősen próbára teszi a rettenetes menydörgés...

Vagy 10 perces itéletidő után, amilyen gyorsan jött, oly hirte - len távozik a vihar. Percek után kisüt a nap s teljes fényében pompázik a környék... Nyáry hadnagy jut eszembe, vajjon hogy uszták meg a vihart fenn a Durnyán?

A talaj süppedős-nedves, a virágokon vízcsöppek ragyognak. Süt - kérezünk egy darabig, majd felmászunk a derékbatört fáig... A jó Isten terített asztallal vár idefönt! Millió málna és áfonya bokor, vöröslík a fü tőle... Nekihalunk s már el is felejtettük a vihar keserveit! Teleesszük magunkat málnával. A csendőrök sapkáikat is teleszedik, viszik a százados urnak...

Szétnézünk a tetőn, gyönyörű alpesi legelő... Majd egy nagyszerű facsusztatón leereszkedünk a faluba. Szerencsések vagyunk a facsusztatóval, mert elkerüljük a sarat s tisztán érünk földet.

Jelentkezünk Bárczy kapitány urnál, ki mosolyogva jelenti ki, hogy a fogadás eldöntetlen, a vihar volt a győztes!

Nagyot hahotázunk, átadjuk a málnát, majd szállásunkra sietünk étöltözni száraz ruhába.

Még a csizmám is tele van vízzel! Tetőtől-talpig át kell öltözni. Zsávolyruhát húzok s Döncivel visszasetálunk a hotelbe.

Százados ur kijelenti, hogy holnap személyesen vezet egy portyát, az egész tisztikar köteles vele tartani! Még a Doki is jön s kíséretül a Hámori raj...

Megjön az éhségünk, levonulunk a szálló éttermébe vacsorázni. A pincér kérés nélkül hozza a dupla bécsiszeletet hagymás krumpli-val. Zsíros a vacsora, bort kell inni hozzá! Jó hangulatban ülünk négyesben az asztal körül. Dönci elemében van s előszedi régi vicceit. Még szótlán parancsnokunk is beszédessé válik s nagyszerűen telik az idő...

A szomszéd asztalhoz igen csinos, divatosan öltözött hölgy ül, méghozzá egyedül. Mind a négyen jól megnézzük, de udvariasak s fegyelmезettek vagyunk, nem kezdeményezi egyikünk se az ismerkedést. Feltűnő jelenség a csinos hölgy errefelé, látszik rajta, hogy ide - gen ezen a vidéken... A pincértől magyarul rendel.

Az újabb üveg rendelésénél megtudjuk, hogy tisztviselőnő egy budapesti vállalatnál, most érkezett két hetes szabadságra... Az én szemem is megakad rajta néha s erősen ismerősnek tűnik. Azonban fiatal feleségem s 4 hónapos házasságunk jut eszembe. Elhessegetem a szomszéd asztalt magamtól s másra terelem a beszélgetést.

Megvitatjuk, ki nyerte volna a délelőtti hegymászást, ha nem jön a vihar? Dönci erősen pártomon hangoskodik, ezt el is várom tőle!

A hölgy megvacsorázik s néha feltűnően rámnéz. Tanakodunk, hogy ki lehet? A csinos asszony azonban nem vár tovább, fizet és eltávozik... Kedvetlenül isszuk meg borainkat.

Egyszer csak jön a pincér s a hölgy üdvözlését hozza nekem. Ű - zeni, hogy nagyon neheztel, mert nem köszöntöttem régi ismerősömet! Ebben a pillanatban eszembe jut, ki ez a tündérszép asszony!

Egészen felvillanyoznak a régi emlékek, 8 év távlatából... Kecskeméti tüzerönkéntes voltam s ez a lány: Szabó Piroska ott lakott a Laktanya utcán... Apja törvényszéki bíró volt s mi a strandon is

merkedtünk meg. Többször voltunk náluk nagy társasággal a régi szép tüzéridőkben... Csak most vékonyabb, mint leánykorában, ezért nem ismertem meg. Aztán kinek jut eszébe manapság ismerőseim közül, hogy pont Királymezőre jöjjön nyaralni?... Rég lejárt a kecskeméti katonaidő -leszereltünk-, a szép leány feledésbe merült... Most itt van megint!... Előjönnek a régi emlékek s bajtársaim érdeklődve hallgatják beszámolómát Szabó Piroskáról...

Ismét jön a pincér, de most a százados urhoz tolmácsolja a hölgy kérését: engedje meg neki, hogy szabadsága idején a környéken szabadon sétálhasson s kirándulhasson.

Összenézünk! Ezt nem lehet megengedni! Élete veszélyben foroghat, mind a partizánok, mind járőreink részéről is. Nem tanácsos manapság egyedül járni a hegyek között...

Döncinek jut eszébe a mentő ötlet! A hölgy jöjjön velünk holnap a Tisza forrásához... A terület nincs lezárva azok számára, kik az ország belsejéből jönnek! Az ötlet kiváló, máris írom a levelet:

- "Kedves Piroska! Bocssanak meg, hogy nem ismertem fel azonnal. 7 év után még sebb, mint leánykorában! Ha kedve van csendőr fedezettel egy szép kiránduláson résztvenni, akkor hajnali 4 órakor legyen itt a szálloda előtt. Várni fogjuk. Együtt nézzük meg a Tisza forrását."

Találgatjuk, hogy vajjon felkel e olyan korán? Dönci szerint biztosan -már csak miattam is-, azonkívül a mai időben nem igen lehet csendőrök vezette kiránduláson résztvenni. Ezt biztosan nem fogja elmulasztani!... Ezzel szét is oszlunk, megyünk aludni.

Reggel 3 órakor már talpon vagyunk. Megisszuk a forró feketét s a hotel elé vonulunk. Fegyverzetünk teljes, Hámori raja egy golyósrótt is hoz.

Százados ur és Doki már kint várnak az uton. - "Na hol a hölgy -ismerősünk?" -, kérdezik. Mindketten biztosak, hogy még alszik a szép asszony. De ebben a pillanatban csikordul a szálló vasajtaja s egy turistaruhás, elegáns hölgy lép ki az épületből. A régi barátsággal üdvözlöljük egymást, majd bemutatam bajtársaimat.

Irány a kisállomás! Időspórlás céljából ma is egy jó darabig vonaton megyünk. Közben beszélgetünk Piroskával, alig győzzük feltenni egymásnak a kérdéseket. Mire a vonat a Turbát völgyébe ér, már kezd kibontakozni a hét év története.

Most egy híres budapesti vegyszeti gyár igazgató-főmérnökének a felesége. Szintén dolgozik ura mellett. A háborus termelés követ -keztében agyonhajszolta magát s csendes hegyvidéki pihenőre kíváncskozott. Az IBUSZ propaganda füzetek közül találmra kihuzott egyet s mikor a nevet olvasta: Királymező, azt se tudta, hol van. De ragaszkodott elhatározásához, hogy a vak véletlenre bizza pihenését. Azt vétképp nem gondolta, hogy itt velem találkozik. Utolsó híre a főiskoláról volt rólam. Mikor meglátott, azonnal megismert, de sehogyan se értette, hogyan kerültem a kakastollasokhoz s hogyan viselek máris két csillagot...

Itt a Turbacil menedékház!... Leszállunk a vonatról, innen gyalog sétálunk fel az Okola hegyre. Ott ered a Tisza északi ága, a roppant kiterjedésű Máramarosi havasokban. Csak 10 kilométeres gyaloglás elé nézünk, ugyanennyi délután vissza. Nekünk semmi, de Piroska bírja e vajjon? Érdeklődöm tőle, milyen az erőnlét? - "Birom a gyaloglást, sokat táncoltunk Köcskeméten!" -, válaszol kedvesen a régi valódi bugaci tájszóval.

A dokit semmi se érdekli, csak a vidék. Halmos Döncivel hol elől, hol hátul barangolnak s még nincs ugyan napsütés, de ők már fotografálnak. A Hámori raj elől biztosítva halad. Mi már tudjuk, hogy csak

kötelező ovatosság az egész, a partizánok nem bolondok átjönni a határon. Tudják jól, hogy ideát csendőrökkel találnák szemben magukat.

Utunk végcélja az Okola hegy, 1203 méter magas vízválasztó. Kényelmes turistaut vezet oda. Ma nem mászunk gerincre. Kis emelkedő akadályoz előtte, de azután gyönyörű, vadregényes környék teszi élvezetesé a hátralévő utat.

11 óra körül érkezünk a forráshoz. Hámoriék már ott állnak a tulajdonmadaras emlékmű előtt s csodálják a cementvályuba folyó vékony erecskét, melyből távolabb a szeszélyes, vad Tisza lesz. Szinte hihetetlen, hogy csak ily kicsi a forrása.

Kulacsainkat telemerítjük s iszunk a vízből. Hosszan nézzük a kicsi medret, tiszamenti hozzátartozóinknak küldünk üdvözlötet...

Délfelé felmegyünk a menedékházhoz. Döncit felbiztatjuk, hogy főzőn ebédet a nagy villámütötte fák alatt. Sört renacelnak a menedék-házból, közben a gypre heveredve gyönyörködünk a természet szépségeiben. Csupa fenyő, csupa zöld rétek millió virággal...

Dönci elkészül a zsványpecsenye első adagjával. Piroska ellenőrzi és megelégedését fejezi ki. Farkasétvágygal fogunk ebédhez, Dönci mellé a dokit is beosztjuk kuktának, hogy gyorsabban haladjanak.

Ebéd után a doki fényképezni hív. Bebarangoljuk a forrásvidéket s keressük a szebbnél szebb témákat. Mire előkerülünk, vége van egy teljes szines tekercsnek...

Egy lélek se jár a környéken, nem hittük volna, hogy ennyire kihalt vidék. A partizánveszély miatt nem jár erre a lakosság.

A sziklákon havasi gyopárt találunk s örömmel tüzzük sapkáinkra. Bár fent az országhatáron még szebbeket szedtünk a minap.

Délután 3 óra körül indulunk visszafelé. Most a Hámori rajhoz csatlakozom. Az én embereim, nagyon kedvelem őket. Hámori igen derek fiú, szorgalmasan tanul az iskolán, néha verseket is farag. Ő is az első közt fogja végezni a járőrtárs tanfolyamot.

Az út lejt, kényelmesen haladunk. Gyakran tartunk lest s a pihenünk a hatalmas csendben. Csak a szél zug a fák hegyén s a feketerigók énekelnek. Embernek nyoma sincs...

Időnkint hátramaradok, vajjon mit csinál a tiszt járőr? A doki izgad, nem szereti a meleget. Dönci fáradt s már unja a gyaloglást. Piroska hátáról lekerül az overall, igen jó szolgálatot tett reggel, de most meleg. Deske százados ur viszi hűséges lovagként. Piroska beszédes, egy cseppet sem fáradt, pedig Pesten csak autóval jár...

A Turbacil menedékháznál megnézzük a hegyivadásokat s játszunk hatalmas farkaskutyáikkal. Csak néhány honvéd tartózkodik itthon, a többiek kint vannak a határon...

Vége itt a kisvonat. Örömmel szállunk fel s szürkületre beérke-zünk Királymezőre.

A tisztakar meghívja vacsorára Piroska asszonyt. Majd rohanunk átöltözni, megfürdeni, hogy tisztán kerüljünk a fehér asztalhoz.

Szinte ünnepeljük az asszonykát, ki oly hősiessen legyalogolta a 20 kilométert s nem is látszik fáradtnak. Mint mondja, örök emléke marad ez a kirándulás. Vacsora után vidáman keringőzünk a szálló különtermében. Német a tulajdonos, hát van is Walzer elég!...

A fényes hangulatnak azonban hamar véget kell vetni. Holnap erős fegyelmező foglalkozás vár s fáradtak is vagyunk.

Halmos hadnagy és én vezetjük a foglalkozást. Órákig vesződünk, míg "ungvári nivóra" hozzuk a század külső megjelenését. A széttagoltság és másirányú szolgálat következtében a század két hét alatt elvesz-

A m.kir.ungvári csendőr tanzászlóalj laktanyája.

Ungvár, Gróf Tisza István part 1.

tette összeszokottságát. De kiváló tiszthelyetteseink segítségével a déli századparancsnoki szemle nagyszerűen sikerül s délutánra kime-nőt kap a szolgálatmentes legénység.

Mi a Taracpartra kerülünk s persze nem hiányzik társaságunkból a csinos asszony sem. Vidám strandolást és pisztrángozást rendezünk.

Estére rádióparancs érkezik a zászlóaljtól. A határ vonal portyá - zását be kell szüntetni.

Másnap ismét kiképző nap. Elméleti ismétlést tartunk. Szakaszmeg- málnás tetőt mássza meg s ma onnan tanulmányozzuk a terepidomokat. Majd nekihasalunk a málnának s a szakasz dagadtra eszi magát... Ma a vihar is elmarad, így a teljes napsütés pompájában nézzük az alattunk futó királymezei völgyet. Szinte sok is már a szépből...

Néhány nyugalmas nap következik. Rajjerejű járőrreink a községeket kutatják át, de nem találnak ismeretlent. A partizánok nem jöttek erre a vidékre. Sőt, tudjuk, hogy elhúzódtak a határ tulsó feléről is! Feladatunk végéhez közeledünk!...

Érzésünk nem csal. Egyik este megérkezik a szomorú parancs: - "Az 1. század holnap reggel vasuti szállítással vonuljon be Ungvárra!" -

Egyszerre fájó érzés száll meg mindnyájunkat. Bucsuzni kell a Ká-pátoktól, melyek annyira a szívünkhöz nőttek!...

A század málházik, takarít... Ránkborul az utolsó királymezei éj - szaka. Még kint állnak az örök, még mozognak a járőrök a faluban...

Utoljára gyűlünk össze a szálló nagytermében. Jó vacsorával s né-hány liter borral bucsuzunk Királymezőtől.

Piroska asszony is szomorú. - "Holnap én is hazamegyek!" -, mondja bánatosan, - "Csendőrök nélkül egyhangú lesz a falu s én nem szere - tek szomorkodni!" -

Reggel diszoszlopvonalban, teljes fegyverzettel sorakozik a szá-zad a főtéren. Ott állok a jobb szárnyon, jelentem századparancsnok-nak, hogy a század menetkész!

A csendőrök dicséretet kapnak, majd felharsan a vezényszó: - "Első század vigyázz! Oszlop az első szakaszra, menet utánam, század indulj!" -

130 fős gyönyörű egységünk nótával bucsuzik Királymezőtől: - "In-dul a, indul a katonavonat..." -, harsog a csendőrök dala.

A német lakosság kalaplevéve bucsuzik az ország közbiztonságának katonáitól...

Piroska asszony is ott áll az állomáson. Ő holnap utazik...

Beszáll a század a keskenyvágányu vonatba. Sipol a kis hegyimoz - dony, lassan elindul a szerelvény. Zsebkendők és könnyes szemek bu-csuztatják az egyre távolodó vonatot. Utoljára a királymezei völgy mosolyog ránk fenyesekkel borított oldalaival. Majd egy kanyar ö-rökre elzárja szemünk elől...

Szerelvényünk a Tarac partján száguld délnyugat felé.

Holnap vár ismét a régi kövelesség: tanítani és képezni az állam-hatalom leendő képviselőit, a nemzet bizalmának letéteményeseit, az ország fiatal csendőr utánpótlását...

C s e n d ő r t e m e t é s .

Telefonértesítés érkezik az ungvári tanzászlóaljhoz: a hadikórházban meghalt Nadas Mihály szakaszvezető, holnap temetik...

Máriássy ezredes ur azonnal gépkocsiba száll és rohan megérdeklődni a halál körülményeit. Mint a kórház tájékoztatója, Nadas szakaszvezető a Kárpátok előterében dúló harcok során, mint táborigényőrs, akna-szilánktól súlyosan megsebesült s három hét múlva sebeibe belehalt.

Hősi halott Bajtársunknak a Szolgálati Szabályzat szerint adjuk meg a végtisztességet.

Simonyi hadnagy vezetésével válogatott diszszakasz vonul sorban és rendben a hadikórház ravatalához. Zászlóaljunk teljes tisztí és tiszthelyettesi kara egyszerű öltözetben, fekete karszalaggal szintén felsorakozik a ravatalnál. Rajtunk kívül honvédségi kiküldöttek és nagyszámú polgári megbízott veszi körül a hős Csendőrt.

A diszszakasz vasfegyelmetségű sorfala ott áll a hadikórház udvarán. Mi bent a ravatalnál... Nadas szakaszvezető ott fekszik egyszerű fakoporsóban. Szemei lehunyva, szája és arcvonásai azonban elárulják az irtózatosszenvedést, amit a haláltusában kiállt. Gallérján a három csillogó ragyog a gyertyák fényénél. Lábainál egy bársonypárnán kitüntetősei fekszenek...

Megérkeznek hozzátartozói egy Hajdu megyei faluból. Édesapja zokogva áll fia koporsójához, páncélos szakaszvezető öccse sebesülten, felkötött karral megilletődve nézi halott bátyját...

Megkezdődik a temetési szertartás. Protestáns táborigényőrs mond imát. Kóros csend a teremben, a pap szavai a megjelentek szívéig hatolnak, hősi halálának méltatása könnyeket hoz mindnyájunk szemébe.

Égésügyügyi katonák leszögeznek a koporsót, a szomorú pillanat magával ragadja az apát, ki hangosan feljajdul bánatában.

Kintről Simonyi hadnagy harsány vezényszavai hallatszanak, a diszszakasz puskával tiszteleg, a letűnő nap szikrázik a hosszú szuronyokon... Négy markos csendőrs lassu menetben a halottaskocsihoz viszi a hős Bajtárs koporsóját. Nadas szakaszvezető elindul utolsó útjára az ungvári Hősi temetőbe...

Megszólal a honvédszenekar, lassu gyászinduló játszanak. A diszszakasz halad az élen lassu diszlelésben, a gyászóne ütemére.

A szakasz mögött bársonypárnán egy csendőrs viszi a hősi halott kitüntetőit: a Magyar Bronz Vitézségi Érmét, a Tűzkereszt I. fokozatát, a Felvidéki és az Erdélyi emlékérmét...

A halottaskocsi mögött az édesapa halad, mellette sebesült katona fia lépked megrendülten.

Közvetlen mögöttük mi kísérjük a kocsi, a Hősi Halott élő bajtársai...

Szomorú és mégis fennsleges katonai gyászpompa, mely mindenkit megillet, ki életét adja a Hazáért!

Az utcákon leáll a forgalom. A lakosság kalaplevéve adja meg az utolsó tiszteletet. A kürtöss lassu ütemet fúj, majd ismét a honvédszene -

kar kezd új gyászindulóba...A temető kapujában újból csendőrök veszik át a koporsót s megindulnak a frissenásott sir felé.

A diszszakasz vonalban áll a sir mellett.A pap utolsó szertartása következik.Majd ismét vezényszó hallik: "Puskával tisztelegj!Szakasz jobbra nézz!"-...A honvédeknek a Himnusz játssza...

A koporsó lassan leereszkedik a sírgödörbe,közben hullanak rá a bucsurögök...A keményredezett katonaszívek is megindulnak e pillanatban,könnyes szemek kísérik a mélybe hős Bajtársunkat...

Mire a Himnusz utolsó akkordja is elhangzik,ott domborodik az egyszerű katonasir,fejénél fakereszt,a siron virág és fenyőkoszorú.

Nádas Mihály szakaszvezető hazatért...

A keresztet festett irás,név és rendfokozat.Alatta évszám:1916-1944.

A Hős megtört édesapját és öccsét kikísérjük a temető kapuján.Meghatódva mond köszönetet a fényes temetésért,fia bajtársai méltóan bucsuztak,elmeséli otthon...

1944 június...Ungváron még béke uralkodik,de tul a Kárpátok rengetegén már dul a kemény harc Hazánk védelméért...

Minden hir eljut hozzánk,büszkék vagyunk rá,hogy vitéz kisbarnaki Farkas altábornagy legendás csapatai állják a várát...

A "Nádas Mihályok" teljesítik kötelességüket,a Hazáért Mindhalálígi

Fokozódik a csaták keménysége, s nő a veszély, mely a magyarságot fenyegeti : a bolsevizmus makacs elszántsággal folytatja támadásait, melyeknek célja az ország elpusztítása, s népünk vigasztalan szolgaságba döntése. A seregek és fegyverek túlerejével szemben hősi elszántsággal küzd a magyar honvéd, mert tudja, hogy ma a győzelmi akarat lanyhulása, az elszántság kiégése a történelem legnagyobb katasztrófáját zúdítaná nemzetünkre. Minden talpalatnyi földért vérét és életét áldozza a magyar katona, mint ezer esztendő alatt annyszor, s ebből az áldozatból az igazság örök törvénye szerint az időtlen nemzet boldog jövőjének kell fakadnia!

Az ungvári tanzászlóalj csendőrnapi disz-
menete 1944.február 14-én.

Partizánelhárítás a Rónahavason...

Az ungvári csendőr laktanya, mint valami hatalmas modern várkastély, úgy emelkedik ki környezetéből. Az Ung folyó rohan mellette, egy-egy zátony körül susstorog, kavarog a víz... A folyó a végtelen Alföld felé tart, minden csöppje fenséges üdvözlét a vadregényes Kárpátok rengetegéből!

A délelőtti nap aransugarakkal vetíti be laktanyánkat. Komoly csendőr kiképzés folyik a vastag falak mögött. Szolgálati Utasítás, Büntető törvénykönyv, Büntügyi Nyomozástan, Szolgálati Szabályzat és egyéb érdekes fejtágító csendőr tudományok... Mellettünk az "Árpádházi Szent Erzsébet" leánygimnázium hasonló modern épülete, távolabb a Kormányzósági Palota hatalmas kolosszusa áll.

Megjött a legszebb idő! Az ungpárti sétányon lenge nyári ruhában fiatal asszonyok, leányok sietnek, ki bevásárolni, ki munkahelyére, ki az uszodába. Mind nevetnek, társalognak, örvendeznek, ilyen szép nyári reggelen mit is lehetne mást csinálni?

Gépek zugnak a levegőben... Repülő bajtársaink gyakorlatoznak. Egy-egy gép lecsap laktanyánkra, szinte surolja a tetőt. A szót elnémitő motor - zugásra kitekintek az ablakon s szinte hangosan jegyzem meg: - "Ejnye de jó kedvetek van! Pista, Karcsi! Melyikötök nem fér a bőrében?" -

A gépek zugva emelkednek. A repülő üdvözlét parancsnokunk kislányának: Máriássy Áginak szól...

A meleg fokozódik, a nap erősebben tűz. - "Óh, bár már délután volna, de jó lesz fürödni!" - sóhajtom magamban. De előbb befejezzük a törvénykönyvünk mára kijelölt adagját: 1921 évi III. törvénycikk, a hűtlenség...

Igen, az uszoda! A legszebb nyári szórakozás. Jó társaság gyűlik össze, a repcsik java s zászlóaljunk teljes tisztikara. Lesz jó "zsuga" parti néhány korsó sör mellett, hatalmas fecskét ugrom a tranbulinról, Ágit s Nócit bedobjuk a vízbe, feleségemmel versenyt uszom. Tavaly még elhagyott a vízben, de az idén nem hagyom magam!

Csengetnek, 12 óra az idő. Lemegyek a zászlóalj irodába megnézni a postát. Váratlan nagy izgalmat talállok! Kóbor főhadnagy örömmel kiabálja: - "Bevetés! Bevetés!" - ...

Az ezredes ur a tisztikart kéreti. Irodájában felállunk sorban, rang szerint. Parancsnokunk megszólal: - "A kerületi parancsnokság rendelkezőzése értelmében zászlóaljunk azonnali kihelyezésre kerül Poroskő községbe. A partizánok megtámadták egyik katonai raktárunkat. További eligazítást a helyszínen kapunk. Egy szakasz gépkocsiszállítással előremegy. Sütő főhadnagy készüljön fel azonnali indulásra. Poroskőn lépjen érintkezésbe a helyi őrsparancsnokkal: Asztalos főtörzsrőrmesterrel!" -

Rövid parancs, de mindent kifejez! Oszolj után hangos örömjongással tekintünk egymásra. Ez igen! Már el is felejtettük a délutánra ígérkező strandolási örömeket, egy kis partizánkihelyezés mindennél nagyobb szórakozást és változatosságot ígér!

Öt lépcsőt lépve ugrom fel a második emeletre, századom körletébe. Öreg, derék szolgálatvezetőknek: Kalmár alhadnagyak kiadom az intézkedést. Összes fegyverünket, löszerkészletünket és kézigránátrakaszainkat magunkkal visszük! Kóbor és Sütő főhadnagyok, valamint Cselényi zászlós ellenőrizték szakaszaik felszerelését. Az idő sürget, Sütőnek máris indulni kell...

Kik is tulajdonképpen a partizánok?

Fanatikus szovjet katonák, akik felrugva a nemzetközi/genfi/egyezményeket, eldobták a tisztességes harcmodort. Egyenruha helyett civilben járnak, rendszerint a polgári lakossághoz hasonlóan öltöznek. Lesből, orvul támadnak és nagyon kegyetlenek. Ejtőernyővel ereszkednek le az arcvonalak mögött, ott összeverődnek a végrehajtják parancsaikat. A küzdelem ellenük éppen ezért igen nehéz. Viszont külön kitüntetés a csendőrség számára, hogy elhárításuk a mi feladatunk!

Hazafutok lakásomra és előkészítem egyéni holmimat. Több hetes vállalkozás elé nézünk. Feleségem segít a pakolásnál. -"De jó nektek, már megint utra mentek! Mit fogok én egyedül itthon csinálni?"-, kérdezi. -"Jártok strandolni, este meg römiztek!"-, felelem. Különbösen ez a drága asszony csupa bizakodás, így örömmel megyek bárhová. Megcsókolom alig félszves kislányomat. Szobalányunkat figyelmeztetem, hogy siessenek óvóhelyre légitámadás idején. A gyermek miatt már nem lehet könnyelműködni! Vigyázzanak a házra s érezzék jól magukat!

Sütő főhadnagy szakasza már utrakész. Felpakolnak egy hatalmas tehergépkocsira s indulnak.

Zászlóaljunk sorakozik. Gyalogmenetben vonulunk az állomásra. Lőhátat vezetem századomat. A csendőrök most otthon hagyták a fekete tollas kaptatót, csak a tábori sapkák kis tollai lobognak a szélben...

Felharsan a nótá az ungvári főutcán: -"Indul a, indul a katonavonat, elhagyom el a kispalombomat..."- Sokszáz csendőr éneklé tele torokkal.

A járőrelők megállnak, nézik pompás egységemet. Előnt a büszkeség, amint visszatekintek: emelt fővel, öntudatosan menetel a második század!

Kóbor főhadnagy, mint első szakaszparancsnok halad a jobb szárnyon. Mellette Ignáth szakaszvezető, a géppuskák rajparancsnok. Mögötte lépdél Tőkés szakaszvezető, a két méteres székely óriás. Hatalmas vállán meg se érzi a géppuskát...

Századom újból indul megőrizni a békét fent a havasokban, melyet megzavartak az ejtőernyős szovjet partizánok...

Törzstiszt tűnik fel a sarkon, leintem a nőtát. -"Század jobbra nézz!", harsogom a parancsot. A kezek lecsuszának a puskaszíjjakon, a fejek jobbra rándulnak, menydörgésszerű ütemes diszleppéssel tisztelgünk feljebb valóknak. -"Viii-gyázz!"-, szól a parancsom, a század ismét nyugodt menetben folytatja útját.

Csak azon csodálkozom, hogy ép maradt az aszfalt, ahová Tőkés a diszleppéskor lerakta hatalmas csizmáit!...

Tiszteleg a közlekedési rendőr. Menetelő századomat csillogó szemű kisfiúk és mosolygós diáklányok követik. Az üzletekből a járdára tódul a nép... Hát nem mondom, szép is egy csendőr század, különösen a kiképzésük vége felé, mikor már tudnak s egyszerű megjelenésük erőt, tudást és biztatást sugároz...

Elérjük a vasutállomást, már ott állnak vagonjaink. Megállítom a századot, kilépnek szakaszparancsnokaim s egységeiket önállóan vezetik a kocsikhoz...

2 óra múlva Perecsenybe érünk. Átszállunk a Turja völgyében futó keskenyvágányu kisvasútra. Mire a nap lefelé száll, már mélyen bent járunk a Kárpátok völgyeiben. A távolból feltűnik a Rónahavas erdős rengetege.

Hosszasan szemléljük a havast, de semmi különöset nem lehet észrevenni rajta. Pedig nagy bajok történtek odafent!...

Megérkezőnk. Kipakolás, bevonulás az őrs-laktanyába, berendezkedés... Asztalos főtörzsőrmester jelentkezik. Jelenti, hogy ma reggel lefegyverzett, öreg katonák érkeztek az őrsre. Innen kb 25 kilométerre a Rónahavas oldalán terül el a "Béla tanya" nevű katonai telep, ott teljesítettek szolgálatot. Az éjjel többszáz partizán fogta körül a telepet. Váratlan géppuska és géppisztoly tüzzel rajtuk ütöttek. Ők parancsnokuk vezetésével sokáig védekeztek, de a tulerők legyűrte őket. A honvédek vesztesége 3 halott és 14 sebesült, utóbbiak mind kórházban vannak. A partizánok elengedték a ruszin munkaszolgálatosokat, majd a honvédeket arra kényszerítették, hogy az összes katonai anyagot és élelmiszereket a Rónahavas egyik fennsíkjára vigyék. Ott szolgálatvezető őrmesterüket megkötözték s magukkal vitték. Több fegyveres partizán visszakísérte őket a Béla tanyáig. Ott a partizánok felgyújtották az összes épületeket, majd eltűntek az erdőben.

Asztalos elmondja még, hogy napok óta minden éjjel repülőgépek köröznék a Rónahavas felett, rakéták szállnak az ég felé s újabb partizáncsapatok érkeznek. A Béla tanya felgyújtása után a parancsnok, So-mos tartalékos hadnagy kérte a partizánokat, hogy engedjék el a megkötözött szolgálatvezetőjét: Szakács őrmestert. Az egyik magyarul beszélő partizán rámondult, hogy őt is hasonló sors éri, ha tovább járátja a száját. Szakács őrmestert kegyetlen bánásmódja miatt kivégzik!

Somos hadnagyot letartóztatták s Ungváron hadbíróóság elé kerül százada lefegyverzéséért.

Megdöbbenet hallgatom az őrsparancsnok jelentését s türelmetlenül várom a felsőbb intézkedést, hogy a gyilkosok után mehecsünk s megbünhődjenek gaztetteikért. A várt parancs távbeszélőn érkezik...

A jegyző után kidoboltatom a faluban, hogy mátol kezdve szürkülettől napkeltéig tilos az utcákon járni. Aki ezen rendelkezést megszegi, életével fizethet, járőrök kötelesek mindenkit lelőni, kit sötétben találnak. Tilos a határban tüzet rakni, a csendőrök minden tűzre rálőnek. Vegyék komolyan a rendkívüli idők nehéz rendelkezéseit!

Ezután erős járőrökkel megszállom a község bejáratait. A század 2/3 része pihenőre tér.

Cselényi zászlós szakaszát átrendelik egy másik faluba. Azonnal felszerelnek és indulnak az iparvasuton.

Kóbor Laci-val és Asztalos főtörzsőrmesterrel türelmetlenül várjuk a Sütő szakaszt. Már kora délután kimentek a Béla tanyához. A szakaszt a helyszínnel ismerős őrsbeli csendőrök vezették.

Végre éjjel után távoli vonatzakatolást hallunk. Az őrsparancsnok jelenti, hogy a mieink jönnek.

Nemsokára megérkezik a szakasz. Sütő főhadnagy részletes jelentést tesz megfigyeléseiről. A Béla tanya egyes részei még égtek, mikor szakaszával körülfogta. Egy lelket se találtak a környéken, keresztülfésülték az erdőket. Az égő barakok közt időnkint felrobbant egy-egy ott hagyott kézigránát. Velük tartott Fürjes Elemér erdőmérnök, ki kiválóan ismeri az erdei utakat s hivatali szempontból hozzá tartozik a Béla tanya is. A kérdéses terület 1200 méter magasan fekszik, kb 150 méterre az iparvasut vágányától. A tűz elpusztította az egész telepet, a barakoknak csak a betonalapjai maradtak meg. Közben besötétedett s mivel nem látta értelmét az éjszakai vállalkozásnak, kisvonaton bevonult az őrsre.

Ezután nyugovóra térünk, de nem tudunk aludni! Rettentően bosszant a partizánok magatartása. Mégiscsak hallatlan, Magyarország területére

merészkednek s elhurcolják, talán megölik egyik tiszthelyettesünket! Katonai berendezkedéseket, hosszú hónapok fakitermelő munkáját teszik tönkre. Megakadályozzák a fakitermelést, mert a munkások nem mernek kimenni az erdőbe. Fürjes erdőmérnök nem kap erdei munkást! Na csak várjatok, majd megtanuljátok a rendet!...

Kora reggel újabb távbeszélő parancs érkezik. Szakaszaim több környékbeli községet kell megszálljanak. Sütő berendezkedik Turjapole-nán, Kóbor Laci Turjapaszikán, én egy szakasz erővel Poroskón maradok.

A községek biztosítását úgy kell megszervezni, hogy a falvakba érkező partizánokat el lehessen fogni. A parancs ismételten kihangsúlyozza, hogy nem szabad megtérni a szabad tüzeket. A partizánok beosztott szervezett emberei tüzek füstjével adnak jeleket. Éjjel minden tüzre rá kell lőni.

Az áttelepülési parancsot a szakaszok azonnal végrehajtják.

Verőfényes vasárnapra virradunk. 1944 augusztus elején... Embereim fegyvereiket tisztogatják, Tőkés a biztonság kedvéért felállítja a géppuskát a laktanyaudvaron.

Ünnepelőbe öltözött férfiak, asszonyok és gyerekek mennek el előttünk, mind templomba igyekeznek. Örömmel és mosolyogva köszöntenek, mióta megszálltuk a falut, nem kell félniük a partizánok erőszakosságaitól. Ignát szakszervezet vezető már ott ül a kispadon, ismerkedik a falubeli lányokkal.

Az egyhangúságba távoli halk motorzugás vegyül, valami repülőgépkötélék... Bekapcsoljuk az órs rádióját. Budapesten nincs műsoradás, de a készülék zug. Hirtelen meg is szólal: -"Légiriadó Ungvár!"-

Na, csak ez hiányzik! Kiáltunk fel s kirohanunk a szabadda figyelni. Az ég ragyogó tiszta, egy felhőt se látni! Virágok pompáznak a kertekben s messziről a havasok úde zöldje virit. Vasárnap van, mégse nyugszik az átkozott szovjet!

Nem sokára igen messziről felfedezünk néhány repülőgépkötéléket, Ungvár felé szállnak. Elfog az aggodalom, de nem sokáig tart. Tudom, hogy feleségem már az óvóhelyen van a babával, már nem könnyelműködik. Egy fohászt küldök feléjük türelmetlenségemben.

...Távolról halk morajlások sorozatát halljuk. Most szórják a bombákat Ungvárra... A tehetetlenség dühe fog el mindnyájunkat. Tőkés egy oszlopra szereli fel a géppuskát s szinte imádkozik, hogy visszafelé erre jöjjenek a kötélekek. Nem kell sokáig drukkolni! 12 szovjet gép tűnik fel a falu felett! Vagy 1500 méteren repülnek Lengyelország irányába. Tőkés tűz alá veszi őket, hosszú sorozatok mennek a kötélekre, sajnos, eredménytelenül. De legalább megnyugtató a tudat, hogy mi se maradtunk télenek...

Ismét szól a rádió, zenét közvetít Budapest I. Bemegyek a postahivatalba-szerencsémre a laktanya utcafeleli oldalán található-és hívom Ungvárt. Úgyes a postáskisasszony, pillanat alatt kapcsolják ungpárti laktanyánkat s még ismerem Máriássy ezredes ur hangját... Nagy bombatámadást kapott a város! Egy szőnyeg végigsöpörte az Ung folyót, a légnomás -köztük a laktanyánk és lakásunkét is- betörte az ablakokat. Enyéim jól vannak, a lakás tele van kavicssal és szilánkokkal. Pálffy szakaszvezető súlyosan megsebesült a laktanyában, épp a bombák robbanásakor nézett ki az ablakon. Őrparancsnok volt, óvóhelyre nem mehett. Északról szovjet, délről angolszász kötélekek támadtak. Az ungpárti sétányon halottak hevernek. Mentőszerveink serényen dolgoznak, a város magához tért a nagy mepróbáltatás után...

A nagyjából megnyugtató hírek után ebédhez ülünk. A kíváncsiság a partizánokra tereli a szót, nagyon szeretnék már látni őket!

Ebéd után Asztalos vezetésével, egy erős golyószórós rajjal és az űrs farkaskutyájával vonatra ülünk, kimegyünk a Béla tanyához...

A kisvonat a Sipot patak völgyében kanyarog felfelé. Mindenütt me-redek hegyoldalak veszik körül a pályát, a partizánok élvezettel le-géppisztolyozhatnának bennünket. A kocsik nyitottak, oldala egyik va-gonnak sincs.

Fegyvereinket lővésre készen tartva figyelünk minden irányba, a ve-szélyek ellenére elbűvöl itt is a vidék szépsége... Sűrű fenyőerdők, havasi legelők váltakoznak, fentebb valódi őserdők, egymásradőlt feny-vesek közt kanyarog a vonat... 1200 méter magasra szuszog fel a kis hegyimozdony, mikor fékez a vezető, megérkeztünk!

Hatalmas csend mindenütt! Átkutatjuk a tanya környékét és megköze-lítjük a nagy pusztítás színhelyét. Szénné égett roncsokat találunk. Teremtett lélek nincs a környéken, vagy csak mi nem látjuk?... De szin-te érezzük, hogy távolról kutató szemek figyelik mozdulatainkat...

Nincs mit szemlélni a porig égett Béla tanyán. Felgzedünk néhány é-gettnyelű, de különben ép kézigránátot, hosszú lest tartunk az erdőben és végül vonatra szállunk. Szerencsésen érkezünk le a biztonságos sík vidékre. Sütő Pista a polenai állomáson vár, semmi különös ujság nincs náluk. Ugyanezt jelenti Kóbor is Paszikárról.

Megvacsorázunk, majd eligazítom éjszakai járóreimemet. Kalmár alhad - naggyal kiülünk az utcakapuba. Őreg zsandár már, de a partizánkalandok neki is ujak. Mellénk telepszik a postáskisasszony, mesél a poroskői iz-galmakról, melyek érkezésünk előtt rettegésben tartották a falut.

Sokáig élvezzük a gyönyörű estét a kispadon, majd telefoncsörgésre be kell térnem az űrsirodába. Az ungvári tanzászlóaljparancsnokság u-jabb rendelkezést ad: holnap minden egységparancsnok jelentkezni kö-teles a perecsenyi határvadász laktanyában, a követendő feladatokra vo-natkozóan új eligazítást kapunk.

A hajnali kisvonattal pontosan megérkezőnk. Az eligazítást Fekete vezérőrnagy ur tartja, ki átveszi a parancsnokságot az összes parti - zánelhárító erők felett. Rengetegen ülünk az étteremben, egy sereg ismerőst látok. Itt vannak az ungvölgyi hónapdi helyőrségek tisztjei, az erődészadok parancsnokai, a határvadászok... Csendőr részről Bokros százados, a nagybereznai szárnyparancsnok, Bárczy százados, az aknaszla-tinai csendőr század parancsnoka, a mi zászlóaljunk tisztjei...

Fekete tábornok ur tájékoztat a kidomborodik a lényeg a partizánok körül. A Rónahavas több négyzetkilométer kiterjedésű füves fennsíkja igen alkalmas ejtőernyős leszállásra. A szovjet ejtőernyősök érkezése hetek óta tart. Csapatokba verődnek és eltűnnek a hatalmas őserdőkben. Eddig még nem igen léptek fel támadólag, inkább kitérnek a magyar e-rők elől. Későbbi parancsokat várnak s erejüket arra tartogatják. A Bé-la tanya megtámadásának célja az élelmiszerszerzés volt, valamint to-borozni akartak a ruszin munkaszolgálatosok közül. Eddig kb 300 par-tizán tartózkodik a Rónahavas erdős rengetegében.

A mi feladatunk a havas környéki községek megszállása! Ezzel mega-kadályozzuk, hogy élelemhez jussanak s a lakosságot háborgassák. Pár nap múlva külön parancs szerint minden egység portyázásokat hajt vé-gre a havasra, minden nap és éjjel zavarjuk őket, ezzel próbáljuk nyug-talanságukat felfokozni. Sajnos, az őserdők egyszerre való átfésülésé-hez legalább egy hadosztály kéne, ennyi erőnk nincs és emiatt nem tu-dunk radikális rendet teremteni.

Szívósság és kitartás szükséges, hogy nehéz feladatunkat megoldjuk,

A községekbe vezető bejáratokat a járórok rejtve foglalják el, hogy

őket senki se lássa, viszont ők mindenkit megfigyelhessenek. Az éhség előbb-utóbb a falvakba kényszeríti a partizánokat. El kell őket fogni, az ellenállókat agyon kell löni. A foglyokat az ungvári csendőr-nyomozó alosztályhoz kell bekisérni. Igyekezünk minél több foglyot ejteni. Szakasz erőnél kisebb egységek nem indulhatnak távoli portyázásokra, mert a kis erőket megtámadják. Ne feledjük, hogy a partizánok elszánt, fanatikus harcosok. Összeütközés esetén a bátor és rámenős, kézigránátot használni tudó fél győz.

Az eligazítás ezzel véget is ér. Még megiszunk néhány pohár sört a restiben, vonatunk még nincs az állomáson. Elviccelődünk a malomréti erődcsázad tisztjeivel, régi barátság fűz hozzájuk. Dr. Orbán János budapesti ügyvéd, tart. főhadnagy a legjobb cimboránk.

A kiadott parancsokat végrehajtjuk.

Délben átmegyek Turjapolenára a Sütő szakaszt ellenőrizni. Fürjes erdőmérnök házában lakik, emberei a környező házakba szállásoltak be. Megismerem Fürjes erdőmérnököt is. Rendkívül megnyerő, barátságos ember. Évek óta lakik itt a végzi hatalmas energiát igénylő munkáját: vezeti a fakitermelést, irányítja az új telepítéseket, építteti az erdei kisvasut vonalait.

Nagyon haragszik a partizánokra, mert megfélemlítették az egész környéket. Az erdei munkások félnek kimenni az erdőbe, minden munka abbamaradt. Jövetelünk előtt a partizánok bemerészkedtek a faluba s őt is agyonlövással fenyegették meg, ha elárulja őket. Nem egy éjjel kellett résen állni vadászpuskájával!

De most csupa öröm ez a komoly ember! Bizik a csendőrökben s tudja, hogy rövidesen rend lesz a havason. Elkeserű, hogy ő építtette a Béla tanyát is s most porrá égették azok a bitangok...

Felajánlja segítségét, amivel csak segítségünkre lehet. Az erdőket úgy ismeri, mint a tenyerét, kéri, hogy portyázásaink során velünk jöhessen! Örömmel elfogadom ajánlatát s érzem, hogy igen értékes támogatót nyerünk személyében.

A barátságos házvezetőnő borosüvegeket hoz az asztalra s jó hangulatban kötünk Fürjes erdőmérnökkel örök fegyverbarátságot...

Mutatja elsőrendű vadászpuskáit. Szomorúan kiált fel, pont szarvas bűgés ideje van s nem mehet ki éjjel, mert a csendőrök lelővik! Ezen én se tudok változtatni, a kiadott parancs szentírás nekünk.

Megértem Elemér elkeseredését. Vadászember egyedül szeret ilyen - kor kóborolni a rengetegben...

Bucsvánkor Fürjes Elemér hivatalosan is rendelkezésünkre bocsátja a kisvonatot. Sietünk az állomásra, ott vár a vonat. Nagy segítség számunkra, csak egy telefonhívás kell s az iparvasut máris utbaindul a kapott parancs szerint.

Poroskőn Kalmár alhadnagy új parancsral fogad. A zászlóalj rendele-lete értelmében holnap Sütő főhadnagy a Turjavölgyben, az én szaka- szom Mezőhuta községen át portyázzon a Rónahavas fennsíkjaig és vissza. A portyázás tapasztalatairól azonnali telefonjelentést várnak.

Nagy örömmel és izgalommal készülődünk első vállalkozásunkra. Ragyognak fegyvereink, frissen olajozva várják, hogy megszólalhassanak. Fejenkint 10 kézigránáttal indulunk, a rohamtanfolyamról tudjuk, hogy a legjobb fegyver! Tűkés kipróbálja az öreg "Schwarzlose"-t, nagyszere- rüen működik. Ma korán térünk nyugovóra. Hogy még gyanut se foggjanak az esetleges hirszerzők, egy járőrrel körbesétálok a falut, ellenőrzöm a felállított őrköt s csak azután térek pihenőre..

4 óraker ébresztő! Villámgyorsan öltözködünk és reggelizünk. Takács zsőrmester sorakoztat. Kalmár alhadnagy idős kora miatt itthon me-

rad. Az öreg nehezen bírná a hegyeket. A tábori sapkákról levétetem a kakastollat, majd adom a parancsot: -"Első raj elővéd! Csatároszlop! Indulj!" -Magam Ignáth szakszervező rajával megyek, Takács az elővéd rajnál intézkedik. Tókes mellettem viszi a géppuskát, meg se kottyan ennek az óriásnak!...

Kisvonaton megyünk Turjapolenáig. Szakszom leszáll, a vonaton Sütők folytatják az utat. Hozzánk csatlakozik Fürjes Elemér s megindulunk gyalog. Elnyult csatároszlopban menetelünk, fegyvereink lövésre készen... Gyönyörű, keskeny völgyben vezet az utunk, nem győzzük csodálni a hatalmas fenyőket és sűrű bozótokat. Esemény nélkül érjük el Mezőhutát. Elemér említi, hogy a partizánok gyakran töltik itt éjszakaiakat, hallotta munkásaitól.

Betérünk az alig 15 házból álló falucska kocsmájába s kifüggesztjük a Honvéd Vezérkari Főnökség nemzetiszínű keretes kiáltványát:

"Magyarország nem tűrheti, hogy saját földjén idegen zsoldban álló polgári ruhás katonák garázdálkodjanak. Felhivom a figyelmet, hogy aki csapatainknál önként jelentkezik és fegyverét átadja, annak semmi bántódása nem lesz. Ellenben, aki továbbra is a szovjet hadsereg utasításait követi s magyar földön ellenséggént tevékenykedik, azt az embert kémnek tekintjük és katonai járóreink az első alkalommal felfüggesztjük! A Honvéd Vezérkar Főnöke."

A kocsmáros kíváncsian olvassa a plakátot, de semmi véleményt se fűz hozzá. Gyanus ember, majd figyeljük!...

Folytatjuk az utat, nemsokára irtózatossá rengetegbe tévedünk, azaz Fürjes olyan rejtett útvonalon vezet, melyet még térképünk sem jelez. A Rónahavas alján járunk. A vadászösvény emelkedik, erős kapaszkodókon, vihartörte óriási fatörzseken küzdjük át magunkat. 10 perckint megállunk és hosszú lest tartunk. Hatalmas csend uralkodik, csak a szél súvit a fák hegyén. Egybeolvadva a tereppel hasalunk a földön de egy lélek se jár rajtunk kívül a rengetegben.

Három óras lassu menet és les után érjük el a fennsík peremét. Ott ismét lest tartunk, de csend és nyugalom van, a partizánok sehol se mutatkoznak. Elemérrel felmászunk egy kiálló sziklára s onnan magyarázza a Rónahavas roppant kiterjedését. Hát itt el is bujhatnak a partizánok! Az erdőség akkora, mint a Duna-Tisza köze legalább...

Megebédelünk, a járőrtáskából előkerülnek a szalonnaadagok és a félbarna csendőrök cipők. Friss forrásvizet iszunk rá, elszívunk egy nyugodt cigarettát s ereszkedünk lefelé...

Késő délutánra értünk Mezőhuta községbe, onnan tovább húzódunk le Turjapolenára. Esemény nélkül, elkedvetlenül ballagunk az utolsó kilométereken, nem volt szerencsénk, nem láttunk egy fia partizánt sem. Elemér háza előtt pihenőt adok embereimnek, meg kell várjuk a Sütő szakaszt, ha vonaton akarunk hazatérni.

A tornácra ülünk s nézünk a távolba. Tókes felállítja a géppuskát, csöve a sötét havas felé néz. Elemér boldog, szobájában nótázva raskogtat. Mióta a csendőrök háza mellett laknak, azóta nyugodtak az éjszakák, ismét tud a hivatalos iratokkal bajlódni!...

Már erősen sötétedik, mikor messzi vonatfütyülést hallunk, közeledik a kisvonat. Percek mulva bevonul a Sütő szakasz. Pista izgatottan jelenti a történeteket: -"Esemény nélkül értünk fel a fennsíkra, ott hosszú lest és pihenőt akartunk tartani. A tisztás szélén biztosítva letáboroztunk. Egyszer csak két oldalról fütyjeleket hallottunk. Lehassalunk a fübe s erősen figyeltünk, de semmit se lehetett felfedezni. Néhány perc mulva a fütyök megismétlődtek. Egy időben a tisztáson néhány fegyvertelen civilruhás alak jelent meg, vagy 60-70 méterre

tőlünk. Erősen integettek s hívtak maguk felé. Erre én is felálltam s ugyanugy integetve hívtam őket mifelénk. A kölcsönös integetés még tartott vagy félperceig, majd váratlanul köröskörül az előbbi füttyöket hallottuk, minden irányból, mintha az erdő elevenedett volna meg. Azonnal éreztem, hogy bekerítettek s valami készül. Hasravágtódtam s erős tüzet nyitottunk az alakokra, kik beugrottak a sűrűbe. Körkörosen erős tüzet nyitottunk az erdőbe is, majd megindultunk visszafelé, nehogy beszoruljunk a gyűrűbe. Párszáz méteres őrészkedés után hosszabb lest tartottunk, de már csend volt mindenütt. Aztán folytattuk az utat s vonatra szálltunk. Indulás után fehér rakétákat lőttek az ég felé, valahol a fennsík. Közeltámadástól tartottam s lövésre kész puskákkal álltunk a vonaton. Szerencsésen kiértünk a szűk és veszélyes utszakaszból, hol igazán csak a partizánoktól függ, hogy szétlőjék a vonatot, vagy ne. Ide nagyobb erők volnának szükségesek!" -

A beszámoló után ismét kiülünk az erkélyre s a havast bámuljuk. Már egészen sötét van, csak a hegyek körvonalait látjuk. Véleményem szerint a partizánok valami csapdát eszeltek ki s ha Sütőék nem tüzelnek, ők kezdek volna támadást. Vagy azt gondolták a naivak, hogy a csendörök átállnak hozzájuk?

A messzi sötétben egyszer csak rakétát látunk emelkedni, ezt a jelet szerte az erdőben újabb rakéták követik. Mintha megőrült volna a havas, percekig szállnak az ég felé a fehér rakéták. A csendörökkel együtt feszülten figyeljük a játékot, a partizánok merészege és pi-maszága megdöbbsent bennünket!

Sorakoztatom szakaszomat s bevonulunk Poroskőre.

Felhivom Ungvárt, Máriaissy ezredes ur érdeklődve hallgatja jelentésemet, bosszankodik Sütőék esetén. Azt igéri, hogy holnap kijön és megbeszéljük, mit lehet tenni.

Ma este Kalmár alhadnagyra bízom a biztosítás megszervezését s a szakasszal nyugovóra térünk.

Már éppen aludni készülök, mikor hallom, hogy a községi jegyző érkezett az őrre. Eddig még nem volt alkalmam bemutatkozni, így felöltözöm s keresem a megismerkedési lehetőséget. Szokásos és kölcsönös udvariassággal fogunk kezecskézni, majd hazakísérjük Asztalossal. Polgárembernek nem tanácsos az utcán járni, mégha jegyző is.

Házához érve bucsuzni akarunk, mikor barátságos szavakkal behív, hogy megismerjenek hozzátartozói is.

Családja feltűnő kedvességgel fogad. Felesége fiatalos asszony, leánya nyolcadikos gimnazista Ungváron, most nyári vakációját tölti a szülői házban. Beszélgetés közben hamarosan kitudódik, hogy feleségem tanítványa s látásból engem is ismer. Messze, a hegyekben igen jól esik az ilyen "ismeretség". Az udvarias házigazda bort hoz az asztalra, a nyelvek megoldódnak s pillanatokra el is felejtjük, hogy órákkal előbb még a partizánok rakétái bosszantottak.

A hölgyek azon örvendeznek, hogy a csendörök megérkezésével megszűntek a faluban terjengő rémhírek is. - "Óh, bár maradnának itt mindig! Nekünk se volna olyan unalmas s oly jó biztonságban lenni!" - mondogatják a mama és leánya.

A jegyző ur szorgalmasan hordozgatja az üvegeket, mégis felállunk, menni kell! Késő éjszaka van már.

A hölgyek velünk tartanak egy darabig, másik házban töltik az éjszakát. A fényes lakásból koromsötét utcára lépünk, oly sötét van, hogy az orrnak hegyéig se látunk. Bosszant, hogy nem hoztam zseblámpát.

Szemeim azonban egykettőre megszokják a sötétséget s már szinte látok is. Az egyik utcasarkon neszt hallok. - "Itt valaki jár!" - mon-

dom a társaságnak s géppisztolyomat a nesz felé fordítom. -"Állj, ki vagy?"-, kiáltom a sötétségbe. Nagycsend a válasz. -"Szólj, vagy lövök!"-, kiáltom oda másodszer. Látni nem lehet, de érzem, hogy ember van a sötétségben. Ujjaim már-már huzzák a billentyűt..., de az utolsó pillanatban adogva meg is szólal: -"Én vagyok kérem szépen, a kisbíró".

Szegény ember megkapja a magáét, mondván neki, hogy a járőr már agyonlőtte volna, szerencséje, hogy velünk találkozott! Hazazavaram és figyelmeztetem, hogy még egyszer meg ne próbálja...

A hölgyek reszketnek ettől a kis kalandtól is, szerencséjére már ma-zaérkezünk s bucsuzunk tőlük.

Asztalos főtörzsrmeisterrel ellenőrizzük az őrköt. A laktanya b-lé egy mozgó járőr minket állít le. Szerencséjére megismerték beszé-dünket s nem tüzeltek felhívás nélkül.

Másnap nem érkezik portyázási parancs, így harcászati és fegyver-kiképzést tartok. Előnyomulás, támadás, roham! Mozgás terepen szakasz-erővel. Majd kipróbáljuk a most kapott cseh golyószórót. Kiválóan hord, csak a töltény kevés hozzá. A hegyoldalon látok egy kopasz sziklát, o-dacélozatosok s látjuk is porozni a szikla csucsát...

Délben sinautóval érkezik Máriaússy ezredes ur. Részletesen jelen-tem a tegnapi eseményeket. Sütőék könnyen bajba kerülhettek volna, ez az ő véleménye is. Aztán a vonatról beszélgetünk. A szük völgyben a partizánok minden előny. Egy váratlan rajtaütés esetén az egész szá-zadot kiirthatják. Éppen ezért a figyelést a legalaposabban kell meg-szervezni és minden gyanus észleletre azonnal tüzelni. A mozdony elé egy előfutó vagont kapcsolassunk, ha a partizánok aláaknáznák a si-neket, ne a mozdony robbanjon. Ezredes ur végül kijelenti, hogy holnap mindezeket a problémákat jelenti Fekete vezérőrnagynak.

Személyesen adja a holnapi parancsot: a Béla tanya távoli környé-két századerővel kutassuk át.

Délután kivonulunk a patakpartra s rövid fegyelmező gyakorlat u-tán jutalomképpen szabad fürdést és pihenőt adok embereimnek.

A szakácsok hamarosan felfedezik a nagy halakban bővelkedő nyu-godt öblöket és szervezett halászásba kezdenek. Estére vagy 50 kiló hallal vonulunk be a laktanyába. Lesz kiváló vacsora! Husfélékben i-gen nagy a hiány, hallal pótoljuk.

Szakaszparancsnokaimat távbeszélőn Poroskőre rendelem eligazítás-ra. Hamarosan megérkeznek és megbeszéljük a tennivalókat. Négy kísé-ő csendőrt kérek a helyi őrstől. Köztük lesz az őrsparancsnok és Tuba szakaszvezető, ki tavaly nálunk végezte az iskolát. Ruszin fiú, a tan-folyam kezdetén még nem értette az elvont fogalmakat, de az év végé-re vasszorgalmával az elsők közé emelkedett.

A megbeszélés után tisztjeimmel együtt keressük fel a jegyző csa-ládot. Ismét nagy az öröm, hisz három fiatalember érkezett! Kettő kö-zülük nőtlen szabad ember, a mamák mindig következtetnek... Kis boroz-gatás után már zenét keresünk a rádióban és táncra perdül a társaság. A házi kisasszony sokat törődik velem, igaz, táncolni jól megtanultam s tudok még a "kislányok nyelvén" beszélni, "szépet" mondani. A házi-asszony is kedvünkben jár, hisz a biztonság mellé még szórakozást is hoztunk életükbe. Éjfél körül minden jó hangulat ellenére felállunk, bucsúzni kell, korán lesz ébresztő...

Hajnali 4 órákor már indul szakaszom. A kisállomásra vonulunk, Kó-bor laci szakasza vár a vonaton. Polenán Sütőék szállnak fel és Für-jes Elemér egy hatalmas farkaskutyával. Elemér kezében egy "Drilling" vadászpuska, így érzi igazán jól magát... Mozdonyunk előtt már ott állt

az üres vagon. Inkább az robbanjon, mint a mozdony, ha a partizánok valóban megfélekedeznek magukról.

Megszervezem a biztosítást, 125 csendőrszem figyel körkörösén. Géppuskánk és golyószóróink készenlétben.

Vonatunk jó lendületben kapaszkodik felfelé. Lassan kivilágosodik és eloszlik a hajnali köd. Láthatókká válnak a hatalmas őserdők, melyek közt csak azóta jár ember, mióta az Erdőigazgatóság megépítette a vasutat. Idefönt órházak sincsenek, ezért szeretik a partizánok oly nagyon ezt az őserdőt.

Viharszaggatta hegyormok, irtózatosszerű faóriások közt kanyarog szerelvényünk. Térképemen kinéztem egy enyhe hegyoldalt, ott állítom meg a vonatot s leszállunk. A Béla tanya még igen messze van, de igyekezünk csendben megközelíteni.

Sütő főhadnagy szakasza jobbra, Kóboré balra húzódik, mélyen be az őserdőbe. Én szembe haladok a Béla tanyával. Iránytű a kezemben, el nem tévedhetünk! Fürjes Elemér velem tart, kuttyája állandóan füleit hegyezi s szimatol.

A három szakasz széles csatárláncban karolja át a Béla tanya körüli erdőket, de egy lélekkel se találkozunk.

Bosszant az állandó sikertelenség. De mit tegyünk? 125 emberem kevés egy ilyen feladathoz. Századom három szakasza három cérnaszálhoz hasonlítható, melyeket áthuznak egy football pályán. A partizánok a legkisebb biztosítás mellett is észreveszik közeledésünket s kitérnek előlünk.

Ritkul az őserdő, a Béla tanya közelében járunk. Egy szép tisztáson meglapulunk s hosszú lest tartunk. Semmi nesz! Hosszu idő után bekerítő szakaszaimat pillantom meg, amint csatárláncban kilépnek a tisztásra s a Béla tanya felé tartanak. Én is megindulok embereimmel, a kör bezárult!

Sajnos, semmi eredmény. Az ördögnek tartoztunk ezzel az uttal is! A tanya roncsai közt egy géppisztoly dobtartat találunk, valamelyik partizán vesztette el. Megnézzük az elhurcolt őrmester barakját, azaz a cementalapját. Asztalos jól ismerte szegényt. A cementben vagy 150 becsapódást számolunk meg. Veszettül lövöldözhetek a partizánok. A front még messze van, a háterszágban senki se gondol közelítámasra. A meg-lepetészerű támadás rendszerint sikeres!

Megebédelünk, majd alapos biztosítással vonulunk le a vasúthoz. Kóbor főhadnagy saját szakállára jó nagy kört ír le balra s átfésüli a vasutvonal alatti erdőket is.

Hegyi expresszünk örült tempóban száguld lefelé. Ugylátszik, a masiniszta se szereti a szűk völgyeket! A Siptot alsó szakaszánál épült raktárnál egy ember erősen integet, vonatunk megáll.

Fürjes Elemér saját alkalmazottját ismeri fel. Panaszolja, hogy a raktáépületek körül idegenek ólálkodtak az éjjel. Feltehető, hogy éhes partizánok, a raktárban több mázsa szalonnát őriznek az erdei favigók számára. Pillanatok alatti kigondolom az éjszakai tervet...

Vonatunk tovább halad, magamhoz intem Kóbor főhadnagyot és eligázitom éjjeli feladataira. Polenán ők is leszállnak. A sötétedés után szakaszával az erdőn keresztül visszatér a raktárhoz. Ott elrejtőznek s kint töltik az éjszakát. Szerencsés vállalkozás lehet belőle!

A terv nagyon tetszik Lacinak. Örömmel szállnak le Polenán s együtt pihenek a Sütő szakasszal.

Porokóig magunkban utazunk. Még magasán áll a nap, szakaszomat a patakpartra irányítom s nagy fürdőzést rendezünk vacsoráig. Ránkfér a pihenő, eleget gyalogoltunk. Tornázunk a füves parton, szaltóznak a víz-

be, a jókedvű csendőrök egymást hajigálják be... Lassan mindenki kacag a parton, mintha vásott gyerekek lennének valamennyien...

A fáradtság azonban erőt vesz rajtunk. Véget vetek a játéknak s bevonulunk az órsre. Ma igen korán térünk pihenőre.

Reggel a napos csendőr jelenti, hogy az éj folyamán erős lövöldözést hallottak a Rónahavas felől. Méghozzá Manlicher hangja volt. Nagy az öröm és türelmetlenül várom Kóbor főhadnagyt.

Csörög a telefon. Turjapolenáról jelenti az eseményeket. Az éjjel a partizánok megközelítették a raktárt s drótvágó ollóval próbáltak utat törni a raktárház felé. Amint vagdosták a szöges kerítést, a legközelebbi őr odalőtt. A lövésre mindnyájan talpraugrottak s a sejtett irányba tüzeltek. A támadók hang nélkül visszavonultak. A sötétben lehetetlen volt követni őket. Virradatkor megvizsgálták a helyszínt s egy halott partizánt találtak a kerítés tövében, német katonai egyenruhában, mongol szemekkel. Mellette hevert géppisztolya, melyet a szakasz tüzerejének fokozására kiasajátított. A temetésről a polenai községi bíró intézkedik. A raktár mellé ajánlatos volna állandó őrséget adni, mert magábanálló épület s újabb támadás is várható.

Az eseményeket azonnal jelentem Ungvárra s őrséget kérek a raktár mellé. Majd kinézek a laktanya elé. Ma a változatosság kedvéért elromlik az idő. Ólomszinű felhők öntik el a völgyet s nemsokára megered az eső. Kalmár alhadnagyt tart foglalkozást, én köpenyt húzok s elballagok a községházára.

Ismerkedni szeretnék a község vezetőivel. A jegyzőt már ismerem. A bíró markáns, kemény ember, az előljáróság lelke. Nemzetvédelmi Keresztje van, 1939-ben napokig bujtatta s élelmezte Kémeri Nagy Imre századcsapatosait. Ott tárgyal a község ruszin papja is. Csupa udvariaság, mégse tudnék soha bizni benne, valahogy nem kedvező az első benyomás. A kisbíró bocsánatot kér, hogy a multkor éjjel járt az utcán, de igen sürgős adívákat kellett kézbesítenie. Barátságosan elbeszélgetünk s ebédidőben oszlunk szét.

Délután egy honvéd zászlós jelentkezik. Mint raktárőrség parancsnok, 35 hónappal ezelőtt Perencesnyől. Egy rajt magamhoz veszek, Ignáth embereit s átmevünk mi is Polenára. Őrülők a honvédeknek, megerősödik a környék. Fiatal fiúk mind, lőszerrel, kézigránáttal igen jól ellátták őket. A zászlós helyettese egy fiatal őrmester. A vonaton összebarátkozunk. Tőlük hallom, hogy 2 nappal előbb ők is végeztek egy nagy vállalkozást a Rónahavasra. Velük voltak a nagybereznai csendőrök is. Bokros százados nem merte otthon hagyni fiatal feleségét, elvitte őt is géppisztolyt adva kezébe. Partizánt azonban nem találtak. Sütő főhadnagyt igazítja el a honvédeket, ő ismeri legjobban a raktár fekvését. A honvédek ezután felszerelnek és elindulnak új állomáshelyükre.

Fürjes Elemér meséli, hogy az agyonlőtt partizánt ma délután eltemették. A temetésen feltűnően sok ember vett részt. Szimpátia tüntetés a kétkulacsosak részéről. A magyar állam mindent megenged!

Hazafelé menet tüzet fedezünk fel a völgyben. Azonnal leadunk egy pár lövést. A vezető ijedtében még a vonatot is megállítja. Egy rövid golyószórósorozat szétnyirja a tüzet, mehetünk tovább. Bosszankodom, hogy hiába adunk ki rendeleteket, vannak akik megszegik.

Éjjel felkölt a Kovács járó. Jelentik, hogy partizán foglyot hoztak az órsre. Örömmel ugrom talpra s szólok, hogy hozzák be az irodába.

A fogoly partizán 25 év körüli fiatal férfi. Bevallja, hogy még 1939 tavaszán a Szics gárdistákkal menekült Ukrajnába a magyar hadsereg elől. Most, két héttel előbb tért vissza ejtőernyővel. Szovjet iskolában

képezték ki partizánfeladatokra. Kovács szakaszvezető jelenti ezután, hogy éjjel két óra körül a szántóföldeken lépések zajára lettek figyelmesek. Hármán jöttek. Közvetlen közelről "állj"-t kiáltottak és megadásra szólították fel őket. Ez volt legelől, ez meg is adta magát, a másik kettő futni kezdett visszafelé. Utánuklöttek s a járőr egyik tagja üldözte is őket, de a sötétben nyomuk veszett.

Foglyunk nehezen beszél magyarul, ezért tolmácsot kérek az ősről. Behivatom Tőkést is, hogy nagyobb legyen a tekintély.

A partizán beszélni kezd. Ők hármán biztosítók voltak, a főcsapat utánuk jött, kb 25-en. A Rónahavas Mezőhuta felőli oldalán táboroznak, minden éjjel máshol ütnek tanyát. Az utóbbi napokban már éheznek, mert a csendőrök miatt szeszélyes elhagyni az erdőt. Most is az éhség vitte őket élelmiszert szerezni. Nem uton közelítették meg a falut, a szélső pajtákban remélték néhány szárnyast, malacot s mégsem sikerült. Több-ször láttak már csendőröket a havason, legutóbb Mezőhutánál a bozótból, kb 50 méterről szemlélték a csendőrök elvonulását. Csak azért szűkölték, hogy ne legyen velünk kutya. Fegyvert használni csak éltve szélyben szabad, különben várni kell a későbbi parancsokra. Rádió adó és vevőkészülékük van, ezzel tartják az összeköttetést Kíev-ben állomásozó parancsnokaikkal. A honvéd őrmesterről nem tud, azt más csoport fogta el.

Foglyunk készséggel válaszol a feltett kérdésekre. Térképet teríttek eléje s kérem, hogy mutassa meg szállásaikat. Mezőhuta községtől északnyugatra és keletre fekvő területeket mutatja buvóhelyükként.

Aztán már magától beszél. Belefáradt a nélkülözésekbe, elég volt a fázásból és éhezésből. Majd könyörög s igéri, hogy soha többet nem lesz partizán. -"Ezt előbb is meggondolhatta volna!"-, szólok rá s kérdem, olvasta e a mezőutai kocsmában a VK plakátot? Váratlan nyíltsággal feleli, hogy igen! De szigorú a parancsnokuk s agyonlövöti mindazokat, kikről feltételezhető a szökés. Így meg se kísérelhetette.

Kalmár kap parancsot, hogy reggel egy járőrrel kísértesse be foglyukat Ungvárra a nyomozó alosztályhoz. Hadd tájékozódjék a felső vezetés is. Magam majd telefonon jelentem Fekete tábornok urnak.

Már kivirradt s nem tudok elaludni. Most kellene körülvenni a havast s csatárláncban átkutatni! Biztosan elfognánk valamennyit. Sajnos, kevesen vagyunk, itt csak a kiéheztető rendszer segít.

Délelőtt járőrharc gyakorlatokat tartunk. Bevonuláskor Fürjes Elemérrel találkozom, ki hozzám jött. Izgatottan meséli, hogy az éjjel Polena szélső házaiba bejötték a partizánok s szilvát vertek a gyümölcsfákról. A lakosság nem meri jelenteni, mert a partizánok kilátásba helyezték, hogy családostul kiirtják azt, ki őket elárulja.

Elhatározom, hogy este átmegyek Polenára s az említett helyen lestartunk. Nagyon éhesek lehetnek szegények, ha már a szilva is jó nekik.

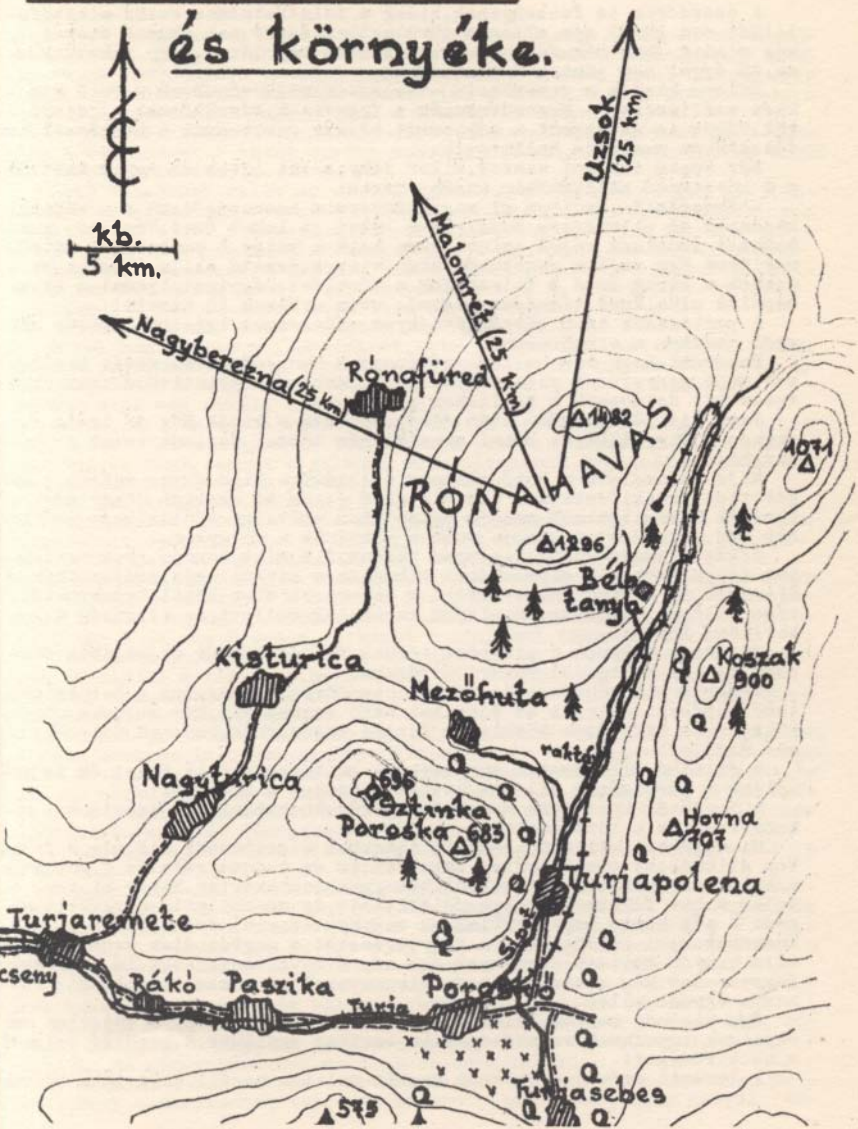
A sötétség beállta után gyalogmenetben indulunk. A Sütő szakaszpihenőre tér, hogy ne tűnjön fel semmi senkinek. Hatalmas kerülővel közeleltük meg Polena szélső házait. Szerencsére a déli kertek alatt kukoricás húzódik, hangtalanul berendezkedünk a kukoricás szélén. Tőkés felállítja a géppuskát, a többiek csatárláncban lapulnak...

Előttünk fekszenek a gyümölcsöskertek. -"Isten segíts!"-, sóhajtom magamban. Ha most jönnének, jól elláthatnánk bajukat!

Ólomlábon jár az idő, még csak 11 óra! Cigarettaízni nem lehet, a beszédet is megtiltottam. A havason időnkint felröppen egy rakéta. Partizánjaink is ébren vannak! Később repülőgépzugást is hallunk, ismét köröz a havas felett. Mi pedig várunk rendületlenül...

Már éjjel van! Kínzó a hideg, de köpenyt nem hoztunk. Reszketve halunk a hideg kukoricásban. A partizánok nem jönnek. Elmúlt 1 óra is.

A Rónahavas és környéke.

A csendőrök is feszengenek, hideg a föld! Hatalmas csend mindenfelé! Két óra körül már elfog a türelmetlenség, de nem akarok sietni, még mindig jöhetnek. Fél háromkor azonban úgy látom, hogy mehetünk haza, ma éjjel nem jönnek a partizánok.

Halkan kiadom a parancsot: "Felszerelni! Bevonulunk a Sütő sza - kasz szállására!" - Megcsörrennek a fegyverek, készülődnek a csendőrök. Tökés is szétszere a géppuskát, olykor csattannak a vasrészek, az éjszakában messzire hallatszik...

Már éppen indulni akarok, mikor fénycsóvát látok az egyik kertből s a következő pillanatban puská dörrön!

"Fedezés!" -, orditom el magam! Embereim hasravágódnak s tüzelni kezdenek az ellenségre. Homályosan látni is lehet őket. Veszett puskatűzet zuditunk rájuk, szinte reng belé a völgy. A partizánok hátráznak! Erre egy rajt a menekülők után viszek. Temető állja utunkat. Beugrunk a sirok közé s folytatjuk a vizelést. Géppisztolyomat a kicsi kápolna oldalának támasztom, egymás után ürülnek ki táraim!

A partizánok igen bátrak! Keményen védekeznek, egy-egy lövedék nagyot csattan a sirköveken!

Bosszant, hogy nem hallok géppuskák hangját! Tökés nevét kiáltozom, majd gyorstűzet vezénylek. A partizánok menekülnek! Üldözzük őket, veszettül dolgoznak a Manlicher puskák...

Vagy tíz perces harc után elcsendesedik a vidék. Még jó ideig ott maradunk. Figyelünk, de semmi nesz! Ma nem tudtak szilvát verni a bítangok!...

Majd bevonulunk a Sütő szakasz szállására. Mind ébren várnak s izgatottan érdeklődnek. Már nem bírták s éppen ki akartak jönni segíteni. De a Manlicherek hangja tulsúlyban volt, így tudták, hogy nem lehet baj... Irtózatossá hangja volt a csatának a völgyben.

Tökés szakaszvezető keményen káromkodik. Mint mondja, csak neki lehet ilyen pechje! A géppuskából kihúzták a hevedereket, szétszedték az állványt is s erre megszólaltak a fegyverek! Mire újból összerakták, vége volt az egésznek. Az elején lapulniok kellett, az ellenség a kukoricást lőtte.

Fáradtak vagyunk s pihenőre térünk. Fürjes Elemér szobájában fekszem le egy csérgével takart díványra.

Reggeli után Sütővel és néhány csendőrrel kimegyünk a helyszínre, tanulmányozni akarjuk az éjszakai harc színhelyét. Már majdnem odaérünk, mikor hahotázva közeledik Fürjes erdőmérnök. Szörnyű dolgokat akar mesélni!

A [redacted] an állomásozik egy levante munkásszázad. Az éjjel ők is harcoltak a partizánok ellen! A helyszín azonos a miennkel!

A levanték körletébe megyünk s parancsnokukkal, egy zászlóssal rekonstruáljuk a történeteket.

Mi éjszakai vállalkozásunkat titokban készítettük elő, még a falmban állomásozó munkásszázad parancsnoka se tudott róla. Az ő körletük a kukoricás mellett fekszik, előtte gyümölcsös kertek. Mikor mi bevonulás előtt felszereltünk, a felállított ór meghallotta a fegyverzörgést s azt hitte, hogy partizánok vagyunk. Azonnal felköltötte a parancsnokot, ki riadóztatta a fegyvereseket s megtámadtak bennünket. A Béla tanyán történt események óta még a levanteszázadok is kaptak fegyvereket. Még szerencse, hogy visszavonultak s nem indultunk rohamra egymás ellen.

Egy biztos: nagyon hálásak lehetünk a sorsnak, hogy a sötétben nem okoztunk egymásnak veszteséget. Az esetben egyikünk se került volna el a hadbírósgót!

A levante századparancsnok ezután mulatva meséli, hogy igen bátrak

voltak a "partizánok". Nem vonultak vissza, sőt, még keményebben támadtak. Nekik elfogytak töltényeik s behúzódtak a körletükbe, nehogy a Béla tanya honvédeknek sorára jussanak... A leventék közül többen igen bátran viselkedtek. A zászlós sorakoztat s kiszólitja a bátor fiukata sorból. Mindegyikkel kezét fogok s dicséretet kapnak...

"Szerencsések volt, hogy már előbb szétszedték a géppuskát!" - mondom a zászlósoknak. S aztán együtt szörnyülködünk, mi lett volna, ha Tókécs kiereszti sorozatait...

Sütő főhadnagy mulat az eseten! Szerencse, hogy nem jöttek segítségünkre. Betérünk egy kocsmába s néhány pohár sörrel vigasztaljuk meg magunkat az ujjab sikertelen kaland miatt. Nagyon fűt a méreg a partizánok ellen s hangoztatom, hogy még ezt az éjjelt is megkeserülük!

Még délelőtt visszatérünk a kisvonaton Poroskőre s jelentem Máriássy ezredes urnak az éjjeli testvérharcot. Ő is szörnyülködve veszi tudomásul a szerencsésen végződött éjszakai kalandot.

Délután pihenőt adok a fáradt legénységnek.

Mivel rég voltam a jegyzőéknél, este felkeresem őket. Panaszkodnak, hogy a partizánok miatt elhanyagolom őket. Napok óta nem láttak. Az éjjel hallották a nagy lövöldözést és aggódtak értünk. A kényelmes földben ülök még sokáig s elbeszélgetünk.

Korán kerülök ágyba szerencsémre! Éjjel Asztalos főtörzsrőrmester költ fel: "Főhadnagy ur, a turjasebesi postáskisasszony telefonált, a partizánok bent vannak a faluban s fosztogatnak. Segítséget kér a község nevében, fél, hogy a postát is kifosztják...!"

Azonnal talpraugrom! Riadó!!!

Telefonálok Kőbor és Sütő főhadnagyoknak, náluk is riadót rendelék el. Mindkét szakasz kötelese a leggyorsabb ütemben a poroskői állomáson jelentkezni! Innen századerővel megyünk Turjasebesre.

Addig tanulmányozom a térképet. Turjasebes csak néhány kilométerre van tőlünk. De kiesik a Rónahavas közvetlen környékéből, ezért nem helyeztek oda megszálló erőket. Ezt tudták a partizánok s nyugodtan besétáltak a faluba. Nézem a térképet s kialakul támadási tervem.

Szakaszom indul. A csendőrök elszántak s ma eredményes harcot akarnak. Közeledik a kisvonat, megérkezik Kőbor főhadnagy szakasza. A kisvonatot Polenára irányítom, hogy hozzák azonnal Sütőéket. Gyülekező a turjasebesi utelágazásnál...

Mi gyalogmenetben indulunk, már virrad, mikor elérjük az utelágazást. A Sütő szakasz is befut. Szakaszparancsnokaim a következő feladatot kapják: Sütő szakasz balra, Kőbor szakasz jobbra keríti be a községet. Én félóra múlva indulok a falu felé. Raj ösztűz a jel! Minden házat, épületet a legalaposabban át kell kutatni. A fogoly partizánok felkoncolandók! Mindenkitől rámenősséget kérek.

Szakaszparancsnokaim tisztelegnek s indulnak. Halk vezényszavak s a hajnali köd elnyeli őket.

Cigarettrára gyujtok s várak. Félóra múlva én is elindítom egységemet. Csatárláncban közelítjük meg Turjasebest. Innen nem megy ma ki egy partizán sem, ha még bent vannak a faluban! A postáskisasszony 2 órával ezelőtt telefonált. Ez épp elég idő ahhoz, hogy kifosszák a falut s meglépjenek. Sajnos, a leggyorsabb összpontosítás is órákba telik!

Tókécs szakaszvezető a közepén viszi a géppuskát. A töltényhevederek befűzve és a kezelők vállain csüngenek. Mindenre elkészültek!...

Elérjük a falut. Az Ignáth raj leadja az ösztűzet. Irtózatosat dörrög a 12 puská a reggeli csendben. Minden kutya ugatni kezd, mi megkezdjük az átkutatást. Még az ólak se maradnak ki...

A csendőrök egy embert vezetnek elém. A községi bírós. Rémülten meséli, hogy a partizánok teljesen kifosztották a falut. Egy órával ez-

előtt kivonultak. Vagy ötvenen lehettek, kirabolták a pék és hentesüzletet, megitták a kocsmáitalkészletét, részben magukkal vitték.

Meggyorsítom az átkutatást, de hiába! A partizánok tényleg elmentek. A falu főutcáján egymás mellett állnak a kifosztott üzletek. Tulajdonosaik sirva mesélik brutális bánásmódjukat. Órák alatt koldusszegényvé tették őket! A kocsmában még a butorokat is szétörték. Énekelve vonultak ki az utcára s kelet felé elhagyták a falut.

Járőröket küldök az átkutató szakaszokért. Siessenek, rohan az idő!

Még megnézem a postát. A kisasszony még most is az éjszakai rémület hatása alatt van. A postát nem bántották, a pénz nekik nem érték. Csak ruhaneműt s élelmiszert raboltak, de azt mind elvitték...

Befutnak szakaszpáncsnokaim a szétrombolt kocsmahelyiségbe. Padlója tele van szétört üvegekkel. Egymásra nézünk s határozunk! Üldözőbe vesszük őket.

Nyomaikat keressük a követni tudjuk őket a falu melletti rétig. Ott eltűnik minden nyom, a harmat is felszáradt.

Most merre menjünk? Az erdőség óriási, kereshetjük őket, amíg tetszik. A térképet nézve mentőötletem támad! Ez az egyetlen komoly lehetőség: a partizánok a havasra igyekeznek visszatérni. Kisvonaton a Sipot völgyében eléjük vágunk, ők gyalogosan vannak s lassabban haladnak. Mi a Horna és Koszak közti hegygerincen elálljuk a havasra vezető utakat. A hazatérő partizánok belénkfutnak...

Szakaszpáncsnokaim egyetértenek, azonnal indulunk!...

Erőltetett menetben igyekszünk a kisvonathoz, még ott füstölög. Szokásainkhoz hiven biztosítva kanyarog vonatunk az erdős hegyóriások, völgyek közt. Másfél óra múlva kiszállunk. Egy golyószórós rajt visszahagyok a vonat őrzésére s csatározásban megindulunk felfelé az irtózatos őserdőbe.

Vagy 3 óra telik el, míg felérünk a tetőre. Szakaszom csatárláncban helyezkedik el és védelemre rendezkedik be. A hegyoldalon másik két szakaszom zárja le az összes feltalálható vadászösvényt.

Gyönyörű szálfærdőben húzódik vonalam, nagyszerűen rejtve, előttünk kis tisztás. A géppuska pont a gerincen húzódó útra néz. Nagy aratás lesz még ma, ha erre jönnek!

Éhesek vagyunk és izzadtak. Ennivalót nem hoztunk magunkkal, vizet pedig nem találunk a tetőn. Dél már elmúlt. Halálos csendben várunk, de nem jön senki, csak a szél sir az erdőben.

A nap lefelé tart, az éhség még jobban kezd kizozni. De a kötelesség még ennél is erősebb s várunk...

Nézem a térképetem s bosszankodom. A partizánoknak már rég meg kellett volna érkezni! Vagy más úton mentek? Más út nem vezet a Rónahavasra, csak ez a hegygerinc! Vagy lefeküdtek utközben aludni? Ki tudna ezekre választ adni?...

Hirtelen kézigránát hangját halljuk a völgy felől. Utána mégegyet. Valami történt odalent! Most rövid golyószóró sorozat s aztán csend...

Izgatottan várunk, de nem jön senki. A mély csend még jobban fokozza türelmetlenségünket. Az erdő is szürkülni kezd. Nem várunk tovább, még világosan vonatra kell szállnunk!

A csendörök halkán továbbadják egymásnak a gyülekezőt. Megindulunk lefelé. A baj mindig váratlanul jön! Tékés megbotlik egy gyökérben a végigvágódik a lejtőn. Térdével rázuhan egy fatönkre, hatalmas vágott sebet kap, be kell kötözzük. A géppuska belefuródott az avarba, a kezelők alig bírják kiálni.

Csodaszép s kilátás a havasra! A lenyugvó napsugarak rávetődnek a Béla tanya üszkös romcsaira. Innen a magasból csodaszép látvány!

A völgyben már minden szürke, mire leérünk. A vonatot sehol se látom,

Sütő és Kóbor főhadnagyok embereikkel együtt eltűntek.

Mi történhetett? Mi volt a kézigránátzaj?

Lövésre kész fegyverekkel húzódnak lejjebb s vagy kilométeres menet után végre utolérjük a vonatot. Szakaszparancsnokaim is ott vártak már órák óta. Itt könnyebb biztosítani, lehozódtak ebbe a kis katlanba, nehogy a hegyekről érje őket tüzrajtaütés.

"Mi volt az a lövöldözés?" - kérdezem őket. A vonatbiztosító rajpa - rancsnok lép elélem s jelenti, hogy a délután folyamán kb 60-70 méterre a vonattól két fegyveres partizán lépte át a sineket. Valószínű, hírvivők voltak, a havasról jöttek. Elve akarták elfogni őket s futva megindultak utánuk. Mihelyt a két partizán meglátta őket, ijedten beugrottak a sűrűbe. Ő két kézigránátot hajított utánuk, de azok úgy futottak, ahogy csak a lábuk érte. Ezután golyószóróval lőttek utánuk vaktában, sajnos elmenekültek a sűrűben.

Ez volt tehát a délutáni fegyverzaj!

Századomat gyorsan vonatra szállítom s megindulunk lefelé. Már erősen sötétedik. Aggódva figyelem a környéket. Itt is, ott is, hol előttünk, hol mögöttünk szállnak az ég felé a partizánrakéták. Egyik csak néhány 100 méterre tőlünk röpül fel. Golyószóróval odalövetek a mozgó vonatról, de választ nem kapunk.

Végre feltűnik Turjapolena, magunk mögött hagytuk a szűk és meredek részeket hatalmas erdővel együtt.

Sütőék leszállnak, mi tovább megyünk. Poroskón telefonparancs vár: holnap Ungváron jelentkeznem kell Fekete vezérőrnagy urnál. A partizán elhárítás feje személyes tapasztalataimat akarja meghallgatni.

Korán ágyban vagyok s nagyot alszom. Reggel kisvonaton utazom Percsenybe, ott felvesz a csendőrsztály gépkocsija. Röpül velünk a kis Steyer 550-es. Nevickevárálján kis pihenőt tartunk, majd 10 órára befundunk Ungvárra.

Azonnal a Kormányzósági Palotába sietek s jelentkezem a vezérőrnagy urnál. Részletesen kikérdez tapasztalataim felől s meghallgatja egyéni véleményemet is. Századunkat aktív magatartásáért megdicseri.

A falon a Rónahavas hatalmas térképe függ. Tábornok ur odaint és néhány újabb feladatot magyaráz el.

Fürjes Elemért segítőkész és bátor magatartásáért kitüntetésre teszi fel: Kormányzói Dicsérel Elismerés a hadiszalagon. Ritka dolog, hogy polgárember kap hadikitüntetést, de Elemér rászolgált erre!

Végül a vezérőrnagy ur további tevékenységre buzdít s ezzel bucsuzik: "Az ne bántson benneteket, hogy olyan sok hiábavaló vállalkozást csináltak. Az se izgasson, hogy kevés a partizánok vesztesége. Ilyen kis erővel az is szép. A lényeg az, hogy állandó mozgással zavarjátok őket, idővel belefáradnak ebbe, megunják a nélkülözéseket. Fegyelmük meglazul és szétszélednek..."

Ezután hazarohanok lakásomra. Kicsi lányom játszik a kocsiban, minden a régi otthon, csak kissé sötétebb a lakás. Feleségem keménypapírral toldotta be a légítámadáskor kitört ablakokat. Egy pici szilánkot mutat, pont kislányom üres ágyán találta... "Sohse legyen nagyobb baj nálunk!" - szólok örömmel.

Majd ebédet kérek, sietek vissza. Várnak a hegyek, pisztrángos patakok, a rengetegben bujkáló partizánok! Nem félek tőlük, sőt! Egyre keményebb elszántság hajt utánuk!

Ebéd után beugrom a laktanyába s jelentkezem Máriássy ezredes urnál. Örömem határtalan! Az ezredes ur is jön ki hozzánk néhány napra.

Félóra múlva gépkocsink már robot vissza a Kárpátokba...

Mire a nap lemegy, már a Turja völgyben járunk. Paszikán megállunk, ezredes ur ellenőrzi a Kóbor szakaszt.

Poroskón mégegy ágyat állítunk be az őrsirodába az ezredes ur számára, majd vacsorához ülünk.

Majd megszólal az őrs rádiója, meghallgatjuk a ma esti híreket.

Keserűen vesszük tudomásul a sok-sok rossz hírt. A frontokon bajok vannak. Az Erdélybe betört szovjet hadsereg ellen az uzvölgyi harcokban jóformán csak csendőrerők küzdenek. Fekete Pál alezredes, csendőrosztályparancsnok és Szelevényi Tibor százados, szárnyparancsnok hősi halált haltak. Tibort jól ismertem, együtt végeztük a csendőr tisztitámogatást, az örökké jókedvű és barátságos fiu ott maradt a Déli Kárpátokban... Mi lesz még ebből? Tündözünk. A románok alig két hónapja tettek le a fegyvert s a szovjet hadsereg már Délerdélyben támad...

Végül is csak megnyugszunk. Hadvezetőségünk tudja a dolgokat. A román áruság miatt megingott a front, de még lesz idő rendezni sorainkat s kiszorítani az ellenséget. Katonaember nem is hiheti másképp!...

Másnap csatár és rohamkiképzést tartok az ezredes ur előtt. Erdőben folyik a gyakorlat, csipő és kapáslövészel összekapcsolva. Embereim értik feladatukat. Csak az a baj, hogy a partizánok nem mutatkoznak.

Délre visszatérünk, mert ezredes ur tisztigyűlést hirdetett.

Vitéz Hantay százados, a testvérszázad parancsnoka már ott vár. Vele jötték sinautón Sarudý és Cselényi zászlósok. Hantay százada a havas-északnyugati részét tartja megszállva, ők is hasonló állandó portyázásokat végeznek, mint mi. De ők még nem láttak partizánt. Bár a két zászlós fiatalos hévvel veti magát utánuk az erdősegekbe, de hiába...

Örömmel szorongatom meg a két "lobogóst", Cselényi Karcsi nálam szolgál, csak most kicserélték szakaszát. Sarudý Laci meg régi sportellenfelem még a diákkorból. Nagyszerű gerelyvető volt a fiu annakidején...

Befutnak Kóbor és Sütő főhadnagyok is, ezredes ur megtartja a megbeszélést. Kölcsönösen kicseréljük tapasztalatainkat. Majd saját észrevételeire hívja fel a figyelmet s további sikeres portyázásokat kíván.

Késő délután indulnak haza a testvérszázad tisztjei. Mi hármasban Polenára utazunk gratulálni Fürjes Elemérnek kitüntetéséhez.

Elemér ma is a megszokott kiváló házigazda. A hadiérdemek öröme a poharak gyakran összekoccannak! Közel éjfélig vagyunk vendégei, majd osszlik a társaság s hazatérünk állomáshelyeinkre.

Reggel portyázást végez szakaszom Mezőhután át a Rónahavasra. Nagyjából a multkori utvonalon haladunk. Mezőhután nagy meglepetés vár: eltűnt a VKF plakát a kocsmából! A kocsmáros közli, hogy legutóbb 2 alkalommal is kocsmájában éjszakáztak a partizánok.

"Miért nem jelentette nekünk?"-, kérdezem tőle. A kocsmáros felelni se tud. Látom az arcán, hogy a partizánokkal cimborál. Őrizetbe vesszük s egy járőrrel bekísértetem a poroskói őrsre. Hadd kérdezze ki alapján az őrsparancsnok...

Polytatjuk az utat az őserdőn keresztül. Mindenfelé hosszú lest tartunk, de eredmény nélkül. Mintha eltűntek volna a partizánok, oly csendes a vidék. Esemény nélkül érünk fel a tetőre is.

Visszafelé jövet csupa kíváncsiságból ismét megnézzük a kocsmát. A falon egy papírlapot találunk magyarul irt szöveggel: "Csendőrök, ne harcoljatok ellenünk, mi nem bántunk titeket! Minden kilátástalan számotokra, a háborút a dicső szovjet hadsereg nyeri meg! Csatlakozzatok a mi sorainkhoz, ígérjük, hogy semmi bántódástok nem lesz...!"

"Hát ez mégis csak arcátlanosság!"-, kiáltok fel dühömben! Mit képzelnek ezek a gazemberek?...

A háziak elmondják, hogy távozásunk után nem sokkal ismét megjelent három fegyveres partizán s azok tüzték ki a cédulát a VKF plakát helyére.

Már látom, hogy minden igyekezetünk hiábavaló! A lakosság fél és két

kulacsos. Tán jobban félnek a partizánoktól, mint tőlünk... A Nagy Magyar alföldön a csendőrnek kell megvédeni az ejtőernyősöket a parasztok dühétől, itt meg a lakosság segíti őket, vagy legalább is elnézi tevékenységüket s nem jelenti fel őket. A partizánok meg látván a lakosság magatartását, merészekké, sőt pimaszokká válnak!...

Bevonulunk Poroskőre s visszük a cédulát is. A kocsmáros belepíri, mikor megmutatom neki. Jelentem az ezredes urnak a történeteket. Ő is felháborodik tehetetlenségében. Egy járőrrel bekisértetjük a kocsmárosat az ungvári nyomozó alosztályhoz.

Másnap nem érzem jól magam, valamintől lázam is van. Otthon maradok, de a szakaszt Takács törzsrőrmester parancsnoksága alatt kiküldöm Mezőhuta felé. Ott gyakoriak a partizánok. Sütőék pedig a Sipot völgyben végeznek felderítést.

Délre rendbejövök, felkelek és átmegyek Polenára. Az ezredes ur átutazott Perecsenybe, unalmas egyedül.

A polenai állomáson Mezőhuta felé nézek. Embereket látok közeledni. Kíváncsian várom, kik azok? Hát Takács jön a szakasszal. Már messziről integetnek. Eléjük rohanok, hát Takács jelenti, hogy partizán foglyot hoznak, mégpedig magyart! Majd folytatja: - "A fennsík közelében lest tartottunk. Váratlan fütyülést hallottunk, majd feltűnt egy kékruhás, elegáns fiatalember a fák közt, egyenesen felénk tartott. Pár lépésre volt csak, mikor eléje léptünk s megadásra szólítottuk fel. Azonnal megadta magát. Zsebében amerikai forgópisztolyt találtunk. Még ezután is tagadott s békés turistának mondta magát. De arra nem tudott felelni, hogy mikor jött a havasra s honnan vette a vasalt kékruhát. Végül csak megkört és bevallotta, hogy ma reggel dobták le a havasra ejtőernyővel. Elásott ernyőjét meg is mutatta, itt hozzuk magunkkal. 1942-ben esett orosz fogságba a Donnál, Moszkvában agitátorképző iskolát végzett. Kolozsvári illetőségű magyar állampolgár. Tessék nézni papírjait!"... mutatja Takács törzsrőrmester.

Foglyunkat Csányi Imrénnek hívják, születési anyakönyvi kivonata és a nála lévő 400 pengő készpénz valódi, személyi lapja és vásárlási könyve hamis. - "Na jómadár, nem gondolta ugye, hogy leszállása után 2 órával csendőr fogságba esik?" -, kérdezem tőle.

A fiatalember felel, de feleletén érződik az agitátor iskola hatása. - "Nem gondoltam főhadnagy ur! Feladatom az volt, hogy lesétáljak az Ung völgyébe s hirdessem a katonáknak azt a jólétet, mely a Szovjetunióban van. Tetszik e ismerni Nagy százados urat? Ő Moszkvában él és minden este kávéházba jár. A legénység naponta ötször kap bőséges étkezést. A magyarokat nem tekintik hadifogolynak!..." -

Még folytatná Csányi Imre, de elég volt ennyi is az agitátorbe szédből. Minden szavával lázít. Cigaretttával kínálom s szótlánul nézem a szerencsétlent. 25 év körüli fiú, magyar katonaként esett az ellenség fogságába, ott szolgálatukba szegődött. Sajnálom, hogy áruló lett, de nincs segítség: hadbírótság elé kerül!

- "Tessék elhinni, hogy a magyarokat nem tekintik hadifogolynak!" -, ismétli meg, de a mellette álló Tőkéstől olyan nyaklevest kap, hogy örökre abba hagyja az agitátorkodást. Látja, hogy a csendőrökkel nehezebb a dolga, mint Moszkvában tanították, inkább csendben marad s talán érzi is közeli sorsát az áruló...

Bevonulunk Poroskőre. Csányi Imrét megbilincselik s egy járőr Ungvárra viszi. Nemsokára visszaérkezik az ezredes ur. Nagyon örül, hogy végre "komoly halat" fogtunk. Bucsuzik tőlünk, ő is bevonul Ungvárra.

Este csörög a telefon. Ezredes ur hangját hallom: - "Kőbor főhadnagyot áthelyezték Esztergomba, váltsd le egy tiszt helyettessel, holnap vonuljon be Ungvárra! Isten veled!" -

Majd leülök meglepetésemben! Micsoda szerencséje van ennek a Lacinak! Kifogta a legjobb, legbékésebb helyet a Lunántulon. Összekerül kis menyasszonyával. Nemsokára megesküdhetnek. Azonnal felhívom telefonon. Már ő is tud az örömhíréről s bejelenti látogatását.

Nem telik bele fél óra, már meg is érkezik. Hóna alatt hatalmas pálinkásüveg. Örömeben nagyokat iszik, de én is segíték neki. Jó barátok közt az egyik öröme a másiké is! Emlegetjük a csinos szőke kislányt, Baby-t, egy hét múlva már együtt lesznek. Jókedvünk egyre emelkedik, rem is éreztem haza Lacit, az ezredes ur ágyában fog aludni!

Már szinte világosodik, mire elalszunk, annyi a beszélőnivaló...

Ennek ellenére korán kelünk. Lacit hajtja az új beosztás. Szárnyparancsnok lesz Esztergomban. -"Megnősülök én is!"-, mondja nagy boldogan s siet a vonathoz. -"Isten veletek, majd irjatok!"-, kiált vissza távozóban...

Takács törzsrőmestert küldöm át Paszikára. Rögtön összeszedi sze -relvényét s indul. Átveszi a szakaszparancsnokságot. Szívesen bizok rá tiszti feladatot. Mozgékony, értékes emberem.

Ma nagyon lehangolt vagyok. Bánt Laci barátom távozása, lassan fogunk!...

Délutánra kiderül! Nagy örömhírral érkezik Máriaassy ezredes ur: két frissen avatott hadnagyot kapunk, holnap vonulnak be a zászlóaljhoz. Mindkettőt hozzám osztja be s kéri, hogy tanítsuk őket. A partizánél -hárítás új lesz nekik!

A telefon csörög veszettül! Asztalos főtörzsrőmester veszi fel a kagylót. Erősen figyel, majd engem kér a készülékhez: -"Főhadnagy ur, a partizánok megtámadták a légvédelmi figyelő őrsöt a Sztinka Poroskán. A tüzérek segítséget kérnek!"-, mondja, majd átadja a kagylót. -"Halló!"-, Kovács György tüzér ővezető idegesen jelenti, hogy őrsét egy tömeg partizán megtámadta, erős tüzharcban vannak velük. Azonnali segítségünket kéri, mert a hét tüzér nem bírja sokáig... -"Az Isten áldja meg főhadnagy ur, siessenek!"-, mondja kétségbeesetten.

A készülékben én is hallok a fegyverropogást. -"Csak kitartás, a zonnal indulunk!"-, nyugtatom meg a fiut.

Lekiáltok a körletbe: -"Riadó!!!!!"- Ezredes urnak csak azután jelentem, hogy miről van szó.

A pihenő csendőrök úgy ugranak talpra, mint a párdúcok! Az őrsza rancsnoktól helyi ismerettel bíró járőrt és a farkaskutyát kérem. Térképemen megkeresem a Sztinka Poroskát, átnézem az utvonalat s máris indulunk...

Vagy 3 órát vesz igénybe az ut fel a csucsig. Sietnünk kell, a felét vak sötétben fogjuk megtenni. Tókécs vidéken viszi ismét a géppuskát, térde begyógyult. Kint az erdőben az Ignáth raj körülöttem halad. Jól leszidom őket, hogy nem csatározlopban menetelnek. Kemény dörgésekre Ignáth csendesesen felel: -"Megigértük főhadnagy ur feleségének, hogy sohasem lesz semmi baja, vigyázunk a főhadnagy urra!"-

Jókedvűen parancsolom vissza őket a sorba. Jólesik a gondoskodás, de ilyen külön "testőrségre" nincs szükség.

Ismeretlen, keskeny hegyi ösvényen haladunk. Időnkint rettenetesen meredek, fujtatva kapaszkodunk felfelé. Lassan besötétedik s még az elöttünkmenőt se látjuk. A farkaskutya a terepukatókkal halad. Időnkint megáll, szimatol s füleit hegyezi...

Oszlopunk zárt, a sötétben nem mehetünk elnyújtott csatározlopban. Időnkint lest tartunk s nézzük a Rónahavas felett lejátszódó rakétázásokat. Ritkán a Turja völgyben is röppen l-l rakéta. A partizánok ébren vannak...

Megsürgetem az élen haladókat. Mielőbb segíteni kell tüzér bajtár-

sainkon!Az erdő egyre sűrűsödik, jobbra bozót takar valami meredek lejtőt. Igen gyanus vidék, a kutya is megáll s nem akar továbbmenni. Előre - megyek a terepukatatókhoz, velük van a helyi járőr is... Tágult szemekkel bámulunk a sötétbe, fegyvereink lövésre készen, működik hatodik érzék - szervünk...

A farkaskutya váratlanul felvonit s beugrik a bozótba. Percekig halljuk csörtetését a sűrű bokrok közt. Aztán csend..., majd egy rövid gép - pisztoly sorozat, egy vonítás s csend...

Megismerjük a szovjet géppisztoly hangját, hasravágjuk magunkat s meghuzzuk a billentyűket. Hosszu sorozat szalad ki Tőkés géppuskájából, a Manlicherek dörögnek s irtózatoss tüzijáték kezdődik! Lövünk le a szakadékba a hang irányába... Percekig tart a hangzavar, kiröpül néhány kézigránát is. Ott vannak a partizánok valahol lent! De üldözni nem tudjuk őket a sötétben, a szakadékban nyakunkat törnénk, a tüzerek hiába várnának!... Megszünik a tűz, fák mögött hasal a szakasz, feszülten figyelünk, a helyi járőr hívja a kutyát... Jó tíz percet várunk, de a kutya nem jön. -"Valószínűen elesett szegény!"-, mondom a csendőröknek. A rövid sorozat oltotta ki életét, mikor rábukkant a partizánokra...

Macskaléptekkel haladunk tovább felfelé. Minden pillanatban várom a partizánok rajtaütését, hisz oly bátrak voltak mostanában! Ujjam a gép - pisztoly billentyűjén, szemünk kutat a sötétben, nem egy fában ellenség - get gyanitunk. A helyi járőr jelenti, hogy már csak félórányra vagyunk a csúcstól... A szakasz elszántan, hangtalanul húzódik felfelé a puha fűves terepen... Lassan eltűnnek a fák, az ősbeli csendőrök sugják, hogy már csak néhány 100 méter... Aggódva gondolok a tüzerekre, hogy vajjon átvészelték e a támadást? Vagy csak hősi halottakat találunk?...

Havasí gyepen haladunk. Háttal valami épületfélét látok kibontakozni a sötétből, mellette néhány óriásfenyő sötétlik...

Az utolsó emelkedőt tesszük, mikor váratlan -"Állj! Ki vagy?"- hangzik a homályból. -"Poroskói csendőrök!"-, adom a választ.

-"Parancsnok előre!"-, hangzik ismét. Kellemtelen kivánság számomra, de nincs más mit tenni, előre megyek. A sötétben egy lövésre kész puskás embert látok. Az alak megszólal és nevemet említi. -"Igen, én vagyok!"-, felelem.

A következő pillanatban vállra kerül a puska, a honvéd tiszteleg és jelentkezik: -"Főhadnagy ur, Kovács György őrvezető aláztatossan jelentkezem, mint sztinka poroskai légvédelmi figyelőőrs parancsnok. Egyben jeleltem, hogy ma délután háromszor támadtak meg a partizánok, de puska és kézigránát tűzzel visszavertük őket. Végül is elmentek. Alázatosan kérem a további parancsot!"-...

Kezetrazunk. Nagyon örülök, hogy semmi baj sem történt a tüzerekkel. -"Nem könnyű feladat heten ellenállni, egyedül és kilátástalanul. Derék fiúk mindnyájan!"-, szól a dicséret a fiatal őrvezetőnek.

Kovács jelenti még, hogy hallotta a nagy lövöldözést s aggódtak értünk. Tele van a környék partizánnal! Negyedóra óta lépteinket is hallotta, a caucsról minden neszt megfigyelhet.

Szakaszom is beér a figyelőállásba. A csendőrök elhelyezkednek. Tőkés a mellvére rakja a géppuskát. Csöve a mélységbe ásítózik.

A tüzerek egyszerű munkát végeztek! Tökéletesen kiépített körkörös futóórak övezi kunyhójukat. Még akkor építették, mikor hírért hallották a Béla tanjai esetnek. Valóságos kis erdő lett a figyelőőrs, ezért tudták ma is visszaverni a partizántámadást. Bár valószínű, hogy csak kis, élelmeszer után vágó partizán csoport próbált itt könnyű szerencsét. Azt hitték, hogy a honvédek megadják magukat... Három hosszucsvű Manlicher és

és négy francia puska a fegyverzetük. De kézigránátjuk van bőven! Kőrülnézek a kunyhóban. Kényelmes fekhelyeket látok s rend van, mint egy laktanyában. Kovács a kunyhó felső részeire mutat. A csodálkozástól és a szörnyülködéstől alig tudok szólni, a partizánok rostává lótték a falakat! A futóárkok mellvédje miatt a kunyhó alja "holt tér"-ben van, ezért tudtak telefonálni is!...

Vacsorához látunk, erősen megéheztünk a kapaszkodókon. Kovács őrvezető boldogan sóhajt fel, ma éjjel nyugodtan aludhatnak! Hetek óta szinte az egész éjszakát átvirrasztotta.

A csendőrök kiáltását hallom, a következő pillanatban megjelenik eltűnt farkaskutyánk! Vidáman fut oda a helyi őrs járőréhez. Bal első lábára kissé sántít. Mindnyájan ölelni szeretnénk kis hősünket, a csendőrök megvizsgálják, mi a baj? A sorozat nyoma ott van a nyaka alatt, utat vágott szőrében s surolta a bal combját. Ugyalátszik "kutyabaj", mert otthagy bennünket s vidáman játszani kezd a tüzerek komondorával. Nagy az öröm, hogy visszatért a kutya, elmúlt a lehangoltságunk!

Pár méterre kisebb kunyhót látok, tyukok, sőt egy kecske is lakik benne. A tüzerek önellátásra rendezkedtek be, fent a hegycsúcson. Kovács büszkén mutogat lefelé, ott meg krumpli és kukoricaföld terület.

Motorzugást hallunk. Repülőgép tűnik fel a havas felett! Fényjeleket ad! Rakéták szárai röpködnek mindenhol az ég felé!

- "Uristen! Hát ennyi partizán van itt?" -, kiáltok fel. - "Ez semmi, főhadnagy ur, néha kétszer ennyi rakétát lőnek fel!" -, feleli Kovács őrvezető.

Majd beugrik a kunyhóba, csörgeti a távbeszélőkészüléket. Jelentést ad központjának: - "Repülőgép a Rónahavas felett. Köröz. Magassága kb 2000 méter, fényjeleket ad, típus nem kivehető, magános gép..." -

Még sokáig mondja jelentését, végül örömmel említi, hogy 34 csendőr érkezett a figyelőőrsre, itt éjszakáznak fent. A partizánok érkezésük előtt visszavonultak. Ma nyugodtan térnek pihenőre...

Nagy az örömem, hogy alkalmam nyílt közvetlen közletről tapasztalni egy figyelőőrs életét. Kovács őrvezető jelentése bemegy a légtalmai központba, ott egybevetik a többi figyelőőrs jelentésével és kiértékelik. Ha a felső vezetés szükségesnek véli, a rádióadás megszűnik... Kovács őrvezető be is kapcsolja kis telepes rádióját. Műsort nem hallani, de a gép zug. A következő pillanatban megszólal a bemondó:

- "Zavarórepülés Ungvár!" - Mosolyogva nézünk egymásra, a hátszágot most riasztották... Mi pedig személyesen figyeljük ezt a játékot. Gyönyörű ez a katonai élet, fent a havasok ormán, egy légvédelmi figyelőőrsön!...

Sokáig nézzük az eget, míg el nem tűnik a repülőgép. Új partizánok érkeztek! Tökés szinte imádkozik géppuskája mellett, hogy csak most az egyszer jöjjenek!

Időnkint újabb repülőgépek érkeznek, száz és száz rakéta száll az ég felé. Tisztára bolond az erdő! A tüzerek pedig szorgalmasan jelentik megfigyeléseiket. Kovács őrvezető már alszik, pihen a hosszú hetek idegfeszültségét. Csak egy tűzér van ébren, az körbe sétál és az eget kémleli...

Két óra körül a kutyák nyugtalankodnak, majd ugatni kezdenek. Feszült várakozással figyelünk, drukkolunk a partizántámadásért! Száz-szoros tulerőt megsemmisítenénk most a kiserődből!

Feszült csend... időnkint recsen egy ág az erdőben. Ember, vagy állat, de valami mozog! Hasztalan várunk, nem jön senki. Egy idő múlva a kutyák is megunják s lefeksznek.

Megszervezem a rajok figyelését, majd én is ledülök kint a szabad-

ban. Takarót bőven kaptunk a tűzerektől. Hanyatt fekszem a havasi pázsiton. Felettem ragyog a millió csillag, gyönyörű szép ez a kárpáti éjszaka! Aztán elnyom az álom...

A nap a harmatot szárítja, mikor kibujok a takarók alól. Ragyogó, tiszta reggel köszönt ránk. A Rónahavast teljes nagyságában és pompájában élvezhetjük!

A csendőrök reggelit főznek, majd egy kis havasi "zenebonát" rendezünk. Kipróbáljuk sorozatfegyvereinket. Tökés hosszú sorozatokat ereszt a havasra, mikor ő elhallgat, golyószórónk nyitja meg a tüzet. Nem azért, mintha célt látnánk, hanem meglepetésűsül! A partizánok hallván a figyelőőrs kemény fegyvereit, meg se kísérlik máskor a támadást.

Felszerelünk s bucsuzunk a tűzerektől. Felszólítom őket, hogy máskor is hívjanak, ha baj van... Kovács őrzetű el kísér egy darabon. Tudomására hozom, hogy előljáróit hivatalosan értesitem derék magatartásáról. Turjapolena felé ereszkedünk le a meredek részen.

Kovács még sokáig ott áll mozdulatlanul a meredek szélén. Majd el-takarják az őserdő fáit... Sűrű erdőben ereszkedünk egyre lefelé. Is-mét iránytű a kezembem, ut nincs a terepen, csak egymásradólt fák s bozót. Ha minden jól megy, két óra alatt meg kell érkeznünk!

Időnkint lest tartunk, lapulunk a nagy fűben. De ma se jön partizán a puskacső elé... Csak a szél zug, az őserdők egyhangú zenéjét halljuk. Föl! Menet tovább a sűrű bozótban, puska lövésre készen...

Egy idő múlva eltűnnek a fenyők s gyönyörű, gondozott tölgyerdőbe érünk. Érezzük, hogy Polena már nem lehet messze! Itt már látszik Fürjes Elemér keze munkája. A meredeknek is vége szakad, puha pázsit takarja a tölgyes alját.

Tökés izzad, hosszú uton nehéz a géppuska! Negyedóra átvesszem tőle, majd továbbadom másnak. Szenvedjünk mi is, ne csak a géppuskások.

Csendes a tölgyerdő, egy lélek sincs erre felé. Élvezzük a csendet, a lombokon áttörő napsugarak fényét...

Végre lent a völgyben feltűnik Turjapolena. Öröm tölti el fáradt tagjainkat. Félóra alatt bent is vagyunk a Sütő szálláson.

Semmi ujság sincs náluk. Az este hallották a nagy lövöldözést, már azt hitték, hogy sikeres aratást végeztünk.

Kicsit pihenünk, majd telefonáltatok a kisvonatért.

Az őrszlaktanya kapujában két tisztet látok. Bevonultak hadnagya ink! Egymás mellé felállva, előíráson jelentik bevonulásukat. Seres István és Forgó Gyula vadonatúj tábort ruháján ragyognak a friss hadnagyi csillagok!... 21 éves gyerekek emberek, nagyon büszkék, hogy avatásuk után néhány nappal már harcos csapatokhoz nyertek beosztást. Ezredes ut Forgót hozzám, Seres Sütő főhadnagya mellé osztotta be, hogy gyűjtse a tapasztalatokat és a csendőrtudományt!

Nagyon örülök jövetelüknek, nem lesznek unalmas napjaink! Ebéd után tájékoztatom őket a partizánhelyzetről. Nagyon figyelnek, a partizánok közelsége izgatja képzeletüket... Délután együtt megyünk át Turjapolenára, hogy megismerkedjenek az ottani körülményekkel is.

A hivatalos formások után megünnepeljük érkezésüket. Sütő Pistabort hoz az asztalra s vidám társalgásba kezdünk.

Egyszer csak jön Fürjes Elemér... "Gyerekek, most jelentették telefonon, hogy a Horna közelében két kis repülőgép lelőtt egy nagyot. Nem mentek ki megnézni?" -, kérdezi.

Azonnal felpattanunk! A két kis repülőgép csak szovjet lehet, a magyarok meg német! Vagy ki tudja? Látni kell! Az ügyet kivizsgáljuk. Sütő szakasz riadózik! Telefonálunk a kisvonatért s indulunk...

A két hadnagya igen boldog, hogy máris "bevetésre" mennek. Ragyogó

szemekkel állnak a vonat elején s figyelik a fennsleges hegycsucsokat és roppant erdöket, merre vonatunk kanyarog. Mindezenről érdeklödnek, főleg a partizánok magatartása és módszereik érdeklik őket.

Nemsokára leszállunk, gyalog folytatjuk az utat. Utbaejtjük az erdei munkásokat, kik látták a légiharcot. Az egyik idősebb famunkás mesélni kezd: - "Délután három óra körül motorzugást hallottunk a levegőben. Egy nagy repülőgép tünt fel, igen alacsonyan szállt. Fölötte két kisebb gép keringett s ezek állandóan lötték a nagy gépet. A nagy gép nem tudott emelkedni s már előre láttuk sorsát. Menthetetlenül nekirepült a hegyoldalnak, ott iszonyu nagyot robbant s eltűnt a fák közt. A két kis gép még egy ideig ott körözött, majd elrepültek a Rónahavas felé." -

Nehezen akad önként vállalkozó favágó, ki elkísérne a helyszínre. Ott fenn félnek a partizánoktól.

Órai menet után érjük el a helyszínt. Egy patakparton aluminium repülőgépdarabokat találunk s a közelben egy szénnégett emberi holttestet. Ruhája leégett, nemzetiségét nem tudjuk megállapítani.

Keressük a roncs többi darabjait. A három rajt háromfelé küldöm őket az erdőben. Fentebb a hegyoldalon egy leszakadt motort találunk, a szét-tört fémalkatrészekben német szöveg olvasható. Tehát német gép! Még feljebb kiabálnak a csendörök, újabb halottat találtak.

Megyünk fel. Bórruhás repülő fekszik holtan az egyik fa tövében. Raján odaszáradt alvadt vér..., fiatal szőke ember. Kibontjuk ruháját, a bórkaedt alatt feltűnik a német egyenruha s rangjelzése. Örmester! Előkerülnek igazolványai is, Feldwebel Helmuth Müller. Megyünk a másik halotthoz, őt is kikutatjuk: Oberfeldwebel Werner Brinkmann...

Tovább keresünk a hatalmas területen. Nemsokára előkerül a negyedik hősi halott is, de ennek csak csipőtlől lefelé találjuk meg holttestét. A szerencsétlen kettészakadt az iszonyatos rázkódás következtében. Jó idő múlva kerül elő törzse, nyitott szemmel fekszik s csodálkozva néz ránk a bokor alól, ahová leesett. Szétgombolom bórruháját s rangjelzését keresem. Ezüst vállpánt bujlik ki, rajta arany csillag. Oberleutnant Erich Ehlers, a gép parancsnoka és pilótája...

Széttekintek a hegyoldalról: a repülőgép több négyzetkilométeres területre hullott szét a robbanás után. Ezek a repülők mind kihullottak belőle s szörnyethaltak. A lenti valószerűen bentrekedt, ráfolyt a benzín és szénnégett. A motor s egyéb alkatrészekből itélve JU-88-as távfelderítő gép lehetett. Szegények, ma délben még nyugodtan ebédeltek valahol egy repülőtéren s délutánra már hősi halottak...

A csendöröknek parancsot adok, hogy ágakból készítsenek hordágyakat, levisszük őket a kisvonathoz s Percsenyben átadjuk a német állomásparancsnokságnak. A menet nemsokára elindul, halott német Hősök mellett magyar csendörök haladnak lövésre kész fegyverekkel. A partizánok miatt sohse árt az ovatosság!...

Egymás mellé fektetjük őket egy külön vagonban, négy csendőr disz-örsged áll, a vagonat fenyőgalyak disztik. Szövetséges katonákat viszünk a Kárpátok rengetegéből utolsó utjukra...

Turjapolenán Fürjes Elemér leszáll; a kíváncsiság nagyszámu polgári lakosságot hozott ki a vonathoz. A Sütő szakasz felsorakozik a vagonnal szemben, puskával tisztelegnek s felhangzik a magyar Himnusz a kárpáti völgyben... A lakosság kalaplevéve áll, a vonat kigördül a polenai állomásról.

Percsenyben egy német tiszt vár, kinek átadjuk a Luftwaffe hőseit. Elgondolkozva utazunk vissza Poroskó felé. A hadnagyok szóltanul nekem mellettem. Első szolgálati napjuk rosszul kezdődik...

Ismét légiriadó lehet, mert óriási motorzugást hallunk a sötétedő égből. Csak nagy kötelék adhat ilyen hangot. Vonatunk nincs kivilágít-

va, nyugodtan zakatol hazafelé szerelvényünk.

Már szinte beérünk Poroskőre, mikor ritka élménynek leszünk szemtanúi: egy repülőgép tűnik fel igen alacsonyan s váratlanul kigyullad a levegőben. Látni, amint a benzin végigömlik törzsén s fokozatosan borul lángba. A világosság egyre fokozódik, szinte nappali fényességet áraszt a zuhanó gép, majd iszonyu dörrenéssel vágódik a földbe valahol Turjapaszika környékén... - "Na, megkapta ez is!" -, mondjuk egyszerre. Seres és Forgó megbüvölnen nézik a tűzijátékot. Kissé sok is az élmény, amiben ma részük volt...

Kimerített a nap, korán lefekszünk aludni.

Kora reggel Takács törzsrőmester keres telefonon. Jelenti, hogy az új folyamán égve zuhant le a község határában egy óriás szovjet repülőgép. Óriási területen esett szét s feltehető, hogy személyzetéből nem mindenki halt meg. Bizalmi emberei jelentették, hogy sok partizán bujkál a határban. Feltehető, hogy az ejtőernyővel kiugrott szovjet repülők a partizánokhoz akarnak húzódni...

Szakaszomat ismét riadóztatom, a kisvonatról nemsokára Turjapaszikára szállunk le. Takács az állomáson vár s a helyszíre irányítja a szaka - kaszt. Helyszínről azonban nem lehet beszélni! A felrobbant gép roncsaival van tele a környék, irtózatos távolságokra hullottak szét az egyes darabok. A gép farka mezőn fekszik, messziről virit rajta a vörös csillag!...

Nagy gép lehetett, egyik motorja félig földbesüppedve nyugszik, szinte embernagyságú. Légcsavarjai behajlottak. Angol feliratokat látunk a motor részein, valószínűen az amerikaiaktól kapták s "Liberator" bombázó... Tegnap német, ma szovjet gép. De ma kétszer akkora pusztult el.

A csendőrerőt járőrökre bontom s megkezdjük a kutatást. A mezőn három szénné égett halott fekszik, az egyiknek feje csodálatosa épen maradt, csak arcvonásai torzultak el a halál pillanatában. Ezek valószínűen a gép vezetői voltak.

A negyedik halottat a cserjésben találjuk meg, feje szétloccsant, arcbőre csont nélkül hever a fűven. Az ottodik leszakadt lábakkal fekszik hanyatt, lábait vagy 50 méterről hozzák a csendőrök.

Tovább kutatunk, még egy pár oroszot kell találnunk! Az erdő szélén ejtőernyő selyme világít, arra tartunk. Nem messze egymáshoz négy halott repülő fekszik, mindegyik hátán kibontott ejtőernyő. Ugylátszik, nagyon alacsonyról ugrottak, mert ernyőjük nem nyílt ki.

Keressük a tizediket, nagysokára találjuk meg függő helyzetben a fokon. Ejtőernyője kinyílt, de ő fennakadt az ágakon. Így is jókora útést kaphatott, mert száján és fülein alvadtt vércsíkok viritanak. Ez kis szerencsével életben maradhatott volna. Mozdulatlanul lóg a zsinórokon. Leszedjük, de már nincs benne élet.

Visszatérünk a mezőre, most fegyverek után kutatunk. A csendőrök nagymennyiségű lőszeres rakaszt találnak, köztük rakétatöltényeket is. Ha töltény van, pisztolynak is kell lenni! Az egyik halott övében meg is találjuk a keresett vastagsövű rakétopisztolyt. Ezt lefogyalom, sohase tudni, mikor vesszük hasznát partizánelhárításaink során...

A halott szovjet repülő ruházata feltűnően gyenge. A zsakminőségű egyenruhától a madzaggal testhez kötözött rongyokig mindenféle ruhát talá - tunk a halottakon. Egyik-másiknál amerikai forgópisztolyt találunk.

Ezután felkeresem a községi bírót s intézkedem, hogy a halottakat temettesse el, Takács pedig parancsot kap, hogy a temetést ellenőrizze.

Vonatra ülünk s sietünk haza. Máriaússy ezredes urnak telefonjelen - tést tesz, Asztalos főtörzsrőmester pedig szabályszerűen jelenti e - löljáróinak mindazokat, melyeket Szolgálati Utasításunk repülőgép le - zuhanásával kapcsolatban előír.

Délután áthivom Sütő Pistáékat Polenáról. Az utóbbi két napon annyi szomorúságot láttunk, hogy jól fog esni egy kis szórakozás. Együtt megyünk a jegyző családjához.

Szívesen fogadnak, mint mindig. Bemutatom a hadnagyokat. Forgó Gyuszi igen gyorsan hódít, magas, csinos gyerek! A házikisasszony örömmel társalog vele. Nemsokára tánczenét keresnek s folyik a szórakozás... Mi "öregek" beszélgetünk a kényelmes karosszékekben. Az események híre már rég eljutott a faluba. Mindenki aggodalmasan tekint a bizonytalan jövőbe. A jegyző azon gondolkodik, hogy alföldi rokonaihoz küldi családját, ne legyenek továbbra is háborús és partizán veszélyben. Természe - tesen ő marad, nem hagyhatja itt hivatalát.

Az erdélyi hírek nagyon lesújtóak. Erdélyben nincs elég haderő, szülőföldemet feladták! Édesapámról semmi hír. De valahogy mégis bizunk, az Uristen nem engedheti, hogy hazánk elpusztuljon...

Szürkület után bucsuzunk s megyünk aludni. Mostanában igen sok az esemény, ha így haladunk, továbbiakkal is lehet számolni!

Sütő Pistát és Seres Pistit kikisérjük még a vonathoz, majd elnyulunk jó csendőr ágyainkon.

Délelőtt rohamkiképzést tartok. Bekapcsolódik Forgó hadnagy is. Gyaloglósági szakismeretekben igen jártas a fiú, de rohamdolgokból tanulhat tőlem. Nemhiába végzett nálam Kárpátalja összes csendőre a téli rohamtanfolyamon, a kézigránát harcot és robbantásokat legjobban a századparancsnok érti.

Ebédkor elhatározom, hogy egy teljes éjszakát kint töltünk a havason. Hátha hoz valami eredményt!

Kora délután vonatra ülünk, velem jön a teljes szakasz. Polenán felvesszük Seres hadnagyot és egy golyószórós rajt.

Ma a kisvonat végállomásáig megyünk. Sehol sincs ily gyönyörű a havas, mint ezen a részen. Csend, üde zöld gyepek, millió tarka virág... Néhol sziklatömbök állnak ki a földből.

A gyepek fennsíkron menetelünk, hol éjjelente földreszállnak a partizánok. Sok borkafenyőt találunk utközben kis sziklákkal váltakozva.

Egy nagyobb, vad sziklacoportnál megállunk, igen alkalmasnak látszik éjszakai támaszkodásra. A fennsík közepe és az erdők közt terül el, percek alatt valóságos erődé építjük ki. A csendőrök kövekből kerítést raknak, Tó-kés egy kiemelkedő részre állítják fel a géppuskát. Szénát gyűjtünk s nyelmes fekvőhelyeket rendezünk be éjszakára. Az enyém egy sziklamélyedésben készül, eső ellen is véd.

Abban reménykedünk, hogy az éjjel ismét szovjet repülőgép jelenik meg a fennsík felett s újabb partizánokat dob le, kiket elfogunk. Magunkkal hoztuk a rakétapisztolyt is töltenyeivel, ma próbáljuk ki. Hátha partizánok néz bennünket az ellenség? Izgalmasnak ígérkezik az éjszaka, nagyon tetszik a csendőröknek is, a hadnagyok pedig valóságos haditerveket szőnek...

Szürkület után megesszük a magunkkal hozott hideg vacsorát, majd a nyugodt várakozáshoz kezdünk. Az idő lassan telik, egyik cigarettát szívjuk a másik után. Koromsötét éjszaka borul ránk, a csillagok se világítanak... Messze az erdőben időnkint felroppen egy-egy rakéta. Partizánjaink is virrasztanak. Mi is kilőjük az első rakétatöltényt. Gyönyörűen emelkedik s fénye messzire bevilágítja a terepet. Nagyon tetszik a tűzijáték, de nem ismétljük, nehogy feltűnjön a partizánoknak...

Már éjjel felé jár s semmi se történik. A szél erősödik s néha szemetel az eső. Felvesszük köpenyeinket s egyre várunk. A partizánok se mozgolódnak, csak a szél sir a lőrések közt...

Végre egy óra felé halk motorzugas! Keletről jön. Feszülten figyelünk

a sötét égre. A motorzaj eltűnik, majd dupla erővel tér vissza. Percek múlva fejük felett kering a gépmadár. Fényjeleket ad. Szívünk a torunkban ugrál! Nézzük a környéket, hol röppenek a rakéták?

Sehol! Egyetlen rakéta sem száll az ég felé. Mi lehet az oka ennek?

A partizánok figyelooszolgálatára minden biztonnyal észrevette jöve-
telünket. Nem akarják, hogy az utánpótlás csendörkézre jusson, ezért nem
felelnek a repülőgép fényjeleire.

Gondolom, lesz ami lesz s egymás után több fehér rakétát lövök az
ég felé...

A következő pillanatokban szinte megelevenedik a hatalmas renge-
teg! Vörös rakéták százai emelkednek, a legtöbb a közeli erdőből! Még
a pisztoly dörrenését is lehet hallani.

Megdöbbenünk, látván ezt a hatalmas partizántömeget. Továbbra is
jűk a fehér rakétákat, mindegyikre vörös rakéták százai felelnek!

Hogy kissé megnyugtassuk magunkat, golyószóró és géppuska sorozat-
okat eresztünk az erdőbe. Fegyvertűzünkre a partizánok nem válaszol-
nak. A repülőgép is megújja a keringést és eltűnik az éjszakában.

Ha ennyi a rakétájuk, akkor legalább ötször ennyien vannak. Parti-
zántámadással számolhatunk, ezért még egyszer sorbajárjuk a mellvéde-
ket. A szemle megnyugtató, erődünk áll, mint a vas! Többszörös tulerővel
szemben is nyugodtan felvehetjük a harcot. A partizánok gyűrűjébe
körtűnk, a többi csak tőlük függ. Egyenesen drukkolunk, hogy jöjjenek!

Sajnos, a partizánok sokkal ovatosabbak annál, mint hogy bennünket
megtámadjanak! Helyettük az eső ered meg, eleinte lassan, majd fokoza-
tosabban szakad s valódi feketévé változtatja az éjszakát...

A szél csak úgy vágja az esőcseppeket! Egy óra múlva már elmegy a
kedvünk az egész partizánvadászattól s legszívesebben otthon lennénk
kényelmes szállásunkon...

Már csak a virradatot várjuk, hideg kinez... Ilyen időben nem reaz-
kírozunk meg a bevonulást. Az őserdőben a nyakunkat törnénk, a tisz-
tásokon pedig lekasálhatnának a partizánok...

Behuzódom sziklaszállásomra, helyet szoritok a két hadnagynak s
cigarettaízva várjuk a virradatot. Az eső sem csökken, embereim fázó-
san huzódnak a sziklák mögé, de a figyelooszolgálat lövésre készen néz
a vak sötétbe.

Az eső nem akar csökkenni, de végre öt óra felé dereng a hajnal!

Nincs mit várni tovább. Fázunk, fáradtak, vízesek és éhesek vagyunk.
Harsány vezényszavakkal talpraugrasztom a csendöröket, kissé megmoz-
gatom őket, majd elő és oldalbiztosítással csatároszlopunk megindul
lefelé... Az eső kegyetlen hozzánk, egy cseppet sem szűnik, sőt! Bőrig
ázva érjük el az erdőt. Vizes fűvön, tócsákon vergődünk keresztül. Egy-
egy lejtős részen nagyokat csuszálunk. Tőkés is inog a géppuskával,
olyan, mint egy dűledező templomtorony!

Nem is látszunk csendöröknek, úgy eláztunk. Ruhánk csupa víz és rá-
fröccsent sár... Tegnap hazaküldtem a kisvonatot s nem intézkedtem,
hogy visszatérjen. Így az első óráig gyalog kell menni, az pedig jó
8 kilométer!

Partizán sehol, alusznak fedett szállásukon valahol az erdők mé-
lyén. Végre előbukkan a kis órház, telefonáló. Órák múlva érkezik meg
a kisvonat, de annál nagyobb örömmel szállunk fel.

Most se feledkezünk meg a biztosításról, az ördög sohasem alszik!

szakad esőben kanyarog lefelé a vonat, alig látni a máskor pom-
pázó erdőket és csucokat! Esemény nélkül érünk le Polenára. Ázott,
szürke falucska lett ez is!

szakaszunkat Forgó hadnagy vezet Poroskőre, én Seresékkal leszáll-
lok, hátha tudnak valami újabb eseményt, vagy hirt.

Fürjes Elemér rendelkezésemre bocsátja fürdőszobáját, amit nagy örméssel elfogadok. Sokáig pihenek a jó meleg vízben, közben majdnem elalszom a fáradtságtól.

Nagy érdeklődéssel hallgatják éjszakai rakétás kalandjainkat. Idehaza semmi ujság. Ezután lefekszem aludni s csak ebédkor költenek fel.

Asztalos főtörzsörmeester telefonál délután. Partizán foglyunkat Csányi Imrét a honvédbíróság golyó általi halálra ítélte hűtlenség büntetésért s ma reggel Nagybereznán kivégezték. Utolsó szavai ezek voltak: -"Önöknek is hasonló halált kívánok!"-

Máriássy ezredes urnak telefonon jelentem a havasi éjszaka eseményeit. Este parancsot kapok, hogy holnap ismét jelentkezsek Fekete tábornok urnál, személyesen szeretné hallani tapasztalataimat.

Forgó hadnagra bízom a szakaszt, reggel utbaindulok Ungvárra. Perecsenytől egy német motorkerékpáros hírvivővel száguldunk Ungvárra. A némettől egész uton nem hallok mást, mint: -"alles kaputt!"-

Mára kiderül, sűt a nap és szárítja a kétnapos eső nyomát.

Hivatalos idő előtt érkezem meg, van időm hazaszaladni és ellenőrizni a familiát. Még ágyban találok őket, de a pici lány énekel kocsiában! Hál' Istennek, jól vannak mind. Nagy az öröm, ünnepi ebédre készülnék s várnak haza mielőbb.

9 órakor jelentkezem Fekete vezérőrnagy urnál, épp ott találok Máriássy ezredes urat is. Részletesen jelentem a havasi éjszakázás tapasztalatait és az irtózatos partizán tömeget, mely a vörös rakétákat küldte az ég felé. A vezérőrnagy ur igen dühös. Végül magunk közt megemlíti, hogy rövidesen elintézzük a partizánokat, most készül egy igen nagyszabású terv ellenük. Ezzel véget is ér a kihallgatás.

Benézek a laktanyába is s érdeklődöm a közlekedési őrsön, mikor indul egy gépkocsi Uzsok felé? Szerencsém van, délután 4 órakor indul egy járó. Lakásomon felvesznek...

Otthon megírok néhány levelet, szüleimnek, barátaimnak... Megigazítom a sérült ablakokat, megesszük a finom ebédet, ujságot olvasok teljes kényelemben. A nap elrohan! Alig beszélgettünk, máris hallom a tülkölést az ablak alatt. Villámbugcsu, majd berántom a kocsiját s robogunk vissza a rengetegbe...

5 órakor Perecsenyben vagyunk. Itt újabb szerencse ér, az erdőigazgató Fürjes Elemért indul meglátogatni. Felvesz a sinautóra s percek alatt Poroskón vagyok.

Forgó jelenti, hogy távollétem alatt nem történt semmi különös esemény. Kalmár alhadnaggal közösen tartottak foglalkozást. Majd meséli, hogy a laktanyában járt a község ruszin papja, engem keresett. Ma estére meghívtak vacsorára.

Megvárjuk Seres Pistit s hármásban elindulunk. Ott laknak a templom mellett a dombon. Kedves emberek s törődnek velünk. Udvariasságuk szinte kinos. Két kislányuk nagyszerű kétkesz zongorajátékokat mutat be.

A háziasszony gondoskodik a kiváló vacsoráról, majd beszélgetni kezdünk a szalonban. Persze, a mindennapos probléma itt is felvetődik: a partizánok! A pap és családja nagyon félnek tőlük. Szinte reszketnek, mikor a partizán nevet kiejtik. Megnyugtadjuk őket, hogy nem lesz semmi baj, míg mi itt vagyunk, valószínű azután sem, mert előbb-utóbb felszámoljuk őket. Szomorúan mondják, hogy nekik nincsen alföldi rokonai s a család nem tud biztonságosabb vidékre költözni.

Éjjel felé bucsut veszünk tőlük s megígérjük, hogy távöltartjuk a partizánokat tőlük!

Haza felé menet ellenőrizzük járóreinket, majd megbeszéljük a papnál nyert tapasztalatainkat. Mindhármunk közös véleménye, hogy udvariasságuk, kedvességük kizárólag az egyenruhának szól s nem a magyar em-

bernek.Sohse tudnánk bizni bennük és magyarságukban.A partizánoktól azért félnek,mert a kommunista minden papot üldöz!

A polenai uton felállított járórünk jelenti,hogy igen nagy rakéta - zás van a havason!Nálunk van a rakétapiasztoly,mi is fellövünk néhány piros rakétát,hadd csodálkozzanak.bár tudjuk,hogy zavarásunkkal már nem tudjuk őket megtéveszteni!

Az éjszaka nyugodtan telik el.

Reggel kemény rendgyakorlatokkal laktanyai nivóra hozzuk a szakaszt. A kihelyezés mindig visszaesést jelent a külső fegyelem terén.Egy óra alatt azonban"vasalt" mindhárom rajunk.

Dél előtt nagy és kedves meglepetés ér!Két régi kedves bajtársunk látogat meg: Simonffy Ferenc és vitéz Ághy Zoltán hadnagyok.Egy évvel ezelőtt mindketten zászlóaljunknál szolgáltak,Simonffy Feri az én századomban.A galántai zászlóaljhoz kerültek s most szabadságukat töltik. Zoli szüleit jött meglátogatni Ungvárra s Feri elkisérte.

Sokat mesélnek a fiuk,nagyokat hahotázunk a galántai jó élet és a többi ismerős emlegetésekor.Tiszteletükre ünnepi ebédet rendezünk.

Délután is folyik a vidám társalgás.A fiuk irigyelnek,hogy századunk partizánelhárító kihelyezésén van,Ungváron hallották s azonnal felkapaszkodtak egy erre tartó közlekedési autóra.Zoli most is a régi kérélymes gyerek.De bátorságáról híres volt mindig!A rohamtanfolyamon ő robbantotta a kézigránátot 25 centiméterre a fejtől.Hasrafeküdt egy kis földkupac mögött,jól kicsavarta a Vécsey kézigránát kupakját s kupac másik oldalára vágta.A légnyomás még érte a kezét...Kértem,hogy bemutatta e már Galántán? "Oh,ott még béke van s kiképzéssel telnek a napok,a rohamtanfolyamot csak hírből ismerik!"-,felel szomoruan.

Itt szeretnének lenni velünk,a partizánok ellen!Késő délután kikerjünk őket a vonathoz.Sokáig integetnek,két igaz bajtárs távozik.Szi-
vük itt van velünk,de a kötelesség viszi őket új feladatokra!...

Délután rejtjelezett távmondatot kapok az őrsre.Oly hosszú,hogy egy órába telik legalább,míg megfejtem.De nagy öröm és izgalom fog el mindnyájunkat!...Holnap nagyszabású vállalkozás lesz a Rónahavasra!

A havas környékén elhelyezett összes honvéd és csendőr erő egyszerre fésüli át az erdőket a további havas pereméig!A fennsík szélén minden egyes megállás várja a további parancsot.A partizán csoportok nagy része a fennsíkra fog visszahúzódní.Ott a tisztáson könnyebben megfigyelhetők és felszámolhatók.

Nagy a készülődés az őrsön!A parancs szerint Takács törzsrőmester a Sipot völgyben,Sütő főhadnagy szakasza Mezőhután át a déli vadászösvényeken,az én szakaszom ugyancsak Mezőhután át,de északi kerülővel közeli a fennsíkot.Indulás minden egység számára virradatkor.

Ragyognak fegyvereink.A térképen alaposan áttanulmányozom az utat. Koromsötétben kelünk,ma gyalog tesszük meg az utat,nehogy valamit is gyanítsanak a partizánok!A községet nesztelenül hagyjuk el.A Sütő szakasz szerencsésebb,ők 8 kilométert megspóroltak.Viszont Takácsék 16-ot kell gyalogoljanak.

Jól kilépünk!Másfél óra alatt beérünk Polenára,onnan együtt menetelünk a Sütő szakasszal Mezőhutánig.Átkutatjuk a falut,benézünk a kocsmába is,de partizánok nincsenek!A kocsmárosné szerint napok óta egy se jött a faluba.Megyünk tovább!A község északi kijáratánál szétválunk.

Sütőék jobbra kanyarodnak,mi balra s egyenesen északnak vesszük az irányt!Nemsokára eltűnnek a vadászösvények s teljesen uttalan őserdőben küzdjük magunkat előre.A felkelő nap alig világít be a hatalmas fák közé.Előlről váratlan puskatűz hallatszik,terepkutatóim tüzelnek!

Előrerohanok,hogy lássam,mi van.A terepkutatók jobbra a tisztás sarkába gyorstűzeket adnak le.Az egész szakaszt jobbra fordítom s lendü-

letes hajrával,külre törünk előre.Vagynegyedóráig üldözzük a menekülő partizánokat,tízre a terepkutatók tüzeltek,de sajnos,egy lelket se látunk a sűrű erdőben.

Fujtatva térünk vissza a tisztáshoz,hol a terepkutatók éppen a partizánssákmányt vizsgálják.A tisztás sarkában két ember feküdt.Mikor meg látták őket,villámgyorsan felugrottak a géppisztolyaikat felkapva beugrottak a sűrűbe.Azonnal rájuklőttek,vagy 40 méterre s azután is tüzeltek,hogy eltűntek szemük elől.A két pihenő partizán hátrahagyta holmiját: 2 pár csizmát,kapcáikat,két hátizságot,melyek közül az egyik utramodern amerikai gumizsák volt.Bennük száraz kenyér s az egyikben magyarnyelvű biblia! -"Azt a betyárját!"-,kiáltok fel meglepetésemben!

Ismét magyar partizán!Micsoda aljasság kell ahoz,hogy valaki az elenség szolgálatába álljon!Nagyon megijedhettek,mert meztláb menekültek el.Futni jól megtanultak,mert kikerültek körünkből...

Jókedvre derit a tudat,hogy partizán biztosítókat találtunk.Akkor a közelben kell lenni a többinek is!Jobbra huzódva,széles csatárláncban lövésre kész fegyverrel folytatjuk az utat a havas oldalában.Iránytűm pontosan mutatja az utat,a fennsik felé tartunk.

Időnkint megállunk s csendben figyelünk.Egyszer csak távoli puska-lövéseket hallunk!Szinte ujjongunk örömlünkben,a Sütő szakasz is partizánokra bukkant.A hajtás kezd jól alakulni!A partizánoknak csak a tető felé vezethet az ut,ha ki akarnak térni előlünk!

Irtózatos uttalan rengetgen küzdjük át magunkat,néhol 6-8 egymásradólt fenyőóriáson kell átmásznunk.Izzadunk kegyetlenül!Ezen a részen a lejtő is igen meredek!

Vagy három órán át küzdünk a vad természettel,végre ritkul az erdő s a meredek is enyhül!Közeledünk a fennsikhöz.Még jócskán gyalogolunk,aztán elmaradnak a fák,jön az utolsó kapaszkodó.

Az egyik csendőr kiabálását hallom!Eldobott ruhaféléket találunk a gyepen.Hátizsák is van köztük,benne friss kenyér...Nagyszerű!Akkor na délelőtt dobták el s tulajdonosaik fenn vannak a tisztáson.Belemen -tek az egérfogóba,most az egyszer nem jól tértek ki előlünk!

Pár perc múlva elérjük a fennsik peremét,hol hatalmas területet képes szakaszunk megfigyelni!

Pillanatok alatt széles vonalban szálljuk meg a perem szélét,hasra fekszünk a puha fűben s vizsgáljuk az alattunk elterülő fennsikut.

Balra tőlünk szintén csendőrök lapulnak,a Sarudy szakasz.Félóra után jobbra is feltűnik egy csendőregység,Sütőék is elérték a fennsikut.Messze előttünk,több kilométer távolságban a fennsik tulsó szélén szintén vonalban elhelyezkedett katonák: az ungvölgyi honvéd erők.

S ami a legörvendetesebb,a fennsikon több kisebb-nagyobb csoportot látunk jönni-menni.Egérfogóba kerültek a havasra visszahúzódott partizánok!Hasztalan próbálkoznak kitörni,mindenütt honvéd és csendőre -rőkkel találják szemben magukat.A Rónahavas fennsíkján bezárult a gyűrű!Ezek a partizánok,mintegy 150 fő,már csak hősi halottak,vagy foglyok lehetnek!

Parányi sötét pontok messziről,amint menekülni próbálnak.De számukra nincs menekvés,ma megkapják a kölcsönt a Béla tanyáért!Tökést alig tudom visszatartani,mindenképpen tüzelni akar géppuskájával!

Nemsokára honvéd hírvivők érkeznek balról.Hozzák a friss parancsot 11 óraker tüzet kell nyitni a partizán csoportokra az összes fegyverekkel!Ezzel arra kényszerítjük őket,hogy észak felé próbáljanak kitörni.Viszont a honvédek résen lesznek a kör tulsó felén s fojlyul ejtik az életbenmaradtakat.

Szinte színházhoz hasonlítható ez a játék!Mi a karzaton hasalunk,a kis fekete partizán pontok pedig még most is-láthatóan idegesen- hu-

zónának jobbra-balra.Kb két és fél kilométerre vannak tőlünk.Mi pedig alig várjuk a tűzmeqnyitást.

Pár perc választ el ll órától!Géppuskánk és golyószóróink felkészültek a hosszú sorozatokra!Izgatottan figyeljük a következőket s bizonyos számalmat is érzünk a partizánok iránt...

Mire a másodpercmutató eléri a 60-at,tüzet vezénylek!

Géppuskánk és golyószóróink azonnal meqnyitják a gyilkos sorozatokat.Feldörögnek a csendőr Manlicherek is!

A fekete pontok lebuknak,majd felemelkednek,szétszóródnak,menekülnek! Sok kis pont mozdulatlan marad,sok távolodik tőlünk észak felé!

Géppuskánk ontja a halált,a többi fegyvereink se tétlenek.A partizán erők menekülnek!A kis pontok fogynak,már alig látni őket...

Pár perc mulva abbahagyjuk a tüzelést és megebedelünk.

Délután újabb parancs érkezik!Csatárláncban át kell kutassuk a fennsíkot,a hirhozők megadják a sávhatárokat is.Azonnal indulunk!

A Mencsul 1295 magassági pontról szinte beláttuk az egész fennsíkot.Leerve már nincs olyan jó kilátásunk,sőt!A havas puha gypén haladunk , ide még repülőgép is képes leszállni,mint meg is figyelték Fürjes Elemér erdei munkásai.

Jobbról kiabálást hallok.Embereim megtalálták az első partizán hallettat.Később oszlásnak indult hullát találunk,ejtőernyője a hátán, nem nyílt ki a szerencsétlen számára.Ujabb friss halottak hevernek a fűben,kezükben még szorongatják a dobtáras szovjet géppisztolyt!Utóbbiakat őrizetbe vesszük,mint hadizsákmányt.

A halottak szakállas,lesoványodott emberek!A ruha félig lerongyolódva róluk.Szinte megsajnáljuk őket...

A fennsík ismét emelkedik,közeledünk a honvédek vonalához.Nemsokára már látjuk is őket.Integünk nekik,nehogy minket is partizánoknak nézzenek!...Hirvivők jönnek szemből.Jelentik,hogy Fekete tábornok ur parancsára bevonulhatunk,feladatunk lejárt.

Érdeklődöm tőlük, van e fogoly?A honvédek szerint a "hajtás" sikerült,közel száz partizánfoglyot ejtettek.A foglyok már utban vannak az Ungvölgyi foglytábor felé...

Jókedvién fordulunk vissza s az előbbi helyen gyülekezünk.

A katonai erők eltűntek a fennsíkról.Mi is utnak indulunk a Sütő szakasz felé.Nemsokára beérünk hozzájuk s együtt menetelünk a Sipot völgybe.Az első őrháznál vonatot kérek telefonon,majd pihenőt adok a csendőröknek.Az erős biztosításról sem feledkezünk meg,ugy érzem,hogy ma még fokozottabban kell ügyelnünk.Ma épp elég zavart okoztunk a partizánoknak s legfeljebb csak a felét sikerült felszámolnunk.

Beérkezik Takács törzsrőmester szakasza is.Egész századom a vonaton utazik.A hadnagyok szervezik meg a figyelést s biztosítást.A mai kalandok igen tetszetek nekik,most is lázasan tevékenykednek.

De szükséges is!Vagy két kilométerrel lejjebb,hol a vonat egy hatalmas szakadék alatt fut el,váratlan tüzet kapunk.Nem tudni,honnan jön,de az egész század körkörösén meqnyitja a tüzet!A géppuska zakatolása minden egyebet eltompit.Tökés lövi a szakadék felső részét!A géppuska mellett állok,mely az első vagon korlátjára szerelve félkörben elfordítható.Minden gyanus helyre előre leadunk egy rövid sorozatot.Igy érzük el a széles völgyet,hol végre kikerülünk a veszélyes zónából.

A vonat vasrészeiről szétlapult szovjet géppisztolylövedékeket szednek össze a csendőrök.Szerencsére senkit sem érték.

Nemsokára Polenára érünk,a Sütő szakasz leszáll.Fürjes Elemér kiszalad az állomásra s nagy örömmel üdvözli a mai nagyszerű fogást!

Poroskón felhivom Ungvárt,de Máriássy ezredes urat nem találom otthon.Kiment Nagybereznára,ő is résztvett a mai nagy támadásban.

Este Nagybereznáról hallunk nagyszerű híreket. Az aknaszlatinai csendőr század a mai napon különösen kitüntette magát...

...Xantus hadnagy szakasza, mint a század balszárnya délkeletről indul a Rónahavas átfésülésére. Villogószemű, lelkes és fáradhatatlan ember a szakaszparancsnok... Mint a párucok, kusznak hanglatlanul emberei, a szél hangja a fákon erősebb, mint a lábuk alatt zörgő avar.

A partizáncsoport biztosítói elbizakodva pihennek az erdő aljában. Tekintetük egy utra téved, azt kell szemeltartaniuk. Azt is csak félszem-mel figyelik, inkább alusznak unalmukban s nem is gondolják, hogy egy erősen felfegyverzett csendőr szakasz elhalad mellettük. Igaz, Xantus hadnagy az erdőben vezeti csapatát s az Isten is segíti őket, hogy átcusznak a partizánok erős biztosító gyűrűjén.

A csendőrök némán, gyakori lest tartva haladnak felfelé, olyan ósren - getegeken gyürik át magukat, ahol még talán ember se járt...

A szakasz figyel minden neszre. Egyszer csak emberi szó üti meg fülüket! Mi az? Kik vannak erre? Léleketüket visszafojtva kusznak a hang irányába s az őserdő közepén lévő kis tisztáson nagylétszámú partizánosapatra bukkannak. Xantus hadnagy szinte a szélső fákig csuszik, onnan figyeli létszámukat, fegyverzetüket, magatartásukat...

A partizánok tul biztonságban érzik magukat, hangosan beszélnek, egyik része kondérokban ebédet főz, mások egy földbunker előtt vitakoznak. A tisztás szélén egy tehén legelészik, szinte rálépdél az alvókra, kik hasonfekve élvezik a havasi napsugarat... A bunker ajtajában kis rádiókészülék áll, a leghangosabb partizán fülhallgatót tesz a fejére és adáshoz kezd. Tán épp azt jelenti, hogy nehéz napnak látszik a mai...

Xantus Gyurka mindent lát. Visszakuszik s egyenkint adja ki embereinek a tűzparancsot. 35 méterre vannak a partizánok, minden csendőr célba veszi a neki kiosztottat.

S egyszer csak ösztűz dörren! A golyószóró is kiereszti hosszú sorozatait. A partizánok nagy része összeesik, a többiek felugranak, kapkodnak fegyvereik után, de nincs idejük! Látják, hogy az ellenség meglepte őket. Kinek még sikerül beugranak a sűrűbe s menekülnek, ahogy csak bírják...

Előjönnek a csendőrök. Két raj a menekülőket üldözésére indul, a hátra maradt raj biztosít a tisztás körül. A szakaszparancsnok és helyettese a bunkert vizsgálja át... Aztán visszatér az üldöző csoport is és megerősíti a biztosítást. Marad bőven csendőr a zsákmány átvizsgálására.

Xantus hadnagy boldog, ezt még ő se hitte volna reggel! 34 halott partizán hever szerteszét, zsákmányoltak egy adó-vevő rádiót, 10 tányéros golyószórót, több kocsiravaló töltényt, vagy 20 géppisztolyt, több automata puskát... A bunker tele sárga robbantó anyaggal! Egy legelésző tehén és két bogrács husos gulyásleves...

A csendőrök jóízűen megtízoráznak, egy félraj visszatér szálláskörletükbe jelenteni a jó fogást. A pihenő után a szakasz tovább folytatja útját a fennsík peremére, hogy résztvegyen a kapott parancs szerinti lezárásban...

Malomrétről is jó híreket hallunk! Az erődszázad 30 foglyot ejtett, köztük egy nőt is, ki orvosi szolgálatot látott el a partizánoknál.

Este kimegyünk biztosító járóinkhoz s együtt figyeljük a havast. Ma csak gyéren szállnak a rakéták, eltelik egy-egy óra is, míg egyet is fellőnek! Valami történt, mintha megszeppentek volna!

A megerősített vállalkozástól fáradtan térünk haza az órsre s korán megyünk aludni.

Reggel fegyvereinket és más felszerelésünket hozzuk rendbe, hogy ütöképesek legyünk bármelyik pillanatban!

Dél tájban Fürjes Elemér jön egy német tiszt kíséretében. A német kifejezi köszönetét a hősi halált halt repülőknél tett diszolgésunkért.

Utána áthivnak Polenára egy kis borozgatásra. Elemér ma is kiváló házigazda, nagyszerű vacsora után elszórakozunk a némettel s úgy éjfél felé jut eszünkbe a hazamenés.

Reggel még ágyban vagyok, mikor ismét berobog Elemér. Feldult arccal egy levelet lobogtat. Valaki bedobta lakásába. Olvasom a levelet s felderülök rajta: - "Ismerjük Fürjes erdőmérnök és Kövendi főhadnagy viselt dolgait. A leszámolás rövidesen bekövetkezik. Partizánok parancsnoka." -

Mulatok a partizánokon. Elemér közbeszól s elmeséli a munkásoktól kapott híreket. Rám azért neheztelnek, mert a szovjet repülőket nem katonai pompával temettettük el. Őt meg azért akarják elteni láb alól, mert a csendőröket támogatja. - "Na, majd néhány ujjal kemény vállalkozással elvesszük kedvüket a fenyegetőzéstől!" - nyugtatom meg Elemért, ki reggel óta állandóan magával hordja Drilling vadászpuskáját.

Néhány csendesebb nap következik. Mintha csökkenne a partizánok száma, a rakétázás is egyre kevesebb éjjelenként.

Majd újabb vezetünk néhány vállalkozást a Rónahavas ősrendetegéibe. Teljesen járatlan terepen, térkép szerint iránytűvel húzódunk át az erdőknél a partizánok feltehető búvóhelyei felé. Ismét sorozatos eredménytelenség fogad, csak az erdő vadjait zavarjuk meg nyugalmukban.

Egy nap jelentkezik az őrsön Kovács őrzető. Megköszöni, hogy kitüntetésre terjesztettem fel előljáróihoz. Elmeséli, hogy hetek óta nem körorz repülőgépek a havas felett. A rakétázás is szorványos és egyre távolabb látnak időnkint feltűnni egyet-egyét. Azok az erdőségek már nem is tartoznak a Rónahavashoz.

Az őrdög nem alszik! Mi rendületlenül ujjal és ujjal vállalkozásokkal fésüljük át a rengeteget s ha végképp semmi se akad utunkba, rövid fegyverrohogásokkal adjuk a partizánok tudtára, hogy ismét itt járunk s életük nem sokat ér...

Szeptember első napjaiban járőreink jelentik, hogy éjszakák óta egyetlen rakétát se látnak az ég felé repülni. Ugyanezt jelenti Kovács őrzető is.

De más jelek is mutatják, hogy nincs már partizán a környéken. Fürjes Elemér fakitermelő munkásai elfoglalták munkahelyüket a békés termelés folyik. A ruszin favágók pedig nem mennének ki az erdőbe, ha veszélyes volna számukra...

Már nincs olyan meleg, hogy fürödni lehessen a patakban, helyette nagyobb sétákkal töltjük ki szabad időnket. Forgó Gyuszival gyakran vezetünk a jegyzőékhez. Hiába! A fiatalok nem változnak, a jegyző kisasszony és Gyuszi számára tavasz van még akkor is, mikor már kint sárgulnak a falevelek...

A nyugalmas napokban már érezzük, hogy e kellemes időtöltésünk már nem sokáig tart. S egyszer meg is érkezik váratlanul a szigorú parancs: - "Kövendi főhadnagy századával együtt vonuljon be Ungvárra!" -

Délután megegyeszer átmenyünk Polenára, bucsuzunk Fürjes Elemértől, kit úgy megszerettünk, mintha testvérünk lett volna. Elemér szomorú, hogy itt hagyjuk. Viszont már nyugodt, a csendőrök hosszú zaklatásának következtében a partizánok eltűntek a vidékről! A Rónahavas nem száll rakéta, az életbenmaradt partizánok más vidékre húzódtak. Az erdei munkások szorgalmasan dolgoznak. Utjaira fegyverrel jár s elszántan, Istenben bízva folytatja erdőmérnöki munkáját... Katonaszerencsét kívánva bucsuzunk, de viszont akar majd látni a győzelmes és boldog békeidőben...

Ez a jegyzőéknél vagyunk. Ők is szomorúak távozásunk miatt... Forgó Gyuszi és a kislány csendesesen ülnek egymás mellett, nekik fáj az elvárlás... Hamarosan ők is utrakelnek, a nyugalmas Alföldön lakó rokonokhoz.

Kintről dobszó hallatszik! Kihajolok az ablakon s figyelem a kisbíró hirdetését: -"Mától kezdve megszűnik a korlátozás, amit a partizánok miatt hoztak a hatóságok. Lehet éjjel is az utcán járni, a mezőn szabad tüzet rakni..."-

Egy gyönyörű sétával bucsuzunk Poroskó községtől. Persze velünk tart a jegyzőné és kislánya is. A fiatalok ott ballagnak előttünk s időnkint boldogan felnevetnek. A laktanya előtt pihenő csendőrök üldögélnek. Bozánk csatlakozik a postáskisasszony is.

Ragyognak fenn a csillagok, halványan világít a kelő hold... A faluvégen megállunk s nézegetjük a Rónahavacs roppant körvonalait. A messzeségből megcsillan egy-egy fény Turjavolénáról, a sötét erdőkből időnkint szarvasbögés hangját hozza a szél...

Biztosító járőreink utolsó szolgálatukat teljesítik. Cigaretttával kínálom őket s együttesen nézzük az elcsendesedett havast. Ignáth szakaszvezető és emberei megelégedett mosolygással gondolnak az elmúlt hetek kimerítő portyázásaira, a hosszú órszolgálatokra, melyek reggelre véget érnek...

A kötelességteljesítés jó érzéseivel térünk nyugovóra. A csendőrök 6 hetes kihelyezésük során visszaadták Poroskó lakosságának a nyugalmat, a nyugodt éjszakákat. Az egész Turjavölgy visszakapta a régi közbiztonságot... A partizánok eltűntek, érezték, hogy itt számukra nincs babér. Ma már talán a messzi Borló erdőseibe vernek éjszakai szállást...

Másnap reggel fájdó érzésekkel ülünk fel utoljára a kisvonatra. Fürjes Elemér is ott áll a vonaton, elkísér bennünket Perecsenyig. A lakosság jó része is kijött az állomásra. Szeretettel fogok kezét Asztalos főtörzsőrmesterrel, a poroskói csendőrőrs is magára marad...

Elindul a vonat, zsebkendők lendülnek, mi is integetünk, míg el nem tűnik a kis kárpátaljai falu. A jegyző kisasszonyt látjuk utoljára, zokog szegény és zsebkendő a szeménél... Forgó Gyuszi pedig szótlánul néz vissza az utolsó vagonból s Poroskót látja még akkor is, mikor vonatunk lefékez Perecsenyben...

Isten Veletek, Ti gyönyörű Kárpátok!...

Az Ung partján rohanunk az új kötelességek felé. A köves mederben zúgva kavarnak a hullámok. Minden csöppje a gyönyörű havasok fenséges üdvözlését hozza velünk!...

A vereckei ütközet.

1944 október 6-án a tanzászlóalj a megszokott ünnepélyes keretek közt áldozott az aradi vértanúk emlékének. Ünnep lévén, délután a legénység kimenőre távozott.

Elöttem a kép ma is, amint ezek a csendőrfiúk fehér keztyűvel, kifogástalan öltözetben lépnek ki a laktanya kapuján s indulnak az ungharti sétányon a város felé. Emlékezetemben egymás után peregnék le e kedves epizódok, a gyönyörű város felejthetetlen emlékei...

Élvezem a ragyogó őszi nap sugarait a tisztí étkezdében. Vidáman beszélgetünk a fehér asztaloknál. Kissé fáradt vagyok, mert most érkeztem vissza Budapestről és a Tisza mellől...

Végtelen szeretettel gondolok 9 hónapos kislányomra és feleségemre, kiket elvittem innen, hogy biztonságban legyenek.

A szovjet hadsereg már az Alföld szélén áll, sohasé tudja az ember, mit hoz a jövő. Egy másik hatalmas szovjet erő már a Kárpátokat döntgeti s érezzük, hogy a közeli hetek keménységéből még mi is kivesszük részünket...

Budapestről a Tisza mellé utaztam, siettem bucsut venni szüleim - től, érezve a veszélyt, mely egyre közeledik s nyomja a lelkeket. Megfürödtem még egyszer utoljára a Tiszában, bucsuztam a szőke-mosolygó folyótól és a regattától, hol diákéveim alatt annyi szép nyarat töltöttem. Elöttem áll édesanyám őszhaju, könnyesszemű, de bizakodó alakja, ki két katonafiáért imádkozik és hisz győzelmünkben, mert nálunk az igazság! Látom, amint utoljára csókolom meg kezét s aztán beülök a gépkocsiba, majd a por eltakarja...

A bucsu emlékei havarognak előttem, alig hallom tisztársaim vidám beszélgetését. Szimfónia és kék Darling füst borítja a kis kártyaasztalt, ahová most ülnek le Sütő főhadnagy, Forgó hadnagy és Sarudy szízlős. Rövidesen felállok s elbucszom a fiuktól, sietek haza üres lakásomba.

Szép ungharti otthonom érintetlenül áll, minden a helyén van még, csak lakóit vittem a messzi biztonságba. Lefekszem aludni, megpróbálom kipihenni az ut fáradalmait, közel két álmatlan éjszaka van mögöttem... Ki tudja, lesz e még alkalmam pihenni ezen a kényelmes díványon?...

A csengő durva hangja ébreszt, az órára pillantok: 5 óra! - "Ki kerekeshet ilyenkor?" - , fakadok ki álmosan s mérgesen, de ajtót nyitok.

A napos csendő áll lakásom előtt feszes vigyázz-ban s megszólal - "Főhadnagy ur alázatosan jelentem, riadó! Hantay százados ur kéri a főhadnagy urat!" -

Az álom egyszerre kiszalad belőlem. Felkapom tábori ruhámat, Bil - geri ceizmámat, menetközben ceatolom fel pisztolyomat s máris nyitom a laktanya kapuját. Óriási sürgéet-forgást találok! Az ügyeletes tiszt helyettes harsány hangja tölti be a hatalmas folyosókat. A csendőrök

fegyverrel, lőszerrel, rohamsisakokkal megrakodva futnak szobáikba...

Belépek a zászlóaljparancsnoki irodába. Hiába nézek körül, nem látom az asztalnál vitéz Mériássy ezredes urat. Elhelyezték szeretett parancsnokunkat! Gazda nélkül maradtunk... Mint rangidős századparancsnok, Hantay százados helyettesíti addig is, míg az új zászlóaljparancsnok bevonul...

vitéz Hantay százados ur messziről kiált felém: - "Na Karcsi, meleg napok következnek! Idenézz, itt a távirat!" -

Szinte egyszerre olvasom a fehér papírlap sorait: - "Csendőr tanzászlóaljparancsnokságnak, Ungvár. Tábori posta..., 1944. október 6. A tanzászlóalj összes fegyverével, lőszerével, tüzgépeivel, 3 napi élelemmel és főzőládákkal felszerelve helyezkedjék menetkész állapotba és várja a csapatszállító gépkocsik érkezését. Menetirány: Munkács, Szolyván át Polenáig. Itt keressék a 13. hadosztály eligazító közeget. A legénység a kocsikról ne szálljon le. 1. hadseregparancsnokság." -

- "Ez a szovjet hadsereg elleni bevetés lesz!" -, kiáltok fel. Hantay százados helyeslően bólogat.

Azonnal rohanok fel a II. emeletre, századom körletébe. Kalmár alhadnagy, szolgálatvezető erélyesen intézkedik. Olyan a folyosó, mint a hangyaboly... A rajparancsnokok éppen kézigránátot vételeznek fel, serény málházás és pakolás folyik mindenütt.

Belépek a századparancsnoki irodába. Forgó hadnagy jelentkezik, szakaszáról ad jelentést. Amint befejezi, beszélgetni kezdünk. - "Gyuszi, ez nem olyan partizán csetepaté lesz, mint eddig!" -, mondom neki. Forgó felel, oly feleletet ad, amelyet elvárunk egy frissen avatott hadnagtól: - "Hála Isten! Alig vártam ezt a pillanatot. Félttem, hogy vége lesz a háborúnak s én kimaradok!" - A 21 éves gyerekmber arca kipirul...

Kopognak. Belép Cselényi zászlós, a II. szakaszparancsnok. Jelenti, hogy a riadóról tudomást szerezve azonnal bevonult.

Kiadom parancsomat: - "18 óra 30 perckor sorakozó! Megszemelelem a századot menetkész állapotban.!" - Egyszerre pattannak fel tisztjeim. Elhagyják az irodát, mennek embereikhez intézkedni, ellenőrizni...

A lenyugvó nap még besüt az ablakon. Odaállok s nézek le az Ungra, mely ott a mélyben hömpölyög az Alföld felé. Rágyujtok s nézem a vizet, közben gondolataim ismét családomhoz szállnak. Most már nem aggaszt semmi miattuk, elvittem őket szinte utolsónak Ungvárról. Megéreztem a harctéri szolgálatot, ahol semmit se lehet tudni előre... S most megyek, igazi elszánt katonaszívvel, akárhová rendel a köteleesség.

Majd előszedem egyéni fegyvereimet. "Bergmann" géppisztolyom rendben 2 tárral, szolgálati pisztolyomat csőre töltöm, félrőrtáskámba 3 Wécsy és 3 nyeles kézigránátot teszek, felpróbálok rohamsisakomat. Sajnos, távcövöm hiányzik, valaki kölcsönkérte s nem hozta vissza.

Kilépek az irodából s sietek le a soraközöhelyre. A század már együtt áll. Gyönyörű látvány a rohamsisakos, fegyveres egység! Igazodás, takarás mindenütt. Máris hallom a vezényszót:

- "Második század vigyázz! Puskával tisztelegj! Század jobbra nézz!"
Forgó hadnagy jelentést ad: - "Főhadnagy ur alázatosan jelentem 2 tiszt, 9 tiszthelyettes, 120 csendőr, 1 géppuska, 3 golyószóró, 5 géppisztoly, 110 puská, 12 pisztoly, a század menetkész!" -

Végigmegyek az oszloponalban sorakozott század előtt. A fejek kisernek, amerre elhaladok. 130 csendőr szeme rajtam, keményen állnak, mint a szikla!... - "Vigyázz! Pihenj!" -, adom a parancsot Forgónak.

Egyenkint átvizsgálom a csendőrök fegyverzetét, ruházatát. Kifogásolnivalót nem sokat találok.

Mellettünk szintén sorakoznak. Az első század is ellenőrzésre vár.

Lánczy főhadnagy ad jelentést Hantay századosnak.

Majd Hantay magához rendel s közli, hogy századom felett átveszi a parancsnokságot.

Kilép a zászlóalj elé s rövid buzdítóbeszédet tart a csendőröknek. Új fiuk mind, két hete vonultak be az őrsökről a járőrtárs tanfolyamra, de máris megszakitjuk a tanulást.

Hantay százados kiemeli, hogy ismeretlen feladat elé nézünk, de ezt is hiven teljesítjük, mint az előbbieket a Tisza forrásánál, a Rónahavason stb. Végül pihenőt kapnak a csendőrök a gépkocsik beérkezéséig.

A legénység elvonul, mi a tiszti étkezdébe megyünk s a lehetőségeket tárgyaljuk. Egyformán kíváncsiak vagyunk az új feladatokra, de ezt csak sejteni lehet.

Forgó az "Új Magyarország"-ot olvassa. A Pro Patria rovatban ismerőst talál: Posfay Zoltán hadnagy, az augusztus 20-i hadnagyszlop Akadémia elsője az erdélyi fronton hősi halált halt. Forgónak évfolyamtársa és századátársa volt. Gyuszi nagyot sóhajt az emlékezés fájdalmában s csendesen megjegyzi: -"Azt hiszem, én se élem túl ezt a bevetést!"-

Szilvóriumot töltök két pohárba s vigasztalom a szomorú csongrádi fiut: -"Háboru van, minden úgy lesz, ahogy megirták odafönt!"-Majd vidámabb témába csapunk át.

Besötétedik, a hangulat felderül. Vacsora után ismét kártyapartikalakulnak. A nőtlenek 1-2 telefonbeszélgetéssel bucsuznak hölgyismerőseiktől, a nők az ablakon tekintgetnek ki, hol sétáló hozzátartozóikat láthatják...

23 óra 30 perckor végre erős motorzúgást, morajlást hallunk. Belép a kapuüveletes csendőr s jelenti, hogy a gépkocsioszlop megérkezett.

-"Sorakozó! Sorakozó!"-, zeng a kemény parancs a hatalmas márvány-folyosókon. A csendőrcsizmák kopogásától reng az épület.

A gépkocsioszlop parancsnoka, egy zászlós, jelentkezik Hantay századosnál. Jelenti, hogy 10 csapat szállító gépkocsival megérkezett. Azonnal indulni kell! Szolyván tul partizánveszéllyel számolhatunk s készüljünk el közeltámadásra. A kocsik hirtelen fékezése jelenti a veszélyt, ilyenkor a leggyorsabban szálljunk le s vegyük fel a harcot. Kéri, hogy a tisztek közül valaki, ki jól ismeri az utat, az első kocsi-ba szálljon, nehogy eltévedjen a vezető.

Azonnal jelentkezem az első kocsi-ba. Az utat kiválóan ismerem, sokszor jártam Szolyva és Polena környékén.

A zászlóalj sorakozik. A kürtös elfujja az imát... Az alvó város csendjébe beharsog a csendőrök bucsuja. Némán tiszteleg 260 frontra induló csendőr!... vitéz Ághy ezredes ur, Pálos alezredes ur, Gyárfás és Dósa századosok személyesen jöttek el katonaszerencsét kívánni s elláttnak igaz bajtársi szívből jövő jótanácsokkal.

Jólesik ez a szeretet, hogy biztatónan körülvesznek bennünket az indulás pillanatában. Pálos alezredes ur megígéri, hogy gazda nélküli zászlóaljunk sorsát figyelemmel kíséri s mindent megtesz értünk!

Indulás előtt ellenőrzöm a század elhelyezkedését. 26 csendőr kerül egy kocsi-ra. Felszállok az első gépkocsi-ba, felrakom rohamsisakomat, utolsó tiszteleg Pálos alezredes urék felé, felzúgnak a motorok s a zászlóalj elindul...

Érdeklődöm a vezetőtől a helyzet felől. A honvéd őszinte választ ad: -"Az oroszok tulerővel támadnak s nincs magyar tartalék. A főhadnagy urékat vetik be ellenük!"-

...Éjjél után néhány perccel, a vaksötét éjszakában bucsuzom Ungvártól. Hűvös az éj a robogó gépkocsin. Álmos is vagyok, de alvásról szó se lehet. A vezetővel az egyik cigarettát a másik után szívjuk. Munká-

csig nincs veszély, nyugodtan ülünk s figyeljük a reflektorfényben uszó műutat. Nagyrítkán hajt el mellettünk egy-egy katonai gépjármű.

Két óra körül elérjük Munkácsot, az oszlop kelet felé kanyarodik. Géppisztolyomat hónom alá veszem s szinte vakulásig figyelem az utat, éberségemtől 260 ember élete függ!

Nemsokára átfutunk Szolyván is, géppisztolyomat lövésre készen szorongatom, oszlopunk erős zugással kapaszkodik felfelé a serpentine - ken. Már mélyen bent járunk az erdőszékeken átvezető uton.

Egyik kanyarban égő gépkocsik tűnnek elő, utasai kétségbeesetten próbálják oltani, itt-ott halottak hevernek az uton. A partizánok valóban működtek az éjjel. Még mi is kaphatunk belőle, gondolok rá keserűen.

Nincs időnk megállni, nemsokára virrad s addig be kell érkeznünk. Iszonyú fáradtságot érzek, szinte elalszom az ülésen, de megdörzsölöm szememimet, újabb cigarettára gyujtok s magamhoz térek.

Már lassan virrad. Egyik kanyarban szürkeruhás csoport tűnik fel. Oroszok! Szinte megnyomom a géppisztoly billentyűjét, de az utolsó pillanatban észreveszem a kíséző honvédeket. Szovjet hadifogolycsoportot látunk ballagni Szolyva felé... Végre feltűnik Polena.

A tábori csendőrnél megállunk s keressük a 13. hadosztály eligazító közegét. Toronyiránt vezet a csendőr, a községháza egyik kis szobájában ül az eligazító közeg, egy főhadnagy. Idegesen közli a parancsot Hantay százados felé: "Hajtsanak tovább százados urék Vezérszállásra s jelentkezzenek a 13. hadosztály parancsnokságán vitéz Dr. Hangos vezérőrnagy urná!"- Elmondja még, hogy távbeszélőn többször érdeklődtek már érkezésünk felől. Nagy baj lehet, mert egész éjjel türelmetlen telefonbeszélgetés folyik a hadsereg és a hadosztályparancsnokság között s senki se feküdt le ma éjjel.

Ismét beülünk a gépkocsiba s hajtunk tovább. Már kivirradt, a világosság előnti a hajnali ködben uszó fenyveseket és a sziklás hegyormokat. Mellettünk vöröskeresztes sebesültszállító gépkocsik hajtanak el. Szörnyű hideg van, a borzongás futkos bennem, szinte belebujunk a meleg motorba.

Fél 6-kor végre megpillantjuk Vezérszállást. Rengeteg ejtőernyős honvéd pihen az ut mellett. Mellükön virít a halálfejes ejtőernyős jelvény. Egy tiszt integet, megismerte hajtókánkat...

A forgalomszabályozó tábori csendőr megállítja az oszlopot és nevünket kialsztva keres. Sietve vezet a hadosztályhoz. Visszakáltok, hogy embereink hadd szálljanak ki s mozgassák meg fáradt csontjaikat.

Belépünk egy épületbe, a csendőr kinyit egy kis ajtót. A szobában 2 magasrangu tisztet találunk, hatalmas térképasztalok mellett. Az egyik a hadosztályparancsnok: Dr. vitéz Hangos vezérőrnagy, a másik vezérkari főnöke: Boróczy Dénes vezérkari őrnagy.

Sűrű cigarettafüst terjeng a szobában, köpenyükbe burkolózva várnak bennünket órák óta... Látszik rajtuk, hogy egész éjjel nem aludtak.

Jelentkezésünk után a vezérőrnagy ur megszólal: "Mennyi a létszáma a zászlóaljnak? Milyen a fegyverzetük? Van e vonata a zászlóaljnak? Van e egészségügyi felszerelésük?"

A kérdésekre Hantay százados felel, én feszülten figyelem őket.

A vezérőrnagy ur folytatja: "A csendőr zászlóalj azonnali bevetésre kerül a Vereckei szorosban azzal a feladattal, hogy feltartóztassák a szovjet előretörést. Feladatuk kb három napig tart. Jöjjenek ide az urak az asztalhoz, itt vannak kikészítve térképeik és írásbeli parancsaik!"

Külön térképet kapunk, külön papíron olvasom az írásbeli parancsot is: "2. csendőr század. A 7/II. zászlóaljparancsnok/Mihók alezredes/a-

lárendeltségében/Kecsere 844/védjén a Ruski vrch 684 magp és a Scerbin 662 magp vonalában.Aknavető és tüzérségi támogatást a 7/II.zászlóalj - parancsnok ad.Tulerejü ellenséges támadás esetén halogatva déli irányban vonuljon be a 7/II.zászlóaljparancsnok védőkörletébe.Október 6, 23 óra.Hangos vezérőrnagy."-

Hantay százados is átolvassa az írásbeli parancsot.Majd jelenti,hogy a zászlóalj gyenge fegyverzete miatt nem vállalja a felelősséget a bevetésért s az esetleges súlyos veszteségekért.A vezérőrnagy ur erre kijelenti: -"Oly nagy a veszély jelen pillanatban,hogy ezzel nem törődhetünk!Az ország forog veszélyben,melynek védelmére mindnyájan esküt tettünk.A csendőrök is katonák s most szükségünk van a csendőrök segítségére.Végeztem!"-

Egyszerre huzzuk ki magunkat,beletörődve a felső vezetés akaratába. A vezérőrnagy ur kezét fog bucsuzól s siettet a felvonulásra.

Tájékoztató céljából egy darabig elkísér bennünket a vezérkari főnök.Uszó gépkocsijába ülünk s a csendőr oszlop szorosan nyomunkban követ bennünket.

Most Förgő hadnagy ül az első kocsin s jelekkel érdeklődik a parancs felől.Keletre mutatok s géppisztolyom csövét is arra fordítom. Gyuszi tapsol,ujjong örömeiben s sisakját lóbálja...

Csak néhány kilométert megyünk túl a községen s megállunk.A csendőrök is kiszállnak.Az ut mellett újabb ejtőernyős csoport pihen.Egy honvéd feláll s odajön hozzám.Akkor ismerem meg Pajor Gyurkát,a szegedi színházgonnok fiát. -"Mi az Gyurka,Te ejtőernyős lettél?"-, kiáltok rá örömmel.A fiu mosolyog s öntudatosan feleli: -"A javából!"- Kezet rázunk s máris megyünk tovább.

Gyalog vezet Boróczy őrnagy ur bennünket.Megtudom tőle,hogy előbbti-zér volt s bátyámat jól ismeri.

Egy utkanyarban,hol szétválnak a hegyek,eligazít bennünket.A tere -pen mutatja a támpontokat,melyek az írásbeli parancsban szerepelnek.Néviden hozzáfűzi még: -"Arról van szó fiuk,hogy a honvédség most rendelkezedik be az Árpád vonalba.A nagy veszteségek miatt ez nem megy oly simán.Rátok s az ejtőernyősökre azért van szükség,hogy feltartóztassátok a szovjet előretörést s biztosítsátok a honvédség nyugodt berendezkedését az Árpád vonalba,mert ha az ellenség ezen is áttör,akkor már szabad az ut."-

Az őrnagy ur elbucsuzik,órájára néz s távozó autójából visszaszól: -"Siessetek!"-Ezután visszatérünk a zászlóaljunkhoz.

8 óra!Hantay századostól bucsút veszek,ő Alsóvereckét,én Felsővereckét fogom védeni.Megállapodunk,hogy rádióon tartjuk az összeköttetést, mig lehet.Katonaszerencsét kívánunk egymásnak,vidáman kezetrázunk s meggyünk embereinkhez eligazítást tartani.

Egy honvéd hadnagy jön visszafelé az uton néhány katonával.Felismerem a fiut: Thegze Béla tartalékos hadnagy,évfolyamtársam volt a Főiskolán.Örömmel üdvözljük egymást s érdeklődöm tőle,milyen az orosz? -"Nem oly veszélyesek,csak ha sokan vannak.Tömegükkel győzik.Félnek tőlünk s azt hiszik,hogy kivégezzük a foglyokat.Irtózatossok aknájuk van.Ha fűtül az akna,fedezzétek magatokat!"-

Megtudom még a fáradt,szakállas fiutól,hogy két hete állandó harcban volt,szakaszából csak ez a néhány honvéd maradt.Kezefogunk,ő megy végre pihenőbe...

Kilépek századom elé s tájékoztatom embereimet.Kifejtem,hogy életünk legnehezebb feladata előtt állunk.Oly nagy a veszély,hogy szükség van a mi erőnkre is s legyünk büszkéek,hogy csendőr létünkre a harctérre kerültünk.Vegye mindenki komolyan feladatát s aszerint viselkedjék.

Letgyelőrszög

100 éves határ

1. sz. ad

Alsó-
Verecke

Timsor

ΔScer
662

Felső-
Verecke

Ruski vrch
1684

nu. egys.

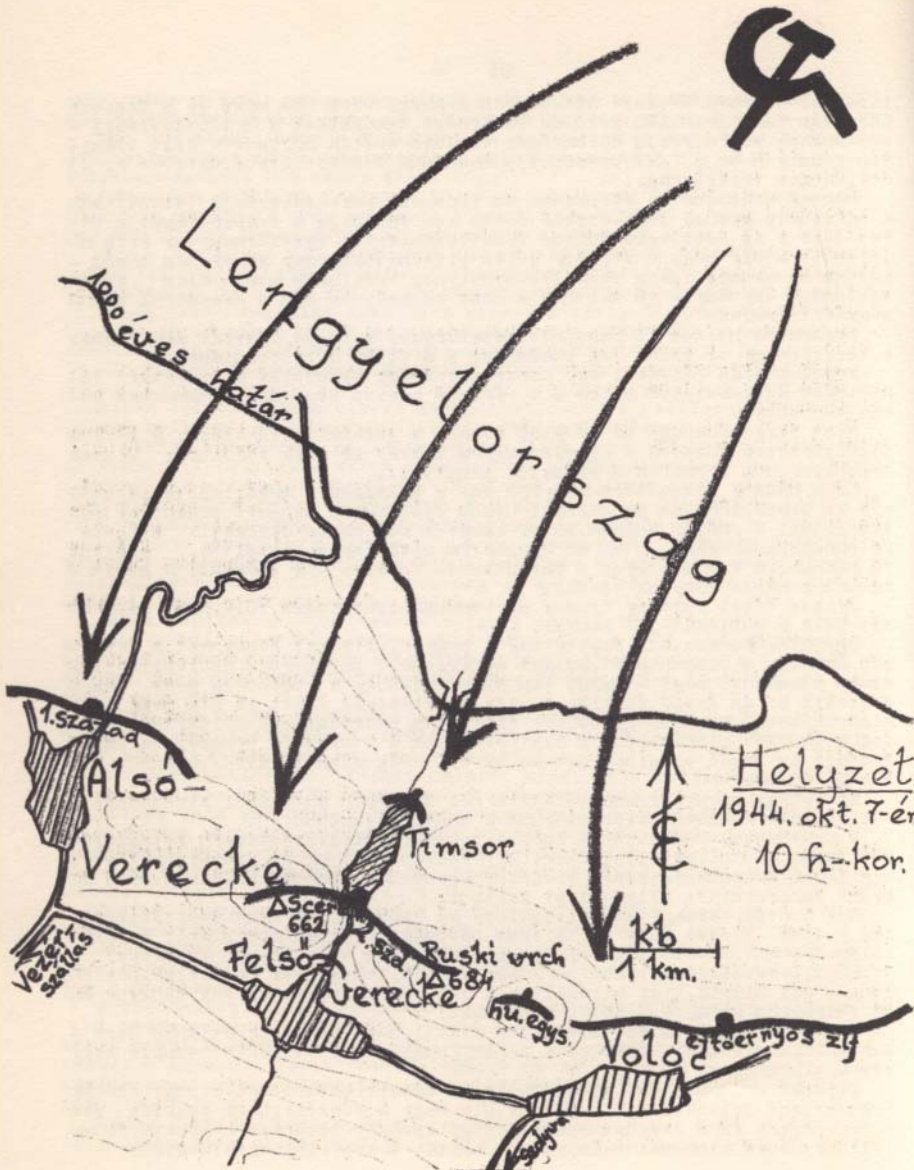
k6
1 km.

Voloč
letáerőnyos zlg

Helyzet
1944. okt. 7-én
10 h-kor.

Vezény-
skálás

Maglaca

A reggeli napsugarak csillognak a rohamsisakokon. Boldog öröm tölt el, amint nézem gyönyörű, fegyveres egységemet. Szótlanul néz rám mindegyik, sok csendőr mellén a kitüntetések piros sávjai virítanak... Csupa frontot járt gyerek ez, néhány hónapja csendőrök csak s most az iskolapadot ismét a harccal cserélik fel. Mozdulatlanul állnak s szemükben elszántság, öntudat tükröződik... Érzem, hogy fiaimban nem fogok csalódni!...

Sürget az idő! Már is adom a parancsot: -"II. szakasz elővéd! Csatározlop! Egységenként 50 méter távköz! Indulj!"-

Magam a főcsapat éléhez csatlakozom. Hosszúra elnyult századom már a "senki földjén" menetel. Már nem érzünk fáradtságot. Figyeljük a szemközti hegyvonulatokat, ott kell megállnunk s ott kell visszaverni az oroszokat, talán már ott is vannak...

Kicsi hősi temetők mellett vezet el utunk, fenyősor szegélyezi őket. Itt világháborús hősök, apáink csontjai porlanak... Tisztelgünk a néma siroknak s megyünk tovább.

Kidöntött táviróoszlopok ezrei hevernek az utszakaszon. Szomorúan nézem a rombolást, utászaink fűrészelték ki, hogy ne használhassa az ellenség... Néhol mély gödröket látunk az út mellett, tüzérségi és aknabecsapódások nyomai. Kíváncsian nézegetem őket, mert még nem ismerem.

Utelágazáshoz érünk, mi jobbra kanyarodunk Felsőverecke felé, az 1. század egyenesen menetel Alsóverecke. Integatunk egymásnak, míg el nem takar a hegyvonulat. Fejünk felett süvitenek a gránátok, folyik a kölcsönös tüzérségi párbaj...

Az írásbeli parancsot már kívülről ismerem, most is ez jár eszemben: itt már nincs magyar erő, mi csendőr létünkre harcolórsba kerülnünk s biztosítjuk a honvédség nyugodt mozgulatait. Felsőhajtók magamban s könyörgök az egek Urához, hogy adjon erőt s segítsen meg e nagy feladat alkalmával...

Lassan feltűnik Felsőverecke tornya, néhány perc múlva a faluba érünk. Egy erős rajjal átfésültetem a falut. A szakaszparancsnokokat a templomhoz rendelem s eligazítást tartok.

Forgó hadnagyot a géppuskás szakasszal a Scerbinre küldöm, feladata védelemre berendezkedni. Cselényi zászlós a II. szakasszal a Ruski vrch-t szállja meg. Fekete főtörzsrőrmester Timsor község felé elállja a szorost, Szabó főtörzsrőrmester szakassa század tartalékként pihen a templomkertben. Századparancsnoki harcálláspontom itt. Az ellenséggel fel kell venni a harcot, tulerő elől halogatva visszavonulni ide. Ha ez nem lehetséges, akkor a honvédek vonalába.

Mutatom a honvédek vonalát: mögöttünk húzódik 2-3 kilométerre, a magas, erdős kupon van Mihók alezredes ur harcálláspontja. Két óránként hírvívővel jelentést kérek... Kézfogással bucsuzom szakaszparancsnokaimtól s mindegyiknek jószerencsét kívánok.

Forgó hadnagy határozottan és elevenen intézkedik. Bizakodóan az élre áll, csak két terepkitűtőt küld maga előtt. Csatározlopban elindulnak az ismeretlen hegycsucs felé.

Éppen befejezem az eligazítást, mikor motorzugást hallok Volóc felől. Ódapillantok s látom, hogy az ut porából egy magyar parancsnoki gépkocsi tűnik elő. Az autó lefékez, a nyitott ablakból egy aranygalléros tiszt kiszól: -"Parancsnok hozzám!"- Odasietek s szabályszerűen jelentkezem a tábornok urnál, mint később megtudtam: Álmos Péter vezérőrnagy urnál. Mint V. hadtestparancsnok, vezérkari főnökével szemléli a vonalakat.

A vezérőrnagy ur kikérdez feladatomból, majd érdeklődik intézkedéseimről. Jelentésemet figyelmesen végighallgatja s helyeslően bó-

lint. Felhívja figyelmemet, hogy a szovjet csapatok félnek a közelharc-tól, éppen ezért közel távolságra várjuk be őket s puskatásával készítjük ki a támadókat. Morótz alezredek ur, a vezérkari főnök, felírja nevémet s a gépkocsi elrobbog Alsóverecke felé.

- "Micsoda bátor emberek ezek! Hadtestparancsnok létére gépkocsival jár a senki földjén! Kilométereken keresztül sehol sincs magyar erő, soha se lehet tudni, mikor és hol szivárogoz át az orosz!" -, mondom a csendőröknek. Csodálattal és örömmel vesszük tudomásul a felső vezetés bátorságát!

A füttyülő aknák mellé új hangok vegyülnek: hatalmas csattanások. A hangok felé figyelek s látom a füstoszlopokat vagy 100 méterre tőlem. Az oroszok már bennünket célozgatnak. A pihenő szakasz számára azonnal elrendelem a beásást. A csendőrök lecsatolják gyalogsági ásóikat s álsásk szorgalmasan lövészgödreiket.

A rádióval a templomajtóba települők s hívjuk az 1. századot. Hantay százados közli, hogy erős aknatűzbe kerültek s a szovjet gyalogság már Alsóverecke északi szélét támadja. A beszélgetést nem tudjuk befejezni, mert egy újabb aknasorozat közvetlenül a templom környékére csapódik s majd megsejtetülünk a rettenetes csattanásoktól. Szerencsére semmi baj se történt. A beásást meggyorsítom.

Egy csendőrt a sekrestyésért küldök. Hamarosan megérkezik, egy öreg, rémült ruszin. Megmagyarázom neki, hogy a rádiót a templom háttérében óhajtom telepíttetni, mert idekint a csatazaj zavarja az összeköttetést. Az öreg készséggel ajtót nyit s engedélyt kér, hogy velünk maradhasson, mert fél az aknázástól hazamenni.

Az aknatűzek megismétlődnek s már tudjuk, hogy a szovjet gyalogság támadása rövidesen várható. R-3 rádióink ismét üzemképes, hívjuk az 1. századot. Hantay százados mondja, hogy három szakasza támadásba ment át. Valahányszor beszélünk, mindig aknatűzet kapunk, ugylátszik, rádióinkat bemérték az oroszok.

Be bizony! Ismét hallom a szörnyű csattanásokat, tucatjával hullanak az aknák a templom környékére. Szerencsére most is elkerülték embereimet. Kikapcsolunk.

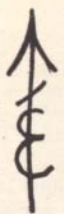
Magamhoz kérek hat önként jelentkező csendőrt s jelentést küldök a 7/II. zászlóaljparancsnoknak. Jelentésemben leirom feladatomat, századom létszámát és erejét, a jelen helyzetet. A járőrnek megmutatom a nyugaton kéklő hegycsucot, a Kecserét, ott keressék Mihók alezredek urat. Jelentkezés után azonnal vonuljanak be.

Néhány csendőrral kimegyek a község északkeleti részéhez, Fekete főtörzsőrmester akarom megszélni. Szakasszal ott húzódot állásba.

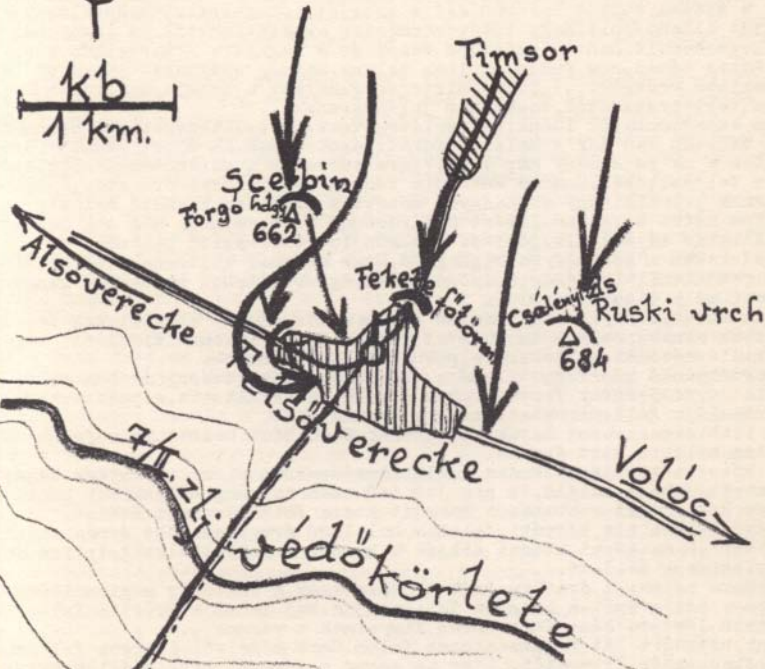
Utközben egy karavánnal találkozunk, már messziről feltűnik kenderruhájuk. Két hónapig egy csapat ruszint kísér s egy sovány ló kis hegyi szekeret húz. Érdeklődöm, honnan jönnek?

Az idősebbik hónapig sirva jelenti, hogy mint robbantó utászok, visszamaradtak Timsor községben. A hid felrobbantása után visszavonulóban ismeretlen egyének a tetők alól agyonlőtték egyik bajtársukat, ki neki falubelije s jóbarátja volt. Azonnal átkutatták a házat s a benne talált személyeket elfogták. Most kísérik őket hátra a tábori csendőrök-höz. Megnézem a kocsiiban fekvő halott utászt. Fiatal, szőke fiú, fejéből még mindig szivárog arcára a vér. Halántéklövést kapott... - "Majd valahol eltemetjük szegény barátomat!" -, feleli elkeseredve a hónapod. A karaván továtűnik, mi pedig meggyorsítjuk lépteinket kifelé.

Csendet és nyugalmat tapasztalok a község északkeleti kijáratánál. Fekete főtörzsőrmester szakasza tökéletesen rejtve és fedve uralja a

Kb
1 km.

Mitók
alez

♁ Kecseré
841

Helyzet

1944. X. 7-én 17h

nyil: 2 órával
→ később.

községet. Kiküldött járőrei jelentették, hogy a Scerbin oldalán szivárgást figyeltek meg, a szovjet katonák túlhaladtak vonalainkon. - "Lehet ezen csodálkozni? Ki képes ilyen kis erővel ekkora távolságokat lezárni?" - kértem elkeseredve Feketétől. Kemény ellenállásra biztatom őket, majd bevonulok a templomhoz.

Rádió újból hívom az 1. századot. Csak sokára jelentkeznek s közlik, hogy a század súlyos harcban áll a szovjet tömegekkel. Idegesek, mert az aknátűz állandósult. Nagy főtörzsrörmester aknaszilánktól és légnyomástól megsebesült. Hantay százados veszi át a kagylót: - "Karcsikám, szörnyű tömeg támad, nem tudom, mi lesz velünk. Sarudy szakaszát támadják a legnagyobb erővel!....." - Hirtelen elhalkul a beszéd, hasztalan hívjuk a testvérszázadot, többé nem jelentkeznek...

Az aknasorozatok időnkint meglátogatnak, de veszteséget nem okoznak. Késő délután van már s halálos fáradtságot érzek. Az éjjel semmit sem aludtam s ma is kemény nap volt. Végre tullestem a parancsnoki kötelességek teljesítésén. Gondos embereim tudják ezt. Toronyi őrmester, a század irnok jelenti, hogy szénaágyat vetettek számomra a rádió mellett a templom hátsó sarkában. Kisért a fáradtság s érzem, hogy még sok meg - próbáltatás következik, jó lesz egy kis idegcillapító pihenés.

Lefekszem a szénaágyra. Meghagyom, hogy azonnal költsenek fel, ha valami rendkívüli történne. Csapódó aknák, égszakadáshoz hasonló hangok mellett mély álomba merülök.

Nem tudom, mennyit alhattam, de iszonyu dörrenések ébresztenek fel. Az orosz aknasorozatok tucatjával zuhognak a templomra. Kivülről hangos kiáltásokat hallok... Talpraugrom s kiszaladok.

Megdöböntő kép fogad: Juhász szakaszvezetőt lövészgödrében teli találat érte! Szegény fiut az akna darabokra szakította, géppisztolya, járőrtáskája felismerhetetlenségig széthajlott.

A többieknek semmi bajuk se történt. Első hősi halottunk számára a templom mellett sirt ásátok.

A kőkerítésre támaszkodom s elkeseredésemben sirni szeretnék. Mélyen meghatott Juhász halála, de nem jut idő ezen töprengeni! Veszett puskatűz és kézigránát robbanások hangját hozza felém az esti szél...

Hűvösödik a kis kárpáti faluban, hol 1000 évvel ezelőtt Árpád apánk megpihent. S ma kései utódai állják a kemény órhelyet, elszigetelten, nehéz viszonyok mellett...

Órára nézek: 6 óra! Egy órát aludtam csak. A csatazaj megismétlődik, a Vécsey kézigránátok hangját felismerjük. Baj lehet a Scerbin felé... Embereim lövésre kész fegyverrel figyelnek s várunk...

Egy csendőrt látok vánszorogni felém. Csak közelről ismerem fel Szabó próbacsendőr őrvezetőt. - "Ez az ember megsebesült!" - kiáltok Raffai szakaszvezető felé, hívom kötzöni. A templomba visszük Szabót, a combja van átlöve. Raffai hozzálát kötzözéséhez. Szerencsétlen ember ezzel a lábbal gyalogolt kilométereket!

Érdeklődöm, mi a helyzet a Scerbinen? - "Szörnyű volt főhadnagy ur, a hadnagy ur is megsebesült!" - Tovább szeretném kérdezni, de nem lehet. Ujabb 5 sebesült csendőr tántorog be az ajtón! Egyiknek karja, másiknak lába átlöve, harmadik haslövessel vánszorgott idáig. Csupa vér letépett ruhájuk. Kovács próbacsendőr tizedes jelenti, hogy F o r g ó hadnagy elesett!...

Megdöböntven nézek a sebesültek szenvedő arcába s kérem, röviden jelentsék, mi történt odafent?

Kovács tizedes megszólal: - "Nekiindultunk a hegynek. Utközben semmi különös nem történt. A magaslat felé kezdtek aknázni az oroszok, de akkor még nem volt semmi baj... A hegyen ruszin pásztorok teheneket legeltettek. A hadnagy ur megindult feléjük, érdeklődni akart az ellenség

ról. Balra sziklás rész volt, onnan váratlan géppisztolytűz szólalt meg. A hadnagy ur összeesett, de a következő pillanatban ismét felállt. Bár szájából vér folyt, mégis dühösen rohamot vezérelt a sziklák felé.

Géppuskánk a bal szárnyon állásba ment s hosszú sorozatokkal lekötötte az ellenséget. Mi pedig nekimentünk a sziklás résznek. A hadnagy ur futás közben újból összeesett, ő volt legelől. Kézigránátokat dobunk, majd szuronyokkal betörtünk a sziklák közé. Többre én se emlékszem, csak arra, hogy orosz halottak közt tértem magamhoz. Rohamunk sikerült, a tetőt elfoglaltuk! Véres volt a ruhám s nagyon fájt a hasam. Éreztem, hogy átlóttek. Két bajtársam talpraállított s öten megindultunk lefelé a templomhoz..."

Megszorítom Kovács tizedes kezét, ideiglenes kötéssel utbainditom őket a zászlóalj felé. A sebesülteket két csendőr kíséri.../Kovács Gábor tizedes a szolyvai tábori kórházban sebesülésébe behalt./...

Nagyot sóhajtván, végtelen szomorúsággal gondolok vitéz hadnagyomra, ki előre megérezte sorsát... De nincs idő szomorkodni, újabb sebesültek érkeznek. Ők is ugyanezt jelentik: -"Forgó hadnagy ur elesett!"

Erősödik a géppisztoly ropogás. Egy rajt magamhoz véve elindulok a zaj felé. A falu északi szélén házak sarkaihoz lapulva kemény harc közben találok Kiss szakaszvezetőt vagy 10 csendőrrel. Egy ház védelme alatt megközelítjük őket a friss rajt bevetem támogatásukra.

A parancsnokot kérem. Kiss szakaszvezető jelentkezik s elmondja, hogy Forgó hadnagy hősi halála után átvette a parancsnokságot. A súlyos veszteségek és az orosz túlerő miatt nem tudták tartani a Scerbint s halogatva visszavonultak ideig. A halott Fbrgő hadnagyot két csendőr hozta a falu felé, de aknától megsebesültek s nem tudja, mi lett a sorsuk.

A csendőrök keményen tüzelnek, néha erős géppisztoly tömegsorozat a válasza. A muzska nem támad, így Kiss tovább jelent: -"Géppuskánk akna-telitalálatot kapott a tetőn, mindkét kezelő meghalt. Ennyien maradtunk főhadnagy ur, a többi elesett, vagy megsebesült. Mikor az orosz t kiver tük a tetőn, egy ideig nyugalom volt. 24 orosz halottat számoltunk meg, többet teljesen szétroncsoltak kézigránátjaink. Nekünk is volt 4 halottunk és 10 sebesültünk, köztük a hadnagy ur. Félóra múlva megint aknázni kezdtek, ekkor lőtték ki a géppuskát is. Új halottainkat eltemetni se tudtuk, mert rengeteg orosz indult meg felénk. Ferdeszemű mongolok voltak. Kint voltam a fronton 16 hónapig, de ilyen gyorsan ilyen súlyos veszteségeket sohasem szenvedtünk! A mongol tömeg támadásainak nem tudtunk sokáig ellenállni. Kórusban kiabáltak: ...magyarszki zsandár dole puku!... Mi tüzelünk s dobálunk a kézigránátokat, ők helyben torporzékoltak s Hurri-hurri! kiabálással akartak ijeszteni. Nagy veszteséget okoztunk nekik. Mikor láttam, hogy nagy csoportjaik a csucs két oldalán a hátunk mögé igyekeznek s be akarnak keríteni, nem bírtam tovább és elrendeltem a visszavonulást... Elevenen égetek volna meg!"

Kinézünk a ház sarkánál s látjuk a fel-felvillanó torkolat tüzeiket. Az orosz tapogatózik, nem ismeri a faluban lévő erődinket s egyelőre nem mer támadni! Kíszt megbízom a további védelemmel s visszatérek a templomhoz, mert kelet felől is erős puska és géppisztoly tűz hallatszik.

A templomnál hírvívó vár. Fekete főtörzsrőrmester jelenti, hogy nagy orosz tömeg támadja őket, súlyos veszteségeik vannak s parancsot kérnek a visszavonulásra. -"Tartsanak ki, míg lehet s míg bírják, a sötétben vonuljanak vissza!" -, üzenem.

Északkeletről keményebb csatazaj hallatszik. Már azt se tudom, merre rohanjak irányítani, de érzem, hogy egyre nagyobb elszántság és küzdőakarat uralkodik bennem. Kegyetlenül marcangol hűséges embereim hősi halála, boszut szeretnék állni a szovjet tömegeken!

Másik hírvívő érkezik Kiss szakaszvezetőtől. Jelenti, hogy az orosz csapatok átkeltek az alsóvercekei úton!

Riadóztatom a tartalék szakaszt. Szabó főtörzsrőrmester néhány csendőrrel a rádió mellett marad a templomban, én az egész szakasszal az alsóvercekei útra rohanok s védőállást foglalunk, nehogy hátunkba támadjanak. Már alig látni, nesztelenül helyezkedünk el az ut két oldalánál, a házak sarkaihoz lapulva figyelünk a sejtelmes sötétségbe...

Néhány pillanat a közvetlen közletről eszeveszett géppisztoly tűz zudul ránk. A torkolattűzek villanása 25-30 méterre lehet!

Mi se maradunk restek, a Manlicherek dörgése érzésgéshez hasonló okánt vált ki. Csak úgy ropognak fegyvereink! Ahol feltűnik a torkolattűz, rögtön odaeresztek egy kis sorozatot. A gurulatot kapott lövedékek ijesztő suhogással szállnak el fileink mellett.

Néhány Manlicher puska "bedöglik", a záródugattyút lábbal kell le-taposni. Két géppisztoly táram kiürül, a sötétben sehogyan se tudok tárolni. Mérgemben kivágok egy nyeles kézigránátot. A csendörököt sem kell biztatni, röpülnek a kézigránátok, zeng az ég bele!

Gyorstűzünk se csillapodik. Egy idő múlva megszűnnek a torkolattűzek. De most oly foku csend áll be, hogy ez nyugtalanít! Kemény ellen-állásunk következtében az orosz támadás abbamaradt, de ki tudja, miben török a fejüket? A csendet arra használom fel, hogy két táramat tele-nyomom töltényekkel s géppisztolyom ismét használható...

Félóra múlva jelentést kapok, hogy Fekete főtörzsrőrmester 8 fő vesz-tességgel bevonult a templomhoz.

Nem töprengek sokat. Századom fele elveszett! Cselényi zászlósról se tudok semmit. Egyetlen hírvívő se érkezett be tőle. A szovjet tulerő -vel támad. Bekerítették, el akarnak fogni!

Halkan kiadom az intézkedést: -"Zajtalanul gyülekező a falu nyu-gati kijáratánál. A délután folyamán a zászlóaljnl járt csendörök az élre! Visszavonulunk a 7/II. gyalogzászlóalj védőkörletébe!" -

Válságos a helyzet! A Scerbinről lehuzódott mongol csapatok már mö-génk kerültek. Ha nem vonulok ki idejében a faluból, fogságba esünk! Tulerővel állok szemben, fegyvereink jó része tönkrement, embereim fe-le elveszett. Írásbeli parancsom is a visszavonulásra készítet!

Pillanatok alatt együtt a század a falu nyugati szélén. Számbave -szem a szakaszokat, elszomorító kép fogad. Forgó hadnagy szakaszából 10 csendőr maradt, Fekete főtörzsrőrmesteréből 18, a tartalék szakasz 22 em-berből áll! Cselényi zászlósról semmi hír! 55 emberem van a 130-ból, a többiek elestek, megsebesültek, eltűntek, vagy ki tudja?...

Kiadom a parancsot a visszavonulásra. Az utat ismerő járőr nyomá-ban nesztelenül elhagyjuk a falut. Az oroszok megszimatoznak valamit, mert nagy tüzelésbe kezdenek. Néhányszor visszalövünk, majd egy viz-móságban emelkedő gyaloguton kikerülünk a válságból. Sötét van, semmit se látunk, de a sötétség áldás ilyenkor!

Az ut patak völgyben vezet tovább s állandóan emelkedik. Kb három -negyedórás hangtalan menet után harsány "Állj! KI vagy?" fogad a ső-tétségből. -"Csendörök vagyunk, Mihók alezredes ur harcálláspontját ka-ressük!" -, adom a választ. -"Előre!" -, szól ismét a hang...

Nem látunk senkit, mégis tudjuk, hogy átléptük a honvédek vonalát. Felszabadult lélekkel menetelünk tovább a vizmosásban. Néha megállunk és kifújuk magunkat, nehéz a kapaszokodó... Toronyi őrmester, a hosszú aunántuli fiu ott jön a nyomomban. Értékes századírnök, ki e nehéz na-pokban igyekszik segíteni századparancsnokának gondjai megosztásában.

A vizmosás erősen emelkedik! Mire felérünk, ismét pihenni kell. Űsz-

szeszorult szívvel nézünk vissza a sötétségbe,hol Forgó hadnagy és halott bajtársaink magukra maradtak!...

Fény villan az éjszakában!A fények pillanatok alatt megszázszorozódnak!Már a hangját is hallani!Ismerős a hang s hallatára még jobban elkeseredünk!...

Vécsey kézigránátok hangja,majd percekig tartó kemény puska és golyószóró ropogás...Aztán mély csend,majd csak a szovjet géppisztolyok kellemelnek,Mindnyájan megdermedve nézzük a tűzijátékot,mely alattunk, a Ruski vrch felé zajlik...Néhány csendőr megkérdezi,mi ez?

Nagyot sóhajtva felelem nekik: -"Ez fiuk Cselényi zászlós urék harca a tulerő ellen.Kézigránáttal védekeznek,mert rohamtávolságra megközelítette őket az ellenség.Bizunk,hogy reggelig tartani tudják magukat a kitörhessenek!"-

Megszűnnek lassan a villanások,elhalkul a tűz zaja...Folytatjuk utunkat.Cselényi Karcsira gondolok,vajjon élnek e még?Vagy leterítette őket is a szovjet tulerő? Rossz érzések kínoznak,hiába hessegetem magamtól e gondolatokat,a kézigránátok fénye előttem van.Érzem,hogy testileg,lelkileg egyformán megviselt az elmúlt nap...

A vizmosásból utunk egy pázsitos lejtőre visz.A legelőt halványan bevilágítja a kelő hold s előttünk pár száz méterre erdő sötétlik.Ott lesz a zászlóaljparancsnok!-

Visszanézek embereimre.Csatároszlopban kanyarog a század,rohamsisakjukat most a hold csillogtatja meg.A lépések zaját lefogja a puha fű...

Elérjük az erdőt s tovább menetelünk az erdei uton.Néhány percnyiret után ismét harsány "Állj!Ki vagy?" fogad.Az őrszem tudtára adom, kik vagyunk.Szuronyos,puskás honvéd lép ki a fák közül.Mihók alezredes ur hollétéről érdeklődöm.A honvéd megszólal: -"Tessék velem jönni!"-

Pihenőt adok a századnak.A fiuk elnyulnak a pázsiton.Üngyujtók világnak a s fák rejtése alatt izzó cigarettákkal feledtetik a nap keserű emlékeit.

A századirnokot kérem.Toronyi őrmesterrel és az őrszeggel elindulunk Mihók alezredes urhoz.Pár perc múlva sátorhoz érünk,lámpa világít bent. A zajra kinyílik a sátor ajtaja s kilép az alezredes ur.

Jelentkezem nála,mint csendőr századparancsnok.Egyben jelentem,hogy a zászlóalj védőkörletébe bevonultam.Az írásbeli parancs értelmében az ellenséggel felvettem a harcot,sulyos veszteségeim után a tulerő és a fogságbaesés elől visszavonultam.II.szakaszparancsnokom,Forgó hadnagy elesett,szakaszából 10 csendőr maradt.Cselényi zászlós,a IV.szakaszparancsnok jelentéseit nem kaptam meg,de a szemünk előtt lefolyt küzdelemből azt állapítom meg,hogy a szakasz elvesztésével számolhatok.Majd további parancsot kérek.

Az alezredes ur barátságosan üdvözöl,sátrába hív és cigarettával kínál.Lerakom rohamsisakomat s géppisztolyomat,most már én is élvezem a pihenőt.Hosszasan elbeszélgetünk.Az alezredes ur igen együttérzően nyilatkozik veszteségeinkről.Parancsot ad,hogy Forgó hadnagyot a "Magyar Érdemrend Lovagkeresztjé"-re terjesszem fel az első adandó alkalommal.Elmeséli,hogy ma este nyugodtan tértek pihenőre,mert tudták,hogy csendőrök vannak a zászlóalj előtt.De sejtették,hogy bajok lesznek,mert az oroszok már fent voltak a magaslatokon,mikor mi felvonultunk.Elismerően nyilatkozik Cselényi Karcsiról is s úgy véli,hogy még kitörhetnek.A szovjetnél since mindenütt összefüggő arcvonal,igy sok elveszettnek hitt egységünk került már elő.Figyelmeztet,hogy a vitéz magatartást tanúsított csendőröket szintén hozzam kitüntetésre javaslatba.

Késő éjszaka van már,mire pihenni küld. -"Aludjatok egyet,reggelig ugyse támad az orosz.Fekvőhelyet itt a hegyperem alatt csináljatok,itt

lecsuszik az akna s nincs hatása. Reggel 6 órakor pontosan kezdik támadásaikat. Na, majd meglátod!"

Századomat a sátor közelében vonom össze. A csendőrök pillanatok alatt "szállást" készítenek. Szénát hordanak egy hosszú vizmosásba s belefekszünk. Pokróccal, szénával takarózzunk. A hold pont fejük felett világít, mikor aludni készülök. A tiszta, csillagos égen fűtyülnek a gránátok, de már alig hallom, elnyom az álom...

Arra ébredek, hogy valaki erősen ráz. Toronyi őrmester hangját halom. - "Főhadnagy ur, tessék jelentkezni Mihók alezredes urnál!" - Kábultan ébredek rövid egy órás álmomból, az óram éjfél mutat. Kibujok a meleg szénából és sátrához sietek.

Éppen jelent valamit az ezredparancsnokságnak telefonon. Behív sátrába, Szimfóniával kinál s adja a parancsot: - "Főhadnagy ur századával előremegy a vonalba s váltja Suba százados küzdő századát. Vezetőket adok, kik az éjszakát kihasználva azonnal elkisérik. Feladata a továbbiakig feltartóztatni az orosz előrenyomulást. Inulásuk előtt szeretnék beszélni a csendőrökhez. Végeztem!" -

Azonan riauóztatom alvó embereimet s sorakoztatom őket a sátor előtt. Mihók alezredes ur elismerését fejezi ki a század tegnapi áldozatos helytállásáért s kifejti, hogy ezt el is várta, mert ismeri és becsüli a csendőröket. A súlyos veszteséget a Hazáért hoztuk! A katonasors ujjabb áldozatokat kíván s ehhez további jószerezését kívánnak a honvédek.

Kézfógaással bucsuzik tőlem, majd a két kisérő honvéd az élre áll s csatározlopban megindulunk kelet felé...

A harmatos fűben nesztelenül haladunk, időnkint csörren l-l szurony, vagy gyalogsági ásó. Kopár pázsiton vezet utunk, a hold már lefelé tart, de még jól megvilágítja a terepet.

Megmagyarázhatatlan büszkeség, az örömmel egy sohasem érzett fajtája tölt el, hogy a kárpáti országhatáron csendőr létemre ismét az első vonalba megyek egy honvéd századot váltani. Még sötét van, mire egy órai menet után elérjük a Suba századot.

Embereimnek pihenőt adok, magam az árkokban botorkálva keresem a századparancsnokot. Egy hadapródőrmester vezet Suba századoshoz.

Bunkerjében mécses ég, jelentkezésemet nagy örömmel fogadja. Vázlaton tájékoztat az állásokról, majd intézkedik a váltásra.

Fekete és Szabó főtörzsőrmesterek tőlem délre kb 3 kilométerre rendezkednek be védelemre egy hasonló hegyoldalhatón.

Védőállásom nagyszerűen kiépített futóárkok sorozatából áll.

Megfelezem a legénységet, 25 csendőr Feketéekkel megy, 25 csendőr és a századtörzs velem marad. Század tartalék már nincs...

4 óra körül fejeződik be a váltás, gyülekeznek a Suba század. A honvédek örülnek, hogy hosszú megpróbáltatások után végre pihenőbe kerülnek és elhagyják az arcvonalat. Nemsokára indulnak, hosszan nézünk utánuk, míg el nem nyeli őket a hajnali köd.

Ismét magunkramaradtunk, mi csendőrök! Törzsemmel cigarettára gyujtunk a bunkerben s várjuk a virradatot. Lassan kivilágosodik s megelevenednek a tegnapi véres emlékek: a Scerbin és a Ruski vrch vonulatai. Utóbbi hosszasan nézem s mély sóhajtással fejezem ki aggodalmamat, mi lett vajjon Cselényi Karcsiékkal?... Mozgást nem látok a Ruski vrch csucsán, mintha halott lenne az egész ködös hegység...

Közvetlen alattunk a völgyben fekszik Felsőverecke. Fehér templom-tornya kiemelkedik a hajnali ködből. Ott fekszik tövében első hősi halottunk egyedül... Halálos csend ül a környéken, de érzem, hogy mire a nap a hegyek fölé emelkedik, ismét véres megpróbáltatások elé nézünk. A

most még láthatatlan szovjet erő ismét tömegével fog támadni.

Elmúlt 5 óra is, még egy utolsó szemlét tartok a vonalban, minden emberemmel váltok néhány szót. Látom, hogy ők is igen fáradtak. De itt pihenésről szó se lehet!

Vörösödik előttünk az ég, lassan előtör a napsugár a hegyek mögül. Ébred a természet a Vereckeii szorosban...

Elhelyezkedem a századparancsnoki fedezékben. Távbeszélőn jelentem a zászlóaljparancsnoknak helyzetünket. Néhány perc választ el 6 órától. A bunker lépcsőjén állva tekintek szét a terepen. Egyszerre tompa dörre - nések hangját hozza felénk a szél, majd susstorog fejünk felett a szovjet akna. Az ellenség hajszálpontosan küldi reggeli üdvözlését, mint ahogy honvéd bajtársaink megfigyelték... 6 óra!...

A szovjet aknatüzre a mi tüzérségünk felel valahonnan Vezérszállás környékéről. Jólesik hallani a magyar választ s látni a robbandófeléget az előttünk elterülő hegyeken. Fedezékeinkből csak a rohamsisakok lát-szanak ki, a csendőrök mozdulatlanok, szinte egybeolvadva a tereppel ha-salnak a mellvédeken.

Utászaink jó munkát végeztek, különösen a bunker erős, hatalmas bükk-fa erődítés. Ez kiemelkedik a futóárkokból s a kiválóan belátom az összes állásokat, sőt majdnem minden emberemet. A csendőrök mereven előre fi-gyelnek s várják a felbukkanó oroszokat.

Az aknák fűtyülése egyre szaporodik, de hál' Istennek, nem minket ve-retnek. Balra, Alsóverecke irányában megszólal egy géppuska s nyomában i-gen kemény gyalogsági tűz. Ott már beavatkozott az orosz. Nemsokára Vo-lóc felől is hasonló csatazajt hallani.

Az idő ólomlábban jár, szinte megáll az óramutató. Halk motorzugást vé-lek hallani, pár perc múlva erősödik s a nap irányában egy repülőgépkö-teléket fedezünk fel. A kötelék felénk tart.

A gépek nagyobbodnak, Timsor felett látjuk, hogy 12 szovjet gép. Pil-lanatok alatt elérik Felsőverecskét. Izgatottan figyeljük, mit akarnak? Egyszerre az összes gép felénk fordítja orrát s irtózatot tüzet okádvá lecsapnak állásainkra. Behuzódunk az árkokba...

Szinte a poklok kapui nyílnak meg a gépágyuk szörnyű "dö-dö-dö-dö" hangjaira. A gránátok hatalmasakat csattannak a hegyoldalon, szinte meg-süketülünk, mire a gépek elzúgnak felettünk s eltűnnek a Kecseré mögött.

Kinézek fedezékemből s ordítva kérdelem, van e veszteségünk? Hál' Is-tennek, nincs! Megusztuk az alacsony támadást!

A csatazaj mindkét oldalon erősödik. Géppuskák és géppisztolyok za-katolása, aknarobbanások szórakoztatnak. Felénk nem jön senki, talán isme-ri az orosz a jól kiépitett állásainkat? Nem támad ezen a szakaszon?

Negyedóra múlva ismét felfedezünk egy repülőgépköteléket, Volóc fe-lől huz észak felé. Mire közelebb érnek, felismerem az előbbi gépeket. É-váncsian és aggódalmasan figyeljük további szándékaikat.

A falu felett nagy kört irnak le s ismét felénk fordulnak. 1-2 perc múlva megint lebukik az orruk s az előbbi pokol ismétlődik meg. Az elő-ző támadásuk gyerekjáték ahhoz, ahogy most zeng s csattog a bunker tete-je. A hatalmas gerendák remegnek s föld szóródik a nyakunkba. Iszonyu a zaj, amit a fergeteg csinál. Kiugrom a bunkerből s ismét a veszteségeket kérdelem. Bihari és Puskás csendőrök megsebesültek! Kőszilánk sebezte meg őket. Raffai szakaszvezető, az egészségügyi tisztes rohan kötözni! Sebük nem súlyos, tovább maradnak a vonalban.

A gyalogsági tűz baloldalon igen heves. A 7. gyalogezred századait ro-hamozzák az oroszok. Toronyi őrmester mellettem figyelni a harci zajt s egyezzer csak felkiált: -"Főhadnagy ur, micsoda emberek mennek ott? Tes-sék csak nézni!" - Nagynehezen én is felfedezek néhány parasztruhás a-lakot, kik nyugodtan ballagnak ugyanabban a vízmosásban nyugat felé, hol

tegnap mi is visszavonultunk.

Figyelésünket nem tudjuk folytatni, mert a repülőgépkötélék ismét megjelenik és megismétli az előbbi cirkuszt. Végigszórják gránátjaikkal állásainkat, de már nem izgatnak különösebben. Most egész alacsonyra leereszkednek s szinte surolják a bunkert. A motorok irtózatossá hangzavara próbára teszi füleinket, de ez is elmúlik. Lényeg, hogy most veszteség nélkül uszunk meg az alacsony támadást.

A kötélek elvonulása után ismét a horhost figyeljük Toronyival. Szinte belcáfjúd a szemünk... Ujabb három parasztot látunk, kik ugyancsak arra tartanak... 5 perc múlva ujjabb 3 civil ballag s eltűnik az erdőben. A következők megjelenésénél már tudom, hogy szivárgó oroszok. Kis szakaszvezető odapörköl a golyószóróval. A parasztok azonnal szétugranak s ezzel is elárulják, hogy kiképzett, álruhás katonák. Forgó hadnagy halálát is esetleg ez a tévedés okozta, ők is hasonló pástorokat láttak a tetőn...

Félóra múlva ugyanezt a szivárgást jelentik jobbról is. Kellemetlen érzés, minket jól kiépitett állásaink miatt nem támadnak, hanem a réseken hátunk mögé szivárognak!

Egy idő múlva mélyen hátunk mögött hallunk szovjet géppisztoly-ropogást. Valami rajtaütést végeztek hirvivőinken...

Az idő mégis előrehaladt! 12 órát mutat a karórám. A balszárnyon igen nagy bajok lehetnek a honvédek vonalában, mert hátra húzódnak s a géppuskák hangja szinte egybeolvad. Legalább 15 géppuska kattog vesztől, sajnos az oroszoké, a mienk lassubb ütemét nem hallani...

Távbeszélőn hívom a zászlóaljparancsnokságot. A segédtsit jelentkezik. Mihók alezredes ur kiment a vonalba. Bosszant, hogy a szivárgást nem neki jelenthettem.

A balszárnyon lévő honvédek az erdő széléig vonulnak vissza. Jobszárnyunkon a szivárgás egyre tart. Minket időnkint egy-egy aknasorozat látogat meg, de a várt gyalogsági támadás elmarad. Ez a nagyobb baj! Kellemetlen tudni, hogy mélyen a hátunk mögött vannak!...

Hívom a zászlóaljparancsnokságot, de nem jelentkezik. Toronyival a hívást többször megismételtetem, de eredménytelen marad. Uglátszik, az aknasorozatok elvágják a vonalat.

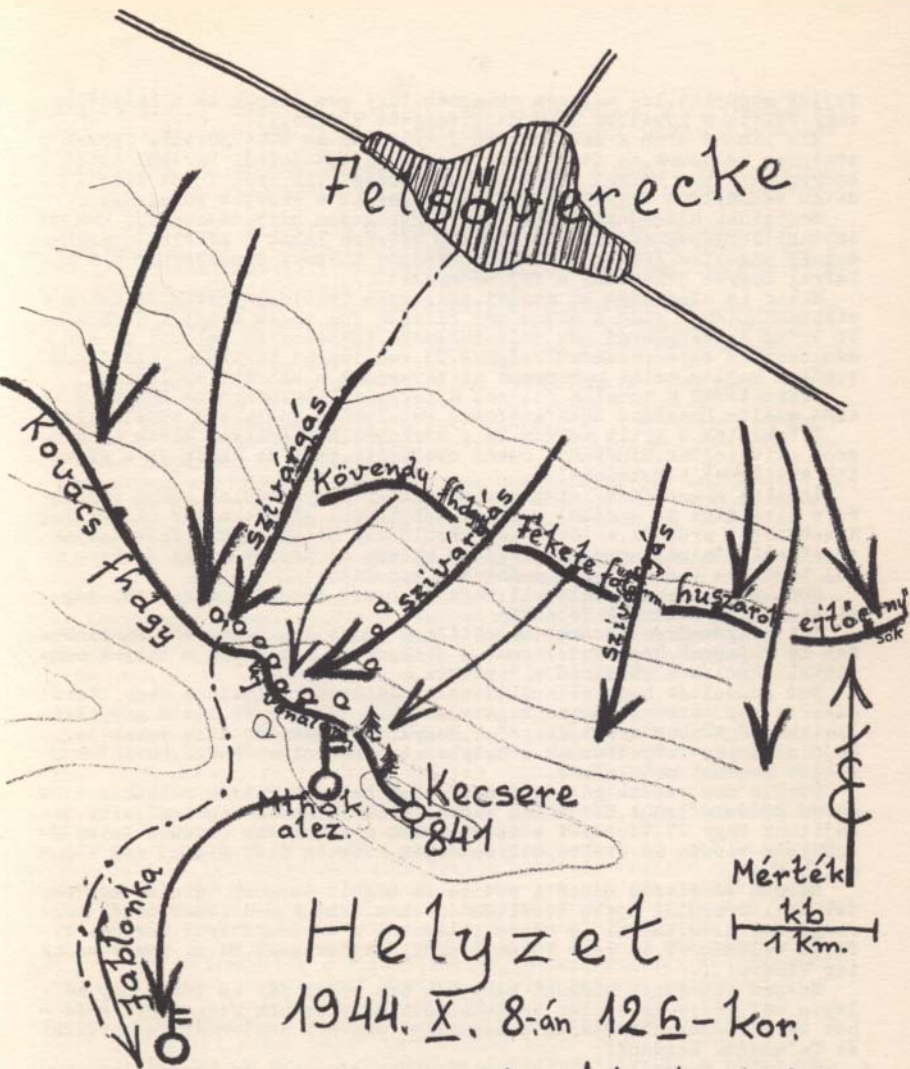
Félóra múlva kezdem kellemetlenül érezni magam, aggaszt a telefon süketisége, semmit se tudok jelenteni Mihók alezredes urnak. Ugyanakkor balra kilométerekre mögöttünk erős csatazaj hallatszik, az átszivárgott szovjet erők pedig váratlanul rajtaütnek a védtelen zászlóaljparancsnokságon. Ha valami nem történik, végleg elvágna a honvédek.

Ismét személyesen hívom a zászlóaljat, a készülék süket! Mi történetett? 13 óra tájban elfog a türelmetlenség s elhatározom, hogy visszavonulok. Lehetetlen, hogy rólunk megfeledkezzenek akkor, mikor a honvédek arcvonala kilométerekre mögöttünk van már. Mindkét oldalon átszivárgott szovjet erők elfogják az egész zászlóalj törzset... Itt azonnal önállóan cselekedni kell!

Kiadom a parancsot a gyülekezésre. A csendőrök továbbadják egymásnak. 10 perc alatt együtt vagyunk mind a bunker melletti futóároktan.

Eligazítom embereimet: -"Csoportban visszavonulunk, mélységben és szélességben erősen szét húzódní, mert aknatüzzel számolhatunk! Gyülekező ott a Kecseré erdőszélen! Végeztem!" -

Parancsomra a szakasz szétugrik, ebben a széles alakzatban húzó - dunk vissza. A századtörzsszel leghátul menetelek. De az oroszoknak is van szemük! Néhány pillanat múlva az aknák tömege hull a mezőre. Kiszérteties aknafütyülés és iszonyu robbanások közben teljes futással térünk ki a tüzeső alól. De az orosz aknák tovább követnek, míg végre vagy 2 kilométeres futás után egy széles sziklahasadékba húzóva ki-

Helyzet

1944. X. 8-án 12h-kor.

nyíl: 1órával később

fujjuk magunkat. Ide már nem aknáznak. Vagy nem látnak be a hasadékba, vagy féltik a közelben lévő átszivárgott erőket...

Kis pihenő után a szakadékban folytatjuk az utat. Lövésre készen, ovatosan haladunk, az átszivárgott erők rajtaütéséől tartani lehet. Szerencsére baj nélkül érjük el az erdőszélt. Az erdő Volóc felőli oldalán védőállást foglalunk, ott veszélyesebb a szovjet közelsége...

Mögöttünk honvédeket látok, így megnyugszom, hátbatámadástól nem kell tartani! Térképem szerint kb 150-200 méterre lehet a zászlóaljparancsnokság mögöttem. Átadom a parancsnokságot Toronyi őrmesternek s 2 emberrel megyek jelenteni a fejleményeket.

Mikor az alezredek ur meglát, szigorúan felelősségrevon. Jelentem a visszavonulásom okát s akkor már hálásan fog velem kezét. A jobboldali orosz szivárgásról nem volt tudomása. Távbeszélőn jelenti az eseményeket az ezredparancsnokságnak. Új vonalunkat térképen rögzítik. Távozóban hallom, amint parancsot ad törzseinek a hátratelepülésre.

Visszátérve a vonalba azonnal a terepet tanulmányozom. Embereim az erdő szélén, hatalmas bükkfatörzsek védelmében foglaltak tüzelőállást.

Kitekintek a nyílt részre és a horhosra, hol órákkal előbb az oroszok szivárogtak. Mindenütt csend uralkodik, csak az aknák és a gránátok süvitenek szüntelenül.

Annyira nyugodtnak látszik minden, hogy nem gondolok semmi veszélyre s kísételek az erdőből a napra. Váratlanul géppuska tűz szólal meg a szemközti erdőből, a lövedékek körülöttem csattognak s felszántják az avart! Hatalmas ugrással vágódom vissza az erdőbe s egy fatörzs mögül tekintek vissza. Nekem szánták a sorozatot!

Honnan a géppuska kelepelt, vagy 40 orosz lép ki s veszettül géppisztolyozva rohannak felénk!

Két golyószóróm azonnal megnyitja a tüzet s a csendőrök Manlicherei is ropognak. Géppisztolyomat a fatörzseknek támasztom s teljes sorozattal tüzelek a közeledő ellenségre.

Nem gondolták, hogy ellenállással találkoznak! Elöttünk vagy ötven méterre egy terephullámban megtorpannak. A fák hegyét lövik géppisztolyaikkal s közben ordítják: "...magyarszki zsandár dole pusku!"-... Majd néhányan felpattannak s helyben toporzékolva "hurri, hurri"-t kiabálva rohamot színelnek.

Persze nem restek golyószóróink, több szovjet katona felbukik s ott marad mozdulatlanul. Két táram kiürül, előkerülnek kézigranátjaink. Ki-hajítunk vagy 25 Vécsey-t s ez meghozza a sikert! Az oroszok futva menekülnek vissza az erdőbe. Golyószóróim követik őket, míg el nem tűnnek a fák közt.

Nálunk veszteség nincs! A széles fa mögött azonnal tárolni kezdek, fel kell készülni újabb közelháadásokra. Néhány Manlicher ismét megrongálódott, csizmával is nehéz letaposni a záró dugattyút. Toronyi kifejti véleményét, mi lett volna a zászlóalj törzsszel, ha mi nem vonulnk ide vissza!...

Hosszu tüzzsünet köszönt ránk, két óra körül jár az idő. A nap melegen süt, ereje az erdőbe is behúzódik. Megéheztünk reggel óta, ebédhez készülődünk. Előszedjük a megmaradt ungvári szalonnát, konzerveket és falatozni kezdünk.

Hirtelen megszólal egy sorozatfegyver, még enni se hagynak! A csendőrök mondják, hogy a jobboldali golyószórónk tüzel s hosszú sorozatotakat ereszt a horhosba. Félredobom az ebédet s a golyószóróhoz kuszom.

"-Mi van?"-, kérdem az irányzót. "-Két oroszot láttam felénk közeledni!"-, feleli a csendőr. Hiába figyelek, semmi mozgást sem tudok fel-

fedezni a horhos fehér kőtörmelékei közt. Visszakuszom s folytatjuk az ebédet. Alig nyelünk két falatot, kiáltásokat hallunk jobbról: -"Csen-dőrök jönnek!"-

Felugrom s az örömtől szinte mámorosan nézek a horhos felé. Percek mulva fehér zsebkendő tűnik fel a horhosból, Manlicher puska szuronyára kötve...

Két bajtársunk jön! Hatalmas örömmel üdvözljük őket. Meghallván a magyar szót, utolsó erejükkel odafutnak hozzánk. A vonalba érve össze-esnek a kimerült, megviselt fiuk. Csak az egyik szólal meg röviden: -"Cselényi zászlós urék is jönnek!"-

A két fáradt csendőrt összeszorogatjuk örömlünkben! Még pálinka is kerül elő valamelyik járőrtársakból s nagyokat kortyolgatnak belőle. Az italtól lassan magukhoz térnek, de beszélni nem tudnak. 24 óra alatt igen nagy válságon estek át!

Izgatottan figyeljük a horhost! Parancsot küldök a jobboldali golyószóróhoz, hogy kösse le az ellenséget, ha feltűnnek a mieink!

Hosszu percek után megszólal a golyószóró, lövi a szemközti erdőt! A horhos mélyéből pedig egy csoport csendőr támolycog fel, Cselényi Karcsi hozza megmaradt 8-10 csendőret!

Örömlünkben megfélekedzünk minden ovatosságról, eléjük szaladunk s behozzuk őket az erdőbe. Cselényi jelenteni akar, de nem hagyom szóhoz jutni. Elfelejtjük a frontot, szenvedést, álmatlanságot, úgy örvendünk a váratlan viszontlátásnak!

Leültetjük őket, Karcsi kezébe adom utolsó konzervemet, gondoskodunk a többiről is. Körülnézek köztük, szemem megakad Kiss Ferenc főtörzsr-mesteren! A szakaszparancsnok helyettese alig áll a lábán, annyira kimerült testileg és idegileg. Ott ül Karcsi mellett, szinte falják a száraz kenyeret s pillanatok alatt megeszik maradék ételmünket!

Évés után rágyújtunk s s Cselényi Karcsi hozzákezd beszámolójához. Fáradt öröm ül az arcukon, már nem bíznak a viszontlátásban. De valódi csendőr virtussal kivágták magukat!

12 csendőr maradt szakaszából, két sebesültet magukkal hoztak. Egy súlyos sebesültjük elvérzett az éjjel, pedig elköötték combját! Az orosz aknáknak tették tönkre őket, melyek tegnap délután szünet nélkül hullottak rájuk. Amennyire lehetett, beásták magukat. Egy akna közvetlenül a szomszéd lövészgödörbe esett s széttepte golyószórós csendőret. Mindezek ellenére kitartottak s visszaverték az összes közel támadást. Ezt láttuk mi tegnap este, ez volt az a borzalmas tüzijáték!

Háromszor küldött hírvivőt a verecke templomhoz, de ezek közül egy se érkezett be, valószínű, elfogták őket. A sötétség beállta után többször kellett kézigránáttal védekezni. A szovjet katonák tudták elszigetelt helyzetüket s mindenképpen el akarták fogni őket. Ha nem lettek volna bőven ellátva kézigránáttal, mind ott pusztultak volna.

Az oroszok igen sok halottat vesztek. Az éjszaka halottjaikat igen ovatosan hátrahúzták s eltemették. Végigvirrasztották az éjszakát s várták az újabb támadásokat. Mikor a szovjet katonák saját halottjaikat temetésével voltak elfoglalva, nesztelenül nyugat felé lekuszak a csucsról s szerencsésen tuljutottak a gyűrűn. Napkeltekor léptek át a volói országutat, ekkor saját tüzérségünk lötte őket. Felsőverecke alatt húzódtak nyugat felé, a faluból géppuskatűzet kaptak s ebből sejtették, hogy mi is elhagytuk a falut.

Az állandó akna és tüzérségi tűz miatt kénytelenek voltak egy vízmosásba húzódni és délig várni. Ekkor ismét nekiindultak, de mozgásukat mindig saját csapataink géppuska és golyószóró tüze akadályozta. A te-

reputatók ezért kötöttek fehér zsebkendő szuronyaikra.

A beszámoló végén szomorúan jelenti, hogy a tegnapi szovjet aknázáskor 14 csendőr esett el, a sebesültek közül is többen meghaltak. Egyiknek a lábát szakította le az akna. Hiába kötötték el, reggelre mégis elvérzett.

Megnézem a két sebesült csendőrt. Mindkettőnek karja van átlóve, saját ingeikkel kötözték be magukat. Raffai nem meri átkötni, fél az újabb vérzésektől, hisz így is alig tudnak vánszorogni.

A szerencsésen visszaérkezett csapatot pihenőbe küldöm s utasítom őket, hogy sebesülteiket a zászlóaljnál adják le. Nehezen állnak talpra a fáradt csendőrök, de aztán mégis elindulnak. Két emberem vezeti őket, kik ismerik az utat.

Ismét magunkra maradtunk! Biztosításul kiküldök 4 csendőrt a szaka-dék széléhez, nehogy a horhosból lepjen meg valami szovjet erő. Alig helyezkednek el, máris aknatüz hull a nyakukba. Meglátták őket!

Az erdő széléről figyelem az esetet s látom, hogy a fiuk fedezik magukat, utána hosszú szökevényekkel visszatérnek hozzánk.

A szovjet aknák azonban követik őket. Magunkra vontuk a figyelmet!

Borzalmas aknatüz hull az erdőszélre! Az aknák fejük felett az ágakon robbannak. Szilánkok ezrei és leszakított ágdarabok hullanak a nyakunkba iszonyu csattanásokkal kísérve. Amennyire csak lehet, lapulunk a földhöz. Az aknasorozatok néhányszor megismétlődnek, majd megszűnik az újabb pokol. Azonnal a veszteség érdekelt, ami lesújtó!

Kiss Ernő szakaszvezető elesett, Toronyi őrmester megsebesült. Kiss, ki tegnap Forgó hadnagy hősi halála után átvette a szakaszparancsnokságot s oly hősiiesen viselkedett, követte szakaszparancsnokát az égi uton! Hátát s nyakát vágta át az aknaszilánkok.

Toronyi karján kapott szilánkot, szerencsére nem súlyos. Raffai bekötözi s továbbra is mellettem marad.

Kiss szakaszvezetőt eltemetjük! Bajtársai földet huznak mozdulatlan testére. Szuronnal turják az avar, az ásó nem fogja a köves földet. A sirra rárakják rohamsisakját s puskáját. Tarcáját Toronyi veszi magához, majd eljuttatjuk szüleihöz, ha innen megszabadulunk.

Nézem az árva, véres rohamsisakot s eszembe jut a tegnapi este, amint Kiss jelent a ház mögött a szürkületben... 16 hónapi frontszolgálat jött a csendőrséghez ez a derék fiu, megjárta a Dont, kieszűst vitézségi érem szalagját hordta a mellén. Karcagi szülei hiába várják haza...

Ezután beljebb húzódunk az erdőszélről, nehogy elkapjon egy újabb aknasorozat! Éppen új állásainkat rendezgetjük, mikor két honvéd érkezik s hozzák Mihók alezredes ur parancsát: "A csendőr század vonuljon vissza a zászlóaljparancsnokság délelőtti vonalára s a század bal szárnya szorosan zárkózzék Kovács főhadnagy századának védőkörletéhez!"

Azonnal felszerelünk s félóra alatt végrehajtjuk a parancsot. Most erdőben húzódik védővonalam, csak Kovács főhadnagy vonala áll nyílt terepen, néhány bokor és cserje rejti őket. Elhatározom, hogy felkeresem Kovács bajtársamat.

Már indulnék, mikor Fekete és Szabó főtörzsőrmesterek jelentik bevonulásukat. Veszteségek nélkül élték át a napot. Különösebb harcokban nem voltak. Mihók alezredes ur parancsára tőlem jobbra foglalnak tüzelőállást a Kecseré csucsáig. Mesélik, hogy egy huszárság és az ejtőernyősök szomszédai voltak. Az ejtőernyős katonák támadásba mentek át s az első félórán több száz orosz foglyot ejtettek. Kiválóan vannak felszerelve, minden másodikonál sorozatfegyver van s banni is tudnak velük.

Kovács főhadnagy vonalát szinte percenkint aknázzák az oroszok. Egy

nagyobb sorozat után odamászom harcálláspontjához. Kölcsönös örömmel mutatkozunk be egymásnak. Fialat, szőke ceglédi ember. Elkeseredve meséli veszteségeit: az utóbbi két hét harcai alatt teljes létszámú százada 25 főre csökkent! Ma is volt 10 halottja s 4 súlyos sebesültet pokrócba csavarva az imént küldött hátra. Főleg az akna okozta!

Egykedvűen jegyzi meg: -"Addig én is itt vagyok, míg ki nem aknáznak!" - Mosolyogva, nyugodtan szivja cigarettáját. Beletörődött sorsába, öreg frontkatoná, ki a félelmet már nem ismeri...

Elbucsuzom Kovács főhadnagytól s visszakuszoszombembarimhez. Utközben néhányszor megpihenek a gyalogosok vonalában. Szakállas, fáradt, törődött emberek! Mozdulatlanul fekszenek az árok mellvédjén s néznek az ellenség felé. A háboru minden szenvedését le lehet olvasni az arcukról! E derék alföldi fiúk zokszó nélkül viselik a roppant fáradalmakat, csupa veszelő az életük, de ők leszámoltak mindennel! Olyanok, mint a gépek : kitartanak a végsőkig s ha kell, támadnak, mint az oroszok. Hősök ők egytől egyig!...

Nézem őket s eszembe jut a szabályzat: örök elismerés a gyalogságnak! A hátország elképzelné s tudja azt a roppant áldozatot, melyet ezek a fiúk az otthon nyugodt életéért hoznak!

Nem tudok eléggé hálás lenni a sorsnak, hogy közéjük kerülve személyesen tapasztalhatom mindazokat, melyeket szabályzataink a gyalogságról lefektettek. A gyalogság bizony a fegyveremek királynője!

A nap letűnőben van, kezd hűvös lenni az erdőben. A sziklahasadékokból géppisztoly tűz hallatszik, néhány bolsevista harcos tapogat, de mi nem válaszolunk. Az egész vonalon megáll az aknatűz, most várható ismét a szovjet gyalogság!...

Nem kell sokáig várni, hamarosan felfedezzük a lopakodó, sötét árnyakat, amint a fák védelmét keresve törekednek előre! Rengetegen vannak, mintha az erdő elevenedett volna meg!

Századam mozdulatlanul figyel a közeledő tömegre. Hihetetlen önuralommal várunk, míg egyre jobban és jobban megközelítenek... Aztán a végső pillanathoz érünk, az egyik csendőr kezéből kiveszem a puskát s hosszasan célzok a legelői lövére... Az oroszok semmit se sejtene!

Lövésem nyomán feldörög századam veszett tüzelése! A csendes erdő földi pokollá változik, a meglepetésszerű rajtaütésünk következtében a szovjet támadás ismét összeomlik s visszavonulnak. Mozdulatlan halottak hevernek a fák közt s nyugtalanító csend borul az erdőre...

Tudjuk, hogy csak néhány száz méterre lapul az ellenség, nagyon óvatossá kell lennünk! Talán már ismét soraikat rendezik s erősebb, újabb roham indul!...

A balszárnyon, Kovács főhadnagy vonala előtt a sziklahasadékból is géppisztolyoz néhány szovjet előrs... Ott is tapogatóznak, nekik is nyugtalanító a nagy csönd! A gyalogosok időnkint l-l puska lövéssel felelnek s tudatják, hogy még itt vagyunk.

Már erősen sötétedik s barátságtalan homály borul az erdőre. Kovács főhadnagytól hívívő jön s hozza Mihók alezredes ur parancsát: előbb a Kovács század, majd a csendőr század adja fel csendben a Kecsérét s vonuljon be a zászlóaljparancsnokságra.

Minyájunkat előnt az öröm, ha Isten segít, ma éjjel végre pihenni is fogunk. A gyalogosok pillanatok alatt kiüritik a vonalat s elvonulnak, majd mi is követjük őket. Csatározlopban menetelünk lefelé a kanyargó erdei úton.

Az orosz azonban meghallott valamit, mert éktelen tüzelésbe kezd! Hatalmas géppisztoly és puskatűz zudul fejük felett az erdőbe. Fűtyülnek a lövedékek s hatalmasakat csattannak l-l fába ütközve. Mi nevetünk a muszkán, csak történeteit pocsékolja, mert az ut lejt s mi

"holt tér"-be kerültünk.Különb. is aknatüz és repülő alacsony támadás után már csak játékszernek tűnik a gyalogsági tűz...Jókedvűen menetelünk lefelé s nem érdekel az orosz.

Vagy másfél órai menet után érjük el a gyalogság új védelmi vonalát.A Suba század rendezkedik be védelemre az út két oldalán.Épp most rejtik a géppuskát és a golyószórókat.Minket tovább irányítanak Mihók alezredes ur harcálláspontjára.

Utközben találkozunk a 7./II.zászlóalj aknavető szakaszával.Egy fiatal hadnagy a parancsnok.Ott áll lövegei mellett s készítik a hosszú, vékony aknákat.Ez a szakasz támogatott néha egy-egy lövéssel bennünket,sajnos,kicsi a lőszerjavadalmazás, valahol elakadt az utánpótlás...

Végre célhoz érünk a sűrű erdőben.Legalább is ma estére!Mihók alezredes ur pihenőt rendel számunkra...Pihenő!Micsoda kedves szó elgőtört agyunk számára!Nagy az öröm a századnál,a csendörök szinte játszanak...Bizony ránkfér már!Mióta eljöttünk Ungvárról,alig aludtunk 1-2 órát s a váratlan hatalmas veszteség lelkileg tört össze.

Cselényi zászlóossal számbavesszük századomat.Elkeserítő kép alakul ki: 63-an maradtunk összesen!A hiányzók elestek,megsebesültek,vagy eltüntek.Alig három nap alatt 50 %-os veszteség ért.Erre még a legpeszsimistább hangulatban se mertünk gondolni az ungvári indulásnál...

Sajnos,vizet sehol se találunk,csak nedves avart az erdőben.Se inni,se mosdani nem tudunk,pedig bőrünk szinte ég!Szerencsére egy gőzölgő századkőnyha érkezik,tele forró feketekávéval.A hónapv szakácsok a mi számunkra főzték.Először kapunk hónapvdelegi ellátást: fejenként egy huskonzervet,1 üveg/3 deci/erős pálinkát s öt német szivart.

Kiválóan megvacsorázunk,majd megiszuk a pálinkát.Hatása hamar jelentkezik,a csendörök halkan nótáznak s a megfeszített idegek feloldásaképpen még kergetőznek is a fák közt.Ugy kell leintennem őket,hisz a közelben az ellenség,korai még vigadni!

Sorbakérdezem minden emberemet,mi az óhaja,van e panaszja?Pár szót váltok még velük.A fiuk mindennel elégedettek,csak a pálinkát keveslik.Közéjük ülünk,elszivünk egy cigarettát,míg hatalmába nem kerít a fáradtság.Bizakodó hangulatban tér a század pihenőre,mindenki maga készít szállást a nedves avaron,ott ahol jólesik...

Karcsival aztán felkeressük Mihók alezredes ur törzsét.Igen barátságosan fogadnak.Leheveredünk a sátor köré,ott tanyázik a tartalékok összes tisztje most.Az alezredes ur kiváló házigazda,azonnal cigarettával kínál,mintha szalonban ülnénk.Sőt,még egy üveg pálinkát is kapunk ajándékba.Jólesik a Szimfónia,tegnap elfogyott utolsó cigarettatartalékunk is.Hanyattfekve nézem a hatalmas tölgyet,mely mélyre boruló ágaival szinte védőleg fogja körül a kis társaságot a sűrű erdőben.A tisztikar hangulata kiváló.

Maga az alezredes ur is csupa szív és bizakodás. -"Reggel bevonulunk az Árpád vonal mögé!"-,mondja nagy örömmel.Még a távbeszélő készülékbe is vicceket mond időnkint.A felső vezetés gyakran érdeklődik most is a helyzetről,a jelentés végén marad egy kis idő tréfálkozni a hadosztály távbeszélő tiszttel...

Megiszuk a második üveg pálinkát is,mely altatóul hat számunkra.Az utolsó kortyoknál teljessé válik testi és szellemi kimerültségünk...

Elbucszunk a gyalogság tisztektől s századunkhoz huzódunk.Csendőreink már mélyen alusznak...

Lekerülnek a köpenykoszorúk s lefekszünk a nedves avarra.Rohamsi saktot huzunk fejünkre,igy legalább nem érezzük a vizet.Közben szemtel az eső,de kit érdekel az,mikor végre aludni lehet?

Köpennyel takarózzunk s hallgatjuk a szovjet aknák "huzását" és távoli becsapódásait,melyek nyomán percekig viszhangzik az erdő...Majd

mély álomba merit a kimerültség...

Eppen elaludtam, de máris költenek. Mihók alezredes ur kéret. Három rajerejü járórt kell kiküldenem a Kecserre felé, meg kell tudnunk, meddig nyomult elő az ellenség.

Rövid eligazítás után Fekete és Kiss főtörzsrőrmesterek és a tegnap könnyebben sebesült Toronyi őrmester parancsnoksága alatt elindítom a járőröket.

Az erdő hamar elnyeli őket, aztán a távoli avarzörgés is megszűnik. Csak az aknák zugása változatlan. Valódi harctéri hangulatban ülök vissza a nedves fűre s elnyom az álom. Hajnal felé majd megfagyunk, annyira kinez a hideg. Szorosan egymás mellé fekszünk Karcsival, hogy némileg melegítsük egymást.

5 óra körül lépések és szuronycsörgés hangja ver fel. Toronyi őrmester jelenti bevonulását. A tegnap esti vonalunkig nyomult előre, de ellenséggel nem találkozott. Félóra múlva bevonulnak Fekete és Kiss főtörzsrőrmesterek is, ők is hasonlóan jelentenek a többi arcvonalszakaszról... Tehát az ellenség tegnap este megállt a Kecserén s táma - dásaikat csak reggel folytatják. Azonnal jelentést teszek Mihók alezredes urnak, ki távbeszélőn máris tovább adja.

Ezután még alszom vagy két órát. Reggel 7 órakor menetkészültséget rendel el az alezredes ur. Bevonja a Suba századot és az aknavetőtevékenység. Az erdő zug szüntelenül, a szovjet már javában támad...

Nézem térképemet: Jablonka községnél érünk ki a Volóc-Szolyva-ii műtra. Valószínűen ezt aknázzák oly kegyetlenül!...

8 óra körül megkapjuk a visszavonulási parancsot. A 7/II. zászlóalj vonul el előbb, a csendőr század utóvéd! Bevonulási cél Zánykafürdő község az Árpád vonal mögött.

A menetszlopba fejlődött gyalogzászlóalj mögött én is felállítom felére apadt századomat. Cselényi zászlóost megbízom a végrajparancsnoksággal.

Mihók alezredes ur tájékoztatást tart az indulás előtt. A Volócot védő ejtőernyős zászlóalj most van visszavonulóban. Ők is Zánykafürdőre igyekeznek. Mi Jablonkánál sorolunk be menetszlopukba. Innen a műt az Árpád vonal előtere! Az utról letérni életveszélyes, mert aláknázott terület még az utmenti árok is. A műszaki zár mindenütt urálja a terepet a vonal előtt, tehát aki nem akar saját tányéraknáttól felrobanni, az az uton menjen!

Elindul a gyalogegeység s pár száz méter után mi is követjük őket. Vagy 15 kilométeres gyaloglás elé nézünk, nehéz teljesítménynek ígérkezik márcsak azért is, mert az utat állandó aknatűz alatt tartja az orosz s letérni nem szabad még repülőtámadásnál sem.

Esemény nélkül ereszkedünk le a Kecserre délnyugati lejtőjén a volócói országuatra. Az ejtőernyősök visszavonulása javában tart. Erősen kilépnek a fiuk, mint mondják, mögöttük az orosz! Közéjük keveredve hlytatjuk az utat.

Alig megyünk néhány percre, erős puska és géppisztoly tűz hallatszik hátulról. Belevegnyül még néhány Vécsey kézigránát hangja is. Mi lehet ott hátul? Mindnyájan aggodalmaskodunk, de megnyugtat a tudat, ott van hátul Cselényi zászlós, ő mindent eligazít... Visszafordulni nem tudunk, nem enged az ejtőernyős utóvéd... Egy célunk van, átjutni a kritikus szakaszon s mielőbb elérni Zánykafürdőt!...

Szörnyű rombolás jeleit találjuk az uton. Halott honvédek, dögölt lovak, széttört szekerek és egyéb járművek roncsai hevernek kilökre

az országot szélére. Az ejtőernyősök mesélik, hogy mind a szovjet akna csinálta... Felelni se érek rá, már hallom az ismerős füttyülést s egy sorozat bevág előttünk vagy 60 méterre. -"Na csak ez hiányzik!"-, ordítom el magam elkeseredésemben. Egy ejtőernyős főhadnaggyal egymás mellett menetelnék erős ütemben az uton s közösen szidjuk a bolevistákat. Katonák vagyunk, így hamar eltűnik az aggodalom s nevetve járjuk életünk legnehezebb turistautját...

Az ejtőernyősök kiválóan felfegyverzett fiatal gyerekek. Minden másodiknál Király féle géppisztoly, emellett rajonkint egy könnyű sorozatfegyver, géppuska, vagy golyószóró.

Ilyen tökéletes felszereléssel lehet is harcolni! Nincs is oly súlyos veszteségük, mint nekem. Nálunk 500 töltény volt a golyószórókhoz, 1500 a géppuskához. Puskaínk a régi Manlicherek, ezek már alkalmatlanok hadiszolgálatra. Töltényutánpótlással is baj van, a Mauser töltény nem jó a mi fegyvereinkhez, cseh golyószórónkhoz pedig egyáltalán nem kaptunk lőszerutánpótlást... Egyedül kézigránáttal fegyvereztek fel igen jól, de sok esetben ez mentette meg embereimet.

Beszélgetésünket egy újabb aknasorozat zavarja meg, mely csak 30 méterre vágódik a vasuti töltésre...

Rossz így menetelni! Fedezési lehetőség nincs. Ha halljuk az aknaik süvítését, az Uristenre kell bizzuk magunkat, más segítség nincs. Azok a honvédek, kik előbb letértek az utról, felrobbantak saját tányérak nélkül. Itt-ott látni a szerencsétlenek holttestét...

Amennyire tőlünk telik, fokozzuk a menetütemet s drukkolunk, nehogy ránk essen az akna!

De újból hallom a füttyülést! Előre érzem, hogy ez felénk tart! A következő pillanatban a mellettünk futó vasuti töltésre zuhan egy hatalmas sorozat. Iszonyu hangja és ereje szinte elröpít az utról. Az aknarobbanás hójét érzem az arcomon, dobhártyáim zugsnak, de szilánk nem ért! Hátulról Raffait kéri, több csendőr megsebesült. Az ejtőernyősök közt halottak is vannak. Raffai rohan kötözni...

Ismét füttyöl az akna! Hol előttünk, hol mögöttünk vág be s ritkítja amegy is megfoghatkozott sorainkat. De nincs mit tenni, menetelünk tovább. Csak a hátralévő kilométereket kell átvészelní...

Egy kis falun vezet át utunk. A ruszin lakosság kétségbeesve kuporog a falak és kerítések védelme alatt. Az orosz ide is aknázik, sok csűr és ház lángokban áll. Az oroszot nem érdekli, hogy ott csupa asszonszony, gyerek és öreg lakik már, lényeg a pusztítás...

Egy csoport asszony a rohamsiak ellenére felismer bennünket s haggosan, csupa bucsuznak: -"Isten áldja csendőr ur!"-

Dél felé jár az idő! Már közeledünk az Árpád vonalhoz, mert drótkadályok, huzalok láthatók mindenfelé. Keressük az aknás területet, de a drótok közt kiigazodni lehetetlen. Fejünk felett szakadatlanul huznak az aknasorozatok, de hál' Istennek, minket már kikerülnek!

Végre a messzeségben feltűnik egy betonerdő! Az öröm meggyorsítja lépteinket, fáradt tagjainkba új erő költözik. Menetközben gyujtunk rá, épp a harcokosi elhárító vonal mellett a fehér betonpiramisoknál...

Komoly erődrendszer áll előttünk. Lerántjuk rohamsiakunkat s lengetve üdvözöljük a honvédeket. Friss erők, borotvált arcok! Mindenfelé álcázott lövegek és géppuskák találhatók. -"Ide már jöhét a bolsi, bele is török a bicskája!"-, mondom ejtőernyős kollégámnak.

Egy csapat utász áll az erődök mellett, kezükben motorfűrész és rengeteg gerenda. Bennünket várnak, hogy bevonulásunk után azonnal eltorlaszolják az Árpád vonal bejáratát.

Az erődök előtt bográcokban rotyogva fő a gulyás, de a készült -ségben lévők ott állnak lövegeiknél. -"Tiszta béke van itt!"-, kiáltunk oda nekik.

Egy órai menet kell még, hogy elérjük Zánykafürdőt. Óriási a forgalom, a falu tele katonákkal. Egy erdő szélén érjük utol a Mihók zászlóalját, itt mi is lepihenünk.

Az ejtőernyősök tovább mennek. Vagoniroznak, szükség van rájuk Dél-magyarországon... - "Viszontlátásra a közös sirban!" -, mondjuk bucsuzóul. - "Vagy a győzelem mámorában Budapesten!" -, szól vissza a jóképű, hosszú ejtőernyős főhadnagy. S a csupa vidám gyerekekből álló ejtőernyős zászlóalját elnyeli az országot pora...

Félóra múlva bevonul Cselényi zászlós a végrajjal. Jelenti, hogy Jablonkánál már ott voltak az oroszok, mikor ők kiérték a műtra. Kéretlenek voltak egy kicsit visszanyomni őket, hogy szabad legyen a kijárat. Az egyik csendőr rohamsisakját mutatja: öt helyen horpadt be, látszik, hogy egy géppisztolysorozat lecsúszott róla. - "Örülj komám, hogy ferdén kaptad!" -, mondom a fiúnak s megölelem a halálból visszatért fiatal bajtársat. Ezt a lövöldözést hallottuk hát hátulról!

Mihók alezredes ur kéret. Együtt megyünk az ezredparancsnokságra, mindketten jelentést kell tennünk. Végighaladunk a forgalmas községen. Mindenfelé rakodnak, munkaszolgálatos egységek tevékenykednek.

Tűzérkekkel is találkozunk. Egy főhadnagy kiválik közülük, miután a csendőr hajtókámat felismerte. A fiu szó nélkül megölel és gratulál: - "Ütegparancsnok vagyok s láttam a szögtávcsövön a csendőrök harcait. Öröm volt nézni azt a bátor rámenést és küzdelmet a Scerbin és a Ruski vrch magaslatain. Nagyszerű harcok a csendőrök, boldog vagyok, hogy láthattalak benneteket!" - "A gratulációt elhárítom magamtól, mondván: - "Ez szakaszparancsnokaimat illeti, ők voltak a magaslatokon!" -

Jólesik az elismerés a honvéd bajtársaktól. Ha nem is vagyunk harcoló csapat, a csendőrök mégis megállják helyüket, ha szükség van miránk. Mi lélekkel mindenkor gőzzük!

Az ezredparancsnokságot költözés közben találjuk egy magános villában. Mint halljuk, az ímént aknateleltalalat érte az épületet, ezért áttelepülnek. Megyünk tovább az új harcálláspontra.

Egyrészt mellé felállva jelentkezünk. Én századom elbocsátását kérem, mivel az Árpád vonal mögé bevonultunk s az írásbeli parancs szerint ezzel feladatunk lejárt.

Az ezredesur közli, hogy hogy távbeszélőn kapott újabb parancs értelmében továbbra is Mihók alezredes ur alárendeltségében maradok s holnap együtt vonulunk be Polenára. A további parancsot a hadosztálytól kapom.

Mihók alezredes ur hosszasan jelent, ezért tisztelgek és elhagyom az irodát. Kiülök az épület elé.

Az ezredtörzs katonái keményen dolgoznak. Távbeszélő vezetékeket, kábeleket fektetnek, rádiókat telepítenek. Mindent rejtenek az épület körül. De fontos is, mert állandó a szovjet repülőtevékenység. Időnkint gépgyűekkel végigszórják a völgyet...

A szabad levegőre érve veszem észre, hogy éhes vagyok, mint egy farkas. Az egyik pék honvéd cipóval ajándékoz meg. Nekiülök falatozni, de egyközben becsapódó aknasorozat megakadályoz abban, hogy nyugodtan megehessem. Még itt se nyugodhatnak ezek az átkozottak!

Mihók alezredes ur is kijön s visszasétálunk egységeinkhez. Utunk a vasútállomás mellett vezet el. Éppen egészségügyi csapat rakodik, igen sok sebesült hordágyon emelnek a vagonokba. Csendőröket is találunk köztük, nagyon örülünk a viszontlátásnak. Mint a fiuk mondják, az előbb a vasútállomást aknázták az oroszok, sok sebesült életét veszítette. Jobbulást és további szerencsét kívánok sebesült csendőr bajtársainknak s sietünk vissza.

Embereim az erdőszélen pihennek. Röviden tájékoztatom őket a leg-

ujabb helyzetről, majd én is pihenni próbálok. Sajnos, a szovjet repülőgépek megakadályoznak szép tervemben. Számtalan alacsony támadással zavarják a forgalmat, gépaúgyokkal végigszórják a völgyet. Alig győzzük a sok rejtőzést, fedezést előlük. Szürkületig szórakoztatnak ezek a szörnyetegek, majd eltűnnek a keleti homályban. Beáll a nyugalom, a forgalmi zaj is megszűnik az uton.

Vacsorázni hívatnak. Századunk a zászlóalj konyhához vonul, hol bőséges gulyáslevest kapunk. Vacsora után az országúton jókedvű társalgás kezdődik.

Honvéd bajtársainkkal mégegyszer felelevenítjük az utóbbi napok keserves kalandjait, szomoruan emlékezünk meg hősi Halott Bajtársainkról is... Forgó hadnagyról sokat érdeklődnek ezek a kedves és barátságos gyalogos tisztetek... A honvéd és csendőrr legénység is összebarátkozik, egyik-másik még falubelit is talál. Még sokáig folya ez a barátságos eszmecsere, ha nem zavarna meg egy váratlan újabb aknasorozat.

Látjuk a villanásokat az előttünk fekvő legelőn, majd a hatalmas és és a csendben többszörös erővel ható robbanások megreszkettetik füleinket! Tüzeinket se restek! A legelőn lévő tarackos üteg azonnal össz-tűzzel felel. Mi a nézők pedig kívánjuk, hogy a suhogó lövedékek hasonló kellemes érzéseket okozzanak odaát...

A társaság feloszlik, mindenki szállást keres. Felfedezünk egy csűr-féle épületet. Egészen üres, még szalmapriccsek is vannak benne. Nemrég még valamelyik honvédalakulat körlete lehetett. Kelet felől egy kisebb hegyhajlat védelme alatt áll, így valószínűtlen, hogy aknázni tudják. Ide vonul be a század.

Cselényi Karcsi megszerzezi a szolgálatot, majd lehuzgáljuk csizmáinkat s végigdülünk a puha szalmán. Ungvár óta először kerül le a csizma lábunkról, először pihenünk ilyen kényelmesen, élvezzük a fekvést és a kellemes meleget. Végre, aránylag biztonságban, a veszélyből kikerülve pihenjük ki végtelen fáradtságunkat 2 kilométerre az Árpád vonaltól.

Az álom ráborul a kárpáti harctér pihenő csendőreire, percek alatt alszik a század...

Virradatok honvédek költenek. Azonnali menetkészültség! Fél hatra a vasutállomásra kell érjünk!

Pillanatok alatt indulunk s egy perccel idő előtt jelentem bevonulásunkat.

Három vagont kapunk s kényelmesen elhelyezkedünk bennük. Már elől füstölög a kis hegyi mozdony. Drukkolunk, hogy mielőbb induljon a szerelvény, mert különben elkapjuk a reggeli szovjet üdvözetet! De el is! 6 órákor suhognak a sorozatok s végigkaszálják a völgy sima mezőit.

Végre mozdul a szerelvény s pár perc múlva eltakar a szűk szolyvai völgy. Ott állunk a vagonajtóban s nézzük a csodálatosan szép kárpáti tájakat. Félévvel ezelőtt jártam erre Török törzsermesterrel, akkor még nem gondoltam, hogy legközelebbi utam így szomorú lesz...

8 óra körül begörül a vonat Szolyvára. Eligazító közeg vár. Mihók alezredes ur zászlóalja gépkocsiszállítással azonnal Polenára indul s onnan bevetésre kerülnek. Valami újabb nagy baj lehet, hogy ennyire sürgős!... A csendőrr század a további parancsig Szolyván pihen.

Szomoruan bucsuzom a honvédektől. Megszerettük őket a balsorsban, összeszoktunk a közös harcban! Összeszorul a torkom, mikor Mihók alezredes ur és tisztikara előtt utolsó tiszteleg... Alezredes ur kézfogással bucsuzik: "Isten veled fiam!" -, mondja meghatódva. Kovács főhadnagy még sokáig integet, aztán mindent eltakar az országút pora...

Letáborozunk kívül a falun. Átadom a parancsnokságot Cselényinek s beugrom a szolyvai csendőrrésre, megpróbálok Ungvárra telefonálni Pálcs alezredes urnak.

Az Őrsön Izsák Ambrus főtörzsrőrmester alárendeltjeivel együtt kitörő örömmel fogad. Hallottak harctéri bevetésünkről és sulyos vesztesé - geinkről, örülnek, hogy élve láthatnak viszont. Rácz szakaszvezető, ki nemrég hagyta el az ungvári iskolát, egészen meghatódottan érdeklődik az eseményekről. A nyáron még együtt voltunk a Rónahavason...

Mig hívom Ungvárt, kiváló reggelit rögtönöznek. Még szilvórium is kerül az asztalra. Háboru van, itt húzódik a front, most engedünk a "Szut" rendelkezéseiből. Az őrsparancsnok kiváló ember, ő a rohamtanfolyamon ismert meg. Rengeteget érdeklődnek, alig győzöm a válaszádat.

Pár perc alatt kapcsolja a pósta Ungvárt s hozza a csendőr lakta - nyát. Jelentkezem Pálos alezredes urnál. Mikor hangomat megismeri, nagyot kiált örömeiben!

Röviden összefoglalom a helyzetet. Jelentem, hogy 50 %-os veszteség - gel Szolyván várom a további parancsot. Fegyvereink, csizmaink, ruházatunk tönkrement. Mig a hiányokat nem pótoljuk, nem tudják hasznunkat venni. Intézzé el kivonásunkat.

Az alezredes ur megdöbbenten hallja a szomorú statisztikát s Fergó hadnagy halála fölött mély elkeseredését fejezi ki. Szavaiból kicsendül a megértő, igazi csendőr bajtárs... Aztán én nézek nagyot, mikor hallok, hogy Cselényi Karcsi két hírvívője orosz fogságból megszökve halálhi - remet keltette. A fiuk a hegyeken keresztül érték el a honvédek vonalát s rólunk semmit se tudva bevonultak Ungvárra. Most már értem, miért nem kaptam jelentést a Ruski vrch-ről! Az ungvári bajtársak már elsirattak bennünket, ezért öröm mostani jelentkezésem! A telefonbeszélgetést vidám jókívánásokkal fejezzük be.

Bekapom a reggelit, lehuzok egy kis szilvapálinkát s azonnal bucsu - zom az őrstől. Rácz szakaszvezető elkísér, beszélni óhajt embereimmel.

Századom javában reggelizik, mikor megérkezünk. A jószívű lakosság bő - ven hordja az élelmiszert, még a pénzt is nehezen akarják elfogadni...

Rágyujtok egy cigarettára, de még félig se szívom, mikor motorkerék - páros hírvívő érkezik s hozza az új parancsot: gyalogmenetben azonnal vonuljak be Polenafürdőre s jelentkezzem a hadosztályparancsnoknál.

A parancsot azonnal foganatosítom. - "Felszerelni! Felszerelni!" -, ha - sog végig a parancs a pihenőhelyen.

Elindulunk zárt oszlopban, a falun kívül csatároszlopban jól kilépve menetelünk s 13 óra körül érünk Polenára.

Embereimnek pihenőt adok. Épp ott áll egy lakatlan fürdőépület, a szá - zad bevonul és elhelyezkedik. Magam a hadosztályt keresem.

Egy fürdőhotelben találok meg s véletlenül benyitok a tisztietkez - débe. A hosszú asztaloknál ül a hadosztályparancsnok és a hadosztálytörz - s. Meglátván a sok aranygallért, ijedten visszahúzódom, arcomon közel 1 he - tes szakáll, olyan "frontkülső" - vel nem lehet fehér asztalhoz lépni! De egy vezérkari százados utánam jön és visszahív.

Jelentkezem vitéz Hantos vezérőrnagy urnál. Szigoru hangján szól rám - "Főhadnagy ur foglaljon helyet és ebéd után jelentkezzen irodámban!" - Meghajtom magam az urak felé, majd leülök az asztal végén, hol a főtis - zteket látom.

A fehérkabátos honvéd pincérek azonnal hozzák a különféle finom fo - gásokat. Jó étvágygal eszem meg a pompás ebédet s utána egy hatalmas po - hárral hosszulépést is kapok. - "Rendes hely ez a hadosztályétkezde!" -, szö - lok szomszédomnak, egy öreg tartalékos főhadnagynak. Jókedvűen iszom a hosszulépést s figyelem a vezérőrnagy urat, mikor fejezi be ebédjét. Köz - ben felelgetek szomszédaim kérdéseire, kik bevetésünk körülményeiről ér - deklődnek.

A vezérőrnagy ur befejezvéen ebédjét feláll s eltávozik. A teremben lévő is felállnak tiszteletére. Utána megyek s figyelem, melyik ajtón

lép be.

Igen izgatott vagyok, nem tudom, mit akar. Valamit elhibáztam s felelősségre von? Vagy újabb bevetési parancsot kapok?

Kopogok a hadosztályparancsnoki iroda ajtaján. A nyers "igen"-re belépek s jelentkezem.

Legnagyobb meglepetésemre a nyers vezérőrnagy ur kitüntetõ kedvességgel fogad. Hellyel és cigarettával kínál. Bocsánatot kérek tõle, amiért ilyen szakállas és mocskos vagyok, de befejezni se hagyja, hanem így szól: - "Az természetes, hisz a frontról jöttél!" - Aztán kér, hogy meséljem el, mi történt a vezérszállási eligazítás óta?

Röviden jelentek mindent, a felvonulástól kezdve az Árpád vonalig. Forgó hadnagy hősi halálától, Cselényi zászlós kitörésétõl, visszavonulásunktól, repülõgéptámadásoktól, szovjet aknáktól kezdve egészen súlyos veszteségeinkig. A vezérőrnagy ur figyelmesen hallgatja jelentésemet, végül így szól: - "Igen, nekem is így jelentették az eseményeket!"

Majd újabb kérdéseket tesz fel s tovább jelentek. Minden alkalommal bólogat, végül átveszi a szót: - "Megköszönöm neked és századodnak az önfeláldozó helytállástokat és elismerésemet fejezem ki. Mind neked, mind a csendõröknek h a d o s z t á l y p a r a n c s n o k i d i c s é r e t e m e t nyilvánítom! A vitéz és bátor csendõröket azonnal terjeszd fel kitüntetésre. Az elesett hadnagyot és zászlósodat lovagkereszre! A kitöltött javaslatokat küldd el Mihók alezredes urnak, ki azokat véleményezi. Adataid segédtitstennél jelentsd. Isten veled fiam, katonaszerencsét kívánok e válságos idõkben, mikor hazánk sorsa forog kockán!" -

A vezérőrnagy ur feláll és odajön hozzám. Felpattanok a székrõl, mikor nyújtja a kezét. A meglepetéstõl és örömtõl alig találok meg az ajtót. A folyosón szinte nekimegyek a német összekötõ tisztnek, ki tökéletes magyarsággal szólít meg s adataimat kéri. Ö Vaskeresztre terjeszt fel... Majd továbbmegyek keresni a hadosztály tõrsirodát.

Az egyik asztalnál ül Boróczy Dénes vezérkari őrnagy. Örömmel jelelntkezem nála is. Feltûnõen csendes és szomorú. Kérdéseimre elmondja, hogy a Déli Kárpátokon átkelt szovjet páncélos hadsereg elfoglalta Debrecen s egyes részei már Nyiregyházát támadják!

E hír az örömet az arcomra fagyasztja s csak annyit tudok mondani: - "Szörnyûség!" - Az őrnagy ur legyint kezével s ezzel bucsuzik: - "Ne mondj senkinek s ne gondolkozz! El kell szánni magunkat a végsõkre!" -

A lesújtó hír az agyamban kavargó. Magambafojtom keserûségemet s síetek emberimhez.

Cselényi zászlós sorakoztat az üvegtერemben. A kárpáti sziklákon szakadt csizmák egyszerre pattannak vigyázz-ba, amint Hangos vezérőrnagy ur nevét említem, majd folytatom: - "Bajtársak, a 13. hadosztály parancsnoka századunknak dicséretét nyilvánította az ellenség elõtt tanusított magatartásunkért. Néma kegyelettel s a Hõsöknek kijáró örök tisztelettel gondoljunk most azokra, kik hősi halálukkal elõnek érdemelték ki e magas elismerést. Az elmúlt napok harcaiban századunk teljesítette a rábizott feladatot. A Honvédség elismerése nagy öröm számunkra s most magam is köszönetemet fejezem ki összes alárendeltemnek, hogy helytálltak s parancsaimat a legválságosabb helyzetben is szótlánul teljesítették. Katonák voltak mind s büszke vagyok Önökre! A legszivesebben Mindnyájukat megölelném!" -

Aztán kifejtem még, hogy a hadosztályparancsnoki dicséret pillanatában ígérjük meg a Hadak Urának, hogy mindenkor Forgó hadnagy és a tibi hõs Bajtárs emléke lesz számunkra a vezéréideál...

Beszédem befejezése után pihenõt adok emberimnek. A csendõrök ragyogó arccal tárgyalják a nagy eseményt...

Cselényi Karcsival cigarettára gyujtunk, majd elindulunk sétálni a faluba, hogy hirt halljunk a testvérszázadról is.

Nagy örömről találunk néhány csendőrt a főtéren, málháinkat őrzik. A testvérszázad emberei. A málhát Boróczy őrnagy ur hozatta be az országtúrról, felvonulásunk után. Nagy örömmel üdvözöljük őket s azonnal a századról érdeklődünk. A hírek igen lesújtóak itt is... Szinte elsírjuk magunkat, mikor meghalljuk, hogy Sarudy László zászlós elesett.

Ő volt az egyik legkiválóbb fiatal bajtárs! Még a KISOK versenyekről ismertem Debrecenből. Elment az örök utra! Csendőr alhadnagy édesapja igen büszke volt fiára, most már hiába várja haza...

A csendőrök tovább mesélnek. Megelevenednek a szörnyű harcok, melyeket a testvérszázad vívott...

...A Kicsérka és a Buzsora gerincén húzódik az Árpád vonal. A hirtelen és nagy erővel betört szovjet csapatok megakadályozták a honvédséget abban, hogy nyugodtan berendezkedhessék a vonalba. A harc előszörbe került 1. századunk Alsóverceke feladása után csak ide tudott visszavonulni. Az állandó harcokban elfogyott a csendőrök lőszer. Az utánpótlás nem érkezett be idejében. Manlicher töltény tartalék nincs a hadosztálynál...

De a szovjet újabb tömegekkel támad. A csendőrök kidobják utolsó gránátjaikat is. Már semmi sincs, amivel védekezhessenek... Tarjáni őrmester golyószórójában még van egy tár. A rohamozni készül ellenség - get hagyja, hogy támadjanak. Majd közvetlen közelről megnyitja a tüzet. A roham összeomlik, de más szakaszokon betör az ellenség... Néhány perc még s a század kénytelen feladni az Árpád vonalat...

Egy óra múlva megérkezik a lőszerutánpótlás. A csendőrök betárolnak, a szakaszparancsnokok rohamra készítik elő embereiket. A század egy cserjésben lapul 300 méterre a vonaltól. Az ellenség befészkelte már magát s fegyvereiket igazítja a lejtő felé...

Lánczy főhadnagy óráját nézi. Még egy perc s a század elindul. Reggeli friss idő. Négy golyószóró egyszerre nyit tüzet. Ugyanakkor saját aknavetőink lövik az Árpád vonalat!

A szakaszok a megkapott sávhatárokbán megindítják az ellentámadást. Sarudy zászlós az élen rohan. A csendőrök követik. Tul a cserjésen kövek mögé ugranak, majd ismét fel, szökelve tüzelnek! Majd elérkezik a rohamtávolság... Előrejönnek a golyószórók is s egyszerre nyitnak tüzet. A század felugrik!

Mint az őrülte, hatalmas hajrával rohannak rá az ellenségre. Kidobják kézigránátjaikat, fedezés, ismét fel s előre! Kapáslövések, géppisztolykattogások... Az ellenség meglepődik!

Sarudy zászlós az élen rohan... S egyszer csak elterül a fűben. Mögötte rohan Tarjáni őrmester! Mint a vad puszták óriása, úgy ugrik fel a tetőre s dobja egymás után gránátjait. Emberei beérik, lőnek, szurnak minden szürke ruhára... Tarjáni is összesik... Oldalt a Seres szakasz is eléri a vonalat, majd a Lánczy szakasz tör be... Kemény kézitusa, vad ordítások... Néhány perc s az Árpád vonal a miénk! A csendőr század sikeres rohammal visszafoglalta...

Hirvivő rohan jelenteni. A hadosztályparancsnokság megkönnyebbülten sóhajt fel... A csendőrök tisztázták a veszélyes helyzetet!

Sarudy zászlós elesett, Tarjáni őrmester megsebesült. Csillik szakaszvezető elesett, rengeteg a hősi halott és a sebesült... Órákig tart, míg tisztázódik a helyzet, egy napig, míg eltemetik a halottakat...

84 szovjet halott fekszik Tarjáni őrmester vonala előtt... A hősi őrmester tábortábori kórházban fekszik mozdulatlanul. Kis mosoly jelenik meg száján, mikor hallja, hogy a Magyar Arany Vitézségi Érem-re terjesztették fel...

Csillik Gyula szakaszvezető, a fiatal kor és rang ellenére a tan zászlóaljhoz beosztott oktatósegéd is elesett... Dobos főtörzsrőrmester aknazászlánoktól súlyosan megsebesült...

A hallottaktól mélyen leverve állunk Cselényi Karcsival... A csendőrök mutatják a zsákmányolt fegyvereket. Géppuskák, golyószórók, dobtáras géppisztolyok és automata puskák hevernek a földön. Utóbbiak tusáján vér és velőmaradványok mutatják azt a szörnyű küzdelmet, melyet Tarjáni őrmester és raja vívott... Seres hadnagy bokája mellett nem robbant fel a becsapódott akna, így visszatért a másvilágról. Jelenleg Lánczy főhadnagy elkeseredett harcokban áll a visszafoglalt vonalban... A veszteségek is igen nagyok...

E szomorú tájékoztatás után magunkhoz vesszük málháinkat és szál-lásunkra vonulunk. Cselényi Karcsi is szomorú, elvesztette jóbarátját s egyedül maradt a zászlósok közül...

Lassan leszáll az est, fáradt századom pihenőre készül. Cselényi Karcsival ott ülünk köztük, megvárjuk, míg mind elhelyezkednek. Szótlanok a csendőrök, mi se beszélünk... De mindnyájunk gondolatai az utóbbi napok testet-lelket egyformán kimerítő küzdelmein járnak... Magunk előtt látjuk Forgó Gyuszit, amint a vereckei templomtól elindul végzetes útjára... Látjuk Kiss szakaszvezetőt holtan az erdőszélen...

De előttem van az a kép is, mikor elindult 130 fős, ragyogó, rohamsisakos egységem s mi lett belőlünk 4 nap alatt... Az utóvédharcok a leg-szomorubbak, magunkramaradva, mint történt...

Lassan elalszanak embereim a rögtönzött fekvőhelyeken. Csak az őrszem virraszt a sötét kárpáti éjszakában. Csend van, melyet időnkint zavar meg egy-egy távoli robbanás, mely után percekig zug és morajlik az erdő... Néha nyílik az ajtó a hadosztályparancsnokságon, a fény kivillan az éjszakába. Itt soha sincs pihenő, a felső vezetés éber...

Még sokáig ülünk a nyitott ajtóban. Figyeljük az éjszaka varázsát. Így is szép a katonaélet: keserűséggel, veszélyekkel, veszteségekkel tele!... Időnkint tompán megremegek a föld, a völgyek és erdők távoli morajlás hangját hozzák. A front nem alszik. Csendőrök és honvédek utolsó tizezrei állják a kemény magyar vártát...

Felállok és karon ragadom Cselényi Karcsit. - "Gyerünk aludni, ki tudja, mit hoz még számunkra a jövő!?" - ...

...Századom két napos pihenő után Szolyvára kerül át, oda költözik a hadosztályparancsnokság is.

Napi feladataink közé tartozik Polena és Szolyva közti völgy széles sávjában való lezárása, nehogy a szivárgó szovjet erők meglepjék a védtelen hadosztályparancsnokságot.

Ma a völgylezáráson kívül új feladatot is kapunk. Szovjet hadifoglyokat kell őriznünk. A hadifoglyok engem is érdekelnek s kísértálok a falu szélére, hol épp erődítési munkálatok folynak.

Két légvédelmi gépágyum csöve most a polenai ultra néz, várja az esetleges szovjet páncélostámadást... Orosz foglyaink itt erődítenek.

Szemügyre veszem őket, lompos, lerongyolódott emberek, szakállasak és fáradtak. Nagy igyekezettel dolgoznak, mert a szovjet propaganda azt nevelte beléjük, hogy kivégzik őket, ha fogságba esnek. Feltűnik köztük egy fiatal gyerekmember. A tolmács mondja, hogy 18 éves szovjet őrmester. Középtermetű, jóarcú fiú, azonnal kitűnik a többi közül.

Cigarettaival kínálom az orosz s beszélgetni kezdünk. A fiú örömmel felel minden kérdésemre. A Beszkideken esett az ejtőernyősök fogságába. A térképen pontosan megmutatja a helyet. Meglep, hogy mily nagy szakértelemmel kezeli a térképet! Majd kifejti, hogy körül a fogságnak, számára megszűnt a front, nincsenek politrukok, kik géppisztollyal hajszolják előre. A magyarokban csalódott, sokkal rosszabbnak gondolt bennünket. Azt mondta, hogy odaát, hogy a fogság egyenlő a halállal!

Beszélgetésünk egy szovjet légitámadás zavarja meg. A kötelék a laktanyát bombázza. Mi is árokba húzódunk, együtt a foglyokkal. Most ők is saját gépeiket szidják.

A légitámadás után sietek a vasutállomásra. Embereim egy hosszú hadifoglyoszerelvényt őriznek. Legelől egy tiszti kocsit áll, az érdekel legjobban. Fialat szovjet tisztet éppen römiznek. Udvariasan felállnak, mikor belépek hozzájuk. Csak egy sötétekintetű 23 éves vezérkari szöszados marad ülve a padlón. Bajtársai szerint légnyomást kapott és nem beszámítható.

Érdeklődéssel nézem a szovjet tiszteket. Én is másképp képzeltem őket azelőtt. Vad, erőszakos és szívtelennek gondoltam valamennyit. Most viszont láthatom a valóságot: fiatal, jóképű gyerekek. Köztük szőkék és kékszeműek. Egy leningrádi hadnagy perfekt német nyelven beszél hozzám. Értelmes arcával mély rokonszenvet kelt bennem. "Hígyje el főhadnagy ur, itt önöknél jobb fogolynak lenni, mint nálunk szabad harcosnak. Mi nem vagyunk bolsevisták, pedig gyerekkorunk óta úgy nevelték. Már az iskolában a fegyverek kezelését tanították. Önökről azt mondták, hogy barbárok s fel kell szabadítani az elnyomott magyar népet. Szabadságot és kulturát kell vinnünk önöknek. Most látjuk, hogy itt igazi jólét uralkodik, a magyarok nem kegyetlenek, falvaik kulturáltak, házaik szebbek, mint a mieink. A magyar katonák és a lakosság igen barátságosan viselkedik. Inkább önöknek kellene felszabadítani bennünket. Itt nem látunk kapitalizmust!" - ...

Megkérem őket, hogy folytassák a kártyacsatát. A szovjet tisztet leülnek egy kis asztalkához. Vidáman nekikezdenek s önfeledten szóra koznak. Csak azt látom rajtuk, hogy ők is emberek, olyanok éppen, mint mi magyarok. Vidámak, kötelességteljesítő, gyarlók és hívők...

Bucsuzom tőlük s megnézek néhány legénységi kocsit. Itt barbár és üres szemek néznek rám; hadifáradalmaktól és félelemtől eltorzult arcok tekintenek fel, hogy vajjon mit akarok. Csodálkoznak, hogy nem emelek fegyvert rájuk. Most indulnak a hátország fogolytáborába s ott várják meg a háboru végét... Tűnődözöm, hogy tudtak gázdáik ezekből az emberekből ilyen gépeket, léleknélküli állatokat kitermelni?...

...Századom a szokásos völgylezáró feladatát látja el ma is Szolyva előtt. A műut bal felén hegyek emelkednek, ott rendezem be századparancsnoki állásomat, innen a magasról kiválóan meg lehet figyelni minden mozgást, mely a völgyben történik.

Kora reggel óta szovjet repülőgépkötelékek szórakoztatnak, negyedóránként mélyrepüléssel támadnak. Már idegeinket kezdi megviselni a tehetetlenség. Megmaradt golyószóróink utolsó töltényeit is kilőjük rájuk s mindenbe beletörődve várjuk további sorsunkat.

Különbön ragyogóan süt az őszi nap, délfelé még a zubonyt is levetjük. Komolyan figyeljük az erdőt, nehogy szovjet szivárgás lepje meg a hadosztályt. De nem zörög az avar, nem támad senki...

Valaki elárult bennünket. Ismét megjelenik a repülőgépkötélek, mesziről látjuk, hogy lebuknak az orrok s megkezdik a tüzokádást... Egy fa mögött állva várom a halálos találatot. Még ki is nézek a vezérgépre, látom a pilóta fejét s nincs fegyverünk, tehetetlenek vagyunk... Erkölcseileg megviselnek a sorozatos támadások...

Majd megesszük ebédünket s pihenünk a szép őszi napon.

Honvéd hírvivő érkezik! Hozzák a parancsot: a csendőr század azon nál vonuljon be Szolyvára s a parancsnok jelentkezzék Mórotz vezérkari alezredestél.

Most a hadtest vezérkari főnök hivat! Na mi lesz ebből? Gondolom, mind egy, vége lesz egyszer, lassan elfogyunk mindnyájan...

Utunk Galambos községen vezet keresztül. Épp vasárnap van! A templom előtt ellenállhatatlan vágyat érzek, hogy bemenjek néhány percet imádkozni. Belépek a templomba, a csendőrök szótlanul követnek.

Üres a templom. Az oltár előtt térdreereszkedünk s a csendőrök imádkoznak. A front pokla fokozza az Istenhitet, tapasztaljuk!

Megnyugvást érzek itt, az Uristen lábainál. Csendben elmondjuk a Miatyánkot s megyünk tovább.

Embereim pihenőt kapnak a laktanya előtt. Magam sietek Mórotz alezredesté urhoz.

A hadtest vezérkari főnök barátságosan fogad. Beszéde rövid: -"Köszönöm szolgálataitokat, feladatokat lejárt, bevonulhatok Ungvárra. Isten veled!" - Kezefogunk, a csendőr bucsuzik a hadtesttől...

Örömmel rohanok embereimhez. Majd sietünk csomagolni a laktanyába. Málházás alatt leülök a fűbe, kint a szabadban. Önkéntelenül is a galambosi templom jut eszembe. Az Uristen megmentett a pusztulástól...

Egyszer csak kakastollat látok lobogni messziről. Csendőrtiszt közeledik, egyenesen felém tart. Borbás Emil százados, a hadtest tábori csendőrség parancsnoka jön... -"Isten hozta százados ur!" -, üdvözlöm örömmel s jelentem neki a hirt: hazamegyünk!

A százados ur nem örvendezik. Látom, hogy valami végtelen fájdalom marcangolja szívét. Aztán ő szólal meg: -"Kijöttem hozzád, hogy csendőrök közt legyek e szomorú pillanatban. A kormányzó letette a fegyvert, most monda a rádió! Pár óra még, aztán az oroszok kezében leszünk!" -

Szinte megzavarodom! Fejemhez kapok, hátha nem jól értettem. Hisz épp elég kínos esemény kavart fel a közelmúltban! De Borbás százados ur szomorú, földet néző szemeiből látom, hogy a hir igaz... -

"Vége, mindennek vége!" -, legyint szomorúan. -"Hát ez a vége 4 esztendő harcainknak? A rengeteg áldozatnak? Hát akkor miért veszték el embereim?" -, kérdem mindezeket a kárpáti fűektől, de nincs felelet...

Megkérem a tábori csendőr bajtársat, hogy menjen vissza s hallgassa tovább a rádiót. Hátha mondanak új híreket, hátha tévedés?

Egyik rajparancsnokom szalad hozzám, majd Cselényi Karcsi rohan ki a körletből. Mindketten megerősítik a szomorú hirt, a honvédek mondják.

Mindenütt szótlán, fejüket lehajtott katonákat látunk...S nem is oly messzi sötét hegyeket, melyek felől jön a halált hozó szovjet hadsereg. Nincs mentség, ha felbomlik a front...

Egyszer csak zajt hallok az épület felől! Éljenzés és ordítás teli torkokból! Mi történt? Valaki szalad ismét felém, Borbás százados ur jön a főépületből. De most egy nevető, boldog ember közeledik!...

"Karcsikám, nincs semmi baj! Most mondta a rádió a vezérkari főnök rendeletét: a harc megy tovább!" - Egymás nyakába ugrunk s szinte malomkövek szakadnak le szívünkről. A harc megy tovább! A megadás ocsmánysága nem fenyeget többé... Harcolunk tovább s ha kell, megyünk az első vonalba!... Végigtekintek a laktanyaudvaron, mindenki ujjong, éljenzik!

"Felszerelni!" - adom a parancsot. Cselényi zászlós ragyogóarcu, nó - tázó csendőr századot vezet ki az országotra! Üres tehergépkocsikra kapaszkodunk s egy óra múlva már Munkács szélén várakozunk...

Irtózatos a forgalom Munkácson! Ezrével érkeznek a német páncélosok Ungvár felől. Életemben nem látam ennyi harckocsit! Mennek a szorongatott Debrecent átkarolni. A lakosság éljenzi a német katonákat; mi is azt hisszük, hogy ez a rengeteg páncélos a világ végére úzi a szovjet hadsereget...

Még órákig eltart, míg kitisztul a forgalom s továtűnnek a zugómotoru Tigris páncélosok. Majd felvesz egy tehergépkocsi... Az éjszaka sötétjében, de lelkileg ezerszeresen megerősödve indulunk ki Rákóczi városából hazafelé...

Éjjél körül nyitok be a csendőr laktanya kapuján. A tisztí étkezdében nappali fény! Harcos indulókat bömböl a rádió! Kitárul az ajtó, a fehér asztal tele üvegekkel... Ungvári bajtársaink ünneplik a végzetesnek indult, de szerencsésé fordult napot!

Mikor meglátnak, felugranak az asztaltól. Ölelő karok fogadnak, igaz bajtársak szorongatják a kezem, az első fecske hazatért a kárpáti harc-térről... Pálos alezredes ur teletölti poharamat, egyből kiiszom!

Nincs vége-hossza a mesének... Majd felbömböl ismét a rádió s harsog a dal: - "Indulunk már vad csatára készen, lépteinktől megremeg a föld!"

Zászlóaljunk története a vereckei ütközet után.

Zászlóaljunk 1.százada 1944.október 18-án nyert végleges kivonást az első vonalból s a század maradványai még aznap bevonultak Ungvárra.

Két napos pihenő után egy szakasz parancsnokságom alatt bevetésre került Hátmegeen a "Kolozsvár" honvéd őrszászlóalj támogatására.Hátmegeen és a martinkai partizánütközetben elesett 7 csendőr, megsebesült, valamint kórházba szállítottunk 15 csendőrt.

Innen október 24-én vontak ki s másnap estére bevonultunk.

Október 25-én este egy szakasz Cselényi zászlós, egy szakasz Takács törzsoficer parancsnoksága alatt bevetésre került Munkács védelmére.Egy szakaszunk Seres hadnagy parancsnoksága alatt Munkáctól északra végzett partizánelhárítást.

Október 26-án az összes ungvári csendőrt Bokros István százados parancsnoksága alatt bevetették Ungvár védelmére.

Ugyaneznap délután a kassai kerületi parancsnokságtól futár útján érkezett meg a fővezérség rendelete, mely azonnali hatállyal elrendelte a tanzászlóalj kivonását és sürgős karhatalmi szolgálatra Budapestre való utbaindítását.E rendelet elkésett!Egységeink harcban álltak háromfelé elaprózva...

Hantay százados még Ungváron tartózkodó néhány emberünknek Sátoraljaújhelyen rendelt el gyülekezést.

Az ellenség Ungvárt 1944.október 27-én reggel 8 órakor T-34-es nehézpáncélosokkal lerohanta.

Sátoraljaújhelyen az egész tanzászlóaljból csak 30 csendőr jelentkezett.Cselényi zászlós Munkácsról gyalogmenetben érkezett be, Takács Ferenc törzsoficer Csap körül hősi halált halt.

Zászlóaljunk roncsai, ez a 30 fő 1944.október 31-én érkezett meg Budapestre, azaz csak 15 % tért vissza a kárpátaljai harcokból.

A csendőröket beolvasztották a hűvösvölgyi Műszaki Akadémia épületében elhelyezett csendőri karhatalmi ezredbe.

A hadikórházakból visszatérő csendőrök már hiába keresték a megszünt ungvári tanzászlóaljat.

Budapest és a Királyi Palota hősi védelmében megmaradt csendőreinknek zöme is hősi halált halt.

Az ungvári csendőr tanzászlóalj már
csak lelkünkben él!

P r o m e m o r i a !

Dr. B a z s ó Lajos százados, az Alföldre betört szovjet csapatokkal szemben új állomáshelyén: Gyulán, mint gyulai csendőr szárnyparancsnok felvette a harcot s az utcai csatákban 1944 őszén hősi halált halt.

G y ö r g y p á l Ferenc g.főhadnagy, 1945 tavaszán a kecskemétkörnyéki szovjet hadifogolytáborban egy embertelen szovjet őr géppisztolyától találva hősi halált halt.

H a l m o s Udön főhadnagy, új beosztásában, a galántai csendőr zászlóalj lövész századparancsnokaként Budapest védelmében, a Csepel szigeten 1944 novemberében hősi halált halt.

B á r c z y Dezső százados, a hazánkat előzőnlő szovjet csapatok előnyomulása idején, 1945 januárjában, egyik félvidéki szolgálati útján eltűnt.

C s e r j é s s i József őrmester, új beosztásában, a budapesti karhatalmi ezredben, 1945 januárjában a főváros védelmében eltűnt.

vitész Á g h y Zoltán hadnagy, új szolgálati helyén, a galántai csendőr zászlóalj lövész szakaszparancsnokaként, Budapest védelmében 1945 januárjában a Svábhegyen, utolsó töltenyeinek kilövése után is páncélöklől nyelével viaskodva a szovjet tulerők ellen, hősi halált halt.

S i m o n f f y Ferenc hadnagy, hosszú hadifogságban szerzett súlyos betegségébe 1946 nyarán belehalt.

F o r g ó Gyula hadnagy, 1944 október 7-én a szovjet tulerők előtt a Vereckei szoros védelmében hősi halált halt.

S a r u d y László zászlós, 1944 október 9-én a Vereckei szorosban, az Árpád vonalba betört szovjet tömegek elleni harcban hősi halált halt.

C s i l l i k Gyula szakaszvezető, 1944 október 9-én a Vereckei szorosban, az Árpád vonalba betört szovjet tömegek elleni harcban hősi halált halt.

F e k e t e Bertalan főtörzsőrmester, 1945 márciusában, csendőri szolgálatát során szerzett s Budapest védelmében súlyosbított betegségébe belehalt.

X a n t u s György hadnagy, sebesüléséből felépülve új beosztásában, a budapesti karhatalmi ezrednél, a Királyi Palota védelmében 1945 január havában hősi halált halt.

T a k á c s Ferenc törzsőrmester, 1944 október 27-én, Munkács város feladása után visszavonulóban Csap körül hősi halált halt.

So csendőr Bajtársunk, az ungvári tanzászlóalj utolsó tanfolyamának hallgatói, 1944 október 7. és 15-e közti időben a Vereckei szoros védelmében a szovjet tulerő előtt hősi halált haltak.

B o r ó c z y Dénes vezérkari őrnagy, a 13. hadosztály vezérkari főnöke, a Kárpátok védelmében 1944 október 18-án hősi halált halt.

Emlékét a m.kir.Csendőrség is kegyelettel őrzi!

Legyen áldott dicső emléküik ■

B a j t á r s a k !

A hontalanság keserű érzései, a hiába omlott drága vér iránti elkeseredés, a kilátástalan jövő feletti gondok ellenére nap-mint-nap szállnak gondolataink hősi halált halt Bajtársaink sirjaihoz.

Ma is elevenen látlak Benneteket! Látom, amint szó nélkül követed a parancsot s mézs a kilátástalan küzdelemben. Szinte érzed, hogy nincs visszatérés! S Te mézs a kapott parancsot teljesíteni, mert katona vagy, mert csendőr vagy. Mert tudod, hogy végveszélybe került Hazáért gondolkodás nélkül mindent meg kell tégy, még ha az életedbe is kerül! Magyar Csendőr, a Kárpátokban ismertelek meg igazán! Férfiakat és Hősöket láttam indulni a halálba, mert a magyar becsületet előbbre tartottátok, mint az ingadozást!

Kevesen maradtunk nagyon, kik visszatértünk onnan. De mi az élők egy napot se mulasztunk el, hogy az emlékezés zászlaját meg ne hajtsuk dicső emléketek felett! Kegyeletünket csak gondolatban róhatjuk le, sirjaitokat egyelőre nem sórhatjuk tele fehér virágokkal...

De gondolatban egyek vagyunk! Sokszor halljuk, amint üzentek nekünk. Csillagos estéken látjuk az égen száguldó Csaba királyfi seregét, Ti is ott vagytok velük! Onnan néztek le ránk és irányítjátok sorsunkat. Hallottuk és megértettük az üzenetet: -"Bajtársak csak kitartani, a feltámadás közeledik!"-...

A világ rádöbbsent arra, hogy a szovjet állam nem szövetséges, hanem minden idők legnagyobb veszedelme! S a világ már tudja azt is, hogy a magyarság nem németbarátságból, hanem hazája védelmében fogott fegyvert... Mig a magyarság védte a Kárpátokat, majd a Duna, Tisza és Vértés vonalát, ezalatt védte Nyugatot is!

Hadseregünk elpusztult, hazánk romhalmazzá vált, de a szovjet gőzhengert hosszú ideig feltartóztattuk. Csak ezért az egyért létezik még Európa s csak ezért az egyért szólnak még Wien, Köln, Páris és Róma harangjai!...

Nekünk az élőknek nincs más óhajunk már, mint hiven katonaeszkünkhöz, ismét fegyvert fogni Hazánkért! Indulni haza s résztvenni népünk, szüleink, testvéreink, szülőföldünk felszabadításában!...

Tudjuk és érezzük, hogy ez az idő egyre közeledik! S ami most csak álmokként tűnik még: ismét felkeressük a Vereckei szorosot. De akkor megkapjátok Bajtársak az elmulasztott végtisztességet...

Majd kürtök hangját verik vissza a kárpáti sziklák... Csendőr zászlóaljok vonulnak fel sorban és rendben... A honvédszenekar a Himnuszt játssza... Az egységek puskával tisztelnek, a csapatzászló földig hajol... S mialatt a Himnusz fennsége akkordjai betöltik a szorosot, mi az életbenmaradtok, könnyes szemmel borulunk le sirjaitok előtt.

Forgó hadnagy és 80 csendőr Bajtársa előtt a nemzet fog tisztelegni!...

A Vereckei szorosból újabb ezredév történelme indul, az emelkedés és a fejlődés igazi történelme!...

Addig is mutassátok az utat! Mi Veletek tartunk

Hiven! Becsülettel és Vitézül!